

BESTSELLER
No. 1 all over the world

**BETTY
MAHMOODY**

**WILLIAM și
MARILYN HOFFER**

autorii celebrelor romane

NUMAI CU FIICA MEA

și

DIN DRAGOSTE PENTRU UN COPIL...

revin în actualitate cu povestea

lui **PATSY HEYMANS**

în

RĂPITII!

La șaisprezece ani, Patsy crede că își găsește fericirea în brațele lui Chaïm Yarden, tânăr soldat israelian de origine yemenită. Părăsește totul pentru a-l însoți la Tel Aviv.

La douăzeci și doi de ani, devenită mamă a trei copii, își dă seama că este prizoniera unui bărbat violent și cu un caracter necontrolabil. Umilită, bătută, reușește totuși să se elibereze. Ca urmare, el jură să-i „distrugă viața”. Și aproape că izbutește. La 11 decembrie 1986 îi răpește pe cei trei copii ai lor.

Până să-și regăsească fiul și cele două fiice, în Statele Unite, Patsy va trebui să îndure șase ani de suferințe și de lacrimi și o interminabilă urmărire prin întreaga lume.

„Mă reped la biroul de poliție al aeroportului, lângă punctul de control al pașapoartelor, la primul subsol. Acolo sunt reținuți pasagerii ale căror acte nu sunt în regulă sau care sunt suspecti. Un jandarm se străduiește să-mi înțeleagă explicațiile înnebunite, îmi este greu să rostesc o frază neîntreruptă de pauze datorate emoției.

— Soțul meu! A plecat cu copiii! I-a luat! Vreau să verific toate ușile de îmbarcare! Vă rog!

— Dar nu aveți acest drept!

— Copiii mei au dispărut! Pricepeți ce spun?

Omul înalță brațele spre cer.

— Și ce vreți să fac eu?

Tremur de emoție și de furie. Îl izbesc cu pumnii care nu pot să-l facă să-mi înțeleagă tragedia. Mă urc pe un scaun ca să trec peste îngrăditura joasă ce mă desparte de zona de îmbarcare. Aud pe cineva spunând:

— Las-o să treacă.

Un necunoscut care și-a dat seama că, pentru a trece, aş dărâma și un zid de beton!“

EDIT

ISBN 973-7801-05-9

9 789737 801050

Mă îndrept singură spre parc. O nouă sâmbătă, un nou Sabat în Stanford Hill. Este vară, ziua este pe sfârșite, dar căldura persistă. Parcul este aproape pustiu. Zăresc în depărtare un grup de șase sau șapte fete. Le depășesc cu câțiva pași apoi, brusc, trupul meu reacționează. Mă străbate un fior, inima îmi bate cu putere, mă cuprinde amețeala, de parcă un pumn m-ar fi izbit în plină față.

Moriah? Oare privirea mi s-a întâlnit cu cea a lui Moriah?

Beată de emoție, înaintez încet, ca să nu-i sperii pe copii. Înaintez, înaintez, apoi, în cel mai firesc mod posibil fac o întoarcere în loc, asemenea unei persoane care se plimbă fără o țintă anume, dar în realitate sunt moartă de spaimă. Când a dispărut, Moriah avea patru ani. Acum are șase. Pentru a-i cerceta fața fără ostentație, trebuie să mă apropiu de acest copil la mai puțin de doi metri. Fetița se află în mijlocul grupului.

**BETTY MAHMOODY
WILLIAM și MARILYN HOFFER**

autorii celebrelor romane
NUMAI CU FIICA MEA
și
DIN DRAGOSTE PENTRU UN COPIL...

revin în actualitate cu povestea
lui **PATSY HEYMANS**
în

RĂPIT!

EDITURA ELIS
BUCUREȘTI

Coperta: Răzvan Aurel Pavel

©1995 Éditions Robert Laffont Fixot Seghers Berlitz

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MAHMOODY, BETTY

Răpiți! / Betty Mahmoody, William și Marilyn Hoffer. —

București : Elis, 2004

ISBN 973-7801-05-9

I. Hoffer, William

II. Hoffer, Marilyn

821.111(73)-31=135.1

ISBN 979-7801-05-9

CUVÂNT ÎNAINTE

În 1986, când m-am înapoiat în sfârșit în patrie, împreună cu fiica mea Mahtob, nu aveam nici o cunoștință despre problema răpirii copiilor de către propriii lor părinți. Îmi închipuiam că tot ce mi se întâmplase mie era un caz unic. Și eram foarte departe de a bănuși că „Niciodată fără fiica mea” — acea frază pe care i-o strigasem soțului meu — era strigătul de revoltă al atâtor femei din întreaga lume.

Patsy Heymans a fost una dintre acestea. Era tânără, îndrăgostită, încrezătoare, iubea cu înfocare țara în care soțul ei o dusesese să trăiască: Israel. Și, dintr-o dată, totul s-a răsturnat: seducătorul a devenit un torționar, țara — o închisoare, libertatea de a gândi sau de a acționa — o iluzie pierdută.

Viața lui Chaïm și a lui Patsy nu mai era decât o confruntare crudă între două ființe, una dintre ele voind s-o domine pe cealaltă, făcându-și-o sclavă. Când sclava s-a răzvrătit, când a vrut să fugă și să-și scape copiii de sub influența unui tată devenit paranoic, acesta a urmărit-o, a hărțuit-o și a amenințat-o, ajungând să conceapă singura răzbunare de a cărei eficacitate era convins: aceea de a-i răpi pe cei trei copii ai lor și de a dispărea împreună cu ei. Din partea lui Chaïm nu era vorba de iubire părintească și nici de dorința de a-și crește el însuși copiii, ci numai de răzbunarea ale cărei victime erau Marina, Simon și Moriah.

Patsy Heymans nu a dezarmat niciodată, cu toate că această marnă tânără și fragilă a trecut prin cea mai cumplită încercare. Căci ceea ce înduri, zi de zi, când ți se răpește cel mai de preț bun de pe fața pământului — copilul tău — constituie o suferință animalică. Această suferință a fost trăită de Patsy vreme de șase ani. Nu știa absolut nimic despre soarta copiilor ei. După arestarea soțului său, a înțeles că ei se aflau încă în viață, undeva, în lume, în mâinile unor persoane necunoscute.

Fuseseră smulși de lângă ea nu numai de către tatăl lor, ci și de o sectă religioasă integralistă, cu sediul în Statele Unite, care nu se temuse să-i ofere răpitorului ajutor financiar și logistic. Sfidând legile, secta și-a însușit copiii cu scopul de a-i „apăra” de lumea exterioară, considerată impură, i-a încătușat în doctrina sufocantă, distrugătoare a independenței de gândire, și le-a tăiat toate legăturile cu familia lor.

Prea mulți sunt în lume oamenii care, în numele religiei, a unor convingeri înguste și al nu știu cărui fundamentalism ar vrea să-și transforme copiii în ființe fanatice. Marina, Simon și Moriah, lipsiți de dragostea mamei lor, nu aveau nici o șansă să scape de acest

obscurantism. Însă în asemenea situații de răpire, religia reprezintă mai degrabă un pretext. A te sprijini pe o sectă constituie un mijloc de a obține un ajutor, de a scăpa mai lesne de urmăritori și, totodată, de a-ți asigura aliații, convingând diverse persoane să acționeze spre binele copiilor, în numele religiei. După șase ani de lupte, Patsy a trebuit să-și reînvețe copiii să trăiască normal: să frecventeze o școală normală, să vorbească, să gândească și să iubească fără teamă și fără constrângere.

La data de 11 decembrie 1986, când au fost răpiți copiii lui Patsy Heymans, ei aveau șase, patru și trei ani. Începând din ziua aceea, Patsy a străbătut lumea în căutarea lor, a traversat Atlanticul de zeci de ori, nemaîtrăind decât pentru a-i regăsi, cheltuindu-și forțele în descoperirea celui mai mic indiciu, suportând șantajul, tortura morală și presiunile, ajungând până la limita forțelor ei psihologice. Dar a rezistat.

Instinctul matern al lui Patsy, mai puternic decât toate obstacolele, a răsturnat realmente munții și mi-a stârnit admirația, mie ca și celor care au avut de-a face cu ea.

Familia lui Patsy a susținut-o în mod activ și i-a acordat sprijin financiar. Fără ajutorul familiei, ea n-ar fi reușit să dărâme zidurile, să înfrângă legile, să convingă F.B.I.-ul, să lupte împotriva forței invizibile care voia să-i transforme pe Marina, Simon și Moriah în niște ființe lipsite pentru totdeauna de libertate fizică și intelectuală.

Rezistența și curajul acestor trei copii, capacitatea lor de recuperare sunt și ele demne de toată admirația. Ei nu vor uita niciodată ziua în care Patsy a deschis cu timiditate ușa unui birou din New York al F.B.I.-ului, spunându-le: „Sunt mama voastră“.

Ea era copilăria lor pierdută, dragostea care nu-i părăsise niciodată. Le întindea brațele, dar ei nu îndrăzneau să se avânte spre ea.

În decursul îndelungatei lor despărțiri, se încercase — dar fără succes — să li se inoculeze credința că mama lor a murit. Dar Patsy Heymans nu a acceptat să-și abandoneze copiii într-o lume lipsită de dragostea ei.

Povestea lui Patsy, a Marinei, a lui Simon și a lui Moriah este ca o lumină în întunecata listă a copiilor răpiți.

Betty MAHMOODY

Michigan, Iulie 1995.

ATENȚIE!

Cele scrise aici sunt o poveste adevărată. Personajele și întâmplările din această istorisire sunt reale. Însă, în mod voit, identitatea unor persoane n-a fost dezvăluită pentru a le apăra, împreună cu familiile lor, împotriva unor eventuale discriminări. Este vorba de Samuel Katz, prieten din Tel Aviv al tatălui meu; Rachel, prietena mea din Israel; „Ducesa”, agentul secret Nechemia; Sarah, mamă într-o familie hasidică¹, ai cărei nouă copii au fost răpiți, și Abraham, „Iuda”, „Ecou” și „Samariteanul”, informatorii.

În decursul întâmplărilor relatate în această carte, am fost deseori acuzată de antisemitism. Nu sufăr de această boală a sufletului. Am trăit un conflict personal cu un om de origine ebraică și cu câțiva dintre „frații” lui. Prin lupta mea nu mă împotriveam decât lor, nicidecum unei religii sau unui popor. Cei care m-au acuzat de antisemitism sunt dușmanii mei personali. Probabil li s-a părut tentant să se folosească de acest argument viclean pentru a-și justifica acțiunile criminale.

Eu respect felul de a gândi al fiecăruia, sperând ca al meu să fie respectat.

Mă încred în judecata lui Dumnezeu!

Patsy Heymans

---

¹ *Hasidic*: adjectiv derivat de la substantivul ebraic *hasid*: pios, care definește un membru al unei secte evreiești, înființate în secolul al XVIII-lea. (n.t.)

PROLOG

De-atâtea ori am revăzut în minte acea dimineață care începuse la fel ca toate celelalte!

— Simon, trezește-te! E vremea să te scoli!

Îi era mai greu decât fetelor să se scoale dimineața; privirea lui adormită exprima cât de mult dorea să-și afunde iar capul în pernă.

— Grăbește-te, Simon! Marina a și început să se îmbrace...

Sora lui își îmbracă uniforma albastră a școlii: bluză albă cu fustă și pulover bleumarin. Împlinise *în octombrie* șapte ani și se descurca singură. M-am dus să o trezesc și s-o îmbrac pe Moriah, continuând să repet, ca-n fiecare dimineață:

— Haide sus, Simon!...

Moriah dormea întotdeauna cu „pușica” ei, o păpușă de cârpe dezmembrată, cu un cap din material plastic și cu ochi albaștri ale căror pleoape se deschideau și se închideau. Pușica suportase atâtea mângâieri încât nu mai era prea prezentabilă.

Moriah se trezi veselă, fremătând de energia celor patru anișori. Era șapte dimineața; pregătisem micul dejun de cu seară, ca de obicei. Simon sosi la masă ultimul, după ce-și trăsese pe el blugii și un pulover cu dungi galbene, tricotat de mine.

Își băură laptele și înghițiră repede tartinele cu dulceață, în timp ce eu le împachetam gustarea și le verificam ghiozdanele.

Marina bombăni, nefiind mulțumită de felul în care era pieptănată — fetițele la vârsta ei devin cochete.

— Dă-i zor, Marina, îmbracă-ți paltonul!

La opt fără un sfert eram cu toții gata de plecare.

Mă revăd ieșind din casă, în aerul rece al acelei zile de *decembrie*, și instalând copiii pe bancheta din spate a mașinii, așezând-o pe Moriah la mijloc. Vechea mea mașină nu avea portiere cu blocare automată și cei doi copii mai vârștrnici

aveau sarcina de-a o împiedica pe mezină să meșterească la mănere.

Peste cinci minute am sosit la școala „Saint-Joseph”. Un pupic lui Simon:

— La revedere, Simon, îți doresc o zi plăcută...

O sărutare Marinei, care-și ținea de mână sora.

— Noroc la extemporalul de astăzi...

Un pupic lui Moriah...

— Să fii cuminte...

Era ziua de 11 decembrie 1986, ora opt fără zece dimineața.

Ziua blestemată. Cea mai cumplită din viața mea.

Într-o zi, un bărbat mi-a spus: „Te iubesc, Patsy! Dovedește-mi că mă iubești și tu! Dovedește-mi!”

Aveam șaptesprezece ani: o copilă îndrăgostită orbește care nu știa nimic.

Cinci ani mai târziu, același bărbat răcnise: „Îți voi distruge viața!”

Aveam douăzeci și doi de ani, eram mama celor trei copii ai lui, și de astă-dată știam multe.

Marina, Simon și Moriah au fost arma aleasă de el pentru a mă distruge. Au dispărut într-un univers închis — în spatele zidurilor de nepătruns ale unei secte religioase — unde eu, mama lor, nu aveam nici un drept să exist.

1. Autocritică

Patsy, ai șaisprezece ani, te consideri grasă, și acesta-i adevărul. Ești tot timpul bolnavă, și răzvrătirea ta continuă constituie un protest împotriva plăcerii de a trăi. Patsy, fata mea, tu nu ești fericită. Te nemulțumește propria-ți persoană și nimeni nu te iubește. Îți târăști viața ca pe o povară...

Cam asta îmi trece prin cap în primăvara anului 1977, în orașul meu natal, Bruxelles. Cu siguranță nu sunt singura fată de vârsta mea care scuipe atât pe oglindă cât și pe cântar dar, bineînțeles, nu vreau să se știe asta.

Mă simt prost, totul merge prost. Celorlalți le place muzica, mie nu. Ceilalți au prieteni de vârsta lor, eu nu. Ceilalți se îndoapă cu dulciuri, eu nu. Ceilalți mănâncă normal, eu poftesc. O sută de grame de carne, o sută de grame de legume, un fruct sau nimic. Acesta îmi este meniul.

În ultimii doi ani pubertatea mi-a otrăvit viața. Există adolescente fericite, fără coșuri, fără kilograme în plus, care nu vorbesc despre ciclul lor, pe care niciodată nu le doare pântecul și care încep existența de adulte cu o dezinvoltură pe care o invidiez. Eu, Patsy, acumulez probleme peste probleme.

Ciclul îmi vine când vrea el și, când se întâmplă să-l am, crampele sunt atât de dureroase încât deseori ajung la școală încovoiată de durere. Medicamentele care se presupune că mă vor ajuta să devin o fată normală m-au făcut să mă îngraș.

Singura fată între trei frați, îi aud denumindu-mă cu regularitate „caltaboș” sau „balonaș”. Au cruzimea inconștientă a băieților de vârsta lor.

„Dă-te mai încolo, grāsano...”

La masă, părinții sunt obligați să mă îndepărteze în mod strategic de fratele meu mai mare. Nu-i suport ironia. O singură privire batjocoritoare și explodez. Ne batem ca niște câini turbați. *Oare mă disprețuiește pentru că sunt fată? Fiindcă sunt grasă? Deoarece am părul drept și țepos?* Nu are nici o importanță. Atac. Violența face parte din viața mea.

Deoarece eu însămi nu mă plac și pentru că nu-mi pot petrece timpul explicând asta prin cuvinte, mă exprim așa cum se cuvine.

Privind în urmă, mi-aș da cu plăcere câteva palme; cu siguranță le-am stârnit tuturor dorința de a face asta. Îmi amintesc situații în care m-am comportat la limita suportabilului... Ca de exemplu, criza aceea izbucnită din cauza unei foi de salată...

Ca să slăbesc, mi se impune un regim alimentar draconic. Dacă, în vizită la prieteni, ronțai câteva alune, trebuie să le scuip după ce am avut imensa „plăcere” de a le mesteca. Doar de a le mesteca. Frustrarea îmi este atât de mare încât îmi vine să-i mușc pe toți. Nu pot să sufăr senzația de foame. Și m-am săturat până peste cap de salata verde. Într-o seară, la masă, tata îmi spune:

— Patsy, trebuie să mănânci cel puțin o frunză de salată!

Dar mie nu-mi plac poruncile. Constituie un atac insuportabil la adresa nevoii mele exagerate de independență. Aleg frunza aceea cu mare băgare de seamă... În scopul acesta le răscolesc pe toate și depun în cele din urmă una în farfuria mea, cu ostentație, ca o martiră.

Tata zice că n-am luat destul sau că frunza e prea mică — nu mai țin bine minte — și atunci eu îmi răstorn în farfurie întregul castron de salată, urlând:

— Așa-i bine?

— În cazul acesta mănâncă tot!

Eu azvârl dracului și castronul și salata. Dacă mă aleg cu câteva palme, adevărul este că le-am căutat cu lumânarea. Dar, în final, rezultatul este întotdeauna același: nimeni nu mă iubește. De altminteri, îmi sunt eu însămi nesuferită și, fără îndoială, izbucnesc în crize de mânie. Strig atât de tare încât, în familie, am fost poreclită „Domnișoara Trompetă”.

Mama își dorea o fetiță; Dumnezeu i-a dăruit una după alți doi copii. S-au născut la rând: Eric, fiul mai mare, apoi Géry, al doilea, Patsy, fata, și Michel, mezinul. Vârstele noastre

sunt apropiate — nouăsprezece, șaptesprezece, șaisprezece și cincisprezece ani...

Am văzut lumina zilei *în ianuarie 1961*. Mamei i-ar fi plăcut să mă vadă crescând într-o rochiță cu volănașe, cu fundulițe în păr și cu un surâs îngeresc. S-a pomenit foarte curând în fața unui băiețoi. Și acum, în fața unei fete care, la șaisprezece ani și la o înălțime de un metru șaizeci, cântărește șaptezeci de kilograme.

Dacă n-aș fi decât grasă, ar mai merge, dar necazurile se țin lanț. Probleme cu inima, cu rinichii. Uneori mi se întâmplă să iau și câte șaisprezece medicamente pe zi. Și trebuie să dorm cel puțin nouă ore pe noapte, pentru ca rinichii mei să-și îndeplinească așa cum se cuvine funcția de eliminare a toxinelor.

Toată această suferință datorată feminității mă revoltă. Chimia aceasta interioară care refuză să se reglementeze mă obsedează zi de zi. Nu mă simt „fată”. Mi-a intrat în cap că niciodată nu voi fi o femeie normală, că voi fi sterilă. Or, în mintea mea, lucrul cel mai important pentru o femeie este să aducă pe lume copii. Copilul înseamnă încununarea vieții ei, necesitatea existenței sale. Ador copiii. Dacă nu reușesc să devin mamă, ce altceva mai pot spera? Nimic.

Am o fire imposibilă. Sunt o puștoaică antipatică. O încăpățânată, îndărătnică și voluntară. Când vreau ceva, pentru a obține ceea ce-mi doresc mă bat până în pânzele albe. Mama zice că sunt așa încă de la vârsta de trei ani. Discut, argumentez, mă cert cu părinții mei, mă iau la harță cu frații. Însă dușmanul preferat în aceste bătălii familiale este tata. De la el am moștenit îndârjirea de a-l forța pe celălalt să-ți adopte opinia, de a-l convinge că tu ai dreptate. Vreau să fiu lăsată să fac lucrurile așa cum am hotărât eu să le fac. Părinții mei știu că sunt întotdeauna aproape de a fugi de acasă. Când izbucnește un conflict între tata și mine, reacționez cu o violență exagerată fiind, de fapt, disperată.

Sunt în stare să mă ascund în portbagajul mașinii lui și să îl las să colinde cartierul, mort de îngrijorare, nebănuind că o

transportă chiar în propria lui mașină pe vulcanica-i fiică. Odată am deschis pur și simplu portiera mașinii ca să sar din mers.

Deseori, când ating culmea furiei, familia nu mai are altă scăpare decât să facă apel la ajutorul celui mai bun prieten al meu, Didier. Coleg de clasă cu frații mei, Didier este singurul în stare să mă calmeze. Singurul căruia mă pot destăinui. Este aproape fratele meu, prezentând avantajul de a nu-mi fi rudă. Prietenia noastră e tot atât de curată pe cât este de trainică, și am încredere în el. Este echilibrat atât din punct de vedere moral cât și fizic, calm, înarmat cu rațiune și indulgență. Și presupun că, în relația cu mine, acestea sunt foarte necesare.

Am primit o educație catolică și unul dintre principalele motive de ceartă cu părinții îl constituie refuzul meu de a-i însoți la biserică. Nu-mi place ceea ce, la toate religiile, consider a fi o comedie: exteriorizarea, latura pioasă. Am reușit deja marea performanță de a fi exmatriculată, pentru că i-am spus într-o zi unei călugărițe: „Du-te dracului!”

Școala... Știu ce părere au la școală despre Patsy Heymans, ba chiar sunt de acord. „Caută soluțiile ușoare, nu-și dă niciodată silința.” Măicuțele nu au reușit să găsească metoda de educație potrivită în cazul meu. Pe mine nu mă interesează aproape nimic.

Vârsta de șaisprezece ani nu-i cea mai frumoasă perioadă a vieții.

Pe toți cei care pretind așa ceva îi sfătuiesc să-și pună o dată pentru totdeauna această credință în raftul cu iluzii.

Mă simt întrucâtva asemenea patriei mele, Belgia — acest amalgam de culturi diverse. Valonii sunt romantici, flamanzii — realiști. Cei dintâi visează sub clar de lună, ceilalți au picioarele pe pământ, sunt dotați cu simțul datoriei și cu deplină rigurozitate.

Tatăl meu, Jacques Heymans, nu aparține nici uneia din aceste două categorii. Crescut în Flandra, vorbea la școală olandeza, iar acasă franceza. Este un strălucit om de afaceri. Exportă în întreaga lume echipament militar de înaltă tehnologie. Are un glas impresionant — adânc, răgușit. Ai putea

crede că este de o severitate de temut, însă râsul îi izbucnește cu ușurință și este molipsitor. E generos și are o fire pasionată.

Hélène, mama mea, este rigurozitatea în persoană. Porecla cu care a rămas din copilăria noastră, „Mizou”, îmbălânzește puțin rigiditatea pe care a primit-o prin educație. Este o mamă perfectă în rolul său de stăpână a casei — se pricepe admirabil să primească oaspeți — dar este, totodată, o mamă emotivă, incapabilă să-și stăpânească sentimentele. Și trebuie să recunosc că asta mă enervează. Pasiunea ei o constituie familia și grupul ei de prieteni.

Mizou, mama mea, este frumoasă: ochi limpezi, de un albastru azuriu, strălucind de viață; păr blond, un chip cu trăsături fine, foarte slab, cu pomeți accentuați; gura perfect conturată, nasul drept, o siluetă prelungă și grațioasă, suplă și plină de vioiciune. Este tot atât de feminină pe cât sunt eu de băiețoasă. Și, cu cât mi se atrage atenția asupra acestui lucru, cu atât mă încăpățânez să nu renunț la blugi.

Relațiile de afaceri ale tatei și talentul de gazdă al mamei atrag la noi invitați din lumea întreagă. Din punct de vedere cultural, familia mea are o deschidere largă. Vastul complex de beton al cartierului general al NATO, situat între centrul Bruxelles-ului și aeroport, lasă să se scurgă spre noi un șuvoi de musafiri străini. Americani, englezi, canadieni, pakistanezi, indieni, egipteni se așează în mod obișnuit la masa noastră.

Eu îi apreciez în mod deosebit pe vizitatorii israelieni. Îi consider inteligenți, energici, în slujba marilor interese ale patriei lor și care știu să se poarte fermecător.

Israelul reprezintă cea mai plăcută amintire din adolescență.

În urmă cu un an ne-am petrecut vacanța pe străvechile pământuri biblice. Când am coborât din avion, pe aeroportul „Ben Gurion” din Tel-Aviv, am avut senzația bruscă și ciudată că mă aflu, în fine, la mine acasă. Acea țară, acel pământ erau casa mea, locul meu în această lume.

În vreme ce familia făcea turul monumentelor, mi-am petrecut timpul studiindu-i pe tineri. Erau altfel. În Europa, adolescenții cu păr lung și veșminte neglijente nu-mi plac.

Nu le aprob nici dezinvoltura, nici latura rebelă care îmi pare mai mult o atitudine la modă decât reflectarea unei adevărate concepții de viață. Cu părul tuns scurt, cu un mers hotărât și o expresie serioasă, băieții israelieni sunt mai maturi, poate datorită faptului că sunt fiii pionierilor care, prin curaj, îndrăzneală și tenacitate, au făurit destinul patriei lor în sânul unei regiuni ostile.

Țara aceasta este o țară-erou. Am transformat-o în obiectul admirației mele așa cum alții l-au idolatrizat pe Che Guevara sau au lipit în camerele lor postere cu Marilyn Monroe. Sorb absolut orice cărțuie care apare referitor la Israel și aș vrea să învăț ebraica. Îmi plac limbile străine, le învăț cu plăcere și rețin cu ușurință muzicalitatea sunetelor, accentul. Pentru o fată care în clasă este aproape o nulitate și care nu depune eforturi decât pentru a obține o medie de trecere, această pasiune constituie probabil o supapă, o necesitate vitală.

Acea călătorie de câteva zile m-a impresionat în așa măsură încât, de atunci, toți banii mei de buzunar i-am cheltuit pe cumpărarea de cărți sau reviste în care se vorbește despre Israel. Chiar și la școală am dormit până în ziua în care am avut posibilitatea de a mă înscrie la o activitate în grup referitoare la Israel. În perioada aceea mi-am petrecut seri întregi întinsă pe burtă, pe pardoseala camerei mele, cu nasul în cărțile de școală răspândite pe mochetă. Istoria Israelului m-a fascinat. Visez să mă reîntorc acolo. Părinții și-au luat angajamentul de a-mi oferi jumătatea costului unui bilet de avion, și muncesc ca o nebună să strâng bani: activitate de baby-sitter, menaj — spăl geamuri, frec podele, fac orice pentru a-mi crește economiile.

Părinții sunt mulțumiți să mă vadă atât de activă, urmărind cu interes un obiectiv. În timpul acesta mai uit de kilograme și acnee. Dar nici nu poate fi vorba să mă lase, la șaisprezece ani, să plec singură în Israel. Și, tocmai de aceea, sosirea la noi acasă a părintelui Edgar, în seara aceea, a fost pentru mine un adevărat miracol. Un dar al Cerului.

Îl ador pe părintele Edgar. Vine să ia cina la noi în fiecare miercuri seara; aproape face parte din familie. De Crăciun și de Paști, cu toate prilejurile sărbătorite prin dangăt de clopot, este prezent. Călugărițele de la școala mea sunt lipsite de umor, ceilalți preoți din parohie sunt afectați, dar el nu le seamănă. Se ocupă de o casă pentru adolescenți „dificili” și folosește limbajul generației și caraghioslăcurile elevilor săi, ca să fie pe aceeași frecvență cu ei. Este mai curând un soi de bunic vesel, decât un preot paroh. Ochii lui albaștri strălucesc de umor, și mama, o catolică ferventă, îl adoră. Îl admiră mult și are deplină încredere în el.

Terminându-și cea de-a doua porție de cartofi prăjiți, tocmai anunță cel mai favorabil lucru din lume: va pleca în pelerinaj în Țara Sfântă, în Săptămâna Mare a Paștilor...

Ochii mi se măresc cât cepele și simt că mă mănâncă limba. Economii am destule, nu-mi mai lipsește decât un însoțitor cu care să fie de acord părinții mei... Întrebarea care mă frământă este, fără îndoială, tot atât de vizibilă în privirea mea rugătoare ca o reclamă cu neon.

Și atunci, umplându-i iar paharul cu vin, tata îl întreabă:

— N-ați putea s-o luați cu dumneavoastră pe Patsy?

Iar mama adaugă:

— Știți cât de bine i-ar face asta...

Subînțelegând: „Firea ei oribilă, problemele de adolescență, propria mea îngrijorare în privința ei...”

Părintele Edgar cunoaște toate astea. Cugetă, își rumegă decizia, soarbe o înghițitură de vin, și în timpul acesta eu freamăt în sinea mea de nerăbdare. Este evident că bunul părinte se pregătea să facă o călătorie liniștită, destinsă, fără a i se agăța de poale — măcar de astă-dată — vreun adolescent cu probleme. Se scarpină în cap, își ciufulește părul albit, mai înghite câțiva cartofi prăjiți și, în cele din urmă, pe buze îi apare un ușor zâmbet șiret:

— Bineînțeles, Patsy, cu mare plăcere!

Debordez de fericire. Paștele îmi luminează viața mohorâtă și speranța strălucește ca steaua de la Bethleem. *Singură în Israel, cu părintele Edgar!* Să pun iar piciorul pe

pământul ce vibrează de istoria poporului evreu. Pasiunea mea de la cincisprezece ani. Acolo, în acea țară cu atât de multe probleme și atât de minunată, voi reveni la viață, voi respira, voi exista. Departe de ceturile Bruxelles-ului unde, *în această primăvară a anului 1977*, se întâmpină mari greutăți în încercarea de a mă împăca pe mine cu mine însămi. Am nevoie de căldură și de soare ca de un drog.

Acolo nu voi mai fi bolnavă nici mintal, nici trupește. Acolo îmi voi umple ochii de culori și mă voi desfăta cu toate parfumurile. Voi respira, în sfârșit. Acolo...

...mă așteaptă ceva ce nu cunosc. Cineva al cărui nume nu-l știu.

Care totuși există; care, fără a ști, mă așteaptă și el. Se numește Chaïm, este frumos și misterios. Are părul tuns scurt și o privire adâncă. Fumează țigări „Camel”. Un aventurier de nouăsprezece ani. Un vânător de prăzi ușoare. Un manipulator diabolic.

Cel care, într-o zi, mi-a spus: „Patsy, te iubesc!”

Și eu l-am crezut.

Cel care mi-a spus, de asemenea: „Patsy, o să-ți distrug viața!”

Și aproape a reușit.

Iată cine eram pe vremea când aveam vârsta dificilă de șaisprezece ani, care mă făcea să sufăr.

Oare întotdeauna alegi ce ai semănat? În mod cert, da.

2. Paștele la Ierusalim

Punând din nou piciorul pe pământul Israelului, retrăiesc aceeași stranie senzație de fericire și de bruscă libertate.

Căldura este suportabilă; ar trebui să fiu în formă, dar iată că mă simt bolnavă. În Vinerea Sfântă, la biserica catolică din vechiul Ierusalim, aproape leșin.

Părintele Edgar este nevoit să mă ducă înapoi la hotel. Astăzi este gata să-și petreacă ziua închis în hotel, cu mine,

pentru a-și îndeplini rolul de însoțitor grijuliu. Dar faptul de a-l ști lipsit de pelerinajul și de liniștea lui mă îmbolnăvește și mai rău. Îl conving să mă lase singură în cameră, făgăduindu-i că-l voi însoți pe la începutul după-amiezei, dacă mă voi simți mai bine. Îmi fixează întâlnire în apropiere de Zidul Plângerii. De acolo vom porni într-o vizitare a Bethleem-ului.

Pe la două după prânz îmi pun o pereche de blugi vechi și o bluză sport; mă simt într-adevăr mai bine. Îmi leg părul într-o coadă de cal și cobor în hol. Portarul îmi explică unde se află o stație de autobuz destul de apropiată pentru a ajunge în orașul vechi. Aștept. Nu vine nici un autobuz. Scrutez cu priviri disperate orizontul și încep să mă tem că voi rata întâlnirea.

La capătul acestui drum izolat, sub un soare arzător, nu văd nici țipenie. Deodată îmi amintesc că este sâmbătă, suntem în plin Sabat și evreii tradiționaliști respectă cu scrupulozitate această odihnă, de la amurgul zilei de vineri și până sâmbătă seara.

Nimeni nu muncește, nu va mai sosi nici un autobuz. Mă înapoiez la hotel și am o discuție cu portarul care uitase să mă avertizeze. Se scuză propunându-mi să folosesc cursa hotelului, și șoferul acestuia mă lasă cât mai aproape cu putință de locul fixat pentru întâlnirea mea. Dar părintele Edgar nu se mai află acolo, am întârziat prea mult. Și-a închipuit, probabil, că eram prea obosită pentru a-l însoți.

Nu voi vedea Bethleem-ul astăzi, dar singurătatea nu mă deranjează, dimpotrivă.

Pornesc printr-un labirint de străduțe atât de înguste încât soarele nu reușește să le lumineze. Sorb cu nesaț aromele care parfumează această umbră precară — piper, coriandru, cânepă indiană, ardei iute. Pătrund adânc în suk¹; copiii aleargă ciripind pe alei, fac slalom printre tarabe; grupuri de gură-cască se adună în mici pâlcuri zgomotoase în fața maldărelor de mărfuri de toate felurile. Miroase a sudoare și a condimente — mirosul Orientului atât de drag mie.

¹ *Suk* (lb. arabă): piață, târg. (n.t.)

După ce am trecut de sinagoga Josif Porat, ajung în fine la Zidul Plângerii. Această masă de piatră, lungă de patruzeci și cinci de metri și înaltă de douăzeci, constituie doar un fragment — partea de sud-est — din templul lui Irod. În fața acestui monument impresionant te simți minuscul, plin de respect și de teamă. Murmurul rugăciunilor se înalță continuu spre vechile pietre, cel mai sfânt loc din lume pentru evrei și un loc de cult pentru celelalte religii. Aici a fost prezentat la templu copilul Isus, aici a fost ispitit El de Satana. După Mecca și Medina, împrejurimile acestui zid simbolic reprezintă și unul dintre cele mai importante sanctuare ale Islamului.

Hoinăresc o vreme în vecinătatea tribunalului Vechiului Templu, apoi îmi scot sandalele ca să pătrund în moscheea Al-Aqsa. După aceea, în moscheea Stâncii. Deasupra capului și sub picioarele mele se află mai mult de douăsprezece secole. Deși Mohamed n-a venit niciodată la Ierusalim, legenda spune că de aici a plecat el spre Paradis, pe un cal alb.

Timpul se scurge pașnic, pășesc desculță pe mozaicurile răcoroase și privirea îmi este inundată de splendoarea ce mă înconjoară. Umbră, apoi lumină aurie și blândă.

Paștele la Ierusalim — în fine l-am obținut!

Iată-mă pornind iarăși pe străduțele orașului vechi, unde se desfășoară spectacolul continuu dintre mușteriii care se târguiesc și negustorii care se lasă greu, al privirilor întunecate sau pline de răs ale copiilor, al siluetelor femeilor voalate și al unor tineri occidentali care, la colțul unui zid, se ciocnesc pe negândite unii de alții. Eu sunt belgiană, de rasă albă și mai degrabă blondă, în vene nu-mi curge nici o picătură de sânge oriental și, totuși, mă simt bine aici, în siguranță și cu o încântătoare senzație de libertate.

Mă înapoiez la hotel pe jos. Probabil că există câteva taxiuri ale căror șoferi arabi nu respectă Sabatul, dar eu n-am un ban, nu vorbesc ebraica și n-aș fi în stare să-i indic șoferului numele hotelului sau direcția în care se află — n-aș fi capabilă nici să-i explic că-l va plăti portarul. Tot lăsându-mă purtată de vise, iată-mă pierdută, singură pe această colină aridă care domină locurile sfinte și terasele albe ale orizontului.

Un glas bărbătesc mă întreabă, rostogolind consoanele unei engleze pe care cu greu o înțeleg, dacă am nevoie de ajutor. La început mă prefac că nu-l aud. Aici bărbații au tendința de a fi insistenți cu femeile străine. Nu-i arunc nici o privire, merg înainte. Dar bărbatul insistă, cu o voce gravă și adâncă. Tonul nu este agresiv, ci mai curând prietenos; poate că nu există nici un motiv de teamă. Probabil a ghicit că m-am rătăcit.

Mă întorc încet spre el. Este tânăr, musculos. Ca să-l privesc bine, sunt nevoită să ridic capul, deoarece mă depășește cu cel puțin cincisprezece centimetri. Chipul îmi pare superb, cu trăsături fine, sculptate pe tenul întunecat, aproape tăioase, cu nasul coroiat, cu părul tuns foarte scurt: imaginea perfectă a soldatului din *Tsahal*, armata israeliană. Cu o expresie mândră, clipește din pleoape datorită fumului țigării sale.

Uniforma mă liniștește — în jurul nostru e lume și adevărul este că am nevoie de ajutor. Așa că încerc să-i explic, într-o engleză bălmăjită, că aș vrea să mă întorc la hotelul meu dar că nu știu cum. Îmi ascultă cu răbdare și politete explicațiile greoaie, apoi se prezintă: Chaïm Edwar. Conversația noastră este dificilă, dar reușesc să înțeleg că este parașutist. El ar vrea să afle cum am ajuns până aici și ce monumente am vizitat. Din politete în politete, îmi propune să-mi fie ghid prin Ierusalim și apoi să mă conducă la hotelul meu.

Zâmbetul tineresc care-i dezvăluie dinții albi, alura dezinvoltă și militărească mă conving pe deplin că am găsit soluția problemei mele. Este de o curtoazie încântătoare. Pentru mine, care nu cunosc decât brutalitatea fraților mei și limbajul grosolan, întâlnirea aceasta îmi sucește mințile. *Oare de ce își manifestă interesul față de un caltaboș plin de coșuri cum sunt eu?... Cum de-am reușit să-l fac să dea atenție pașilor mei și să coboare poteca de pe creasta zidului, să vină să-mi vorbească și să se ocupe de mine? Blugii ăștia spălăciți și bluza asta sport zdrențuită, care-mi slujesc drept protest vestimentar, alături de uniforma lui frumoasă... Simt că-mi cresc aripi... O întâlnire, un tânăr chipeș într-un oraș exotic*

îndepărtat; soarele care păleşte pe cerul albastru, briza uşoară... Sunt cu adevărat eu cea care păşeşte lângă bărbatul ideal? Niciodată n-am îndrăznit să visez o asemenea scenă.

Mă aflu din nou în piaţa largă unde, în depărtare, se înghesuie siluete de bărbaţi şi femei îngenunchiaţi în rugăciune, din nou zidul încrustat cu mici pietre albe. El vorbeşte iar eu îl las să ducă greul conversaţiei, deoarece engleza lui este mai bună decât a mea. Nu înţeleg tot, dar muzica glasului grav mă leagănă. Ne oprim într-un mic bar din inima cetăţii unde sorb pe îndelete un suc de portocale în timp ce el bea o cafea.

Are optsprezece ani şi deja aspectul unui adevărat bărbat, în timp ce eu sunt o copilă.

— Ai mai fost în Israel?

Îi povestesc prima călătorie făcută cu familia, îi mărturisesc cât de mult iubesc această ţară şi cum am procedat ca să revin aici.

— Familia ta călătoreşte des?

Enumăr ţările pe care le-am vizitat: Scoţia, Anglia, Iugoslavia, Franţa... lista e deja lungă. Deoarece în opinia părinţilor mei călătoriile îţi deschid mintea şi constituie baza unei bune educaţii, am fost răsfăţată în acest domeniu. Chaïm mă ascultă foarte impresionat şi atent.

Pentru prima dată în viaţa mea de adolescentă simt că exist în ochii cuiva. Savurez fiecare minut al acestei plimbări prin labirintul de arcade şi galerii, până la hotelul „Regele David”, de unde luăm un taxi pentru a ajunge la hotelul unde sunt cazată.

Cu prudenţă, îl rog pe Chaïm să-i spună şoferului să oprească la începutul aleii şerpuite care duce la hotel. Nu vreau să fiu remarcată de portar şi să risc ca părintele Edgar să-mi ceară socoteală cu privire la partenerul meu de escapadă.

Străbatem restul drumului împreună, unul lângă altul, până la o mică peşteră săpată în stâncă, apoi facem turul grădinii.

S-a sfârşit. El va pleca şi îşi va lua adio. Nu-l voi mai revedea. De ce aş avea un asemenea noroc? Nu şi-a manifestat interesul faţă de mine decât din politeţe; eu nu

sunt decât o tânără turistă rătăcită pe care el a ajutat-o și pe care o va uita.

Bunul părinte Edgar se îngrijorase deja, așteptându-mă. Îi relatez plimbarea făcută de una singură, îi descriu în amănunt monumentele pe care le-am văzut și închei cu o fază vagă:

— De fapt, m-am rătăcit, dar m-a adus înapoi cineva...

A doua zi dimineată, în timp ce mă pregătesc să-l însoțesc pe părintele Edgar la liturghia de Paști, portarul mă anunță:

— Vă caută cineva la recepție.

Acel cineva nu poate fi decât el, Chaïm.

Cu inima bătându-mi mai-mai să-mi spargă pieptul, mă napustesc pe scări, emoționată dar și fâstăcită.

— Vrei să ne plimbăm împreună și astăzi?

Zâmbetul lui este ispititor. Aș vrea să spun imediat „da”, însă nu am decât șaisprezece ani și părintele Edgar ar dezaproba această invitație din partea unui tânăr soldat. Mintea îmi caută o idee — *vreau atât de mult să-l însoțesc!*

— Așteaptă-mă în grădina din spatele hotelului...

Ceea ce a mers în ajun ar trebui să meargă și astăzi. Va fi de ajuns o mică minciună.

Urc scara câte patru trepte odată și, când bat la ușa parintelui Edgar, încerc să-mi stăpânesc respirația puțin prea precipitată.

— Nu prea mă simt bine, părinte, mă tem că iarăși îmi va fi rău în timpul slujbei. Cu atâta lume în jur, cu siguranță mă voi sufoca...

— În cazul acesta odihnește-te în camera ta...

Spre mai mare siguranță și pentru a nu-l înșela cu totul, adaug:

— Poate că mă voi plimba mai târziu, aerul proaspăt îmi va face bine.

Crizele de astm nu-i dau de bănuiră părintelui Edgar. Abia scăpată de supraveghetorul meu, alerg să-l regăsesc pe Chaïm.

— Vreau să-ți arăt ceva uimitor...

Pornim spre sud, pătrundem pe strada Rav Uziel, îndreptându-ne către cartierul periferic Bayit Ve Gan, până la hotelul „Țara Sfântă”. Acolo, pe o suprafață de mai bine de un hectar, se află macheta Ierusalimului așa cum era pe vremea celui de-al doilea templu, la puțin timp după domnia regelui Irod. Epoca lui Christos. Un emoționant camaieu¹, executat dintr-un amalgam de marmură, pietre și lemn de esențe prețioase. Este un spectacol superb; orașul-miniatură se întinde de la turnul lui Psephimus și până la terenurile joase din valea Kidron-ului. Un joc de lumini reconstituie răsăritul și apusul soarelui. A reproduce în amănunt străzile Yeroshalayim-ului², „orașul păcii”, a imagina, în spatele ușilor minuscule ale caselor, tot acel popor străvechi este ca un plonjon în trecut, o formidabilă lecție de istorie vizuală. Mă întreb de ce oare școala este incapabilă să ne redea istoria într-un mod tot atât de vibrând de viață.

Chaïm este fericit că eu sunt fericită. Iar eu îi sorb cuvintele și zâmbetul discret. Îl urmez fascinată în această nouă plimbare, până când ne despărțim. A doua zi, aceeași minciună ca să scap de supraveghere și o altă plimbare.

M-am îndrăgostit de frumosul meu soldat. Fericirea de a parcurge în tovărășia lui orașul pe care-l îndrăgesc cel mai mult pe lume mă uluiește. Nu mai privesc peisajul — ascult. Nu înțeleg tot, dar puțin îmi pasă, și când el îmi prinde mâna și mă sărută pe obraz spunându-mi „la revedere”, inima îmi crește de fericire și de speranța zilei de mâine. El nu încetează să sporovăiască, sigur de el, pe un ton categoric; este mândru că este parașutist, repetă întruna că este cel mai bun. *Cel mai bun în comparație cu cine? Nu știu, nici nu mă interesează, îl cred pe cuvânt.*

Aș crede orice și, oricum, sensul general al spuselor lui îmi scapă în întregime. Dar energia și siguranța care-l însuflețesc, precum și entuziasmul lui, sunt molipsitoare.

¹ **Camaieu:** gravură în lemn realizată doar cu tonurile aceleiași culori. (n.t.)

² **Yeroshalayim:** denumirea ebraică a orașului Ierusalim. (n.t.)

Îmi pune extrem de multe întrebări privitoare la familia mea, la stilul nostru de viață; vrea să știe cine este tata, cine e mama, unde locuim, dacă avem o casă mare.

— Casa e mare, situată într-un cartier rezidențial, poate cel mai frumos din Bruxelles. Am o cameră doar pentru mine, și frații mei la fel. Există două saloane, unul mare pentru primirea invitaților și unul mic pentru copii. Avem și o casă la țară în apropiere de Nassogne, tata este pasionat de vânătoare...

De fiecare dată când sunt întrebată despre meseria tatei, trebuie să explic că nu e negustor de arme, ci că lucrează pentru guvern, în domeniul armamentului. Nu are nici o logătură cu un ticălos de vânzător de tunuri!

Situația materială a tatălui meu, viața înstărită pe care o ovoc îl impresionează mult pe Chaïm. Iar eu, în naivitatea mea, sunt mândră că vorbesc despre familia mea, despre călătorii, despre vânătoare și viața la țară... În schimb el pomenește puțin despre propria-i familie: este fiul unor imigranți yemeniți. Părinții lui s-au instalat în Israel după război — mai mult de atât nu aveam să aflu. Dar, în definitiv, eu sunt străina aflată în țara lui. El face tot ce poate pentru a-mi arăta orașul său. Prefer nesfârșitele plimbări pe jos în tovărășia lui decât pelerinajul convențional al părintelui Edgar. Nimic nu se compară cu a merge liber, cu mâinile în buzunare, fără o țintă anume.

Și-n afară de asta, sunt nebună după el. Nu mă gândesc decât la el. Este primul meu prieten intim, primul care a venit să mă caute, care mă ține de mână, mă sărută pe obraz, apoi pe buze, făcându-mă să-mi bată nebunește inima.

Vizităm un cimitir militar, și contemplant mormintele aliniate ostășește pe care este gravată steaua lui David. Chaïm, purtându-și uniforma, alături de mine și cu o expresie gravă în fața fraților săi căzuți pentru patrie, îmi impune respect. Apoi, de pe înaltul colinei, îmi arată o serie de clădiri mici, cu totul neatrăgătoare, de câte două sau trei etaje — construcții mizere, locuințe de serviciu.

— Vezi cum locuim noi aici? Parterul servește deseori ca adăpost împotriva bombelor. Suntem întotdeauna sub

amenințarea unui război, a devenit un obicei. Vrei să vezi de aproape un apartament israelian? Îți pot arăta apartamentul unui prieten. O să-ți dai mai bine seama. Când stai la hotel nu vezi lucruri de felul acesta.

Accept fără să ezit, dar deodată, în mijlocul acelor locașuri pustii, o neliniște ascunsă vine să-mi strice plăcerea plimbării. *Ce-ar spune părintele Edgar? Patsy, protejata lui, pretinzându-se bolnavă și vizitând un apartament în tovărășia unui tânăr necunoscut?* Vreme de câteva minute mă simt neliniștită. Întrebările și răspunsurile se înghesuie în mintea mea. *Dacă prietenul lui Chaïm nu e acasă? Pur și simplu n-am putea intra. Și dacă amicul este acasă? Ei, bine, îl voi saluta, nu e nimic rău în asta. În definitiv, de ce îl bănuiesc? De ce ar vrea să mă atragă într-o cursă? Ba nu, nu există nici o șansă ca să mă aflu cu el singură în apartament...* O situație pe care n-am întâlnit-o niciodată și care mă sperie puțin.

Chaïm se oprește în fața unei uși și, mirată, îl văd cum scoate din buzunar o cheie.

— Ai o cheie?!

— Prietenul meu îmi permite uneori să-i folosesc apartamentul, când sunt la Ierusalim; am întotdeauna cheia la mine.

Este prea târziu ca să mai fac stânga-mprejur. Dacă aș protesta, aș părea o mironosiță care face pe manierata. O puștoaică înfricoșată de el sau care îi pune în seamă intenții pe care el nu le are... Mă autoconving. *Totul e-n ordine, el este un băiat cinstit, de două zile întregi te plimbi cu el și n-a făcut nici un gest deplasat. Poartă-te degajat, Patsy, destinde-te, doar ești fetiță mare...*

El strecoară cheia în broască, deschide ușa și intrăm. De pe canapeaua pe care stătea tolănit, prietenul lui Chaïm se ridică, mirat și surprins, să ne întâmpine. Răsuflu ușurată, dar Chaïm pare dezamăgit că-l găsim acolo. Probabil spera să stea de vorbă liniștit cu mine. Trebuie să mă conving de asta. Și reușesc foarte bine. În ciuda vizitării rapide a apartamentului, de altfel cât se poate de obișnuit. Trei încăperi minuscule, un divan transformabil în pat, mobile mediocre și

puține, datorită lipsei de spațiu. Înghițim o ceașcă de ceai și, zece minute mai târziu, ne aflăm deja afară.

Câțiva ani mai târziu am înțeles limpede că în ziua aceea intențiile lui Chaïm nu erau deloc cinstite. Cheia din buzunarul lui, dezamăgirea când descoperise că prietenul său era acasă, vizita prea rapidă și plecarea semănând cu o fugă... Dar eram deja personificarea iubirii oarbe. De altminteri, incidentul nu era foarte grav. Este greu să-i reproșezi unui băiat de optsprezece ani genul acesta de șiretenie prin care urmărește să fie singur cu o fată. Dar cu educația pe care o aveam, așa copilă cum eram pe vremea aceea, în ciuda falselor aere de omancipare, cu greu aș fi trecut prin acea situație. Eram îndrăgostită, desigur, dar numai cu mintea, că în vis. Deloc pregătită să fac față realității relațiilor sexuale. Cine știe, dacă prietenul lui Chaïm n-ar fi fost acolo, și dacă el ar fi schițat vreun gest, poate aș fi luat-o la fugă... Dar cu „dacă” și cu „poate” ai reuși să vâri Ierusalimul într-o sticlă...

Părintele Edgar bănuiește ceva. Cu siguranță, cineva de la hotel i-a vorbit despre tânărul militar care mă așteaptă zilnic în grădină și cu care dispar braț la braț de îndată ce el se întoarce cu spatele. Sau m-a văzut el însuși. În orice caz, alibiul meu nu mai ține. Mentorul meu și-a petrecut viața printre adolescenți, fără îndoială cunoaște toate vicleșugurile și secretele atât de prost păstrate...

— Patsy, mi-ar face mare plăcere să mi-l prezinți pe noul tău prieten...

Am un mic șoc dar nu urmează nici o dramă. Bunul părinte avea să-i spună lui Chaïm: „Încântat de cunoștință”. Iar Chaïm avea să răspundă: „Și eu mă bucur”.

După această scurtă întrevvedere, comentariul părintelui Edgar avea să fie pe un ton amuzat:

— Băiatul ăsta îmi pare a fi foarte politicoș și fermecător...

Patru zile la Ierusalim, patru zile cu Chaïm — un spațiu luminos și vrăjit prin timp. Ne plimbăm pentru ultima oară pe aleea din spatele hotelului, ținându-ne de mână. El se uită în pământ, eu îmi privesc picioarele. Măslinii îmi spun adio.

În mica peșteră devenită refugiul nostru, ne făgăduim să ne scriem. Strecor adresa mea în buzunarul de la piept al uniformei lui.

Sunt acolo, un mic petic de hârtie împăturit, pe inima lui.

Primul meu sărut adevărat, rezemată de peretele de stâncă, umbra acestui bărbat aplecată asupra mea, toată această tandrețe o voi lua cu mine sub cerul cenușiu al Belgiei mele, ca pe un fragment de soare furat Israelului. El îmi oferă un mic galon din epoletul uniformei sale, pe care-l leg ca pe ceva foarte prețios de cureaua genții mele.

Prima mea iubire fulgerătoare mă cufundă într-o tot atât de fulgerătoare suferință datorată dragostei. Străbat singură poteca șerpuită spunându-mi: *S-a sfârșit. Era prea frumos ca să fie adevărat; el rămâne aici, tu pleci la mii de kilometri depărtare. Ne vor despărți ani-lumină. Te va uita, Patsy, nu ești o persoană care nu poate fi uitată.*

Recad în întunecata disperare a îndoielii de mine însămi. Urâsc avionul acesta care zboară spre casă. Mă apasă o tristețe de moarte. Sunt tristă așa cum știi să fii trist la șaisprezece ani.

3. Iubirea

Pândesc cutia de scrisori ca un cățel dornic să fie mângâiat.

Îmi bate inima când deschid plicurile. Întreaga corespondență este adresată altora. Speranța își ia zborul, apoi, a doua zi renaște cu aceeași putere. Vreau o scrisoare, o vreau, o vreau... O am!

Plicul denotă un scris voluntar, cu trăsături largi. Mi-a scris numele și adresa cu majuscule. Mă refugiez în camera mea, luând cu mine dicționarul de engleză. În felul acesta savurez fiecare cuvânt, mă încredințez de sensul lui, mi-l repet în minte și în inimă. „Te iubesc, mi-e dor de tine, te iubesc, mi-e dor de tine”... Pagina e plină de aceste declarații. Unele fraze sunt subliniate cu o linie atât de puternică încât urma este încă

vizibilă și pe a cincea pagină. Cinci pagini ca să spună: „te iubesc, mi-e dor de tine“.

Depărtarea și încântătorul mister al unui astfel de mesaj, venit de la o asemenea distanță, îmi inspiră un sentiment nou. Mă maturizez — cel puțin așa cred. Devin cineva: o ființă de sine-stătătoare, obiectul iubirii unei alte făpturi. Cuprinsă de entuziasm, răspund imediat, căutând cu nesaț în dicționar cuvinte cu care să spun același lucru, adăugând nebulie în plus. De acum înainte se stabilește o legătură regulată. Scrisorile sosesc de obicei miercurea și număr cu nerăbdare zilele: numai miercurea este o zi fericită, restul săptămânii nu-i decât o așteptare bolnăvicioasă. De cum sosește scrisoarea, mă închid în camera mea, s-o citesc și s-o tot recitesc.

Princesse, micul meu teckel, s-a cuibărit sub cuvertură, lângă mine. Îi mângâi părul negru savurând cuvintele tandre și pătimașe.

Chaïm nu-mi dă nici o veste despre el, nu vorbește decât despre dragoste și scrisorile lui sunt o încântare.

Mama a remarcat timbrele, m-a văzut încuindu-mă în cameră săptămână de săptămână și, mai mult ca probabil, a fost informată de părintele Edgar cu privire la întâlnirea mea cu Chaïm.

La început nu zice nimic, dar într-o bună zi se decide:

— Cine este cel care îți scrie?

— Oh, un prieten...

Răspund încercând să par indiferentă. În familia noastră este respectată discreția și intimitatea fiecăruia. Știu că mama nu va insista. Își spune cu siguranță că fiicei sale i s-au aprins călcâiele după cineva — un mic amor trecător, care se va stinge de la sine odată cu sfârșitul scrisorilor venite din Israel.

De data aceasta a sosit un pachetel. Poartă scrisul lui Chaïm și proveniența i se poate recunoaște cu ușurință. Mama mă urmărește cu o expresie de interes în timp ce îndepărtez straturile de bandă adezivă. Stând la un capăt al mesei mari de lemn din bucătărie, mă enervez, plină de nerăbdare; nervozitatea mea pare s-o amuze, așa că iau foarfecele și tai direct ambalajul. Mai întâi un scurt mesaj: „Te

iubesc". Mama se află în spatele meu, uitându-mi-se peste umăr. Ascund repede bilețelul de dragoste în buzunar. Cadoul este minuscul: un mic pandantiv din material plastic cu semnul zodiacal al lui Chaïm — un scorpion. Îl prind în mod simbolic pe geanta mea, alături de galon.

În felul acesta îl port zilnic cu mine pe Chaïm. Nu mă părăsește. Nici Israelul nu mă părăsește. Pasiunea mea pentru această țară sporește întruna și-mi bat la cap părinții să mă înscrie la un curs de ebraică, o dată pe săptămână. Răspund la fiecare scrisoare. Însă acestea încep să se rărească. Vidul exasperant din cutia poștală mă macină. Cu încăpățănare, continuu să scriu, închipuindu-mi tot felul de explicații posibile — frumosul meu parașutist este soldat, se află cine știe unde, în misiune. Nu-i poate scrie iubitei sale, aflată atât de departe... Sau a cunoscut altă fată, sau nu se mai gândește la mine, totul n-a fost decât o joacă.

Îmi petrec vacanța mare cu moartea în suflet. Deprimată. Luni sinistre și pustii; timpul pare că stă în loc; fericirea a dispărut.

Septembrie. Părinții m-au înscris la o foarte bună școală particulară de secretariat; trebuie să mă ocup serios de viitorul meu. Dar ritmul studiilor nu-mi convine. Îmi lipsește disciplina, maturitatea. Plictiseală, frustrare, singurătate... Acea Patsy, care cândva crezuse că-și va lua zborul, își târăște iarăși picioarele. Am recăzut pe pământ, purtând iarăși cu mine povara îndoielilor privitoare la mine însămi, cu întreaga-mi revoltă profundă. M-am săturat să fiu grasă, m-am săturat de coșurile mele, m-am săturat de lipsa mea de interes față de orice, m-am săturat de faptul că m-am săturat de toate. Destinul meu este un drum înfundat. Îmi târșai picioarele pe Rue des Fleurs ca să mă duc la școală și să revin acasă, înfrunt la masă familia cu cele o sută de grame de carne și legume, de parcă aș muri chiar mâine.

Mama nu vine niciodată să mă ia de la școală și, în ziua aceea, văzând-o la ieșire, mă cuprinde teama. Cu siguranță s-a întâmplat ceva grav.

— la privește cine a venit să te vadă, Patsy...

În spatele său se află Chaïm. Surâzător, îmbrăcat în blugi și cămașă, ținând în mână nelipsitul lui pachet de țigări Camel și bricheta.

— A bătut la ușa azi-dimineață!

În capul meu se învâlmășesc gânduri înnebunite. Iar sentimentele dau năvală unele peste altele. A făcut o călătorie atât de lungă pentru a mă vedea și asta mă umple de mândrie și fericire. Dar totodată mă invadează jena, surprinderea și mânia. *N-a mai scris de câteva săptămâni și acum, deodată, iată-l aici? A bătut la ușa casei noastre, de parcă toată lumea nu-l aștepta decât pe el?!*

— Bună ziua...

Pentru moment nici un alt cuvânt nu-mi poate ieși de pe buze.

Mama a venit cu mașina. Chaïm și cu mine urcăm în spate și, foarte repede, el vrea să-mi prindă mâna într-a lui. Mă împotrivesc, dar el mi-o ia cu forța. Mama aruncă priviri furișe în oglinda retrovizoare și presupun că se simte jenată. Ca și mine. Parcurgem în tăcere drumul până acasă. Acolo, Chaïm îmi explică motivul pentru care a fost nevoit să înceteze să-mi scrie: o rană la brațul drept.

— S-a întâmplat în timpul unor manevre, uite!

Îmi arată cu mândrie pansamentul și cicatricile. Pentru bravura lui a primit o permisie excepțională, de care a profitat ca să vină să mă vadă. Față de această explicație pe care o iau de bună, fără nici o bănuială, moralul mi se ridică imediat. El a făcut tot drumul ăsta numai și numai de dragul meu, tăcerea lui n-a fost voită, l-am judecat greșit.

În casa noastră, ospitalitatea este lege, ceva ce le-a intrat în sânge părinților mei. Foarte firesc, îi propun lui Chaïm să-și părăsească hotelul și să vină să locuiască la noi pe durata sejurului său. Mama îi pregătește camera la etajul doi. Și ne regăsim la cină, în jurul mesei din bucătărie. Chaïm este primit așa cum îi primim pe toți oaspeții noștri, cu căldură, chiar dacă în ochii mamei zăresc o scânteie de jenă. Un prieten intim pentru Patsy a ei, fetița de șaisprezece ani... poate că i se pare puțin cam devreme.

De când îmi pot aminti, mama a acordat întotdeauna multă atenție culturii și tradițiilor altor persoane. De exemplu, dacă avem invitați evrei, nu servește la masă carne de porc. M-a întrebat:

— Presupun că prietenul tău mănâncă potrivit practicii religioase, cușer...

— Nu.

Așadar, în seara asta mâncăm carne de porc. Chaïm cere o a doua porție. Mama zâmbește.

— Mă bucur că-ți place carnea de porc!

— Nu spuneți că-i porc!

Replica este brutală. Chaïm pare șocat, iar mama, tulburată, trece în defensivă:

— Ba da, e carne de porc!

-- Nu! Nu trebuie să spuneți că-i carne de porc!

Pare să vorbească serios și tonul îi rămâne autoritar, ceea ce-i face pe toți să se simtă stânjeniți. Frații mei schimbă priviri, nehotărându-se ce atitudine să adopte. Deodată se așterne o tăcere apăsătoare, căci nimeni nu înțelege. *Să fie o gafă? Oare Chaïm se simte contrariat pentru că a mâncat carne de porc fără să știe?* În fine, binevoiește să ne lămurească în privința ciudatei remarci:

— Este preferabil să o numim „carnea care-mi place”.

Cu buzele strânse, mama înălță o sprânceană în semn de mirare. Apoi, imediat dă replica:

— Asta-i pură ipocrizie, nu-i așa? „Carnea care-mi place”?

— Păi da, așa este perfect... așa trebuie să se procedeze.

Chaïm zâmbește, dar refuză încă o felie. Jena din jurul mesei se risipește cu greu. Simt o dezaprobare colectivă a familiei față de această purtare. Toți rămân politicoși, dar și-au făcut o părere. Mama avea să capete o confirmare încă de a doua zi, însă deocamdată eu nu aveam să știu nimic.

Chaïm îl roagă pe fratele meu Eric să-l ia cu el la vânatoare, în apropiere de Gentinne. Acolo, sub arbori, sunt instalate platforme de tir. Eric iubește la nebunie păsărelele, este un adevărat ornitolog. Fratele meu adoră, ca și tata, natura și singurătatea, precum și vânatoarea. Câteva ore mai

târziu, când se înapoiază, Eric are o mutră întunecată, o expresie îmbufnată.

Mama întreabă:

— Ce este? N-a mers bine?

— Tipul ăsta n-a fost niciodată parașutist! Este militar tot așa cum sunt eu papă!

Eric ironizează întotdeauna, este a doua lui natură. Are darul de a pune întotdeauna degetul pe slăbiciunile celorlalți. În copilărie, tonul lui batjocoritor m-a scos deseori din fire.

— Îi este frică de înălțime! Îl apucă amețeala! Când i-am arătat prima platformă, într-un arbore, s-a eschivat, pretextând că are mâinile înghețate și că nu va reuși să se cațere acolo. Pe naiba! Era mort de frică!

Mama nu-mi spune nimic, nu voi afla de această conversație decât mai târziu. Nu voia să mă dezamăgească dar începea să se îngrijoreze. Dacă mi s-ar fi spus la vremea aceea despre Chaïm că este un fricos și un laș, n-aș fi crezut decât că era vorba de veșnica ironie a fratelui meu.

Eu și Chaïm ne plimbăm mult, mult. Mergem ceasuri întregi la fel ca în Ierusalim, singuri, liberi în vorbe și în gesturi, iar el face întruna fotografii.

— Stai în fața casei, le voi arăta poza colegilor mei de dormitor, la cazarmă.

De ce întotdeauna casa? Pare să-l fascineze. Cartierul Rue des Fleurs, locuințele frumoase, printre care și a noastră, constituie subiectul unui reportaj meticulos. Iarba mereu verde, grădinile, sunt un fel de paradis pentru el, care vine dintr-o țară aridă, unde casele se aseamănă toate între ele; dar ceva îmi spune că principalul obiectiv al atenției lui este casa familiei noastre. Vrea s-o poată arăta acolo, zicând: „Iată casa prietenei mele!”

Nu știu dacă asta ar trebui să-mi trezească mândria sau să mă enerveze. Oricum, Chaïm este tandru, plin de pasiune, iar sentimentele mele față de el sporesc întruna. Reținerea discretă dar evidentă a familiei mele față de bărbatul adorat nu mă oprește. Dimpotrivă, îmi amplifică iubirea. Mă apropie și mai mult de el.

Însă nici câinele meu nu-l simpatizează. Și el îl tratează cu aceeași antipatie.

— Te ocupi mai mult de câinele tău decât de mine!

Nici instinctul animalic nu va reuși să mă facă să devin bănuitoare. Sunt vrăjită, orbită.

Chaïm avea să-mi mărturisească, mult mai târziu, că prima noapte după sosirea lui în Belgia, *în toamna anului 1977*, și-o petrecuse sub ferestrele noastre, contemplând luminile clădirii cu trei etaje, elegantă și spațioasă, în care locuia micuța lui Patsy. Frumoasa casă cu porți de fier, grele și albe, în spatele căreia se întindea o grădină, reprezenta pentru el luxul suprem. Părinții lui locuiau la est de Tel-Aviv, într-o suburbie plină de praf, în apropiere de deșert. Iar el nu era ceea ce pretindea că este, nu era ceea ce lăsa să se vadă.

În timp ce fuma noaptea, sub fereastra mea, eu dormeam în propria-mi cameră. Aproape îl uitasem. Și dacă soarta ar fi vrut ca eu să locuiesc într-o casă mizeră, nu l-aș fi revăzut niciodată. Nu pe mine mă voia, ci acea casă, simbolul a ceea ce el își închipuia că ar fi bogăția. Mai întâi a evaluat situația și a doua zi dimineată a revenit să bată la poartă, ferm hotărât să prindă în plasa lui găsculița pe care o întruchipam. Naivă, încăpățânată, orbită de dragoste, mi-am băgat de bună-voie piciorul în laț. Dacă familia mea ar fi încercat în vremea aceea să se opună iubirii mele bune, aș fi fugit de acasă. Părinții mei știau asta și-au suportat totul în speranța că lucrurile nu vor merge prea departe. Însă eu eram o copilă răzvrătită, care nu se plăcea pe sine și care era gata de orice nebunie pentru cel care spunea că o iubește.

Week-end-ul pe care l-am petrecut la țară, în casa de la Nassogne, a fost pentru mine o încântare. La depărtare de o oră și la sud de Bruxelles, găsim pădurea, aerul curat și liniștea pe care le ador încă din copilărie. Ca și casei din Bruxelles, mama s-a priceput să-i dea aceleia de aici o căldură deosebită. Trofee de vânătoare ale tatei de pe pereți, șemineul de piatră, mobilierul simplu și confortabil, lumânările, alunele puse pe masă pentru a fi ronțuite, florile din vase,

parchetul lustruit, masa mare de stejar, la care pot lua loc douăsprezece persoane...

Chaïm contemplă rusticitatea acestui decor, opulența calmă a pietrei și a lemnului. Priveliștea de afară se întinde la nesfârșit. Imensa pădure ce îmbracă munții Ardeni, stâncile de granit... Prin însăși asprimea lui, peisajul îți dă un profund sentiment de securitate.

Și aici găsește Chaïm un mijloc prin care să se afirme în ochii familiei mele. Tata nu se pricepe să meșterească și deseori, în glumă, declară:

— Am două mâini stângi și zece degete mari!

În schimb, Chaïm are mâini foarte iscusite. Fie că-i vorba de instalații electrice sau sanitare, fie că e nevoie să prelucraze lemn sau metal, pare capabil să facă orice. S-a apucat să repare zăvorul de la ușa camerei de baie, și tata, mirat și încântat, exclamă:

— O să te numim „Degete de aur”!

— Sunt cel mai bun!

Este convins de asta. Se mândrește cu complimentul tatălui meu. Acest avantaj față de alții îi scoate în evidență valoarea. Cum să critici un băiat de vârsta lui, care se pricepe să facă orice?

Didier, bunul meu prieten, nu pare a fi impresionat de „cel mai bun”. Când le fac cunoștință, la întoarcerea noastră din week-end, cei doi schimbă priviri glaciale. Poate că silueta înaltă a lui Didier, părul castaniu, ochii albaștri și râsul spontan îl fac pe Chaïm să devină gelos. Îi explic ce reprezintă pentru mine Didier — aproape un frate, cel care îmi liniștește crizele de furie, prietenul nedezmățat. Niciodată n-am flirtat. Prietenia noastră n-ar fi supraviețuit și amândoi ținem prea mult la ea.

Chaïm îmi dă impresia că a reținut informația, dar nu face nici un comentariu. Cu toate acestea, spre sfârșitul vizitei sale, în timp ce sporovăiam liniștit — nu mai țin bine minte despre ce anume — Chaïm mă întreabă pe nepusă masă:

— Ești fecioară?

Întrebarea mă surprinde. Mă întreb dacă am înțeles corect. *Virgină, a zis într-adevăr virgină, fecioară...*

Răspund cu glas lipsit de intonație:

— Evident.

— N-ai făcut niciodată dragoste cu un băiat?

Mă face să mă simt jenată. De fapt, soiul acesta de întrebări îmi este insuportabil.

— Nu! Bineînțeles că nu!

Toată conversația de mai înainte, despre care n-am păstrat decât o amintire vagă, a purtat-o pentru a ajunge la asta. Cu viclenie, pe nesimțite. A aflat ceea ce voia să știe. A fi fecioară la șaisprezece ani era normal, ținând seama de educația mea și de felul meu de a gândi în privința aceasta. Nu am nici un iubit, îmi este greu să mă încred în băieți și, dacă totuși am avut încredere în Chaïm, asta s-a datorat atitudinii lui întotdeauna respectuoase, faptului că afirmă că mă iubește și că-și repetă declarația îndeajuns de mult încât s-o cred.

Întrebarea aceea m-a tulburat profund. Și chiar dacă aș fi vrut s-o uit, n-aș fi reușit, deoarece abia reîntors în Israel, Chaïm îmi trimite o scrisoare care începe cu următoarele cuvinte: „Mica și draga mea fecioară”. În toate celelalte avea să menționeze această virginitate căreia părea să-i acorde o importanță aproape mistică.

Chaïm revine câteva luni mai târziu, după ce m-a bombardat cu scrisori de dragoste. Părinții mei sunt plecați într-o călătorie, frații mei și cu mine suntem singuri acasă, și eu am împlinit de curând șaptesprezece ani. Nu mă întreb, cum se întreabă părinții și frații mei, cum de călătorește el atât de des, sau dacă armata este într-adevăr așa de generoasă cu permisiile. Pentru mine, iubirea este un motiv suficient. Îi este dor de mine, nu poate trăi fără mine. Venirea lui umple de bucurie și de soare iarna mohorâtă din Bruxelles.

La două sau trei zile după sosire, Chaïm atacă subiectul lui preferat. Pentru a-și continua ancheta, îndreaptă cu iscusință conversația spre relațiile sexuale în general.

— Spune-mi adevărul. Te-ai culcat vreodată cu un băiat, da sau nu?

Din nou stânjenită, răspund cu calm și sinceritate:

— Nu, niciodată.

— Dovedește-mi!

Să-i dau dovada virinității mele? Cum să fac asta? Oare cuvântul meu nu este de ajuns?

— Singura soluție, ca să te cred, este să te culci cu mine. De altminteri, pentru tine este preferabil așa. Prima dată e mai bine ca o fată să se culce cu cineva cu experiență.

Nu știu cum să reacționez față de acest ultimatum. Discutăm în salon, după cină. Frații mei se află în camerele lor, nu știu dacă ei bănuiesc că nu sunt și eu într-a mea — și puțin îmi pasă. Dacă Eric sau Géry mi-ar face o observație, m-aș pricepe să le spun să-și vadă de treburile lor. De asta sunt convinși și ei. Iar părinții sunt în Spania.

Salonul acesta, de obicei atât de vesel, rezervat pentru copiii casei și prietenii lor, cu canapelele sale moi, a devenit locul în care se desfășoară convorbirile noastre de îndrăgostiți. Chaïm se uită la mine cu ochi mânioși, poruncitori. Nasul lui, asemănător cu ciocul unei păsări de pradă, profilându-se în lumină, și gura lui cu buze subțiri și autoritare mă impresionează. Este un bărbat adevărat. Are experiență, iar eu nu sunt decât o găsculiță. Și lucrul cel mai greu de suportat pentru o fată, în orice caz pentru mine, este tocmai să fie considerată o găsculiță. Trebuie să dau impresia că știu, că sunt mare.

— Și dacă rămân gravidă?

Chaïm îmi cunoaște problemele de sănătate. Știe ce tratament urmez și, cu un aer competent, îmi trânteste:

— Păi nu poți rămâne gravidă! E imposibil!

După părerea lui, eu nu fac parte din categoria femeilor care pot rămâne gravide. Îi accept condamnarea. Ce alt argument aș putea să avansez? De vreme ce mă iubește, eu îl iubesc, dacă el are douăzeci de ani și eu șaptesprezece, dacă suntem liberi și vrea să-i dau prețioasa dovadă că nu-i aparțin decât lui...

Pentru prima oară în viața mea mă aflu în fața cuiva care se dovedește a fi mai convingător și mai încăpățânat decât mine.

Este hotărât să obțină ceea ce vrea. Posedă iscusința și metodele necesare pentru a-și atinge scopul. Este soiul de om care explică totul, analizează, despică firul în patru și-l convinge pe celălalt că are dreptate. Nu se lasă până nu izbutește.

La drept vorbind, nu-i nevoie să depună prea mari eforturi. Sunt atât de îndrăgostită, atât de orbită de pasiune, încât pentru el m-aș arunca și în foc. Singura barieră care mă oprește cu adevărat este teama de a rămâne gravidă. Sugerez utilizarea unui mijloc anticoncepțional. Dar scutură din cap cu dispreț.

— La ce bun? N-ai nevoie de așa ceva, ești sterilă, sunt sigur.

Încă mai ezit. Atunci, deoarece sunt o începătoare total neștiutoare, îmi azvârle un sfat:

— Ascultă, dacă asta te îngrijorează, n-ai decât să te speli bine după aceea.

Toate fetele tinere au trăit această clipă. Prima dată... În cazul meu există, desigur, iubirea. Precum și faptul că propriu-mi trup nu-mi este cel mai bun prieten. Am vrut să fac ceea ce nu mă pricepeam să fac: dragoste. Deoarece îl iubeam pe Chaïm moralmente, am vrut să-i dovedesc că-l iubesc și fizic. Rezultatul a fost absolut deprimant.

Totul s-a petrecut foarte repede, în nu mai mult de cinci minute, într-o noapte în care așteptam cu răbdare ca frații mei să adoarmă. Imediat după aceea sunt totuși fericită, vreau să fiu fericită pentru că i-am dăruit plăcere. Dar suntem într-un complet decalaj. Mai întâi, el mă întreabă:

— Ai văzut? Sunt super, nu-i așa?

Nu mă pricep deloc. Am suferit strângând din dinți și n-am zis nimic din pudoare. N-am simțit nimic „super”, cum spune el. Habar n-am la ce trebuia să mă aștept de la acest prim contact sexual. Tandrețe, precauții, o atenție deosebită... Nu îndrăznesc să-l contrazic. Dar după aceea are o reacție ciudată.

— De ce n-ai țipat? Dacă ai fi fost virgină ar fi trebuit să te doară! Ar fi trebuit să sângerezi!

Încremenită la auzul acestei acuzații, îl privesc cum îmi cercetează cămașa, afirmând cu răutate că „participarea” mea evidentă îmi dovedește experiența în materie de relații sexuale! Am vrut pur și simplu să adopt o atitudine demnă, să nu par a fi o nuia speriată de moarte, așa cum eram în realitate. Și el numește asta experiență! Pentru el, purtarea mea constituie dovada că nu sunt fecioara pură la care se aștepta. Degeaba insist; refuză să mă creadă. Cu toate acestea eu m-am dăruit într-adevăr acestui băiat pentru prima oară în viața mea, și m-am dăruit cu trup și suflet. Educația mea catolică îmi interzice să iau lucrurile cu ușurință. Și interogatoriul acesta este penibil, umilitor.

Probabil asta urmărea el mai presus de orice. Să mă umilească, să mă facă să mă simt vinovată, să mă oblige să devin un „obiect” ascultător, temător. Avea să progreseze în acest domeniu ajungând până la spălarea creierului. Prea târziu voi realiza acest lucru. Deocamdată reacționez ca o vinovată, ca o sclavă care se străduiește cu disperare să-și dovedească nevinovăția în fața stăpânului.

După câteva zile, în timpul cărora nu încetează să mă piseze cu acuzația lui, îmi dă lovitura de grație:

— Dovedește-mi că erai virgină!

Cum procedezi ca să dovedești așa ceva? Iată-mă în fața unei cărți de telefon, în căutarea unui ginecolog. Formez numărul și pun ciudata întrebare. Bineînțeles, mă trimite la plimbare.

Atunci mă decid să-l sun pe cel care mi-a tratat dereglarea hormonală.

— Vă rog, când m-ați examinat prima oară eram virgină?

Puțin jenat, el se bâlbâie:

— Din câte îmi amintesc, da...

— Ați putea declara acest lucru în scris?

Întrebarea mea este absolut prostească.

— Dar la ce bun? Pentru ce ai nevoie de un asemenea document?

Profund umilită, îi explic situația. Răspunsul docotorului nu putea fi altul decât cel pe care mi-l dă:

— Un băiat care nu te crede pe cuvânt nu merită să te atașezi de el! Părăsește-l!

Înnebunită de dragoste, refuz să deschid ochii, să dau pur și simplu dovadă de bun-simț. Așadar, problema virginității mele rămâne în suspensie între Chaïm și mine, ca o armă otrăvită, un reproș nedrept de care se poate sluji ori de câte ori pofteste.

În paralel cu această anchetă, se ocupă de sănătatea mea. Iau asta drept dovadă de iubire. Mă convinge să micșorez progresiv doza mea zilnică de medicamente. Și are dreptate.

Sănătatea mi se îmbunătățește în mod considerabil; ajung să cred că tratamentul era mai nefast decât boala însăși.

Chaïm a devenit pentru mine un soi de guru. Mă tem de viitor. El va pleca iar, lăsându-mă singură, fără iubire — vidul imens.

Nu mă gândesc la nimic altceva decât la el, nu am nici un scop, nici o pasiune. Certurile cu frații mei se țin lanț. Confruntarea cu tata este aproape iminentă. Rezultatele mediocre de la școală, plictiseala, disperarea unei vieți fără el.

— Dacă aici ești nefericită, vino în Israel! Vei vedea, o să facem tot felul de lucruri interesante, plimbări prin țară, vei sta la soare — îți place atât de mult soarele! Vino! Voi avea grijă de tine.

„Vino! Vino în Israel!” Mă las cu atât mai lesne convinsă cu cât sunt profund încredințată că-i aparțin întru totul — am făcut dragoste cu el.

Chaïm a plecat din nou. Îmi trimite scrisori insistente, declarații de iubire care pentru mine — singură la Bruxelles, față-n față cu firea mea sucită de copil răsfățat — sunt tot atâtea motive de disperare. De acum înainte am posibilitatea de a rupe punțile care mă leagă de familia mea. Să realizez

fuga aceea de-acasă cu care îmi ameninț întruna rudele. Îmi anunț intenția de a mă duce să-l vizitez pe Chaïm în Israel.

Discuția iscată în familie e furtunoasă. Mai întâi tata, cu glasul lui grav, exclamă:

— Este o nebunie! Și studiile tale? La studii te-ai gândit? Dacă pleci în Israel, renunți la studii!

Mama abordează în alt fel problema. Recurge la blândețe.

— Patsy, ești sigură că acesta este băiatul de care ai nevoie?

Răspunsurile sunt tăioase, categorice. Nici nu vreau să ascult, nu-mi trebuie sfaturi. Le strig cu violență părinților mei:

— Cu sau fără voia voastră, eu plec! La Chaïm!

— Pentru cât timp?

— Habar n-am. Vom călători prin țară. Două săptămâni, poate trei... de ce vă interesează? Chiar dacă nu sunteți de acord, tot voi pleca, o să mă descurc eu!

Este un șantaj ale cărui urmări sunt cunoscute. Dacă refuză să mă ajute, mă pierd. Or ei nu vor să mă vadă că plec din casă trântind ușa; întotdeauna au încercat să mă apere de mine însămi, să negocieze cu răzvrătirea mea. Așa că deocamdată cedează, deși cu părere de rău. Voi căpăta banii care-mi mai lipsesc pentru a-mi cumpăra un bilet de avion cu întoarcere fără termen limită.

Libertate! Biletul acesta reprezintă așadar cel mai formidabil „capriciu” din viața mea: posibilitatea de a fugi departe de familia mea ca să-mi regăsesc iubitul și de a mă înapoia oricând aș vrea... Dacă voi vrea.

Dacă părinții mei n-ar fi cedat, oricum aș fi fugit. Nici palmele, nici raționamentele, nici afecțiunea alor mei nu mă puteau împiedica. Glasurile din jurul meu, cel al mamei, al tatei, al lui Eric și al lui Géry nu ajungeau până la mine. Faptul că ei condamnau această nebunie nu făcea decât s-o amplifică.

Am luat avionul cu aceeași senzație cu care o înecată iese la suprafața unui ocean ostil.

4. Fuga în Israel

Pentru mine clipa în care pun piciorul pe aeroportul „Ben Gurion” este întotdeauna o adevărată fericire.

Tel-Aviv — „colina primăverii”, în ebraică — imensa cetate industrială și modernă... Traficul rutier este infernal, iar zgomotul — asurzitor. Urcăm imediat într-un autocar cu direcția Ierusalim. Chaïm mă conduce într-o tabără de curând înființată în partea arabă a orașului. Ne petrecem acolo noaptea, într-o rulotă. Chiar de a doua zi dimineață începe prima plimbare. Cu rucsacurile în spinare pornim să străbătem deșertul din nord-estul Ierusalimului, îndreptându-ne spre Ierichon, cetatea veche despre care se spune că ar avea mai mult de zece mii de ani. O oază ce datează din epoca de piatră!

Avem de parcurs douăzeci de kilometri pe malul vestic al Iordanului, un teritoriu ocupat de pe vremea războiului celor „Șase Zile”, din 1967. Chaïm merge cu pas vioi înaintea mea. Nu este un deșert nisipos, solul este așternut cu o mulțime de pietricele minuscule, care îmi crestează picioarele încălțate în sandale. Urmăm o potecă șerpuită folosită odinioară de păstorii arabi. Uneori marginile potecii nu se mai disting, fiind acoperite de pietriș, dar Chaïm are o hartă și mă informează că a străbătut de mai multe ori acest traseu, în cadrul unor expediții militare.

Călcând pe urmele pașilor lui, sorb cu nesaț fericirea aventurii, a iubirii, a libertății. Pentru cine n-a mers niciodată prin deșert, este o senzație cu neputință de redat.

Deodată ne apare în față o stâncă lungă și plată, pe care cineva a pictat trei balauri negri. Chaïm nu cunoaște originea acestui desen misterios și diabolic, care mă impresionează.

După o scurtă oprire pornim iar către Ierichon. Dar spre după-amiază am niște bășici enorme, picioarele-mi sunt numai răni dureroase și chinurile-mi sporesc cu fiecare pas. Nu mai pot suporta, ochii mi se umplu de lacrimi.

— Curaj, Patsy, nu mai avem mult — stai jos câteva clipe, de aici încolo drumul va fi mai bun.

Sandalele astea afurisite nu sunt făcute pentru mersul pe jos. Sufăr cumplit, și poteca urcă în pantă abruptă până la o colibă la care Chaïm vrea să ajungem pentru a ne adăposti peste noapte. Mă încurajează și eu mă agăț de tot ce pot, înaintând.

Dar o noapte petrecută în deșert cu Chaïm, sub cerul liber, este în clipele acelea o adevărată simfonie a fericirii. A doua zi dimineață ne reluăm drumul, mai încet, deoarece picioarele continuă să mă doară. Zăresc de departe o tabără de refugiați palestinieni, unde flutură drapelul Națiunilor Unite. Trecem pe lângă șiruri de căsuțe joase, cu pereți din argilă roșie. În apropiere de Ierichon, ne oprim la o mică băcănie, să facem un stoc de provizii: conserve de carne de vită și legume.

Acest oraș, care a fost cândva darul lui Marc Antoniu făcut Cleopatrei, este un miraj ivit din deșert. Arbori uriași de hibiscus¹, cu flori de un roșu catifelat, livezi de portocali, culturi de bananieri cât vezi cu ochii... După căldura înăbușitoare a pustiului, te afli în fața unui miracol de umbră și răcoare. Cumpărăm tifon ca să-mi pansez rănile și reușesc să vizitez superbe ruine romane.

Când ne-am început călătoria, voiam să traversăm malul apusean al Iordanului și să ajungem la Meshramot, un kibutz² în care locuiește fratele mai mare al lui Chaïm, Mordechaï. Picioarele nu-mi îngăduie să merg prea repede, am bășici cu diametrul de câțiva centimetri. Este imposibil să mergi o sută de kilometri fără încălțăminte potrivită. Pornim așadar înapoi spre Tel-Aviv, ca să cumpărăm ceea ce-mi trebuie. Chaïm decide ca, din când în când, să luăm autobuzul. Mâncăm la iarbă verde, în mijlocul livezilor, în parfumul amețitor al lămâilor de un galben auriu sau verzi, al portocalelor și grepfruturilor. Cerul înstelat ne slujește drept acoperiș. Am impresia că o vrajă ne învăluie, oprind timpul în loc... Apusul soarelui, ivirea zorilor, umbra parfumată, gustul de grepfrut proaspăt cules

¹ **Hibiscus**: specie de arbust ornamental înrudit cu nalba, având flori foarte larg-deschise. (n.t.)

² **Kibutz**: fermă colectivă în Israel (n.t.)

cu mâna noastră... chiar și suferința fizică, pe care-o simt la fiecare pas, contribuie la starea euforică în care mă aflu. Am făcut până la capăt drumul acesta înfrângându-mi durerea, depășindu-mi limitele și, pentru prima dată, sunt mândră de mine.

Cu o pereche de bocanci în picioare și simțindu-mă mult ușurată, sunt gata să pornesc iar către nord. Chaïm, mereu atent, n-a încetat să mă încurajeze, oprindu-se de fiecare dată înainte de a mă părăsi total puterile. Acum merg mai bine. Înaintăm de-a lungul coastei, străbătând orașe și sate din alte vremuri. Hezliya, Shefayyim, Netanya, perla Sharon-ului, plaje superbe cu nisip fin, ce se întind pe kilometri întregi, Avihavil, Hadera.

Dragostea mea față de această țară crește cu fiecare zi ce trece, la fel ca și iubirea pentru Chaïm, ghidul meu, cel care-mi dezvăluie această fericire romantică. Puțin îmi pasă de hoteluri și de plajele de lux; să dormi sub cerul liber, să aprinzi un foc de tabără, să deschizi răzând o cutie de conserve și să-ți înfigi dinții într-o portocală — la vârsta mea, acesta este adevăratul lux al libertății. Să faci duș sub stropitorile rotitoare din livezile înmiresmate, să privești cum zboară prin aer picăturile de apă prețioasă, sclipind în lumină... Mi-ar plăcea să pot striga în gura mare această fericire.

La Meshramot fac cunoștință cu Mordechai Edwar, fratele mai mare al lui Chaïm, cu soția lui Gila și cu cele două fete ale lor. Mordechai este tehnician, lucrează în mica uzină a kibutz-ului. Foarte curtenitor, se poartă amabil cu mine, pare ceva mai educat decât Chaïm. Observ cu interes, pentru prima dată, acest exemplu de viață în comun care a stârnit atât de multe visuri în capetele tineretului din anii șaptezeci. În fiecare dimineață bărbații pleacă să muncească în livezi sau la uzină, ca și unele femei; celelalte își împart timpul între diverse sarcini ale comunității: bucătărie, spălatul rufelor, grădinărit, paza copiilor, școală. Casele sunt mici, mobilate cu simplitate; masa este servită într-o imensă sală comună. Singurul lucru care nu-mi place într-un kibutz este completa absență a unei vieți intime. Mă simt prea individualistă și

independentă ca să pot suporta mult timp să trăiesc în permanență sub ochii altora, în fața celorlalți.

Nu rămânem la Meshramot decât două zile și ne întoarcem la Tel-Aviv. Iubirea mea se află aici. Atât pământul cât și bărbatul. Vraja este totală.

Aud vocea mamei care ridică receptorul.

— Tu ești, Patsy?

— Nu mă înapoiez acasă, mămico. Rămân în Israel cu Chaïm!

Întotdeauna merg drept la țintă. Și, ca de obicei, nu-i ascult argumentele cu care protestează. La ce bun, doar le știu pe dinafară! „Ești prea tânără, studiile tale...” Mă anunță că va sosi la Tel-Aviv împreună cu tata, cu primul avion, și sunt convocată să vin la hotel însoțită de Chaïm.

Întrevederea este încordată. Părinții mei sunt nervoși, Chaïm este agresiv. Poate că în Belgia ar fi tăcut, dar aici, în Israel, unde se știe acasă, trece la atac. Întrerupe brusc conversația în cursul căreia îmi înfrunt părinții.

— Oricum, nu era virgină!

Mânia și neîncrederea se întipăresc pe chipul mamei mele. Această provocare ridicolă este în mod clar destinată să-i pună în încurcătură pe părinții mei. Și, într-adevăr, ei sunt profund tulburați. Chaïm nu le-a vorbit niciodată pe un asemenea ton, cu o totală lipsă de respect. Oricum nu-l plăceau; acum le este teamă pentru mine. Mai târziu, mama avea să-mi spună că discuția aceea, purtată într-o cameră anonimă a unui hotel din Tel-Aviv, a însemnat începutul unui lung șir de zile grele. Presupun că în ziua aceea le-a trebuit un mare curaj ca să nu i se opună cu brutalitate bărbatului care, cu atâta aroganță, le furase practic fiica. Știau că, dacă ar fi făcut-o, ar fi pierdut orice legătură cu mine. Sperau că, mai devreme sau mai târziu, aveam să-mi recapăt mințile, și că în momentul acela nu voi ezita să apelez la ei. O ruptură între noi ar fi fost deosebit de adâncă. Nici tata, nici mama nu puteau folosi o asemenea strategie.

Dimpotrivă, tata decide să obțină tot ce era posibil în situația respectivă.

— De acord, poți să rămâi, încă mai ai biletul tău de avion fără termen de întoarcere; tot e bine dar, pentru a-ți îngădui acest sejur prelungit, îți impun o condiție: te vei înscrie la școală și vei învăța ebraica.

Bineînțeles că mă grăbesc să accept cu bucurie această propunere care evită o dramă — fiindcă n-am împlinit optsprezece ani și autoritatea părintească este în continuare o frână pentru setea mea de libertate totală.

Ei pleacă. Adio constrângeri, iată-mă singură pe lume cu Chaïm Edwar, voi trăi cu el. Voi dormi cu el, mă voi trezi alături de el, pentru totdeauna.

Un cub de ciment din care se iese într-o grădină. Este casa părinților lui Chaïm și se află la est de Tel-Aviv, într-o mare suburbie situată între Ramat-Gan și Petakh Tikva. Străzi pline de praf, clădiri aliniate — periferia deșertului.

Casa părintească a făt-frumos-ului meu seamănă cu toate celelalte locuințe din acest cartier fără personalitate: o vastă încăpere centrală și trei alte camere mai mici, care servesc tuturor scopurilor. În fiecare încăpere — un pat și un dulap îndesat cu pături. Există și o bucătărie și o cameră de baie de mici dimensiuni. Trecerea timpului a supus la grea încercare soliditatea zidurilor. Acolo unde se îmbină cu acoperișul, se strecoară din loc în loc raze de soare. Sau ploaia.

Tatăl lui Chaïm, Sholomo, slab, nervos, cu bărbia împodobită cu o barbă albă, ascuțită, este primul evreu practicant al religiei iudaice pe care îl cunosc. Pe fiecare obraz poartă perciunii tradiționali — lungi șuvițe de păr care coboară până sub lobul urechii. Arborează întotdeauna o pălărie ovală, neagră, peste părul lui cărunț. Omul acesta nu mă iubește. Mă respinge din primul minut. Sunt creștină, și pentru evreul acesta habotnic, emigrat din Yemen, asta-i un blestem. La început n-am înțeles de ce se mișca prin casă atât de încet, sprijinindu-se de pereți cu mâinile lui slabe și noduroase. În cele din urmă mi-am dat seama că era în permanență beat. Se întoarce acasă pe la patru după-amiaza și scotocește prin

toate dulapurile, căutând o sticlă de votcă. Paharul dozator se află în buzunarul lui. Este o modalitate de a trăi sau de a se sinucide, nu prea știu, dar i se întâmplă să bea atât de mult încât se prăbușește într-o sincopă.

Leah, soția lui, este o ființă afectuoasă: o femeie bon-doacă și trupeșă ce poartă rochii lungi peste șalvari. Și ea tot de origine yemenită, a fost căsătorită cu Sholomo încă de când era puberă. O copilă care a rămas gravidă de îndată ce i-a venit ciclul. Care le dă ascultare soțului și fiilor săi, potrivit tradiției seculare, până la a le deveni sclavă. Femeia îi aparține soțului, mama trebuie să fie devotată fiilor. În timpul zilei muncește într-un cămin de copii.

Seara se întoarce repede acasă, pentru a fi pregătită când se înapoiază soțul și copiii ei, gata să le îndeplinească dorințele, mereu zâmbitoare. E singura care face efortul de a mă accepta în familie. În pofida soțului ei, care nu întârzie să-mi adreseze întruna injurii. Îl aud mereu bombănind, ca și cum n-aș fi acolo:

— Târfă creștină! Cățea creștină!

Ne-au lăsat să ne instalăm în fundul curții din spatele casei lor, într-o altă construcție de ciment. De dimensiuni extrem de mici. Este casa noastră. În afară de încăperea principală, se mai află aici o bucătărie liliputană și un duș montat într-un colț. Iarna vom folosi o sobă cu păcură, iar apa va fi încălzită, ca în majoritatea locuințelor israeliene, cu ajutorul energiei solare. Vara, casa este un cuptor. Dar această viață spartană, la câțiva metri de părinții lui Chaïm, îmi convine de minune. Tot datorită idealismului vârstei mele și atracției față de noutate. Mi se pare romantică nevoia de a desface în fiecare seară canapeaua-pat care ocupă întreaga cameră, romantic să mă scol devreme dimineața, mergând în vârful picioarelor ca să nu-l trezesc pe Chaïm. Iată-mă și pe mine pionieră a noii mele vieți.

Chaïm nu se trezește decât către ora unu după-amiaza, face un duș, își pune costumul și cravata și pleacă spre îndeletniciri misterioase. Cei mai mulți oameni de pe aici muncesc vara în șort și într-o cămașă subțire, dar Chaïm

consideră că este important să ai înfățișarea unui tânăr dinamic. Și-a terminat stagiul militar și are la dispoziție toate zilele, pentru a se ocupa de viitorul nostru. Îl vede măreț. Ar vrea să înființeze o întreprindere, să organizeze activități de import-export, să câștige mulți bani. Până una-alta, se mulțumește să vândă enciclopedii, ca vânzător ambulant.

Eu am acasă propriile mele ocupații. Mai întâi deschid radioul, pe frecvența postului „Kol ha Shalom”, Vocea Păcii. Stația nu-i aparține statului și emite de pe o navă ce se află în afara apelor Israelului, prin urmare în mod ilegal, după cum afirmă Chaïm. Pentru mine prezintă avantajul de a difuza cântece, atât în engleză, cât și în ebraică, de a vorbi despre pace și iubire, în timp ce mătur și fac curățenie în căsuța noastră. După aceea trec la spălatul rufelor. Cu mâna. Soarele este atât de puternic încât cearșafurile se usucă afară într-o jumătate de oră. Spre sfârșitul după-amiezei iau o pauză, să mă duc în vizită la mătușa lui Chaïm. Aceasta s-a căsătorit cu un francez și posibilitatea de a vorbi puțin limba mea maternă mi se pare odihnitoare. Deși am făcut progrese, tot îmi este greu să vorbesc englezește cu Chaïm, iar ebraica încă îmi cere eforturi.

Nu mă pricep deloc la bucătărie. Mama mea este expertă în acest domeniu, dar în fața mașinii de gătit eu nu sunt bună de nimic și, din fericire, luăm mesele la părinții lui Chaïm. Într-o seară, în timpul cinei alcătuită ca de cele mai multe ori dintr-o delicioasă supă de pui și legume, Sholomo se ridică brusc și începe să mă ocărasească. Vorbește în ebraică și mult prea repede ca să-l pot înțelege, dar mi se pare evident că, fără să vreau, trebuie să fi făcut ceva rău. Chaïm dă impresia că-mi ia apărarea, discuția se sfârșește prin a se liniști, dar toți membrii familiei au înfățișări jenate. Sunt nevoită să aștept să fim singuri în cuibul nostru de ciment pentru a-l întreba ce sacrilegiu am putut săvârși.

— Tata a crezut că torni lapte în farfuria lui, alături de pui. Nu acceptă să mănânce de față cu cineva care nu mănâncă la fel ca el, cușer.

— Lapte? Dar era maioneză!

Fusese atât de beat încât le confundase.

Regulile cușer impun ca, după ce ai consumat carne, să aștepți câteva ore înainte de a mânca lactate. Nu cunosc rațiunea acestei reguli. Și îmi e greu să-i găesc o explicație. Mă cert cu Sholomo la fiecare masă.

Nu țin deloc să jignesc pe cineva, oricine-ar fi, din această familie. Îi respect, tot așa cum aș vrea să fiu și eu respectată, și mănânc cușer pentru că ei mănâncă potrivit regulilor cușer. Am pus multe întrebări cu privire la aceste reguli, lui Chaïm precum și celorlalți. Mi s-a spus că, la origine, este vorba de reguli de igienă. Nu trebuie să mănânci carnea animalelor carnivore. Porcul, care mănâncă de toate, este considerat un mâncător de cadavre, deci impur, ca și tot ce provine din mare și nu poartă un înveliș protector de cochilii.

Părerea mea este că, de-a lungul secolelor, cele mai multe dintre aceste reguli au devenit o constrângere inutilă...

Certurile mele cu Sholomo fac ca atmosfera din casă să devină apăsătoare.

Leah nu spune nimic. Fața ei a îmbătrânit înainte de vreme, trupul i-a oboșit datorită faptului că a adus pe lume copii mult prea devreme. Suportă urletele soțului ei alcoolic. Trebuie să fi fost o fetiță când, în momentul exodului evreilor yemeniți, a fost căsătorită, fără a i se cere părerea, cu Sholomo, pentru a se evita înrolarea acestuia în armata israeliană.

Leah a adus pe lume cinci băieți, realizare cu care se mândrește. Pe unul din fii l-a pierdut la vârsta adolescenței. I-au rămas Mordechai, Asher, un tânăr cu o fire deschisă și plăcută, foarte în largul său cu femeile și copiii, spre deosebire de Chaïm, care ar putea fi categorisit drept un macho¹ dur; și pe urmă Goory, mezinul de opt ani. Cu el învăț cel mai bine ebraica. Mai întâi pentru că-l amuză ceea ce ia drept o joacă, cât și fiindcă este foarte bun din fire.

¹ *Macho* (lb. spaniolă): mascul, bărbat viril. (n.t.)

Chaïm rămâne preferatul și alintatul mamei sale. Fiul îndrăgit, cel căruia i se iartă totul, „cel mai bun”. Ceea ce afirmă el atât de des despre sine este un adevăr stabilit de mama lui. Ea mi-a dat de înțeles că, în adolescență, el săvârșise câteva prostii, dar că se lăsase antrenat de câțiva prieteni.

— Nu a fost vina lui...

Leah e mândră de curajul fiului ei, rănit în armată. Mândria aceasta se traduce printr-o adorație care aproape că mă jenează când, uneori, și-o exprimă cu emfază. Într-o zi, Leah scoate dintr-o cutie de carton o cămașă zdrențuită, înroșită de sânge.

— A primit un glonț în timpul unor trageri! În noaptea aia, când s-a întors acasă, uniformă îi era plină de sânge!

— Dar de ce păstrezi cămașa pătată? Nu vrei s-o speli?

— Chaïm vrea să o păstreze amintire.

Chaïm sau tu? Sau amândoi? Tot ce vrea Chaïm vrea și mama lui. Cămașa însângărată se înapoiază în cutia de carton, relicvă prețioasă a eroului. Când aveam să capăt îndoieli cu privire la realitatea bravurii eroului și a faptelor sale de vitejie, avea să fie prea târziu.

Pentru Chaïm, armata este un continuu motiv de mânie. Armata nu i-a oferit îngrijirile medicale ce-i erau necesare, armata își bate joc de el, de Chaïm cel viteaz... În fiecare an, rezerviștii trebuie să repete un stagiul militar de o lună, asta până la vârsta pensionării. De asemenea, sunt mobilizați în caz de stare de alarmă. Nu știu de ce Chaïm, un parașutist de elită, nu este și el convocat, ca toți ceilalți.

— Din cauza răniilor de la braț!

Poartă mereu un bandaj elastic, cum au sportivii. Niciodată nu m-am lămurit cu adevărat care îi era infirmitatea și dacă rana lăsase sechele. Chaïm este un erou al armatei, de vreme ce așa afirmă.

M-am înscris la niște cursuri de ebraică, dar lecțiile se transformă în plictisitoare discuții politice. Anul trecut, președintele egiptean Anwar El-Sadat a venit la Ierusalim să țină un

discurs la *Knesset*, parlamentul israelian, și în țară adie, pentru prima dată după mulți ani, un vânt de optimism. Restabilirea păcii cu țările arabe este posibilă. Eu doresc pacea, bineînțeles, dar urăsc politica. Susțin Israelul, îi cunosc istoria și înțeleg conflictele istorice care îl opun palestinienilor. Însă am constatat că majoritatea palestinienilor sunt oameni obișnuiți — nu niște teroriști — care încearcă pur și simplu să-și câștige existența. Nu am chef să mă las atrasă în discuții politice arbitrare, așa că mă decid să renunț la cursuri. În Belgia am dobândit suficiente noțiuni care să-mi îngăduie să vorbesc ebraica acasă, cu micul Goory. Mă învață cântece, îmi corectează greșelile. Vorbesc mult și cu Leah, lucruri simple, ca de pildă despre bucătăria yemenită, menaj, bărbați, familie. În felul ăsta aflu, din frânturi, povestea acestei femei curajoase.

Sholomo și ea erau bogați când au părăsit Yemenul pentru a se stabili în Israel. Și sosirea lor, după război, în Țara Făgăduinței a fost plină de greutate. Înghesuiți în tabere înjghebate în grabă și ca vai de lume, locuind în hangare metalice, în care vara căldura era îngrozitoare, au trăit în condiții de viață înspăimântătoare.

Sistemul ebraic al castelor din Israel, așa cum mi l-a descris Leah, este uimitor. Evreii din Europa sau din America se află la capătul de sus al scării sociale, evreii din Africa de Nord la capătul de jos, ca și yemeniții. Au reputația de a fi țărănoi neciopliți și grosolani, cu un spirit de clan și obiceiuri tipic arabe în modul lor de viață. Leah se consideră victima respingerii și a unui oarecare dispreț. Așa se face că soții Edwar au devenit săraci. Iar Chaïm vrea să fie bogat.

Este un inspector de temut și maniac în domeniul menajului. Când se întoarce de la ocupațiile lui, inspectează casa și face tot felul de observații. Chiar dacă sunt neîndreptățite.

— Ești o soție rea! Au trecut trei săptămâni de când n-ai mai spălat cearșafurile! Sau chiar o lună!

— Nu-i adevărat! Le spăl de două ori pe săptămână, așa cum mi-ai cerut.

— Nu le văd afară!

— Pentru că se usucă în mai puțin de o oră! Le pun imediat la loc, de aceea nu le vezi uscându-se!

Deoarece pare să nu-mi dea crezare, începând din ziua aceea las cearșafurile întinse, așteptându-i întoarcerea ca să le strâng de pe frânghie.

Este soiul de bărbat care atinge masa cu degetul și care schițează o grimasă, acuzându-mă că n-am șters praful, sau că n-am măturat, sau mai știu eu ce altceva. De fapt, are tendința de a mă conduce neîncetat spre statutul de menajeră, și atitudinea aceasta mă face să mă simt prost. Îl iubesc, dar încă nu știu ce vreau să fac cu viața mea, și un viitor în care să nu fac altceva decât să șterg pe jos sau să spăl rufe obligatoriu, la ordinele unui soț maniac, nu mă încântă prea mult. Căci la el este vorba de manie. Chiar dacă nu există nici un fir de praf, mă acuză că mi-am neglijat îndatoririle de gospodină... Protestez, și reușește să mă convingă că greșesc.

Femeie — trebuie să fiu femeie de la vârful picioarelor și până la fruntea plecată în semn de obediență față de bărbat. Am fugit de-acasă pentru a fi împreună cu el, este adevărat, și încă mai sunt îndrăgostită, și oarbă, dar fuga aceasta nu mi-a rezolvat problemele. Uneori sunt fericită că mă aflu aici, sub cerul acesta pe care-l iubesc, și alături de el. Alteori simt acut vidul, absența unor prieteni, a familiei mele, iar strada asta prăfuită, care duce întotdeauna la aceeași băcănie, la aceeași stație de autobuze, mă deprimă.

O scrisoare de la mama îmi aduce vești bune. *Pe 16 noiembrie 1978* este ziua de naștere a tatălui meu. Mama îmi scrie:

„Ca să-i fac o surpriză, am invitat întreaga familie și pe toți prietenii lui. Vom avea o petrecere formidabilă și ar fi minunat dacă am putea fi toți laolaltă. Vă ofer biletele de avion, ca să puteți veni amândoi”.

Chaïm începe prin a refuza. Dar insist atât de mult încât în cele din urmă cedează. Cu o oră înainte de începerea petrecerii, aterizăm la Bruxelles. Eric a venit să ne ia de la aeroport și să ne conducă la bunica, în așa fel încât să

păstreze elementul de surpriză. Bunica locuiește chiar lângă casa părinților mei.

Chaïm este prost-dispus, și în astfel de situații găsește orice pretext ca să strice atmosfera. Cu o înverșunare uimitoare. Mai întâi refuză să urce în mașina condusă de Eric. Luăm un taxi. Pe urmă, când eu visez să mă cufund în baia somptuoasă a bunicii, ca să mă relaxez după oboseala drumului, el se împotrivește. Nu îndrăznesc să protestez, cu toate că de multă vreme n-am mai făcut o baie. Nu știu pentru ce cedez. Chaïm mă domină.

Colac peste pupăză, acum, când a sosit ceasul marii surprize, nu vrea să meargă la părinții mei. Eric nu pricepe nimic.

— E timpul, petrecerea a început!

— Nu vreau să merg.

Eric nu face nici un comentariu și dispare, s-o prevină pe mama care, la rândul ei, vine și încearcă să-l convingă pe Chaïm să se poarte rațional. Deoarece nu își motivează refuzul — în mod evident o țâfnă — mama declară cu fermitate:

— Nu-i acum momentul să faci pe încăpățânatul! Dacă ai o problemă, ne-o vei explica mâine!

Împotriva voinței, Chaïm cedează. Binevoiește să asiste la petrecere, la strigătul de bucurie al tatei, care mă strânge în brațe. Dintr-o dată, se poartă extrem de curtenitor cu toată lumea. Parcă-i alt om. Dar chiar de a doua zi redevine ursuz și refuză cu încăpățânare să-i adreseze vreun cuvânt lui Eric.

Îmi interzice să mă apropiu de câinele meu. Degeaba dă din coadă și se agită sărmana mea Princesse, privindu-mă cu ochii ei duiși; cei ai lui Chaïm sunt întunecați de dispreț.

— Lasă câinele, este ridicol!

O săptămână la Bruxelles, între fericire și supărare, între îndoială și îngrijorare. Ca prin ceață, nu simt decât un singur lucru: frica de a-l pierde. Îi dau ascultare, îl urmez ca un câțeluș fidel. Nu-mi dau seama ce anume îl nemulțumește. În realitate, ca toate persoanele posesive, se teme că familia mea m-ar putea influența contra lui. Îi povestesc încăierările

mele de băiețoi cu Eric, deoarece este evident că-l detestă. Tot așa cum îl urăște pe tatăl meu și pe toți bărbații cu care vin în contact.

Iau din nou avionul spre Tel-Aviv, încapătânându-mă să-mi urmez cu ochii legați destinul.

La scurtă vreme după întoarcerea noastră, asist, într-o dimineață, la o scenă surprinzătoare. Se aud bătăi puternice în ușă. Uitându-mă pe fereastră, văd un coleg de-al lui Chaïm, un tânăr care, din câte știu, vinde împreună cu el enciclopedia. Încep să se certe; eu încă nu știu destul de bine limba ca să înțeleg care-i motivul neînțelegerii lor. Amândoi sunt foarte enervați. Deodată, musafirul scoate din buzunar un revolver. Nu-l îndreaptă spre Chaïm, ci se mulțumește să-l arate. Amenințarea este limpede. Nu vreau să aflu ce se întâmplă. Tot ce știu este că, în mod normal, un vânzător de enciclopedia nu se plimbă cu un revolver în buzunar. Ies foarte repede din casă, trec ca o furtună pe lângă cei doi bărbați, spunându-i lui Chaïm:

— Scuză-mă!

Mă refugiez la unchiul Henri, francezul, și aștept o vreme până să mă înapoiez acasă. Individul cu revolverul nu mai este acolo, dar Chaïm este nebun de furie!

— Trebuie să rămâi mereu alături de mine! Ce te-a apucat, de m-ai lăsat baltă?

Vocea îi capătă accente stridente, trăsăturile îi sunt deformate, mânia lui îmi sfâșie inima. *De ce se înverșunează împotriva mea?* N-am nimic de-a face cu treburile lui. Dimpotrivă, nu voiam nici să mă amestec, nici să-i pun întrebări.

— Datoria ta este să rămâi lângă mine! Să mă aperi, dacă e nevoie.⁶

Să-l apăr, eu? Împotriva unui revolver?

— Dar de ce te-a amenințat omul acela?

— Asta nu te privește!

Imaginea ideală cu care visam să-mi petrec viața se spulberă dintr-o dată în mii de țandări.

Cu toate acestea rezist, refuz să gândesc că este un laș, că probabil e implicat în afaceri dubioase, că, în fond, nu știu nimic despre el. Iubirea nu se lasă ucisă cu ușurință. Este atât de greu de ucis încât încă n-am încetat să sufăr. Și să descopăr în mine o fire pe care n-o bănuiam. Răbdarea, umilința, autoritatea, tot ce am respins în adolescența mea, voi suporta până la totala aservire.

În zilele următoare, Chaïm face tot ce-i stă în putință ca să mă ajute să uit ceea ce el numește „trădarea” mea.

5. Pedeapsa

— Îți interzic să vorbești cu oricine, indiferent cine ar fi! M-ai înțeles? Cu nimeni, fără încuviințarea mea!

În timpul meselor luate în familie se poartă cu ipocrizie; Chaïm se comportă normal dar, de cum ne întoarcem în căsuța din curtea mizerabilă din spate, nu am voie să mai deschid gura. Este o tortură psihică. Singurătatea și tăcerea impuse mă încarcerează mai rău decât zidurile unei închisori.

Și atunci, în mine se confruntă două Patsy — cea care se înfurie când se vede supusă unui tratament nedrept, și cea care o muștră:

— Patsy, nu te-ai maturizat, nu ești decât un copil prost crescut, trebuie să înveți să-l asculți pe bărbatul pe care-l iubești.

Și Patsy cea supusă o învinge pe Patsy răzvrătită. Accept pedeapsa. Și când călăul meu se decide să mă elibereze, îi sunt recunoscătoare. M-am cufundat în universul lui, mă las cuprinsă de inerție, de un soi de moliciune, de indiferență. Îmi pierd pofta de mâncare și deja am slăbit zece kilograme. Mă tem să nu-mi reapară simptomele care mă chinuiau înainte de întâlnirea mea cu Chaïm.

Leah, mamă grijulie, este singura mea confidentă. Și, în plus, confidența aceasta este discretă. Îi dau de înțeles că sunt nefericită și ea îmi făgăduiește că va încerca să stea de vorbă cu fiul ei. M-am ales cu un necaz. După o convorbire cu mama

lui, discuție ale cărei amănunte nu le cunosc, Chaïm este nebun de furie.

— Încerci să mă umilești? Vrei s-o faci pe mama să creadă că nu sunt în stare să te fac fericită? Îți interzic să mai vorbești!

Chipul tânăr pe care-l iubesc, cu sprâncene stufoase, cu păr aspru, pare să se schimbe de pe o zi pe alta. S-ar părea că răutatea gratuită îl secătuiește.

Rămasă singură în coliba pe care o consideram romantică și care nu-i decât jalnică, mă hotărâsc să fierb niște ouă. Pun o cratiță pe sobă și aștept să fiarbă apa. Deodată, mașina de gătit ia foc — probabil o scurgere de păcură. Alerg spre ușă, chemând ajutor. Asher se năpustește și înăbușă focul.

— De ce l-ai chemat în ajutor pe fratele meu? mă întreabă Chaïm.

— Păi luase foc soba! Era ceva urgent!

— Îți interzisesem să vorbești! Nu mă interesează împrejurările! Nu m-ai ascultat, așa că acum îți interzic să ieși din casă.

De astă-dată Patsy răzvrătită o învinge pe cealaltă. Nimeni nu m-a sechestrat vreodată. *Dacă vreau să ies, voi ieși. Dar unde să mă duc? Spre cine să mă îndrept? Fără bani, fără prieteni, vorbind o ebraică încă aproximativă, depind cu totul de Chaïm.* Cât despre părinții mei, nu reușesc să mă hotărâsc să le telefonez. Le-am refuzat sfaturile, am vrut să-mi afirm independența — ar fi jalnic pentru mine să le cer ajutorul. Și atunci, neavând altă soluție și amintindu-mi de un prieten al tatălui meu, Samuel Katz, un om de afaceri care locuiește la Tel-Aviv, mă decid să-i cer adăpost. Această persoană îndatoritoare nu va refuza să mă ajute și va putea să joace rolul de intermediar între părinții mei și mine.

De îndată ce pleacă Chaïm, îmi pregătesc febril mica valiză și o șterg de-acasă. Dar deodată, pe drum, mintea mi se zăpăcește. Pierd contactul cu realitatea. Nimic nu mai funcționează. Dezorientată, nemaștiind încotro să înaintez, incapabilă să mai pășesc, mă refugiez sub un pâlț de portocali. Ghemuită lângă trunchiul copacului, strângând în

brațe geamantanul, adorm. O inconștiență totală. Nu știu cât timp am rămas acolo.

Pălcul de portocali sub care m-am refugiat se află pe peluza unui spital de psihiatrie. Cel care mă descoperă este un infirmier. În palmă țin un mic brici; nu l-am folosit, nici măcar nu-mi amintesc să-l fi luat cu mine. Habar n-am ce intenționez să fac cu el. Mă trezesc lent din această stare ciudată. Infirmierul îmi vorbește blând, își dă seama că nu reprezintă nici un risc, că nu constituie un pericol pentru nimeni. De altminteri mi-am revenit în fire și, când îmi propune să mă însoțească până acasă, îi răspund normal. Docilă, mă ridic ca să-l urmez. O Patsy buimacă pornește iarăși pe drumul ce duce la Chaïm.

Tocmai am săvârșit față de Chaïm un șir întreg de păcate. l-am sfidat autoritatea ieșind din casă singură, am vorbit cu cineva și, mai rău decât orice, acea persoană era un bărbat. Urlă ceasuri întregi. Nici nu mai știu ce urlă. Când în colibă se așterne din nou liniștea, el încheie prin obișnuita sentință:

— Îți interzic să vorbești cu cineva, indiferent cine ar fi.

Singurătatea devine cu totul isuportabilă și, încă o dată, mă hotărâsc să plec. Aceeași valiză, aceeași fugă cu intenția de a mă refugia la Samuel Katz. Destinul îmi pune bețe în roate. Trecând prin fața părinților lui Chaïm, îl zăresc pe Goory care încearcă zadarnic să ajute un pisoi să coboare din vârful unui arbore în care s-a cățărat și care miaună cu disperare. Spectacolul acesta mă înduioșează. Mă opresc să ajut copilul și pisica și, în felul acesta, mă las prinsă în flagrant delict.

Cu geamantanul lângă picioare, mă aștept la obișnuitul val de injurii. Dar Chaïm se comportă exact invers. Are o mutră spășită, pare chinuit de remușcări.

— Iartă-mă, Patsy, am un caracter nesuferit... Te iubesc... Te implor, nu mă părăsi! Te implor, te iubesc...

A rostit cuvintele pe care le așteptam. Ca și pisoiul din copac, care, înnebunit de spaimă la gândul săriturii pe care trebuia s-o facă, se liniștise mai adineauri sub mângâierea mâinilor mele.

Mă întorc spre casă, cu brațul lui Chaïm pe umărul meu. Mă iubește.

În întreaga țară încă mai răsună vestea. În urmă cu câteva luni, la Camp David, în Maryland, Anwar El-Sadat și Menahem Begin au semnat tratatul de pace între Egipt și Israel. Pacea depinde, printre alte probleme, de evacuarea, într-un termen relativ scurt, a zonei Sinai-ului.

Am semnat și eu o pace stranie cu Chaïm. În urma căreia am rămas slăbită și vlăguită. În ziua în care, în sfârșit, mă decid să cer sfatul unui medic, aflu că sunt gravidă în trei luni. Ciudat este că, în mod instinctiv, bănuiam asta. Desenam siluete de femei însărcinate pe toate fragmentele de hârtie pe care le găseam. Așadar nu sunt sterilă. Toate argumentele prin care Chaïm încerca să mă convingă de contrariu erau stupide. Aproape reușise să-mi vâre în cap prostia asta.

Voi avea un copil!

Plutesc, sunt euforică, fericită. Copilul din pânțelele meu îmi redă dintr-o dată întreaga energie pierdută. Acum am un țel precis, acela de a fi mamă.

Chaïm întâmpină vestea cu un calm care mă miră. Ca și cum nici nu l-ar interesa. Mă așteptam că voi discuta cu el despre acea sterilitate care se dovedise a nu exista, despre viitor, despre copil, dar... nimic. Aici, copiii sunt treaba femeilor. *Oare a spus măcar: „Bine“, sau „Mă bucur pentru tine, pentru noi“? Nu-mi amintesc să o fi făcut.* Dacă i-aș fi semnalat apariția unui coș pe nasul meu nu ar fi reacționat altfel.

Îngrijorată din cauza unor sângerări, mă duc la un nou consult — mi se confirmă sarcina, mi se recomandă odihnă și sunt întrebată:

— Te-ai hotărât?

În Israel avortul este ilegal dar se poate recurge la el cu ușurință.

— Îl păstrez.

Dacă mi s-ar lua copilul ar fi totuna cu a mi se smulge inima. În timpul acestei perioade de acalmie, Chaïm se poartă drăguț, foarte protector, are grijă de mine, îmi satisface capriciile.

Părinții mei, mereu atenți să nu mă piardă din vedere, ne trimit bilete de avion, oferindu-ne o scurtă vacanță în Belgia. Plecăm.

Încă nu le-am dat vestea și, deși ei știu foarte bine că în Israel trăim împreună, aici, în casa lor, va trebui să continuăm să locuim în camere separate. În definitiv, oficial, Chaïm nu le-a cerut părinților mei voie să împartă patul cu fiica lor. Eu sunt cea care am plecat...

Mama nu-mi remarcă rochiile largi. Oricum, chiar dacă ar bănuia ceva, atâta vreme cât eu nu voi vorbi despre asta, va tăcea și ea. Servitoarea voastră, Hélène, care o știe pe mama de când era în leagăn și pe care o consider ca pe o bunică, încearcă o apropiere:

— Patsy, să știi că mie poți să-mi vorbești... Știu ce-nseamnă să fii tânăr...

Dar nici ei nu vreau să-i destăinuiesc secretul meu. O sarcină încă incipientă, ezitantă, atât de fragilă, cu tot trecutul meu de probleme hormonale... Mai întâi vreau să știu dacă pruncul este sănătos. Mă hotărâsc să fac o ecografie. În Belgia, examenul medical îmi va fi rambursat de către asigurările sociale și nimeni nu va afla nimic. Așa îmi închipui eu. Dar, peste câteva zile, sosește acasă o scrisoare pe numele doamnei Heymans. Și mama, crezând că îi este adresată ei, o desface liniștită și află că este gravidă în patru luni!...

Sunt în camera de baie și, fără o vorbă, mama îmi întinde factura centrului medical. Apoi își ia inima în dinți:

— Am fost o proastă că n-am observat nimic...

În aparență primește vestea cu calm, chiar dacă nu o bucură.

— După-masă vom merge să cumpărăm îmbrăcăminte pentru gravide.

Și printre rochii, salopete și cărucioare de copii, atacă în mod serios subiectul, păstrându-și calmul.

— Ce ai de gând să faci acum?

Ridic din umeri. Nimic. Voi aștepta. Ea nu insistă. Dar în zilele următoare presiunea familiei se face simțită. O presiune fermă și, în fond, logică deoarece vine din partea unor părinți.

— Patsy, te-ai hotărât să trăiești cu Chaïm, ne-ai spus că ai luat această decizie ca om adult; acum trebuie să te porți în mod responsabil.

— Asta înseamnă să mă căsătoresc cu Chaïm?

— Trebuie să legitimezi copilul acesta.

Niciodată nu mi-a trecut prin minte ideea căsătoriei. Nici măcar nu m-am gândit să mă mărit cu Chaïm. În ochii mei, o hârtie nu are nici o valoare. Adevăratul angajament se află în altă parte, este ceva personal și nu are nevoie să fie înregistrat de un preot sau primar. Trăind cu un bărbat, pot simți că sunt căsătorită cu el fără să-mi fie necesare tot felul de ceremonii. Dar lui Chaïm ideea pare să-i placă. Și insistența părinților sfârșește prin a-mi învinge rezistența. *La urma urmei, de ce nu, dacă în felul acesta le fac tuturor pe plac?* Numai vechiul meu prieten din copilărie, Didier, stând în picioare în mijlocul bucătăriei, îi declară franc mamei:

— Nu trebuie s-o obligați să se mărite, este o nebunie! Nu faceți așa ceva!

— Dacă există o șansă la un milion ca această căsătorie să reușească, trebuie să încercăm. Patsy e gravidă și catolică. Trebuie să se căsătorească măcar civil.

Didier își ia în serios rolul de avocat, argumentează cât poate, dar tata și mama nu-și schimbă părerea. Bunicul meu din partea mamei, care l-a antipatizat pe Chaïm din prima clipă, insistă ca încheierea căsătoriei să fie făcută în regim de separare a bunurilor. Jignită, eu mă opun, dar el este neînduplecat:

— Patsy, dacă nu faci asta, e simplu: o dezmoștenesc pe mama ta. Nu vreau ca acest Chaïm să-și vâre în buzunar nici un bănuț din averea noastră.

În noaptea aceea, în salon, Chaïm Edwar și Patsy Heymans se ceartă aprig. El se plânge de faptul că este tratat ca un străin, că nu este acceptat de familia mea. Încerc să-l calmez:

— Părinții mei doresc această căsătorie, nu vorbi prostii!

— Posibil, și în curând voi face parte din familie. Și totuși, purtându-se așa, mă resping!

Iată-mă prinsă între două focuri și nu știu cum să procedez. Mi-e greu să rezist presiunilor lui Chaïm, dar greu și să susțin poziția adoptată de părinții mei. Însă în cele din urmă mă decid să tranșez problema.

— Trebuie să accepți, Chaïm. De dragul mamei.

Mândrie rănită? Sau dezamăgire că nu poate profita de o moștenire la care râvnea? Se retrage în camera lui mormăind. Iar a doua zi nu vrea să-mi vorbească. Pretinde că are de rezolvat niște treburi în oraș și dispare toată ziua. La înapoiere mă ignoră cu totul. Din nou legea tăcerii, și asta pe durata a cinci zile.

Când binevoiește să-mi adreseze un cuvânt, regăsește o Patsy pocăită și docilă, devotată stăpânului ei.

Întrunirea de la notar mă face să devin nervoasă. Când acesta evocă clauza separării bunurilor și-l întreabă pe Chaïm dacă este de acord, abia îndrăznesc să privesc trăsăturile crispate ale viitorului meu soț. Cu chipul palid, din care parcă s-a scurs tot sângele, el sfârșește prin a șopti:

— Da.

Nuntă. *20 iulie 1979.* Port o rochie largă de culoare cafenie și o vestă bej. Bunica mi-a oferit o superbă broșă cu diamante — o bijuterie de familie, de mare valoare. Chaïm pare calm și liniștit sufletește. Îmbrăcat cu un pantalon de culoare deschisă, cu un blazer bleumarin și cu cravată, stă lângă mine în fața biroului primarului, în primăria din Bruxelles. Părintele Edgar este martorul meu. Ceremonia e scurtă. Chaïm răspunde primul: „Da”. Eu privesc drept înaintea mea și, când îmi vine rândul, am impresia că primesc în față un pumn. O lovitură care mă doboară. Ezit să răspund, în minte îmi dansează o mulțime de imagini, înghesuindu-se unele în altele: chipul viitorului meu soț, deformat de mânie, glasul lui grav plin de injurii, pretențiile lui; apoi o văd pe Leah — supusă, obosită și resemnată și, în cele din urmă, pe tatăl lui, tremurând, cu o expresie plină de răutate, căutând o sticlă de votcă... Nici un sunet nu reușește să-mi iasă din gură. Tăcerea impusă de Chaïm îmi revine ca un ecou. În străfundul

minții mă aud strigând: „Nu! Spune nu!” Dar de pe buze nu-mi iese nici un cuvânt...

Mă întorc spre fețele îngrijorate și atente din spatele meu. Frații mei, Eric, Gèry și Michel, părinții mei... Nu pot să le fac așa ceva. Nu pot să strig: „Nu!”, și s-o iau la fugă! Au pregătit totul, gustările, recepția; ei sunt cei care au oferit biletele de avion ca să ne vadă. Ei mi-au spus: „Patsy, poartă-te ca un adult!”

Și Chaïm? Să-l umilesc? Să-l las baltă acolo? Și copilașul meu? Aceste câteva clipe de panică sunt îngrozitoare. A-ți pune lațul de gât este o expresie care ilustrează bine ceea ce vrea să zică. Eu simt această funie care îmi apasă glota, îmi comprimă mușchii, până când murmur:

— Da.

Chaïm îmi pune pe deget un inel de aur alb; întâmpină dificultăți, căci de când sunt gravidă mâinile mi s-au umflat. Și când vine rândul meu, tremur atât de tare încât las să-mi cadă verigheta.

Mama a prevăzut într-adevăr totul. Pentru noaptea nunții noastre avem dreptul la două paturi alăturate, în camera mea, la pleduri și cearșafuri noi. *Biata mama!* Jenată, îmi prezintă o rugămintă la care se gândește cu siguranță de câțiva vreme dar pe care nu o putea formula înainte ca fiica ei să fi devenit în mod oficial soția lui Chaïm.

— Patsy, ai vrea să-l rogi pe Chaïm să-și scoată chiloții când își face dușul? Îi găsesc zilnic, uzi, pe pardoseală.

— Chaïm, de ce faci asta?

— Nu pot să-mi scot slipul înainte de a avea la îndemână un prosop sau un halat în care să mă înfășor!

În sinea mea îmi zic că asta nu l-ar împiedica să și-l culeagă după aceea de pe jos, în loc să-l lase cu nepăsare să zacă acolo pentru ca mama sau oricine altcineva să-l ridice în locul lui. Dar în privința goliciunii lui este sincer. Niciodată nu l-am văzut în pielea goală. Insistă să se ascundă sub așternuturi. Și totuși eu port copilul lui.

— Măcar ia-l de jos, pentru mama...

— Bine, bine, o să-l pun în coșul cu rufe murdare... De ce-o fi trebuind să faci atâta caz pentru asemenea lucru?

Și, începând de a doua zi, mama are plăcerea de a găsi chiloții lui Chaïm, uzi learcă, printre celelalte rufe.

Am fost nevoită să discut îndelung pentru a reuși să rămân în Belgia până la naștere. Tata a considerat că-i logic să-i sugereze ginerelui său să-și găsească un serviciu. Dar Chaïm refuză să muncească sub ordinele cuiva. Vrea să fie propriul său patron și începe prin a se instala fără jenă în biroul tatălui meu, care se învecinează cu camera noastră.

Telefonează ore în șir, pe tot globul, luând legătura cu relațiile sale din domeniul import-exportului, arătându-se interesat de toate produsele. De la țigară până la bidonul de benzină. Seara, la cină, de față cu tatăl meu vădit crispat, vorbește despre milioane de dolari, de afaceri ultrarentabile...

— În curând nu va mai trebui să muncesc!

În funcție de decalajele de fus orar, se scoală noaptea pentru a se face stăpân pe birou, mă trezește ca să transmit un telex. Și-a găsit o asociată în afaceri, o tânără brunetă, mărunțică, care locuiește la hotelul „Métropole”, în piața Brouckère, situată în centrul Bruxelles-ului. Se duce s-o viziteze zilnic, îi telefonează des și, deoarece vorbesc în engleză, trag concluzia că ea nu este nici belgiancă, nici israeliană. Dar nu știu nimic altceva despre ea. Afacerile lui Chaïm rămân domeniul lui, misterul lui.

Mă plictisesc. Când Chaïm nu-mi încredințează vreo lucrare de birou, o ajut pe mama la spălatul rufelor. Uneori mergem la cumpărături pentru copil, dar zilele sunt lungi.

Aștept.

Chaïm devine mai mult decât posesiv. La început eram în stare să cred că purtarea lui este măgulitoare, dar acum mă sufocă. Subiectul preferat al geloziei lui este cățelușa mea.

— O iubești mai mult decât pe mine...

— Nu, n-o iubesc mai mult decât pe tine.

— Bine, admit.

În realitate nu admite absolut nimic. Tactica lui este campania de convingere subtilă și vicleană. Niciodată nu va spune deschis: „Descotorosește-te de câinele ăsta!” Dar te face să simți, să ghicești că asta-i ceea ce vrea. Aruncă aluzii, insinuează, îți răvășește mintea, și-o macină, și pe urmă, ca un șarpe, se strecoară cu iscusință printr-o crăpătură. Și bineînțeles că este mult mai ușor să-i cedezi decât să rezisti față de exigențele lui meschine. Poate că în legătură cu probleme serioase m-aș dovedi mai dâră, însă în ceea ce privește amănuntele de zi cu zi nu am curaj să rezist. Chaïm mă istovește.

Știi și că sub aparenta lui liniște clocotește o mânie care abia așteaptă să explodeze. Tot refuzând să mă despart de Princesse, micul meu teckel, mă cuprinde o mare oboseală. Puțin câte puțin, aleg în mod inconștient soluția de a nu mă mai ocupa de cățelușă, de a o neglija. Și, ca și cum n-ar fi așteptat decât indiferența mea, Princesse se stinge cu încetul și moare.

Rămân cu un cumplit sentiment de vinovăție. Și noua țintă a lui Chaïm se și conturează. Cel mai bun prieten al meu, Didier.

— Vorbește-mi puțin despre prietenul tău Didier. Ai fost intimă cu el?

Izbucnesc în râs.

— La un moment dat ne-a ispitit gândul de-a fi dar, în cele din urmă, prietenia noastră s-a dovedit a fi mai puternică, nu voiam s-o distrugem.

Chaïm se îmbufnează. Apoi, câteva zile mai târziu răcnește:

— Îți petreci prea mult timp cu acest Didier. Vreau să pui capăt acestei relații!

Și așa cum am învățat să-mi neglijez câinele, încep să mă depărtez de prietenul meu din copilărie.

În schimb nu am dreptul să manifestez nici cea mai mică urmă de gelozie față de micuța doamnă de la „Métropole”. Se duce acolo de dimineață și deseori îi cere mamei să-l lase cu mașina la treptele hotelului. Sunt de acord că aceasta

poate fi un loc de muncă plăcut. Este o clădire elegantă, având farmecul unor vremuri trecute, cu candelabre din 1900, cu admirabile decorațiuni interioare din lemn; dispune de apartamente superbe și de un personal care nu știe cum să te servească mai bine.

Uneori, Chaïm nu se înapoiază decât către ora patru dimineața, cu taxiul. Într-o zi, curiozitatea este mai tare decât mine.

— Cum se face că îți petreci atât de mult timp cu ea? O inviți în restaurante șic, iar mie îmi oferi localuri ca „Mac Donald's”?

— E vorba de relații profesionale! Doar profesionale! Vrei să reușesc? Atunci lasă-mă să muncesc așa cum vreau!

În fond este adevărat. În ce am de gând să mă amestec? Mă port ca o puștoaică! Cine sunt eu ca să-i critic relațiile de afaceri, când de fapt el se trudește pur și simplu pentru a face față nevoilor căsniciei noastre și ale viitorului copil?

Pe la mijlocul lui octombrie 1979, cu o lună înainte de termen, simt câteva contracții. Medicul constată că deja mi s-a dilatat colul și îmi recomandă odihnă. În timpul ecografiei n-am vrut să află dacă-i fată sau băiat. Și n-am ales nici un prenume, deoarece Chaïm nu vrea să discute despre asta. Nu se poate spune că ar fi de un entuziasm nebun.

La câteva zile după control, *pe 18 octombrie*, contracțiile se repetă, mai regulate, și mă cuprind de panica. Nu am decât optsprezece ani și voi fi mamă. Realitatea mă izbește cu brutalitate, îmi strânge inima, nu mă simt pregătită. Trupul meu este pregătit, dar nu și eu. Dintr-o dată mă simt ca o fetiță!

Până să ajung la spital sunt nebună de spaimă și de durere. Infiriera e nevoită să mă calmeze.

— Strânge-mă de braț și liniștește-te, draguțol!

Îi apuc brațul și-l mușc până la sânge. O reacție animalică, necontrolabilă și care mă potolește, dar nefericita femeie refuză să mai pună piciorul în sală.

Am gâtul uscat. Contracțiile devin tot mai dese, dilatația este aproape totală, dar medicul încă se teme să nu fie

necesară o cezariană și, pentru cazul în care ar trebui să fie operată, interzice să mi se dea să beau apă. Îl implor pe Chaïm să-mi dea indiferent ce, o cârpă udă, cuburi de gheață... Mă refuză și pleacă. Infiriera este cea căreia îi e milă de mine și, în timp ce suntem singure, se îndură să plece în căutarea unui pahar cu apă.

Și, în vreme ce sunt chinată de dureri, mă cuprinde spaima. Chaïm mi-a interzis să beau; dacă ar afla că nu i-am dat ascultare? Mă apucă amețeala. Din fericire, înainte ca infiriera să revină, simt o formidabilă nevoie să împing; scot un urlet și sunt dusă în grabă în sala de nașteri.

Pe piept îmi este depusă o minusculă fetiță de două kilograme și jumătate, cu păr negru strălucitor și imenși ochi căprui.

Este teribil — această viață nouă, responsabilitățile... Sunt copleșită de emoții contradictorii dar, când privesc această față micuță, totul este dat la o parte într-o clipă. Nu-i nici o îndoială, simt pentru acest copil al meu o dragoste adâncă, puternică. În minte îmi răsară un prenume.

— Tu ești Marina...

Marina pleacă iar cu infirmierele, înfășurată într-un scutec roz, ca o bomboană scumpă în hârtie poleită. Marina era o fetiță de care aveam grijă seara, pe vremea când îmi ofeream serviciile de baby-sitter...

Marina suferă de lipsă de calciu, de hipoglicemie și de hipotermie. Nu-i necesar să fie pusă în incubator, dar va fi găzduită într-o sală specială a cărei temperatură este menținută la 32 grade. În nasul minuscul al fiicei mele a fost introdusă o sondă nazală, iar eu am dreptul s-o iau în brațe doar purtând o bluză, o mască, mănuși și ghețe sterilizate. Medicul spune că, dacă s-ar fi născut cu o săptămână mai devreme, probabil ar fi avut probleme mult mai serioase.

Este greu de suportat. Celelalte trei mame din camera mea își au copilul cu ele. Alăptează liniștite, în timp ce eu, pentru a-mi hrăni de două ori pe zi copilul aflat atât de aproape și, totodată, atât de departe de mine, sunt obligată

să mă supun umiltoarei folosiri a pompiței de extras laptele. Sunt disperată, profund deprimată, așa cum se întâmplă uneori după naștere. Chaïm se poartă încurajator.

— O să scape ea...

Cinci zile mai târziu mi se face ieșirea, dar Marina trebuie să rămână în spital. Sănătatea i se îmbunătățește, însă îngrijorarea nu mă părăsește și, într-o seară, pe la ora zece, nu mai rezist.

— Trebuie să mă duc s-o văd!

— Nu poți s-o vezi la ora asta! Este împotriva regulamentului spitalului!

— Poate că nu mă vor lăsa s-o iau în brațe, dar cel puțin o voi vedea. Doar puțin?

Chaïm a înțeles că noaptea aceea nu voi dormi până n-o văd, și mă duce cu mașina la spital.

Marina, fiica mea, este o păpușică cu o conformație perfectă, toată lumea o consideră încântătoare, iar eu sunt mândră cum n-am fost niciodată. În mintea mea tocmai s-a întipărit o certitudine.

— Patsy, ești făcută pentru a avea copii. Acesta-i rolul tău pe lumea asta.

Marina îmi este redată zece zile mai târziu. Încă trei săptămâni trebuie să mai stea la căldură, fără a ieși din casă.

Pentru ea, camera este supraîncălzită, și noi dormim prost. Dar este *aici*.

Afacerile lui Chaïm nu aduc bani. A revopsit toate ferestrele casei de pe Rue des Fleurs și, drept răsplată, părinții mei ne-au cumpărat un Ford vechi. Chaïm îl folosește pentru întâlnirile lui, despre care eu nu știu nimic. Continuă să se laude că face progrese... Dar cheltuielile sunt apăsătoare. A pus în așa măsură stăpânire pe linia telefonică încât nimeni nu mai poate lua legătura cu tatăl meu și, atunci când călătorește, el e cel care nu reușește să dea de noi. Nota de plată se ridică la 350.000 de franci belgieni și, de fiecare dată când tata sau mama încearcă să abordeze acest subiect, el găsește întotdeauna un pretext s-o șteargă.

Tata a ajuns la capătul răbdării.

— Chaïm, îmi pare foarte rău, dar nu vei mai folosi telefonul.

Rezultatul este că, în următoarele două săptămâni, factura pentru telex urcă la 60.000 de franci belgieni. Chaïm îi calcă pe nervi pe toți. Permanenta lui litanie, care constă în a se prezenta drept „cel mai bun“, îi face acum pe membrii familiei mele să ofteze. Noi, cei din neamul Heymans, suntem solidari. Uneori ușile se trântesc dar, dacă din afară vine cineva să ne caute răcă, imediat se formează un bloc unitar. Așadar, familia se unește, incluzându-mă și pe mine, în fața lipsei de politețe a lui Chaïm. Și, într-o seară, cearta care mă situează în tabăra adversă soțului meu capătă proporții de nesuportat. El se ia de tata și-i reproșează atitudinea. Când este vorba de atacuri îndreptate împotriva mea sunt incapabilă să mă apăr, dar dacă se atinge de tata sau de oricare altul din familie, devin o furie. Văzând că îl înfrunt, părăsește casa ca un uragan. După o scurtă vreme se înapoiază. Eu trântesc ușa, închid ferestrele și strig:

— Dacă tot ești afară, stai acolo! Sunt în casa părinților mei și am dreptul să rămân aici! Urcă iar în avion și cară-te! Imediat, tonul lui se schimbă.

— Îmi pare nespus de rău, Patsy! Nu știu de ce am reacționat în felul ăsta. Iartă-mă, n-o să se mai repete.

Iar eu deschid ușa, pentru a pune capăt unei scene ridicole mai înainte ca părinții mei să revină acasă. Nu vreau să-l umilesc în fața lor. Un bărbat ca el, dat pe ușa afară de către o femeie...

Orice pretext e bun pentru a declanșa o criză de mânie...

— Unde ți-e verigheta?

Când mă fixează în felul acesta, cu pleoapele îngustate și sprâncenele încruntate, ghicesc ce urmează.

Mi-am scos verigheta când am ajutat-o pe mama să pregătească masa din seara de Anul Nou, și probabil am lăsat-o pe pervazul ferestrei din bucătărie... Ne aflăm în casa de la Nassogne, unde întreaga familie sărbătorește ziua de

Sfântul Silvestru. Suntem adunați în salon, în fața șemineului din piatră în care trosnește focul, instalați confortabil în fotolii vechi, îmbrăcate-n piele. Mă simt nespus de bine! Mama termină de pregătit platoul cu fructe de mare. Vom avea somn afumat, friptură de vânat, și suntem pe punctul de a ne așeza la masă.

Dau fuga în bucătărie, să-mi recuperez inelul — nu mai este acolo. Eram sigură că-l pusesem pe marginea ferestrei.

Revenind în salon, mă prefac a fi dezinvoltă, în speranța de a evita o scenă.

— Am rătăcit-o, nu-i grav, cu siguranță o vom găsi.

Pentru moment suntem singuri în salon și el profită de împrejurare, deoarece de față cu părinții mei n-ar îndrăzni să se poarte brutal. Mă lovește peste umăr îndeajuns de tare încât să-mi pierd echilibrul, îmi prinde încheieturile mâinilor și mi le strânge ca într-o menghină, zgâlțâindu-mă fără milă și privindu-mă crunt.

— Îți cer s-o găsești imediat!

Înnebunită, mă înapoiez să scotocesc prin bucătărie.

Îmi este rușine, mă simt vinovată de pierderea simbolului puterii lui asupra mea. Mama nu înțelege această frenezie subită.

Eu tremur de enervare.

— Ce este, Patsy?

— Verigheta mea! Trebuie neapărat s-o găsesc!!

Amândouă trecem casa prin sită, fără a reuși să găsim inelul.

Instalat confortabil pe patul din cameră, privindu-mă prin ușa deschisă și fumând liniștit o țigară, Chaïm insistă pe un ton ironic:

— Ei, ce se-ntâmplă, o găsești sau nu?

Mama se molipsește de la nervozitatea mea, căci am ridicat fiecare pernă, am cercetat toate ungherele casei, fără nici un rezultat.

— Dacă n-o găsești, va însemna că nu mai ești soția mea!

În pragul unei crize de nervi, plâng cu suspine în tot cursul mesei de Revelion, și mama, căreia îi e milă de mine, este

În aceeași stare. Cina este ratată. Tata se străduiește cât poate să vorbească despre tot felul de lucruri, dar de petrecere și de vacanță s-a ales praful.

În decursul următoarelor două săptămâni, Chaïm nu scapă nici un prilej fără să-mi amintească întâmplarea. Până în ziua în care, triumfător, îmi arată verigheta. Ușurată, fericită, îl întreb unde a găsit-o.

— În bucătărie, în seara de revelion; era pe pervazul ferestrei...

— De atunci ți-ai ascunzi? De ce?

— V-am păcălit strașnic! Am pus-o în aparatul de radio. Eram sigur că nimeni nu se va gândi s-o caute acolo.

Abordând un zâmbet ironic, plin de răutate, pare încântat de renghiul lui. Inelul se află iar pe degetul meu, dar când îi relatez mamei povestea asta n-o privesc în ochi. Mi-e rușine, sunt profund tulburată, și la fel este și ea. Cine-i acest bărbat? Ce urmărește? Continuu să nu vreau să știu. Căci, dacă i-aș analiza personalitatea după acest comportament, romanul meu de dragoste n-ar mai avea nici un înțeles. Așadar, îmi poruncesc să uit. Să-ți ascunzi capul în nisip, să nu-ți exprimi nici un gând, să te aperi. Să taci.

Acum, că suntem căsătoriți și că sunt mama copilului său, Chaïm consideră că-și poate permite orice, inclusiv să le facă ochi dulci fetelor. Mă străduiesc să nu dau atenție nici acestei purtări. Dar e greu de înghițit.

O tânără franțuzoaică — ten de porțelan și păr lung, castaniu — locuiește în cartier, împreună cu familia ei. Nu i-am vorbit decât o dată sau de două ori, mi se pare puțin snoabă. Dar Chaïm o apreciază mult. De la fereastra mea îl văd traversând strada ca s-o viziteze, o dată sau de două ori pe zi, motivând că fata zace la pat din cauza unei gripe serioase. Aerul lui vinovat și pretextele pe care le găsește îi trădează intențiile.

— Ești obligat să te duci s-o vezi atât de des?

— Și ce-i rău în asta? Doar și tu aveai un prieten! Acel Didier al tău! Și nu vedeai nimic rău în acel fapt, nu-i așa?

După vecina noastră, vine rândul tinerei mele verișoare, Cathy, în trecere prin Bruxelles. Cathy este fermecătoare, își petrece câțva timp la bunica și, într-o zi, vine să mă caute în camera de baie, ca să-mi vorbească între patru ochi.

— Îmi displace să-ți spun asta, Patsy, dar n-am încotro... este în legătură cu Chaïm... Mi-a scris un bilețel și-mi cere să mă întâlnesc cu el. Îți poți închipui că i-am răspuns trimițându-l la plimbare. I-am zis ce părere am despre el!

— Cu siguranță te-ai înșelat cu privire la intențiile lui. Sunt convinsă, Cathy, că ai înțeles greșit!

Ea mă privește îngrijorată, mirată de atitudinea mea. Oare nu vreau să știu?

— Bine, Cathy, îți promit că mă voi gândi serios la asta...

Verișoara mea pleacă, lăsându-mă singură în fața oglinzii. Ea a spus ce avea de spus; dacă eu mă încapățânez să-mi păstrez legătura de pe ochi, asta-i treaba mea.

Deoarece marile proiecte ale lui Chaïm n-au văzut lumina zilei, *în februarie 1980* decide că trebuie să ne întoarcem în Israel, fiind sigur că acolo lucrurile se vor schimba în bine.

Părinții mei ne ajută să înghebam lucrurile trebuincioase unei căsnicii — mobile pe care le îngheșuim într-o ladă lungă de trei metri și jumătate. Îndes spațiile goale cu pachete de scutece pentru Marina, căci în Israel sunt foarte scumpe.

Împreună cu tot restul, vechiul nostru Ford va face drumul cu vaporul!

Și plec luând cu mine visurile mele și speranța că acolo totul va merge mai bine. În țara natală, Chaïm își va regăsi un echilibru, vom alcătui o familie, una adevărată, fericită și stabilă. Mama va veni să ne vadă în vacanță. Cu generozitate, tata i-a oferit lui Chaïm 250.000 de franci belgieni, ca să pornească o afacere.

În ziua plecării, Marina împlinește patru luni. Are obrăjori rotunzi, sănătoși, și ochi limpezi.

Vreau să cred în fericire.

6. Total fiului meu

— Semnează aici!

Formularele de intrare în Israel sunt redactate în ebraică.

În avion, Chaïm mi-a explicat că aceste hârtii îmi vor asigura statutul de imigrant și îmi vor permite să primesc din partea guvernului un ajutor financiar, precum și o alocație pentru locuință.

— În țara asta, dacă vrei să te integrezi, este preferabil să te dai drept evreică.

Semnez. Închiriem o casă în Hod Hasharon, un oraș situat la câțiva kilometri de Tel-Aviv și de părinții lui Chaïm.

Dimensiunile casei sunt foarte reduse: un dreptunghi alcătuit din două încăperi, care are în curte o mică grădină plantată cu tufe pline de flori roșii și roz și patru lămâi. Foarte aproape de noi se află o grădiniță de copii unde îmi petrec ore în șir privind cum se joacă micuții, visând la ziua în care Marina va putea să li se alăture. Locul acesta modest este cea dintâi casă a noastră. Am pus scaunele din salon cu fața spre fereastră, pentru a putea admira florile și lămâii.

Încep o adevărată viață de soție casnică. Menajul, piața și Marina îmi umplu zilele, iar Chaïm caută de lucru. Tot maniac, când revine inspectează casa cu grijă, vânând un fir de praf inexistent, dar este calm, tandru, respectuos. Așadar aveam dreptate să sper, îi lipsea patria lui; fericirea va sosi mâine.

Marina este un copil cuminte și ascultător, care plânge rareori și-i atât de puțin pretențioasă încât deseori se întâmplă să uit de ora biberonului. Un bebeluș care doarme fără întrerupere de seara până dimineața este un dar al Cerului. Dacă s-ar putea ca și cel de-al doilea copil al meu să fie la fel de cuminte!... Am convingerea, pe care-o păstrez pentru mine, că sunt iarăși gravidă.

Chaïm circulă cu vechiul Ford, fără a se fi îngrijit să-i schimbe numărul de înmatriculare. Și fără să aibă carnet de conducere. Această dezinvoltură continuă să mă îngrijoreze

puțin. A pus la bancă toți cei 250.000 de franci oferiți de tatăl meu fără a-i converti în lire israeliene, deoarece asupra cursurilor valutare s-a abătut de curând un val de inflație și Chaïm crede că în felul acesta va putea să facă o mică avere.

Vremurile sunt grele, totul e îngrozitor de scump. Eforturile lui Chaïm de a-și găsi o slujbă se soldează în mod regulat cu eșecuri. De vină nu este doar criza, deoarece el a găsit mai multe, dar nici una nu-i convine. Ori își dă demisia, ori reușește să fie concediat imediat. Cea mai stabilă slujbă a lui durează trei săptămâni: este angajat ca director al unei mici firme și, într-o seară, se întoarce acasă scârbit:

— M-am săturat! Bomba aia e condusă de niște imbecili! Nu le mai suport mutrele!

Economiile noastre se topesc văzând cu ochii; în curând, în bancă nu ne-au mai rămas decât 40.000 de franci belgieni. Chaïm schimbă des banca și se pare că, de fiecare dată, funcționarii îl primesc cu mare bucurie. Eu nu știu nimic în legătură cu aceste tranzacții din care el face un mare mister. Dar întotdeauna insistă să-l însoțesc, împreună cu Marina. Nu înțeleg însă la ce folosește să rămîn în mașină, în fața ușii băncii, de vreme ce nu vrea să intru și eu.

De astă-dată a depus cei 40.000 rămași din averea noastră pe un cont nou, la banca „Leumi” din Hod Hasharon. Și se întâmplă ceva ciudat. Când privește prima foaie de conturi descoperă o greșeală. O greșeală serioasă, deoarece cineva a adăugat un zero, ceea ce urcă suma la 400.000 de franci belgieni. Chaïm este atât de surscitat încât, în mod excepțional, nu-i în stare să păstreze informația pentru el. Prin urmare sunt la curent și, când mama vine să-și petreacă în Israel câteva zile, îi povestesc și ei întâmplarea. La rândul ei, mama i-o relatează la telefon tatei.

— Trebuie să-i spui lui Chaïm să se ocupe imediat de asta. Banca a făcut o greșeală, mai devreme sau mai târziu va voi să-și recupereze banii!

Dar Chaïm nu vrea. Atunci, tata îl sfătuiește să pună banii pe un cont cu dobândă, în așa fel încât să încaseze valoarea

acesteia și să poată înapoia capitalul. Astfel, banca nu-i va face necazuri. Chaïm promite că va reflecta. Dar sfaturile celorlalți îl enervează. În loc de a se purta rațional și crezându-se șmecher, retrage banii din bancă, îi folosește ca să cumpere acțiuni și-mi flutură prin fața ochilor mirajul unor beneficii miraculoase. După părerea lui, acțiunile cu riscuri mari ar trebui să-și dubleze valoarea în timp scurt. Foarte repede pierde banii dar se încăpățânează și, în câteva săptămâni, nu ne mai rămâne nimic. Totul s-a dus pe apa sâmbetei.

Nici chiar al doilea copil, a cărui venire i-am menționat-o, n-a izbutit să-i frâneze nebunia speculei bancare.

Iată-ne din nou în Belgia, pentru a ne petrece o scurtă vacanță oferită, bineînțeles, de părinții mei. Și aici surprind o conversație care mă zdruncină cu totul. În timp ce o schimb pe Marina, Chaïm a ieșit din cameră, este la telefon și-l aud vorbind în ebraică. După câteva minute înțeleg că interlocutorul este soacra fratelui său mai mare, Mordechaï. Această femeie, căreia Chaïm îi spune mătușă, este o evreică modernă, pe care el o iubește mult și o respectă. Dar un cuvânt pe care tocmai l-a pronunțat mi se înfige ca un cuțit în inimă. *Hapala. Avort.*

— Cum să facem ca să avorteze? Nu-i prea târziu?

De îndată ce a pus receptorul în furcă pornesc la atac:

— Pentru ce vorbești de avort?

— Este prea devreme ca să avem un al doilea copil! Există șanse mari să fie anormal! Și-n afară de asta nu ne putem permite o asemenea nebunie!

Un nod cumplit îmi strânge gâtul, încerc să-mi înghit lacrimile.

— Nu vreau să avortez!

Mă duc să mă refugiez în spatele perdelelor de la fereastră. Și plâng, balansându-mă înainte și înapoi, ca o nebună, ghemuită într-un colț, ca un animal hăituit. Nu știu cât timp am plâns până când mama intră în cameră.

— Ce se petrece, Patsy? Nu voiam să vin, nu vreau să mă amestec în treburile voastre, dar nu pot să te aud hohotind așa! O să te îmbolnăvești!

Între două suspine sfâșietoare, spun adevărul. Știam că mama nu-l va suporta. Iese din cameră furioasă, gata să-l înfrunte pe Chaïm. Aud cearta de departe.

— Nici nu se pune problema ca Patsy să avorteze! Înțelegi ce-ți spun, Chaïm? Cum îndrăznești să vorbești despre așa ceva?

— I-am zis că-i prea devreme ca să avem un al doilea copil! Abia de curând a născut-o pe Marina și nu ne putem permite din punct de vedere financiar!

După o discuție furtunoasă, mama sfârșește prin a încheia:

— Dacă-i vorba de o problemă financiară, o iau asupra mea! Cheltuielile medicale, hrana, îmbrăcămintea, tot ce vei vrea! Voi plăti eu totul!

Drept răspuns — tăcere. Totuși, eu îl cunosc pe Chaïm. Nu va renunța la acest subiect până când nu va fi încercat orice ca să-mi spele creierul și să-mi sădească în minte ideea lui. Zi de zi reîncepe discuția, dar în privința aceasta sunt capabilă să rezist. Inflexibilă. Mă poate sili să cedez aproape la orice, dar nu și să accept un avort. Niciodată. O victorie pe care va trebui s-o plătesc.

— Calcă-mi blugii!

— Păi abia i-am scos din mașina de spălat, așteaptă să se usuce.

— Nu, vreau să-i îmbrac acum, calcă-i!

— Dar sunt uzi!

— Calcă-i până se usucă!

Fără o vorbă, mama mă privește cum îi dau ascultare. Chaïm îmi urmărește eforturile. Aburul îmi tulbură vederea și nu îndrăznesc să-mi ridic ochii spre mama. Știu foarte bine ce gândește. După ce termin această muncă prostească, Chaïm ia blugii și apoi îi lasă să cadă pe un scaun.

— Prefer să îmbrac alți pantaloni.

Sarcina mă istovește. Reîntorși în Israel, nu am putere să mă ocup de menaj și Chaïm mă ajută uneori puțin, la spălatul vaselor, sau ca să-i pun în ordine lucrurile, dar cel mai adesea îmi reproșează neglijența, inspectează casa și mă ocărăște.

Pentru a mă insulta are un stil al lui. Niciodată nu rostește vreun cuvânt grosolan, preferă fraze care dor, care mă umilesc și mă culpabilizează în mod eficient. S-ar zice că nu se satură să mă silească să plătesc faptul că l-am sfidat refuzând avortul.

Fiindcă a fost obligat să cedeze, are nevoie să facă ceva ca să simt că el este cel care ține frâiele. Eu mă las copleșită de moleșală, dorm câte șaisprezece ore pe noapte... Nu mă scol decât ca să mă ocup de Marina, și numai cu puțin înainte de a se întoarce Chaïm acasă. De fapt, deși nu-mi dau seama, sunt profund deprimată.

Refuz să privesc în față realitatea. Nimic nu merge cum trebuie.

— Ei, bine, nu se poate spune că locuința noastră sclipește de curată!

— Evident, n-am făcut curățenie!

De data asta i-am răs în nas. Își strânge buzele într-un rictus plin de răutate și încearcă să aibă ultimul cuvânt.

— Bine, casa nu-i curată, dar în curând va fi, ăsta-i principalul!

Mă încearcă o poftă nebună să-l sfidez din nou. *Las-o baltă, Patsy, potolește-te, nu turna gaz pe foc! Taci din gură!*

Yom Kippur, 1980. Ziua aceasta este destinată pocăinței. Chaïm nu merge până într-acolo încât să asiste la slujba de la sinagogă, dar respectă postul. Se presupune că ar trebui să-și petreacă ziua în rugăciuni pentru a-i fi iertate păcatele săvârșite în cursul anului trecut și ar fi de așteptat ca astăzi să se poarte în mod exemplar. Nimic din toate acestea. Este

nervos, se plictisește, se plânge de această plictiseală și, deodată, declară că se va ocupa el însuși de educația Marinei.

Puișorul meu încă n-a împlinit un an, abia începe să-și exerseze echilibrul, învață să se ridice singură, se agață de stofa scaunelor ca să reușească să se salte în picioare. Tatăl ei o privește cu atenție. Și mă vede când îmi ajut fiica să se așeze iar pe jos, fără să cadă.

— Las-o în pace! Dacă-i în stare să se ridice, e capabilă și să se reazeze singură.

Marina își reîncepe micul exercițiu, se agață de pernă, se saltă și, cu ochii, îmi cere aprobarea.

— Bravo!

Îmi răsplătesc cu aplauze copila care îmi zâmbește, mândră nevoie mare. Pe urmă se clatină, teama înlocuiește surâsul și, din priviri, mă imploră s-o țin să nu cadă, ca de obicei. În clipa în care mă aplec spre ea, Chaïm bombăne amenințător:

— Nu! Trebuie să reușești singură, Marina! Poți să te descurci perfect!

Îi vorbește ca unui adult și fețișoara ei se crispează.

Buza inferioară începe să tremure; îi este frică, stă să plângă. Atunci mă apropii s-o ajut, dar Chaïm se năpustește asupra mea, îmi înhață brațul, mă târăște până în bucătărie, mă împinge afară și-mi trăneste ușa în nas. Aud cum răsucesc cheia în broască.

Oare a înnebunit? Dau ocol casei, să văd pe fereastră ce se întâmplă în cameră. O obligă pe Marina să stea în picioare. Ea tremură pe piciorușe, plânge de disperare, căutând în zadar vreun ajutor în jurul ei. Însă tatăl ei se așează pe un scaun și-și pune picioarele pe perna de care se agață cu greu mânuțele copilului.

Marina mă caută și, întorcând capul, mă vede dincolo de fereastră, ceea ce stârnește plânsete și maiperate. Nu înțelege că sunt neputincioasă și scoate țipete stridente. Simt că o să înnebunesc, plâng ca și ea, tremur; se declanșează o adevărată criză de nervi, și-mi țin pânțele cu amândouă

măinile, pentru a-mi proteja copilul de șase luni. Tortura aceasta gratuită este de nesuportat. Marina plânge fără încetare; nu mai sunt în stare s-o văd, s-o aud — mă prăbușesc la intrarea casei, încovoiată, cu genunchii la gură, astupându-mi urechile. Dar țipetele fiicei mele îmi străpung timpanele. Niciodată n-am auzit-o urlând în halul ăsta. Aș vrea să mor.

Coșmarul stupid durează o oră și jumătate, până când picioarele Marinei sfârșesc prin a ceda și ea cade pe pardoseală. Cu lacrimi mari și roindu-i pe obraji, extenuată, se cufundă într-un somn agitat, scuturată de suspine și sughițuri de plâns. Abia atunci se decide Chaïm să-mi deschidă ușa.

— Ei, bine, iată! A înțeles!

Nu-i dau atenție, este preferabil să-l ignor. Pentru mine e mai important să-mi legăn sărmanul copilăș, să-l liniștesc. De altminteri, nu am putere să discut despre cruzimea lui. Eu însămi sunt epuizată de hohotele de plâns care mă înăbușe.

Potrivit calculelor medicului, cel de-al doilea copil al meu se va naște în preajma Crăciunului și, pentru a naște, mă întorc împreună cu Chaïm în Belgia. Voi împlini douăzeci de ani și ne-am hotărât să sărbătorim în avans aniversarea mea, Crăciunul și sosirea copilului, deoarece data nașterii este deocamdată incertă.

Mama a făcut adevărate nebunii. Un inel splendid pe care l-a comandat special pentru mine, cerând să i se monteze diamante scoase de pe broșa ei: două diamante de câte un carat fiecare, încadrate de alte două mai mici, montate pe un inel din aur alb.

Din păcate, minunea asta nu trece peste obstacolul articulațiilor mele umflate și mama este nevoită s-o ducă la bijutier, spre a fi lărgită. Privirea lui Chaïm în fața acestei bijuterii care mi-a provocat extazul este cea a masculului jignit în mândria lui. Dă fuga imediat să cumpere un alt inel, împodobit cu un mic safir, și care-l costă 6.000 de franci belgieni.

Crăciunul trece și, deoarece l-am sărbătorit în avans, ziua aceasta pare oarecum stranie. Tot din cauza nașterii-surpriză, ne ducem la Nassogne, să sărbătorim, de asemenea în avans, și Anul Nou. Apropo de inel, toți evită să vorbească despre incidentul de anul trecut, dar îmi închipui că nimeni nu l-a uitat. Oricum, atmosfera este încordată. Se scurg câteva zile fără ca eu să simt nici cel mai mic semnal de avertizare. Medicul se întreabă dacă nu cumva confratele lui israelian nu s-a înșelat în calcule. În sfârșit, *în noaptea de 1 spre 2 ianuarie* sunt trezită brutal de primele contracții.

— Chaïm, trezește-te, trebuie să mergem! Doare rău!

— Mai așteaptă puțin!

Mă împinge în celalaltă parte a patului ca să adoarmă iar.

Aștept, stând culcată în tăcerea nopții, înspăimântată. Glasul lui moleșit de somn avea rezonanța ordinului căruia trebuie să-i dau ascultare. Contracțiile se îndesesc. Încerc de mai multe ori să-l trezesc, dar mama este cea care, intrigată de agitația mea, își face apariția din camera alăturată și-l obligă pe Chaïm să mă ducă imediat la spital. Simt deja nevoia să împing și ajungem aproape prea târziu. Infiriera și moașa sunt nevoite să rețină capul copilului cu o compresă de tifon. Au și de ce: cordonul ombilical, răsucit în jurul gâtului copilului, ar fi putut să-l strangleze.

În mijlocul acestei agitații se naște fiul meu. Vocii care mă întreabă sub ce prenume să-l înscrie, îi răspund:

— Rony.

Primul care mi-a venit în minte. Dar avem cinci zile în care-l putem declara la primărie. Foarte mîndru, Chaïm le telefonează părinților lui ca să le dea vestea cea bună. Un fiu este ceva important. Apoi se întoarce să se culce iar. A doua zi după-amiaza îl revăd, împreună cu părinții mei, dar nu și în următoarea. Sosește la spital seara, târziu, în mod vizibil amețit de băutură.

— Unde ai fost? De ce n-ai venit să ne vezi?

— Ei, bine, am sărbătorit nașterea fiului meu!

— Cu cine?

— Cu niște prieteni.

Mă întreb cine or fi aceia; nu cunoaște decât puțină lume la Bruxelles. A doua zi, când se înapoiază de la primărie, mă anunță pe un ton liniștit:

— Gata, am rezolvat, îl cheamă Simon!

Nu i-a părut cătuși de puțin de numele Marinei. Nu decisesem nimic nici în privința lui Simon. Pronumele „noi” nu se folosește în familia noastră.

Părinții mei se îngrijorează cu adevărat. Mama m-a găsit astăzi tristă și nu înțelege de ce Chaïm nu este cu mine. Când telefonez seara, cerând să vorbesc cu Chaïm, el refuză să vină la aparat.

Familia încearcă să-l convingă, dar în zadar. A doua zi el încă mai este în pat, în vreme ce ceilalți iau micul dejun. De astă-dată tata își pierde răbdarea și declară că, dacă-i necesar, îl va târî până la spital trăgându-l de pielea feselor. Toată lumea îi dă dreptate, Chaïm a epuizat răbdarea alor mei care socotesc că a sosit momentul să-i dea o lecție.

Tata bate în ușa camerei și, necăpătând nici un răspuns, intră, îl trezește pe Chaïm și-l acuză de lene, nesimțire și cruzime.

— Îți abandonezi soția și fiul! Un neisprăvit, asta ești! Pretinzi că reușești să faci lucruri pe care niciodată nu le duci la îndeplinire! Acum, destul! Te vei scula, te vei îmbrăca și te vei duce s-o vezi pe Patsy la spital!

Mânia părintească îl ia pe nepregătite. Atacul îi atinge cele două puncte mai sensibile: familia și reușita profesională.

Bănuiesc că în momentul acela a fost bolnav de umilire, dar prea laș ca să-i răspundă unuia mai puternic ca el. Tata este un om echilibrat, sigur de sine, a cărui voce, când bubuie, este impresionantă.

Văd sosind în camera mea un Chaïm turbat de furie. Un potop de reproșuri mi se revarsă asupra capului. Tatăl meu îl acuză pe nedrept, prin urmare eu trebuie să fiu cea pedepsită.

— Îți interzic să vorbești, îți interzic să le adresezi vreun cuvânt tatălui tău sau mamei tale!

Cum poate crede, măcar o secundă, că o să-i dau ascultare? Cu propriii mei părinți? Când locuim în casa lor?

— Chaïm, îmi ceri ceva imposibil. Nu pot.

— Ba da, poți, îți poruncesc!

Devine amenințător și nu știu ce să mai spun. Mă cuprinde panica, făcându-mi inima să mi se zbată înnebunită. Nici băiețelul acesta pe care de curând îl am în brațe și care ar trebui să mă umple de bucurie nu reușește să-mi împrăștie spaima.

Mă simt slăbită, obosită, Chaïm încearcă să distrugă totul în jurul meu. Prietenul meu Didier a dispărut din viața mea. Câinele mi-a murit. Nivelează, curăță terenul, vrea să fiu singură, totalmente singură.

— Îți interzic să le adresezi vreun cuvânt părinților tăi!

Și pleacă. Văzându-mi chipul disperat, a înțeles că voi ceda. Când mama sosește, după-amiaza, tocmai mă înapoiez după ce am dat o raită pe la magazinele de la parterul spitalului și dau nas în nas cu ea în fața ascensorului. Mama deschide ușa însoțindu-și gestul cu un călduros „bună-ziuă”, dar eu întorc capul.

— Patsy?

Mă uit la pereți, la podea, la picioarele mele, la orice numai la mama nu... Ajungând la primul etaj, o las încremenită în ascensor și dispar de-a lungul coridoarelor. Când revin în camera mea, la etajul destinat maternității, găsesc pe pernă un bilețel: „*Patsy, dacă ai nevoie de tata sau de mine, vom fi întotdeauna aici pentru tine*”.

A înțeles în clipa aceea în ce măsură mă domină Chaïm. A înțeles că exercita asupra mea o putere totală, dementială. Și că eram de-a dreptul hipnotizată de bărbatul acela.

Plâng ore în șir, terorizată. După o naștere, femeia este întotdeauna mai vulnerabilă decât de obicei și sunt frământată de sentimente tulburi de nebunie și neputință. Chiar și după trecerea anilor, întrebarea rămâne. Cum de am suportat, cum

de m-am supus și mi-am continuat viața cu Chaïm? Unde era revolta aceea care mă făcea să sar în sus la cea mai mică încercare de manifestare a autorității părintești, la cea mai mică glumă îndoielnică a fraților mei?

După nașterea lui Simon sunt ca un sac gol, fără forțe, fără voință. Doctorița a ghicit multe lucruri; golurile i le-am completat eu. Încearcă să abordeze cu prudență problema.

— Și dacă v-ați muta la alt spital, dumneata și copilul? Așa, ca să te odihnești, să ai timp de gândire. În timpul acesta nu ți-ai vedea soțul, ceea ce n-ar fi prea rău.

— Dar dacă mă găsește?

Îmi închipui că, fără îndoială, consecințele ar fi îngrozitoare. Este ciudat cum, atunci când ești prins în cursă, ca un șoarece într-o cușcă, nu descoperi mijloacele prin care să scapi.

— O să mă mai gândesc. Dar nu cred că-i ceea ce ar trebui să fac.

Chaïm ar porni în căutarea mea, aș fi vinovată că am fugit, totul ar fi din vina mea — *a mea, nu a lui. Niciodată a lui.*

Și astfel, câteva zile mai târziu, părăsesc spitalul împreună cu Chaïm, iar el ne duce la un evreu foarte religios care cumulează funcțiile de birtaș cușer și de specialist în circumciziune. Vrea ca Simon să fie circumcis. Nu-i pasă absolut deloc de regulile religiei iudaice, nici de cele ale igienei. Omul care va face operația nu este nici rabin, nici medic. Nu se obosește să murmure nici o rugăciune, dar operează rapid pe masa din sufragerie.

Simon nici măcar n-a plâns. Eu n-am ridicat nici cea mai mică obiecție.

Revin la părinții mei, unde continuu să-i dau ascultare soțului meu. În fiecare dimineață, mama pune fără zgomot rufe curate în fața ușii. Fără comentarii, se ocupă de Marina. Pregătește mâncarea pentru mesele la care luăm parte cu toții, în ciuda tăcerii de gheață și stupide a lui Chaïm... și a

mea. Această cruzime mentală nu are nici un sens, dar familia a decis să tolereze situația până la absurd, pentru a evita să-mi creeze necazuri cu Chaïm.

Ca un păianjen, el a reușit să țeară o pânză de nepătruns între mine și ei. Îmi închipui ce mult le-ar plăcea tatei și fraților mei să facă praf această pânză și să mă smulgă definitiv din ghearele lui Chaïm. Dar ei știu că a-l înfrunta pe acest om, câtă vreme eu nu cer așa ceva și mă resemnez, n-ar avea ca rezultat decât să-mi îngreuneze situația, să-mi mărească nefericirea, și totodată și pe a lor.

Familia mea e formidabilă.

Simon este un copil nervos și dificil, nu are calmul surorii lui, și rareori doarme mai mult de trei sferturi de ceas. Noaptea sunt istovitoare, zilele la fel, deoarece plânge într-una. Tot îngrijindu-l zi și noapte nu mai pot de oboseală.

Chaïm alege această perioadă de încordare ca să decreteze că Marina, care abia a împlinit un an și trei luni, trebuie să învețe să fie curată. Se înverșunează ziua și noaptea să rezolve această problemă, o obligă să stea ore întregi pe oliță. Ochii mi se umplu de lacrimi, dar el îmi interzice să plâng. Sunt autorizată — în mod excepțional, ținând seama de legea tăcerii pe care mi-o impune — să-i vorbesc fiicei mele și să-i spun povești ca s-o liniștesc, dar nu am voie s-o ridic de pe oală. Gemetele Marinei sunt un supliciu, abia îmi pot stăpâni brațele să n-o iau de acolo.

Mama și cu mine schimbăm priviri elocvente, fără a îndrăzni să ne vorbim; tăcerea dintre noi este încărcată de suferință. S-a dus să ia de la bijutier inelul dar nu mi l-a dat înapoi. Ochii ei mi-au spus: „Nu acționez astfel pentru a-ți face rău, ci ca să-l împiedic pe Chaïm să ți-l ia”.

Simon are abia două săptămâni, când Chaïm decide să ne întorcem în Israel. La șase dimineața părăsesc casa, cu cei doi copii ai mei. Chaïm — soțul, tatăl — a luat această hotărâre nesăbuită ca urmare a unei toane și familia mă privește în tăcere cum plec. Apăsată de o tristețe de moarte, nu îndrăznesc să spun „la revedere”. Nici măcar atât.

7. Mamă vinovată

Am părăsit căsuța noastră din Hod Hasharon pentru a ne instala într-un apartament din Tel-Aviv — Tel-Aviv, supranumit Israelul modern. Eu urăsc orașul acesta. În ochii mei nu-i decât o îngrămădire de blocuri de beton lipsite de orice originalitate.

Circulația e dementială și aici domnește o umiditate permanentă.

Apartamentul nu este situat în centrul orașului — oricum, nu mă duc acolo niciodată: se spune că poluarea de-acolo face să moară muștele și țânțarii. În țara pe care-o iubesc atât de mult, Tel-Aviv este ultimul loc în care-mi place să trăiesc.

Chaïm și soarele dogoritor din acest oraș mă copleșesc în aceeași măsură. El poate fi fermecător și seducător, dar tot atât de bine e-n stare să se poarte ca o brută necontrolabilă. Drăgălășenia personificată sau un demon. Își schimbă fața ca o monedă, în câteva secunde: pe o fațetă vezi un zâmbet strălucitor de bunătate — fața pe care a arborat-o când l-am cunoscut; pe cealaltă fațetă întâlnești chipul unui nebun. Nu-mi amintesc când și pentru ce m-a lovit prima dată. Poate că voia doar să mă îmbrâncească și nu s-a putut stăpâni...

Deseori, după o ceartă între noi, a cărei cauză îmi rămâne de obicei neînțeleasă, scotocește în dulapul meu, scoate veșmintele și le taie cu foarfecele. Această purtare infantilă mă îmbolnăvește, dar nu vreau să-i dau satisfacția de a-l lăsa să-mi vadă disperarea. Rezistența mea folosește și ea la ceva. De îndată ce-l apucă furiile, scot lucruri de îmbrăcăminte și i le întind:

— Dă-i drumul! Vrei să te joci cu foarfecele? Asta e?

El sfâșie o rochie, iar eu îl privesc cu un jalnic sentiment de răzbunare. Jocul nu-l mai amuză, de vreme ce eu par că puțin îmi pasă.

Uneori mă pune în situații cu totul inexplicabile. Într-o zi mă îndeamnă să ies din apartament împreună cu copiii. Iese și el în urma noastră, încuie ușa cu cheia, urcă în mașină și dispare.

Habar n-am ce am făcut ca să merit soiul acesta de pedeapsă și mă pomenesc singură în fața propriei mele uși, cu Simon în brațe și Marina alături. Biberonul lui Simon este înăuntru. Cum să procedez ca să-i dau să mănânce, dacă totuși Chaïm nu se înapoiază?

Aștept, mă gândesc cum să reacționez, ce să spun când se va întoarce. În cele din urmă, când revine, îl primesc cu voioșie:

— Ai avut o idee bună, ne-am distrat de minune. Ne-am prefăcut că ne ducem la picnic; astăzi a fost frumos și răcoare, așa că ne-am așezat pe iarbă, să ne jucăm. Marina a împletit brățări din fire de iarbă... Am petrecut foarte bine.

Șiretenia mea este transparentă, iar replica — ușor de dat. De astă-dată ne încuie în apartament. Vreme de câteva zile nu vom avea dreptul de a-i vorbi nimănui, și practic nimic de mâncare.

Deoarece Chaïm n-a făcut cumpărături, nu mai avem lapte și sunt obligată să umplu biberonul lui Simon cu făină amestecată cu apă. Nu-i prima dată.

Dar pedeapsa cea mai cruntă, care-mi dă senzația că sunt pe cale să înnebunesc, părăsită într-o singurătate nesfârșită, este tăcerea — interdicția de a vorbi. Singura cale de ieșire este de a plânge, de a mă așeza la picioarele lui, implorându-l să-mi ierte greșelile. El își prelungește plăcerea, din când în când îmi aruncă o privire plictisită, de parc-aș fi un câțel capricios, care scâncește întruna. Se concentrează iar asupra cărții sau ziarului său, fumează o țigară, mă ignoră atât cât consideră că este necesar pentru ispășirea păcatelor mele.

Uneori, când mă privesc dimineața în oglindă, am impresia că nu mai exist. Patsy a dispărut, i s-a spălat creierul. Tortura mentală distilată în felul acesta, când depinzi în întregime de călău, te distruge total. Nu mai ai amor-propriu, nici o fărâmbă de mândrie, te târăști.

Chaïm nu are bani. În momentul acesta toți israelienii o duc greu. Benguin a luat măsuri drastice, toată lumea își strânge cureaua...

Într-o seară, soțul meu mă duce la restaurant. Ca de fiecare dată când decide să mâncăm în oraș, așteptăm ca Marina și Simon să adoarmă. Faptul de a-i lăsa singuri, închiși într-un apartament, mă împiedică să mă bucur de cină. Până nu ne întorcem acasă nu mai trăiesc, dar nu mă pot opune dorințelor lui. Din fericire, până acum nu s-a întâmplat nimic în lipsa noastră.

În seara asta mi-a cerut să mă îmbrac elegant și să-mi pun bijuteriile. Localul în care ne oprim este cât se poate de banal și eleganța mea este complet deplasată. Am impresia că fac piața în rochie de seară. La un moment dat se apropie de noi un necunoscut; Chaïm îl poștește să ia loc la masa noastră, îl îndeamnă să-mi admire broșa și individul se uită la ea cu mare curiozitate, de parcă ar evalua-o. Mă face să mă simt prost.

— Nu-i rău. Dar diamantele nu-s prea mari. În ceea ce privește calitatea, nu știu...

Când ne întorcem, Chaïm îmi cere să-i încredințez broșa.

— Ce vrei să faci cu ea?

— E mai bine s-o pun într-un seif.

Nu aveam s-o mai văd niciodată.

El este cel care decide soarta finanțelor familiei, el decide totul.

— Semnează asta! În partea de jos a paginii.

Este o coală de hârtie goală și eu refuz să semnez ceva în alb.

— Îți zic să semnezi! Este ca să înlocuiesc formularul pentru impozite, în felul acesta nu voi fi nevoit să revin acasă pentru a ți-l da la semnat.

Mă supun și el desfășoară în fața mea mai multe foi de hârtie, toate nescrise.

— Mai semnează! Pentru cazul în care aș greși când copiez formularul.

Crizele lui de mânie sunt imprevizibile; îi fac pe plac orice mi-ar cere.

Pe neașteptate, povestea cu banca iese la suprafață. Chaïm este nevoit să-mi vorbească despre ea, deoarece sunt singura care-l poate ajuta. Greșeala a fost descoperită, cei 400.000 de franci belgieni pe care i-a pierdut jucând prostește la bursă îi sunt ceruți de bancă, din sumă fiindu-i scăzuți, bineînțeles, cei 40.000 de franci care îi aparțineau.

Poate că asta n-ar fi chiar atât de grav, dar mai este ceva ce se resemnează să-mi mărturisească.

— Am mai fost condamnat o dată, *în octombrie 1978*, de către tribunalul din Nazareth — la un an de închisoare cu suspendare de pedeapsă și la trei ani de libertate condiționată. Dacă banca mă reclamă, voi fi obligat să-mi îndeplinesc sentința.

— Pentru ce ai fost condamnat?

— Spargere.

— Dar ce fel de spargere? Ce anume ai făcut?

Nici un răspuns. Sunt căsătorită cu un hoț. *Patsy, te-ai îndrăgostit de un hoț, te-ai măritat cu el și acesta este tatăl copiilor tăi. Și dacă va face pușcărie? Ce se va întâmpla cu tine și cu copiii tăi?* Contribuie cu puțin la întreținerea noastră dar, oricât de neînsemnat, aportul lui este totuși necesar.

Șocul acestei dezvăluiri, teama, dezgustul... mintea mi se tulbură. Cum să mă descurc într-o asemenea situație? Soluția lui Chaïm e simplă și murdară:

— Părinții tăi! Numai ei ne pot da banii. O să le telefonezi și le vei explica situația. Dacă plătesc suma cerută de bancă, o să-ți permit să reiei legătura cu ei.

Șantaj! Ne ține ostateci, pe copii și pe mine, departe de familia mea încă de la nașterea lui Simon, și acest ticălos care ia ostateci îmi încredințează mie, victima, sarcina de a începe negocierile. Mă apucă amețeala. Închisoare, hoț, șantaj, bani...

— Telefonează-le imediat!

Ceea ce-mi cere să fac este îngrozitor. Dar nu am de ales; neascultându-l, aș provoca un dezastru. Însă telefonul îmi tremură în mână, glasul îmi răgușește când aud vocea voioasă a mamei și pe tata, fericit că mă aude după atâta

vreme și punând o sumedenie de întrebări privitoare la copii. Izbucnesc în hohote de plâns. Mi-e greu să-mi spun povestea și tata îmi cere amănunte, e normal. Mă străduiesc să nu mă refer la Chaïm ca la un hoț, dar nu pot evita să pomenesc faptul că a săvârșit o spargere, că a escrocat o bancă și că-mi dă voie să vorbesc cu părinții mei cu condiția să obțin suma indispensabilă pentru suspendarea pedepsei. Ceea ce le cer prin telefon este o răscumpărare.

Tata discută pe un ton aspru cu Chaïm, dar părinții mei sfârșesc prin a accepta, de dragul copiilor mei. Monstrul știa că așa avea să fie.

Când mama sosește în Israel aducând banii și când îi întinde lui Chaïm cecul, e foarte palidă.

— Te previn! Este ultima dată când vă dau bani!

Dacă familia mea mai avea unele iluzii cu privire la Chaïm, de data asta s-a terminat. Începând de atunci, părinții mei aveau să aștepte cu răbdare și vigilență momentul în care vor putea să mă ajute să-l părăsesc pe acest bărbat distrugător; pe acest individ lacom și profitor care nu-și îndreptase atenția spre mine decât din interes.

Acum mă închid în mine însămi. Senzația de eșec, înșelătoria, prefăcătorii... nu vreau să mai știu nimic. Este singura mea apărare; fuga de mine însămi. Refuz chiar să recunosc — și asta aveam s-o fac vreme de mai mulți ani — că EU sunt cea care le-a telefonat părinților mei ca să ceară acea răscumpărare.

Din punct de vedere psihologic, totul este prea de nesuportat.

Escrocheria lui Chaïm a avut răsunet în presă și numele lui de familie devine un handicap în căutarea unei slujbe. Însă în Israel e foarte ușor să-ți schimbi numele. Statul oferă mari înlesniri imigranților care doresc să adopte un nume patronimic ebraic. În consecință, Chaïm Edwar completează formularele necesare pentru a deveni Chaïm Yarden. Semnează, se aplică la rezezeală câteva ștampile și devenim cu toții familia Yarden.

Dar Chaïm Yarden nu se simte prea în largul său. El trăiește permanent în pielea celui Chaïm Edwar constrâns să ceară ajutor familiei Heymans. Caracterul îi devine și mai rău, crizele de mânie încep de cum se trezește. Pleacă de acasă urlând porunci, revine criticând ceea ce am făcut sau ce n-am făcut.

— N-ai pus la loc hârtia asta, n-ai curățat astălaltă, n-ai făcut ordine aici... ai spus asta și asta...

Încerc să-i contracarez cele mai crude atacuri, să nu-i arăt niciodată că m-a umilit sau jignit. Dar nu-i pot înapoia palmele. Chiar înălțându-mă pe vârful picioarelor nu-i ating obrazul și el mă împinge la o parte cu ușurință. Această slabă rezistență nu reușește decât să-i sporească furia. Mă bate cu o sălbăticie din ce în ce mai mare și are grijă să nu-mi lase urme. Mă lovește pe spinare, în stomac; uneori îmi smulge câte o şuviță de păr.

Încasez atâtea bătăi încât devin insensibilă la durere — asemenea copiilor care nu se mai tem de palmele primite de la părinți. Îmi adun toate puterile ca să nu plâng. Nu vreau să-i dau această satisfacție. Și ca să nu uit, număr la nesfârșit, îmi recit în minte alfabetul până când el se oprește. Sunt o persoană introvertită, care cu greu își exprimă sentimentele și emoțiile; încă din copilărie țin totul în mine. Când eram adolescentă, preaplinul acesta exploda sub formă de răzvrătire și mânie. Acum țin în mine totul.

Se întâmplă ca uneori Chaïm să piardă bătălii, chiar dacă eu nu câștig niciodată războiul.

Într-o zi, după o ceartă violentă, îi pun pe Marina și Simon în cărucior, ca să mă duc la biroul de alocații. În calitate de imigrantă am dreptul la un bon de ajutoare. De obicei mă întorc imediat acasă și i-l dau lui Chaïm. Dar în ziua aceea, furioasă la culme, m-am dus direct la bancă să încasez banii și i-am cheltuit pe toți: îmbrăcăminte și jucării pentru copii, farduri pentru mine.

La înapoierea mea, el înțelege imediat ce am îndrăznit să fac. Mâna i se abate pe fața mea cu o asemenea forță încât am impresia că mi-a fracturat nasul. Sângerez abundent și

nu mai sunt în stare să respir. A doua zi, la dispensar, îi înșir medicului povestea clasică:

— M-am sculat în mijlocul nopții și m-am izbit de ușă.

Mi se pare că medicul ar vrea să afle mai multe despre ușa aceea. O ușă nu face un astfel de dezastru... Ușile sau scările sunt deseori folosite în relatările femeilor bătute, dar eu nu mă văd spunând: „Soțul meu mă bate”. Medicul mă examinează cu grijă; nu mă poate ajuta cu nimic, decât să-mi îngrijească nasul.

Nu este spart și plec de la dispensar cu un medicament care să-mi atenueze umflătura și durerea.

După ce mă bate, Chaïm adoptă două tipuri de atitudini. Se poate transforma într-un soț pocăit, care regretă cumplit că și-a ieșit din fire, plângându-se mai mult pe el decât pe mine:

— Îmi pare nespus de rău, niciodată nu voi mai face așa ceva.

Însă de cele mai multe ori, după o chelfăneală, am dreptul la o predică. Vina este a mea, purtarea mea l-a obligat să mă pedepsească. Am săvârșit atâtea păcate, încât înșiruirea lor poate dura până la patru dimineața. În consecință, învăț să negociez etapa de după bătaie: părând ațipită, cu ochii întredeschiși, murmur din când în când câte un „da”, pentru a-i răspunde la reproșuri și justificări. Durează mult. Îți vine să crezi că Chaïm nu va înceta niciodată să vorbească, și această tortură verbală termină de măcinat și stropul care mi-a mai rămas din rațiune.

Cea mai mare grijă a mea este aceea de a-i apăra pe copii de toată această violență. Privirea unui copil asupra mamei sale bătute ar fi insuportabilă. Din fericire, niciodată nu m-a bătut de față cu ei. Nu încă...

Puținele noastre relații sociale le întreținem cu cupluri ce duc o viață asemănătoare cu a noastră: soțul stabilește legea, soția se supune. Acestea sunt singurele persoane pe care Chaïm îmi dă voie să le întâlnesc. Exemplul lor îi este de folos pentru a-și justifica propria-i purtare. Un soț „are dreptul să...” O soție „nu are dreptul să...” Ajung să uit că există și alte forme

de viață socială, ca de exemplu cuplul alcătuit din părinții mei care funcționează altfel, bazat pe dragoste și respect reciproc. Am acceptat o normă, pe cea a lui Chaïm Yarden. Trăiesc și respect într-o ceață de supunere perpetuă.

Din asta face parte datoria conjugală. O bună soție trebuie să se plece în fața dorinței soțului. De mai multe ori pe săptămână.

În materie de sexualitate există un „stil yemenit“, cum se spune în Israel. Asta înseamnă că totul se petrece foarte repede. De fiecare dată am impresia că sunt supusă unui viol psihologic.

Într-o seară stau în sufragerie, ocupată cu hrănirea Marinei și a lui Simon. Pentru a simplifica lucrurile, am pregătit o farfurie pentru amândoi, și aceeași lingură trece succesiv de la o gură la alta. Pun hrana în ciocurile puilor mei.

— Ce fel de mamă ești? Nedemnă! Leneșă și proastă! Cum poți să faci așa ceva?

— E mai ușor, iar pe copii nu-i deranjează! Le este indiferent. De ce te superi?

— Mă supăr pentru că îi tratezi ca pe niște câini!

Deocamdată părăsește lupta, dar revine la atac în timpul nopții.

Sunt o femeie mizerabilă, o mamă nedemnă, nimic nu mă pricepe să fac bine, ratez orice aș întreprinde...

— Nici să dorm nu pot, cu o femeie ca tine! Du-te să dormi în salon!

Perspectiva de a dormi singură este o ușurare. Iau la repezeală un pled și nu peste mult timp adorm pe canapea. În toiul nopții vine și-mi zgâlțâie umărul.

— Trezește-te... Vino înapoi în cameră.

Știu la ce se gândește; n-am deloc chef să mă supun și țin ochii închiși, prefăcându-mă că dorm adânc. După o vreme se întoarce în cameră. Apoi, în noaptea următoare, mă instalez din proprie inițiativă pe canapea.

Timp de câteva zile simt cum se pregătește să izbucnească furtuna. Chaïm nu spune nimic, dar refuzul meu tăcut îl scoate din răbdări. La rândul meu, sunt gata să

explodez, iritarea amestecându-se cu o bruscă oboseală fizică. Recunosc simptomele: este începutul unei sarcini.

— Chaïm, am nevoie de lapte pentru copii.

— Ia făină și apă, ai mai făcut asta.

— Simon a crescut, îi trebuie...

N-am timp să-mi sfârșesc fraza. Mă îmbrânțește cu atâta putere încât mă prăbușesc pe podea. Surprinsă de bruschețea atacului, rămân câteva secunde năucă. Profită pentru a-mi trage o lovitură de picior în pânțe; vârful încălțăminteii lui îmi taie răsufllarea. Cu trupul încovoiat, mă sufoc, mă străduiesc să respir. El mă împinge cu piciorul și, de astă-dată, mă lovește în șale. O durere insuportabilă îmi sfredelește coloana vertebrală. Marina, refugiată într-un colț al încăperii, începe să urle de groază. Simon plânge cu suspine. Este prima oară când Chaïm îndrăznește să mă lovească în prezența lor și asta mă doare mai rău decât izbiturile pe care mi le dă cu piciorul. Deși mă ghemuiesc, nu reușesc să le evit, mereu găsește un loc în care să lovească. Deodată aud ciocănituri în ușa apartamentului și glasul unui vecin îngrijorat care întreabă ce se întâmplă.

Chaïm mă împinge într-o parte și se duce să întredeschidă ușa.

— Nu-i nimic! Am lăsat să cadă o scrumieră mare.

Vecinul nu insistă, închide ușa bombănind.

Vreme de două săptămâni merg cu greutate. Ca să-i îngrijesc pe copii trebuie să fac un efort de voință. Mi-e imposibil să mă așez și mănânc în picioare, așteptând momentul în care voi putea să mă lungesc pe burtă și să nu mai mișc. M-a lovit rău în regiunea șalelor, durerea este insuportabilă. Ar trebui ca vreme îndelungată să mă așez numai pe perne.

Guvernul israelian le face o ofertă tinerelor cupluri care acceptă să se instaleze în nordul țării, în schimbul reducerii dobânzii la împrumutul pentru locuință. Chaïm se decide să profite de ofertă și mă duce să văd un apartament situat la etajul opt al unei clădiri noi din Karmiel, un oraș aflat la treizeci și cinci de kilometri la est de Haifa.

Încă nu mi s-au vindecat rănilor, știu că sunt gravidă pentru a treia oară și depresiunea psihică mă macină: o senzație de vid interior și totodată de profundă îngrijorare. Trupul meu nu reacționează la fel ca în celelalte dăți.

Pentru a obține acest apartament, Chaïm are nevoie de justificarea unui serviciu și a unui salariu, dar nu-l are nici pe unul nici pe celălalt. Așa că telefonează la Bruxelles și-i cere tatălui meu să-i trimită o scrisoare din partea firmei lui, prin care să ateste că este angajat pentru un anume salariu. Șantajul este implicit. Dacă tata refuză, el va aplica legea tăcerii și din nou va rupe legătura cu familia mea. Tata știe și acceptă.

Ne pregătim de mutare, apartamentul e plin de cutii de carton. Mă târăsc făcând pachete. Ceva nu-i în ordine. Într-o noapte încep contracții puternice și se pornește o hemoragie. Chaïm cheamă o ambulanță care mă duce la spital, și asistentul medical mă sfătuiește să strâng picioarele, ca și cum, prin simpla mea voință, aș putea împiedica inevitabilul. Sufăr, mi-e frică, dar când doctorul vrea să mă examineze, nu-i permit.

— Este nevoie de acordul soțului meu.

— E complet absurd! Chiar și cei din secta hasidică acceptă ca un medic să le examineze soțiile în caz de urgență.

Evreii hasidici fac parte dintre cei mai tradiționaliști... Dar mă tem prea tare de mânia lui Chaïm, dacă aș lua singură această decizie. Este chemat, iar el cere ca medicul care mă va examina să fie o femeie. Deoarece așa ceva nu-i posibil, se resemnează.

Copilul este mort. După ce a efectuat chiuretajul necesar, medicul îmi spune că nu știe care-i cauza morții fetusului și că, pentru a o determina, va face unele analize. Tata, care se află în Israel într-o călătorie de afaceri, vine să mă vadă a doua zi seara. Sunt singură în pat și plâng moartea copilului meu nenăscut. Tata e foarte trist. Și încă nu știe tot. Nici lui nu sunt în stare să-i mărturisesc adevărul.

În noaptea aceea am un coșmar îngrozitor, care îmi va reveni apoi cu regularitate. Mi se smulg din pânțele membrele

unui copil, care sunt aruncate într-o pubelă, ca niște bucăți de pui stricat. Mă trezesc scăldată în sudoare, gâfâind, și deschid ochii mari ca să regăsesc realitatea. Mi-e teamă să adorm din nou. Coșmarul va reveni... Și revine.

Am adus pe lume doi copii, unul după altul; al treilea s-a născut mort. Sunt complet vlăguită, obosită de toate și măcinată de gândul că poate niciodată nu voi mai fi în stare să port o sarcină până la capăt.

Când mă întorc la apartament, trebuie să-l părăsim deoarece se încheie termenul de închiriere. Dar imobilul din Karmiel nu este încă finisat. Ne instalăm pentru o lună la părinții lui Chaïm. Îl regăsesc pe Sholomo, cu insultele și votca lui, pe Leah și blândețea ei de femeie supusă. Pe urmă mă duc să iau de la spital rezultatul examenelor efectuate asupra copilului meu pe care nu l-am văzut niciodată viu. Medicul este uimit.

— Copilul era perfect normal, n-am putut determina cauza morții lui. Era mort deja de două luni, cu mult înainte de începutul contracțiilor.

Vreme de două luni mi-am purtat copilul mort. Așa se explică senzația aceea de vid, de gol interior, și profunda mea disperare. Două luni. Moartea copilului meu coincide cu bătaia încasată de la Chaïm. Când m-a lovit în șale și când am simțit durerea aceea intensă, ca un sfredel, în toată coloana vertebrală. A ucis copilul nostru cu lovituri de picioare.

Este oribil, dar prefer să păstrez pentru mine această oroare, să nu vorbesc despre ea. Ar fi inutil să-l confrunt pe Chaïm cu această îngrozitoare constatare medicală și, mai ales, penibil. Ar reuși să mă convingă că eu sunt răspunzătoare, că totul este din vina mea și că sunt singura care ar trebui să poarte doliul acestei tragedii. Singură. Mereu singură și întotdeauna vinovată. Nu mai am lacrimi, nu mai am rezistență, drama aceasta mă ucide.

Sholomo Edwar mi-a declarat un război intens. În prezența lui Leah mă ignoră dar, de îndată ce ea iese din cameră, declanșează tirul. Eu sunt târfa creștină a lui Chaïm. Mă

pândește, îmi urmărește orice mișcare în timp ce-mi văd de treburile casei. Dacă deschid o fereastră, el o închide, dacă aprind lampa, el o stinge. Am senzația că târăsc în urma mea un bolovan. De regulă reușesc să nu-i iau în seamă prezența — însă într-o zi se poartă deosebit de urât.

Mai întâi, când ies la cumpărături, se ține după mine pe stradă, împleticindu-se amețit de votcă și urlându-și obișnuitele obscenități. Nu reacționez. Dar seara, când suntem la masă, dintr-o dată își dă drumul.

Mâncăm ouă fierte. Sholomo dă năvală în cameră, arătând cu degetul copiii și strigând:

— Câini creștini ce sunteți!

Pe mine mă poate insulta, îmi poate arunca orice injurie pofteste, dar *nu și copiilor. Nu copiilor.* Niciodată nu voi lăsa pe cineva, oricine-ar fi, să-mi insulte copiii. Pun mâna pe ouă și le arunc asupra persecutorului meu, urlând:

— N-ai decât să te iei de mine! Puțin îmi pasă! Fă-mă nefericită, mi-e totuna! Dar dacă te atingi de copii...!

Un ou se izbește de perete, al doilea a aterizat pe șapca bătrânului Sholomo, care râde cu răutate.

— Aha, uite ce-ai făcut! Ești mândră de tine?

Chaïm cascadează ochii mari de mirare, dar tace. În mod excepțional, de astă-dată e de partea mea. Sărmana Leah vrea să curețe peretele dar Sholomo îi interzice; chiar și șapca îi va rămâne pătată de gălbenuș. Și peste câteva săptămâni, de față cu mine, îi arată petele unui musafir:

— Uite ce-a făcut creștina!

— Spune-i și de ce am făcut-o! Nu-i spui? De ce?

Bătrânul iese din încăpere ocărând:

— Creștini blestemați!

Sufăr de o serioasă lipsă de vitamine. Pielea mi se usucă, am degetele crăpate, încep să sângereze. Nu mai pot nici să curăț ceapă, aciditatea îmi roade pielea și-mi este greu să închid și să deschid pumnul. Dacă mă spăl pe cap, mâinile mi se umplu de bășici. Gingiile mi se umflă.

În timpul sarcinilor mele, Chaïm mi-a interzis întotdeauna să iau medicamente, nici măcar vitaminele obișnuite. Iar medicul mi-a recomandat să nu rămân gravidă decât peste cel puțin șase luni. Dar soțul meu nu acceptă să utilizez vreun anticoncepțional. Nici nu vrea să ia în discuție problema.

La începutul lui septembrie 1981, mă trezesc într-o dimineață convinsă că în noaptea aceea am rămas gravidă. Bineînțeles că nu există nici un simptom, dar eu știu. În ciuda încordării nervoase dintre noi, cu tot avertismentul doctorului și în pofida oboselii mele, sunt fericită. Certitudinea se află acolo, în pânțele mele; încă mai sunt bună la ceva, încă mai pot aduce pe lume un copil. E singurul lucru care contează în momentul acela. Singurul.

Șederea noastră la părinții lui Chaïm se prelungește. Imobilul cel nou tot nu este locuibil. Și la acea vreme Chaïm îmi explică mai întâi că trebuie să treacă printr-un examen de control pentru rana de la cot, precum și printr-un test psihologic. Procedura aceasta durează o săptămână întreagă. Apoi, îmi arată un permis nou-nouț.

— Mi-a fost greu să-l obțin, cu toate testele astea!

— Ce fel de teste? Vrei să zici un examen medical de sănătate?

— Nu, teste mentale!

— Pentru ce? Ai fost rănit la cot, nu la cap.

— Da, dar așa este regulamentul.

Mirată, îl ascult povestindu-mi cu mândrie cum i-a „întins o cursă” psihiatrului.

— I-am zis: „Zbor deseori spre Belgia!” Țăla și-a încrucișat brațele, m-a privit într-un mod bizar și m-a întrebat: „Vrei să spui că ești în stare să zbori?” „Bineînțeles că nu, zbor cu avionul!”

Chaïm este foarte mândru de acest răspuns pe care-l consideră subtil și care, după părerea lui, l-ăr fi convins pe medic de depinătatea facultăților lui mentale. În felul acesta și-a obținut permisul de conducere fără osteneală!

Și tot astfel, drept urmare, noul său statut militar îl obligă să participe la mici misiuni în cadrul armatei de rezervă. De exemplu, să facă de pază la colțuri de stradă. O muncă rezervată de obicei veteranilor în vârstă și care nu le este încredințată tinerilor rezerviști. Pentru mine, relațiile lui Chaïm cu armata israeliană sunt destul de misterioase. Frumosul parașutist, eroul — care se teme să se cațere în arbori — face de planton și se supune unor teste psihologice pentru o rană la cot... este ciudat.

Atâta timp cât ne aflăm la părinții lui Chaïm, eu beneficiaz, pe lângă insultele lui Sholomo, tatăl, de o relativă protecție din partea lui Leah, mama. Chaïm știe foarte bine că ea n-ar tolera ca el să-mi facă vreun rău din punct de vedere fizic. Dar într-o noapte, în intimitatea camerei noastre, el își pierde orice control, mă înșfacă de păr și mă silește să cobor din pat, trăgându-mă atât de tare încât am impresia că-mi smulge pielea capului. Părul meu este lung și-l poate apuca bine.

După ce m-a târât pe pardoseală, mă cotonogește cu lovituri de picioare, alegându-și bine locurile. Eu număr în tăcere: unu... doi... trei... Ghemuită în întuneric, n-am nici forța, nici voința de a rezista. Pe urmă Chaïm ia un foarfece și-mi ciopârțește cu sălbăticie părul. Când furia i-a trecut, nu mai am practic nimic în cap.

A doua zi de dimineață, Leah mă privește îndelung, uluită. Din pletele mele lungi, care de obicei mi se leagănă în jurul feței și pe umeri, n-au mai rămas decât câteva smocuri de câțiva centimetri.

— Ce s-a întâmplat?

Ridic din umeri.

— Chaïm.

Leah își îndreaptă privirile întrebătoare către fiul său. El răspunde cu dezinvoltură:

— Cu cât va fi mai urâtă, cu atât va fi mai bine...

Mama își lasă ochii în jos. Nu va intra în conflict cu fiul ei. Chiar și cel mai mic dintre copiii ei va obține de la ea tot

ce pofteste. Într-o zi l-am văzut obligându-și mama să-și părăsească patul, după ce suferise o operație și nu se putea ține pe picioare, și cerându-i să-i dea nu mai știu ce. Un castron cu lapte, parcă! Și Leah a sfârșit prin a-i da ascultare puștiului, clătinându-se pe picioare.

Simon are exact zece luni și tocmai îl schimb, când Marina intră în cameră să-mi ceară ceva. Doar cât întorc capul să-i răspund și bebelușul meu își pierde echilibrul și cade pe spate. Capul i se izbește de pardoseală și copilul rămâne ciudat de tăcut. Cu inima strânsă de spaimă, îl ridic cu precauție, luându-l în brațe.

— Iartă-mă... iartă-mă, copilașul meu... iartă-mă, Simon...

Nu plânge și mă tem că înțeleg ce înseamnă asta. Un traumatism cranian. În curând începe să vomite. Sunt singură acasă, trebuie să-l aștept pe Chaïm ca să ne ducă la spital, dar, când sosește, după o jumătate de oră, înalță din umeri:

— Nici nu poate fi vorba! Îți meriți pedeapsa! Asta o să te-nvețe minte să te ocupi mai serios de copii.

— Chaïm, te rog! Dacă nu pentru mine, fă-o pentru Simon! Este fiul tău!

— Ai ceea ce meriți!

Toată seara pândesc cu disperare semne de ameliorare pe fețișoara lui Simon. Tot în stare letargică, vomită din când în când. Și eu stau acolo, neputincioasă, vinovată. Adorm și mă trezesc dintr-un coșmar. M-am văzut, mamă nevrednică, având trăsăturile nedefinite ale unei femei enorme, dar necunoscuta eram eu. În fine, Chaïm se îndură să ne ducă la spital, jucând acum, în fața medicului, rolul tatălui responsabil și îngrijorat, în timp ce eu mă simt nervoasă și vinovată, ceea ce, cu siguranță, se vedea pe chipul meu.

— Doamnă Yarden? Pentru ce ați așteptat atât de mult până să aduceți copilul? L-ați bătut? I-ați făcut ceva? Suferă de o comoție cerebrală, așa ceva nu se întâmplă de la sine!

Este îngrozitor, îngrozitor! Mă acuză de comportare brutală, solicită examene suplimentare pentru a stabili dacă

Simon a fost sau nu maltratat. Deoarece spitalul e supra-aglomerat, Simon este instalat într-un leagăn, pe coridor, și îmi petrec noaptea stând pe un scaun lângă el. Privirile infirmierelor și ale medicilor care trec pe coridor mă acuză. N-am spus adevărul în privința lui Chaïm. Din cauza lui sunt slabă, terorizată, obosită, fără voință și mă simt vinovată, așa este; vinovată de a nu fi răspuns imediat că monstrul este el! Dar eu n-am ridicat niciodată mâna asupra copiilor mei. Niciodată.

Simon se însănătoșește încetul cu încetul. Când ajunge să înghită puțin lichid fără să-l vomite, mi se dă voie să plec împreună cu el.

Nu mai am nici un pic de încredere în mine. Chaïm are dreptate. Simon a căzut pentru că mă uitam în altă parte, fiindcă n-am fost atentă. Sunt o proastă, nu-s bună de nimic. Și nu sunt vrednică să fiu mamă, așa a spus și medicul. Ca să vii cu copilul la spital nu aștepti. O mamă nu așteaptă. O mamă trebuie să știe tot, să domine tot, să reușească tot.

Chaïm nu renunță la plăcerea de a reaminti incidentul, ca dovadă a incapacității mele de a fi o mamă demnă de acest nume. Sunt vinovată de căderea fiului meu. Iar el a fost cât pe-aici să-l lase să moară. Îl preocupă mult mai mult sexul copilului decât capul lui. În fiecare zi inspectează aparatul genital al bebelușului ca să fie sigur că se dezvoltă normal și, într-o zi, când i se pare că observă o diferență de mărime între testicule, ne trimite imediat la pediatru! Care, bineînțeles, ne asigură că Simon are o constituție perfectă.

Această preocupare maniacă îmi produce silă. Sexualitatea lui Chaïm mă îngreșează. Dragostea făcută cu el nu este dragoste, ci un soi de gimnastică exasperantă pe care sunt nevoită s-o îndur, fie că vreau, fie că nu.

Modul de viață din Israel, mai ales practicile religioase îmi par complicate. Părerea mi-o formează observând obiceiurile părinților lui Chaïm. În viața de zi cu zi, Sholomo nu manifestă

nici o fervoare, însă respectă cu scrupulozitate regulile Sabatului. Leah nu-i o practicantă religioasă dar, în general, se conformează felului de a se purta al soțului ei. Doar foarte rar i se întâmplă să aprindă lumina atunci când acest lucru este interzis.

Sabatul constituie un subiect de ceartă între tată și fiu.

Într-o zi de Sabat, copiii devin centrul ostilităților. Se joacă în curte. Am lăsat ușa întredeschisă ca să-i supraveghez de la distanță, dar Sholomo, considerând că micuții nu dau dovadă de respect — într-o zi de Sabat nu te joci! — trănțește ușa, să nu-i mai vadă. Mă duc s-o deschid din nou, el o trănțește iar cu putere, și tot așa până ce pe Chaïm îl apucă furiile și, de astă-dată, îmi ia apărarea. Din nefericire, în timpul certei sfârșește prin a trânti fără să vrea ușa peste degetul mare al tatălui său. Sholomo scoate un urlat; își petrece restul zilei arătându-și tuturor degetul umflat și mormăind prin aburii alcoolului:

— Uitați-vă! Poftim numai de vedeți ce i-a făcut tatălui său într-o zi de Sabat!

Evreii pot adopta tot felul de atitudini față de religie, mergând de la o laicitate totală până la integralismul hasidicilor. Există liberali, conservatori și ortodocși. Cei care mănâncă numai cușer și cei cărora puțin le pasă de asta. E ceva extrem de complicat. De exemplu, o persoană calificată ca fiind „pioasă” nu este neapărat hasidică, iar în funcție de convingerile celui care vorbește, termenul „pios” poate enunța o părere admirativă, una snoabă sau una disprețuitoare.

Evreii hasidici sunt ușor de recunoscut după stilul lor vestimentar. Femeile se îmbracă în rochii lungi, informe, ale căror mâneci le acoperă încheieturile mâinilor, și își pun ciorapi groși, lungi, în așa fel încât să lase la vedere cât mai puțină piele. Bărbații poartă costume negre, pălării negre cu boruri mari și nelipsiții perciuni pe ambii obraji.

În ziua căsătoriei sale, o femeie hasidică trebuie să-și radă complet capul, pentru a fi cât mai puțin atrăgătoare pentru

ceilalți bărbați. Începând din acea zi, când va ieși din casă va purta o perucă sau o basma.

În religia ebraică părul are o importanță simbolică, dar nu cunosc care-i rațiunea. Însă în noaptea în care Chaïm aproape că m-a ras în cap i-am suferit consecințele.

Evreii hasidici vorbesc între ei în idiș și comunică doar în ebraica veche — „loșen kodes“ — pe care o consideră o limbă sfântă, rezervată religiei. Sunt scutiți de serviciu militar, dar joacă un rol important în viața politică a țării. Nu reprezintă decât o minoritate, însă greutatea votului lor este uneori decisivă și deseori dețin frâiele puterii.

Chaïm și cu mine ducem o viață completamente laică, dar ne străduim să respectăm principiile părinților lui. De exemplu, dacă vrea să fumeze într-o zi de Sabat, Chaïm iese în grădină.

Când ne abatem de la regulile Sabatului încercăm să fim discreți, însă la folosirea mașinii n-am renunțat. La aproape fiecare sfârșit de săptămână ne ducem la țară, să luăm masa la iarbă verde sau să dormim o noapte în cort. Chaïm ia cu el un televizor portabil și-și petrece tot timpul în fața ecranului, nedându-ne nici o atenție, copiilor și mie. Dar mie îmi plac cel mai mult clipele acestea; natura, peisajele superbe, faptul de a fi departe de Sholomo constituie o gură bună de oxigen. Până în ziua în care Chaïm avea să mă lipsească și de această plăcere.

Este o zi de vară, ne-am instalat cortul într-un loc apropiat de marea Galileei. Chaïm ne-a adus cu mașina aici, sub un pâlț de eucalipti, și a plecat să pescuiască. Zona este deosebit de aridă. După ce le-am aranjat un culcuș confortabil copiilor, adun câteva vreascuri ca să fac un foc pe care cu greu reușesc să-l aprind. O rafală de vânt răspândește puțin jărat, niște frunze uscate se aprind și focul începe să se întindă cu o rapiditate înspăimântătoare. Îndepărtez copiii și calc în picioare frunzele dar, de fiecare dată când izbutesc să sting un focar, izbucnește altul și mă tem să nu cuprindă arborii. Epuizată, reușesc să opresc acest început de incendiu. Chaïm

revine și se dezlănțuie într-o criză de furie cumplită. Sunt o imprudentă, o proastă, în așa hal încât încheie:

— O să rămâi aici. Voi veni să te iau când voi avea chef.

E teribil de cald și mă refugiez cu copiii sub un arbore. Marina este acum destul de mare pentru ca mânia tatălui ei s-o îngrijoreze.

— Tăticu' ne păcălește, o să se-ntoarcă, nu te teme... se va întoarce curând.

Degeaba adopt un ton lejer, nu sunt deloc liniștită. Zona este sălbatică, ostilă, soarele ne arde și umbra e rară. Deodată își face apariția o mașină și șoferul, mirat că vede în locul acesta pustiu o femeie singură cu doi copii mici, se oprește în dreptul meu.

— Aveți nevoie de ajutor?

— Nu, mulțumesc, e-n ordine... mulțumesc.

Dacă aș accepta ajutorul unui străin aș spori mânia lui Chaïm. Trebuie să aștept, să suport, privind cerul orbitor, pământul uscat și distrându-i pe copii atât cât îmi stă în putință. Vreme de trei ore. În fine, stăpânul revine dar, în ultima clipă, mă împiedică să urc în mașină.

— Îi iau pe copii, dar nu și pe tine. Tu rămâi aici!

Demarează și eu alerg în urma mașinii, înspăimântată. Timp de câteva minute, de fiecare dată când sunt pe punctul de a ajunge la portieră, accelerează, obligându-mă să-mi măresc viteza. Chipul terorizat al Marinei, în spatele geamului, mă face să-mi dau seama de cruzimea acestui joc imbecil și, brusc, mă opresc.

Oare cine este bărbatul acesta pe care l-am iubit? Cum de se joacă așa cu frica mea? De ce plăcere bolnăvicioasă are nevoie? Ce vrea să dovedească? Desigur, este stăpânul atotputernic. Văzând că nu mă mai joc, binevoiește să mă lase să mă urc în mașină.

Această scenă crudă, desfășurată într-un peisaj arid și ostil, mașina asta care accelerează și încetinește, eu alergând în urma copiilor mei — toate acestea sunt semne prevestitoare ale viitorului care mă așteaptă dar eu încă nu țin seama de ele.

8. Să spun, în sfârșit, totul

Această a patra sarcină este mai greu de suportat decât precedentele. Încă din primele luni sufăr din cauza unor grave probleme de circulație. Într-o noapte, când Simon a început să plângă și Chaïm doarme, ca de obicei, mă ridic să văd ce are copilul și piciorul îmi cedează sub greutatea trupului. Mă prăbușesc. A doua zi, la spital, piciorul îmi este atât de dureros încât medicul îmi recomandă odihnă la pat, fără a vrea să-mi facă radiografie, din cauza sarcinii.

— Rămâneți culcată o zi sau două. Dacă nu vă simțiți mai bine, reveniți la control.

Chaïm nu acceptă ca eu să stau în pat, fără să fac treabă. Nici nu poate fi vorba de odihnă: trebuie să mă ocup imediat de un maldăr de rufe murdare și să pregătesc masa, țopăind într-un picior. În noaptea aceea mă trezește din somn la ora două.

— Du-te să-mi gătești tocană!

— Dar acum dorm.

— Acum!

— Durează mult să fac tocană, Chaïm... Sunt obosită...

Mă trage jos din pat cu forța și mă împinge către bucătărie urlând, fără a-i păsa de copii sau de vecini.

— Fă-mi tocană! M-auzi? Vreau tocană!

Am junghiuri în picior, sunt pe jumătate adormită, dar mă supun. În frigider avem carne de vită — o tai în cubulețe, tai felii ceapa și roșiile, adaug ardei iute și condimente și fierb totul la foc mic până când carnea devine fragedă. Leah, care a auzit zgomot în bucătărie, s-a sculat și ar vrea să mă ajute, dar privirea furioasă a fiului ei o convinge să renunțe. Mă privește tăcută cum muncesc. Când mâncarea e gata, umplu o farfurie și mă întorc să i-o dau lui Chaïm, dar acesta a dispărut. Ținând în mână farfuria aburindă, umblu prin toată casa în căutarea soțului meu. În cele din urmă îl găsesc în pat, sforăind.

Am ajuns în aceeași stare de dependență ca și Rachel — singura mea prietenă de aici; o femeie tânără din vecini la care mă duc deseori după-amiaza, cu copiii. Rachel a rămas gravidă de nenumărate ori dar nu are decât un singur copil, tăcut și ursuz. De fiecare dată când am încercat să aflu câte ceva despre viața ei, mi-a evitat întrebarea:

— Scuză-mă, e vremea să te întorci acasă la tine, iar eu trebuie să gătesc pui pentru soțul meu; în seara asta vrea să mănânce pui...

Pui sau tocană, depinde ce vrea soțul ei. Îi este atât de frică de el ca mie de Chaïm — teama paranoică de a face ceva ce ar contraveni unei dorințe sau unui ordin. Și ne interzicem orice comentariu între noi cu privire la felul în care se poartă ei.

Fără să recunoaștem, Rachel și cu mine ne asemănăm. Suntem singure, nefericite și incapabile să ne încredem una în cealaltă. *Oare dacă i-aș povesti necazurile mele i le-ar repeta soțului ei? Care i le-ar repeta lui Chaïm...* Ea simte aceeași neîncredere față de mine. Oricum, o voi vedea mai rar pe Rachel — în sfârșit, ne mutăm.

Apartamentul nu e în întregime finisat și suntem obligați să ne depozităm deocamdată lucrurile în celelalte apartamente neocupate de pe etaj.

Fereastra bucătăriei de la etajul opt dă spre un peisaj de stânci și tufișuri uscate și chircite. La mai puțin de o sută de metri zăresc corturile albastre ale unei tabere de beduini, oile, caprele și găinile. Această parte a Karmiel-ului este o zonă de construcții noi care atrage multe perechi tinere. Chaïm crede că aici va face afaceri și intenționează să deschidă un magazin de articole sanitare: plăci de faianță, țevi, robinete — genul de lucruri de care vor avea nevoie viitorii locatari. Nu știu care-i motivul pentru care s-a hotărât să înregistreze această firmă pe numele meu. Îl întreb de ce, și el îmi răspunde:

— Ești prea proastă ca să pricepi. Semnează hârtiile și nu-ți bate capul cu restul.

De îndată ce magazinul se deschide în mod oficial, aproape că nu-l mai văd deloc acasă, ceea ce-i o ușurare. Am liniște, așa că altceva nu mă interesează. Dar există lucruri pe care nu le poți ignora, de exemplu urmele de ruj de pe o cămașă.

— De unde-i asta, Chaïm? Ce este?

— Nimic, o carioca...

Scaunul de lângă șofer este uneori mai înclinat decât de obicei.

— Ai condus pe cineva cu mașina?

— Pe nimeni.

Într-o noapte nu se întoarce acasă. A doua zi dimineată, pe la ora zece, își face apariția foarte liniștit.

— Ce s-a întâmplat? De ce nu m-ai prevenit?

— Am încercat să te previn! Aveam de aranjat niște afaceri. l-am telefonat unuia dintre muncitorii care lucrează în imobil, nu ți-a transmis mesajul?

În fond, puțin îmi pasă. De vreme ce mă lasă în pace, mă mulțumesc cu aceste răspunsuri confuze. O pace care seamănă cu o singurătate totală, căci celelalte apartamente rămân neocupate, noi fiind singurii locatari care locuim la ultimul etaj al imobilului. Nu avem telefon, cea mai apropiată cabină telefonică se află la un kilometru și jumătate, și oricum nu pot suna decât cu taxă inversă. Chaïm ține toți banii asupra lui. Ca și pașaportul și legitimația de identitate. Eu nu posed nimic, nu-i am decât pe copiii mei. Ca să cumpăr ceva, trebuie să cerșesc sau să primesc acel lucru de la Chaïm.

Fac progrese la ebraică, dar vocabularul meu este deocamdată limitat și mi se întâmplă să nu înțeleg unele cuvinte de la radio.

— Ce înseamnă cuvântul acela, Chaïm?

— Ești prea tâmpită ca să pricepi.

Aud asta cu atâta regularitate încât sfârșesc prin a-l crede. O dată sau de două ori pe săptămână am voie să mă duc la băcănie, dar fără bani. Semnez facturi pe care, apoi, Chaïm le cercetează în amănunțime.

— De ce ai cerut două pachete de orez? Unul e de ajuns. Nu trebuie să cumperi altceva decât aripi de pui. Doar asta ne putem permite.

Singurul moment în care am puțini bani asupra mea este atunci când mă duc la piața de legume și, de cele mai multe ori, Chaïm face în așa fel încât să mă însoțească. Toată îmbrăcămintea copiilor provine de la părinții mei, Chaïm nu are bani pentru așa ceva. În schimb, el nu se lipsește de costume noi. Cât despre jucării, acestea sunt excluse din buget. Confectionez eu însămi cărți de colorat, inventez jocuri. Pentru a înveseli acest univers trist încerc o viclenie.

— Te rog, Chaïm, pot păstra restul de la piață ca să le cumpăr copiilor jucării? Te rog mult.

— Bine, de acord, puteți păstra mărunțișul.

Grămăjoara mea de monede crește cu repeziciune. În câteva săptămâni am izbutit să cumpăr jucărioare ieftine, dar reușita mea îl face să se răzgândească.

— Păstrezi prea multe monede! Dă-mi-le înapoi.

O dată — o singură dată — aduce, cu regret, o jachetă pentru Simon. Este mult prea mare dar, în loc să îi atrag atenția, mă hotărâsc s-o ajustez. Scurtez mânecile și le pun un elastic. Mă mândresc cu opera mea, simțind că sunt și eu bună la ceva.

— Uite ce-am făcut! Nu e rău, nu-i așa?

— Ai îndrăznit?! Fără permisiunea mea?

Se lansează într-o diatribă care durează ceasuri întregi, reamintindu-mi că l-am lăsat pe Simon să cadă pe pardoseală, și o mulțime de alte prostii, reale sau imaginare, pe care se presupune că le-aș fi săvârșit. Soție nepricepută, mamă nevrednică, nedemnă, incapabilă...

— De acord. Începând de acum înainte o să-ți cer voie pentru absolut ORICE!

Zâmbetul satisfăcut pe care-l afișează nu întârzie să i se șteargă, când încep să-l urmăresc prin apartament ca o fetiță, scâncind:

— Pot să deschid fereastra? Pot să aprind lumina? Pot să mă așez?

— Tacă-ți gura, că de nu, îți dau o mamă de bătaie de față cu copiii.

Recepționez mesajul. E momentul să mă opresc. Copiii constituie un mijloc de șantaj a cărui valoare o cunoaște prea bine.

În fața imobilului, câteva mame se întâlnesc de două ori pe zi, dimineața și după-amiaza, ca să-și supravegheze copiii care se joacă în curte, la soare.

— Mă pot duce?

— Copiii da, dar tu nu!

— Nu-i pot lăsa să se joace nesupravegheați!

— Bine. Îți îngădui să te duci, dar să nu vorbești cu nimeni!

Îmi pecetluiesc buzele, dar nu are cum să mă împiedice să-mi folosesc ochii și urechile. În jurul meu — femei tinere și vesele, copii care se joacă scoțând chiote de plăcere. Femei care-și cheltuiesc banii așa cum socotesc ele, libere să se ducă unde vor, să-și vadă de treburi atunci când pot. „Voi face ordine în casă mâine, azi-dimineață n-am avut timp...”, „Ieri eram obosită, cina a pregătit-o Aaron...”, „Soțul meu mi-a dăruit colierul acesta...”

În izolarea în care mă silește Chaïm să trăiesc, aproape uitasem că o femeie căsătorită poate fi liberă și fericită. Lent, în mod sistematic, m-a rupt de realitate. Și iată că, încetul cu încetul, în soarele din curtea aceea, tot ascultându-le pe femei, îmi dau seama de anormalitatea căsniciei mele. Nu-i normal să nu pot vorbi cu aceste femei. Nu-i normal să răspund cu teamă la întrebările lor, monosilabic.

Îmi este din ce în ce mai greu să nu le vorbesc. Sunt prietenoase, deschise. Una dintre ele este o americană și cu ea reușesc să schimb câteva frânturi de conversație personală. Dar rămân prudentă.

Într-o zi, pe un ton calm, constată:

— Pe-aici, pereții sunt subțiri...

Știe că soțul meu mă bate cu regularitate, privirea ei îmi spune că vrea să mă ajute dar o reține violența lui Chaïm. Îmi

dau seama că felul meu de viață este anormal, de pericolul care mă amenință dacă voi continua să-l suport, însă întotdeauna am avut tendința de a-mi păstra sentimentele pentru mine. Mândria și o pudoare bolnăvicioasă mă împiedică să cer ajutor. Ca și teama cu totul irațională că Chaïm ar putea să afle ce aș face. Să vorbesc, să-mi încredințez altcuiva gândurile, pe scurt să trăiesc.

Am simțit deseori nevoia arzătoare de a-i implora pe părinții mei să mă ierte, să vină în ajutorul meu. Nevoia acesta mă înăbușe fără să reușesc să mi-o satisfac. L-am vrut pe acest bărbat, am acceptat această situație și acum plătesc. Este cumplit să-ți dai seama de propria-ți lipsă de rațiune. Îngrozitor, să te afunzi într-o greșeală atât de monstruoasă și să nu te poți opri.

Bunicul întreprinde o croazieră. Se află în trecere prin Israel și vaporul lui face escală la Haïfa. Ne ducem să-l vedem, dar el îl întâmpină pe Chaïm cu dispreț și cu o răceală vizibilă, fără a încerca să-și ascundă antipatia și neîncrederea. Îmi dau seama în ce măsură a reușit Chaïm să și-i îndepărteze pe toți membrii familiei mele. Când ne despărțim de bunicul meu, singurătatea devine și mai apăsătoare, și mai încărcată de amărăciune. *Ce caut eu alături de Chaïm? Unde a dispărut iubirea?*

Se apropie luna iunie 1982, voi naște în curând și mama vine să aibă grijă de Simon și de Marina, ca să-mi ușureze îndatoririle. Însă și de această dată bebelușul întârzie față de termenul prevăzut, iar mama nu-și poate amâna ziua plecării. Este nevoită să plece la Bruxelles înainte de nașterea copilului. *Oare despre ce am vorbit?* Ca de obicei, despre nimic ce-ar avea legătură cu Chaïm. Nu vreau să știu ce crede ea, nu vreau să plâng și nici să mă arunc în brațele ei. Asta-i situația.

Avionul în care se află mama tocmai a decolat și, pe neașteptate, vestea cade ca un trăznet. Armata israeliană pornește o operațiune militară de mare amploare împotriva Libanului: „Pace pentru Galileea”. Obiectivul este distrugerea

bazelor de comando ale OLP¹-ului, din care se lansează asupra țării atacurile teroriste. Prin Karmiel trec către Liban transporturi militare, drumurile sunt blocate.

La 6 iunie 1982 izbucnește războiul. Israelul atacă Libanul de Sud. Se împlinesc patruzeci și opt de ore de când, ca urmare a atentatului săvârșit la Londra asupra ambasadorului israelian, aviația bombardează intens pozițiile palestiniene, și tocmai acum încep contracțiile mele, pe la cinci dimineața. La ora unu apreciez că e vremea să pornim către spitalul din Haifa. În principiu, ca să ajungem acolo ne trebuie patruzeci și cinci de minute. Când ajungem la șoseaua principală încep să regret că n-am chemat o ambulanță. Pretutindeni — tancuri, baraje, soldați care verifică actele.

Mă lungesc pe bancheta din spate, străduindu-mă să respir adânc la fiecare nou val de durere. Mașina se oprește, un soldat se apropie, Chaïm îmi explică situația și pornim din nou la drum. Scena se repetă de nu știu câte ori. Peste două ceasuri și jumătate ajungem la singurul spital din Haifa în stare să primească urgențele de naștere. Toate celelalte sunt pline de soldați răniți. Și chiar și aici culoarele sunt invadate de târgi. Sunt una dintre persoanele care are norocul de a i se da un pat minuscul, într-o boxă ascunsă în spatele unor perdele. Chaïm pleacă să-i ducă pe Simon și pe Marina la părinții lui. Are de străbătut un drum lung. Așadar, voi naște singură; la gândul acesta mă simt ușurată.

Noaptea se scurge cu o încetineală exasperantă. Pierd mult sânge și se ia decizia să mi se facă de urgență cezariană. Chiar în clipa în care acul cu substanța anestezică e pe cale să-mi pătrundă în venă, simt nevoia irezistibilă să împing... Seringa anestezistului rămâne în aer și, peste câteva minute, aud:

— Este o fetiță.

Zăresc cu greu un mic obiect întunecat, violaceu, care-mi este luat imediat din raza vizuală, și strig:

— E vânătă! Nu-i normal!

— Liniștește-te, întotdeauna sunt așa la naștere.

¹ **OLP.** (O.E.P.) Organizația pentru eliberarea Palestinei (n.t.)

— Nu încercați să mă faceți să cred asta, este al treilea copil al meu, știu ce spun!

Dar medicul a și dispărut cu copilașul meu. Și rămân acolo, singură în boxa aceea îngustă, înspăimântată, fără nimic în brațe. Plâng în tăcere.

Sunt instalată într-o sală prevăzută pentru trei paturi, în care se află deja șase femei. Trece ziua, trece și seara, le privesc pe celelalte cum alăptează, cum își leagă copiii și le schimbă scutecele, așteptând cu disperare vești despre al meu. Suntem în război și resursele spitalului sunt limitate. Nimeni nu schimbă așternuturile, mesele sunt sărăcicioase și, când Chaïm vine la mine în vizită, nici măcar nu mă întreabă cum a decurs nașterea. Poate că e dezamăgit că are o fetiță...

— Te rog, du-te s-o vezi, spune-mi cum se simte, de azi-dimineață nimeni nu vrea să spună nimic!

Peste câteva minute revine și mă anunță:

— E bine.

Și pleacă.

Noaptea s-a lăsat fără ca nimeni să-mi dea vreo știre concretă. De fiecare dată când pun o întrebare uneia dintre infirmiere, ea îmi promite că se va duce să-mi vadă copilul, însă nu se mai întoarce. Suferința fizică și epuizarea nu sunt nimic în comparație cu spaima care-mi strânge inima. Noaptea este îngrozitoare; până în zori îmi imaginez tot ce-i mai rău. Nici măcar nu știu în ce secție au dus-o, am născut-o fetiță dispărută. A doua zi dimineață, o infirmieră îmi aduce copilul, surâzându-mi încurajator:

— Totul este în ordine.

Îmi cercetez amănunțit bebelușul, înspăimântată. Are pe picioare niște pete vinete, care se opresc la glezne ca niște șosete, și un mic cerc întunecat pe piept. Infirmiera mă liniștește.

— Nu-i nimic grav. Tatăl este yemenit, și la ei așa ceva se întâmplă deseori. O să dispară cu timpul.

Într-adevăr, îmi amintesc că Simon avea pe fese un semn asemănător, care deja a dispărut.

Fetița mea micuță, care a avut o naștere atât de dificilă, se numește Moriah, după numele muntelui pe care Abraham l-a oferit spre sacrificiu pe fiul său Isaac — Moriah, pe care tatăl său o consideră doar un prilej de a primi o primă de paternitate, fără a-i acorda nici un pic de tandrețe.

La douăzeci și patru de ore după nașterea lui Moriah sunt obligată să părăsesc spitalul supraîncărcat. Nici nu se pune problema de a mai fi răsfățată de acum încolo. Chaïm nu vrea să aștepte până a doua zi ca să intre în posesia primei. De cum ajungem acasă îmi poruncește să mă duc la bancă. Sunt prea slăbită, prea epuizată, am dureri, nu-mi poate pretinde așa ceva... Îl implor să mă lase să mă odihnesc puțin, dar el insistă. Așadar, mă duc să-mi iau locul la o coadă imensă, cu capul zvâcnindu-mi de oboseală și clătînându-mă pe picioare.

De îndată ce am adus prețioasa primă, Chaïm se decide să-i ia pe Simon și pe Marina de la părinții lui.

— Dar nu voi avea putere să mă ocup de ei, nu mai putem aștepta o săptămână?

Cererea mea este idioată, sunt un copil răzgâiat. Mânia amenință deasupra capului meu. Atunci, ca s-o domolesc, mă înham la treburile casnice. Cât am lipsit eu, Chaïm a întors apartamentul cu susu-n jos. Văzându-mă că mă apuc să spal vraful de vase murdare pe care le-a înghesuit în chiuvetă, Chaïm consimte să amâne revenirea copiilor.

O săptămână mai târziu, ne ducem să-i luăm pe Simon și pe Marina. Micuțul Goory spune cu inocență:

— Presupun că ai avut o fetiță, de vreme ce nu ne-a spus nimic Chaïm...

Nașterea lui Moriah a declanșat în căsnicia noastră o stare de alarmă. Certurile devin din ce în ce mai violente, bătăile din ce în ce mai dure. Este imposibil ca vecinii de sub noi să nu-și dea seama ce se-ntâmplă. Uneori, Chaïm mă amenință că o să plece cu copiii. A intrat într-un ciclu de violență pe care nu-l mai pot controla deloc. Ne certăm, criza nerezolvată atrage după sine o alta, apoi începe accesul de furie și loviturile, încordarea slăbește, pentru ca totul să pornească iar de la început. O rutină jalnică, epuizantă, oribilă.

Am nevoie de încălțăminte; ca să scutească o cheltuială, îmi aduce o pereche de pantofi vechi care i-au aparținut mamei lui.

— Nu-i pot încălța, Chaïm, poartă cu două numere mai puțin decât mine!

Sunt o ingrată, nu am discernământ, nu pricep absolut nimic, sunt o egoistă proastă... Vinovată, în orice caz, de a fi adus pe lume trei copii într-un univers atât de haotic. Mă ocup de ei cât pot de bine, dar nu întotdeauna am forța necesară pentru a-i educa așa cum s-ar cuveni — să le vorbesc, să le explic, să râd împreună cu ei. Viața noastră este sinistă și eu sunt cea răspunzătoare. Din toate acestea trebuie să desprind un învățământ, să iau o hotărâre și să supraviețuiesc așa cum pot.

În gând, jur să nu mai nasc nici un copil. Înainte de a se întoarce în Belgia, mama mi-a lăsat puțini bani. Chaïm nu știe. Mă pot duce pe ascuns să consult un medic și să-mi procur un sterilet. *Între 1979 și 1982* am rămas gravidă de patru ori. Dacă aș trăi în fericire și pace nu m-aș plânge, însă nu am dreptul de a-i impune și altui copil o asemenea existență.

Cum de-a aflat? Oare are spioni pretutindeni? Să fi fost văzută? Am fost denunțată?

— O să te duci să-ți scoți steriletul ăla!

— Nu. În situația noastră, cu atâtea certuri și cu trei copii este destul de greu. Nu vreau.

— Nu vrei?!

— Nu, nu vreau. Nici nu poate fi vorba să-l scot!

Mă îmbrâncește afară din casă, încuie ușa cu cheia și rămâne înăuntru cu copiii. Îl aud ocărând ca un turbat și strigându-le copiilor:

— Este o mamă rea! O ticăloasă!

Ghemuită lângă ușă, cu urechea la pândă, o aud pe Moriah plângând. Trec minute în șir și plânsetele nu încetează. Moriah nu este obișnuită să fie lăsată să plângă timp îndelungat. Urina ei are un conținut de uree foarte ridicat. Cu zăpușeala verii și cu scutecel de pânză, suferă de iritații serioase. Trebuie să fie schimbată și spălată des, dar lui

Chaïm puțin îi pasă. Umblu de-a lungul coridorului ca un animal prins în cușcă, disperată la auzul plânsetelor lui Moriah. Bat la ușa din ce în ce mai tare și sfârșesc prin a urla.

Chaïm deschide ușa, șuieră ca un șarpe și o închide iar, trântind-o.

— Faci prea mult zgomot!

M-a îmbrâncit cu sălbăcie. Mi-e teamă să nu dispară cu copiii, teamă să cer ajutor; nu știu ce să mai fac. Trece un ceas, trec două, apoi trei, și Moriah plânge întruna. M-am lungit în fața ușii ca un câine care-și așteaptă stăpânul. Un preș. O epavă plină de suferință. Într-un târziu, Chaïm deschide ușa și-mi azvârle:

— Acum trebuie să ies în oraș! O să rămâi aici două ore să faci curățenie, să gătești și să te ocupi de mormoloci! Când mă voi întoarce, afară cu tine!

Moriah a sărit peste masă, patul ei este ud, are pielea opărită și este deshidratată. Mă grăbesc cât pot s-o spăl, s-o hrănesc și s-o legăn. Dar nu reușesc s-o adorm. Plânge în hohote și se sufocă de lacrimi. Atunci alerg în toate părțile să fac curățenie prin casă, să pregătesc masa — fac o mulțime de treburi deodată. A spus două ore... Dar lipsește mult și, când se înapoiază, nu-și pune în aplicare amenințarea. A reinstaurat pur și simplu legea tăcerii.

Vreme de șase săptămâni nesfârșite nu-mi adresează nici un cuvânt. Nu exist. Trece prin fața mea și eu, femeie invizibilă, nu am dreptul la câteva vorbe decât afară. Își petrece serile citind în salon, nedând absolut nici o atenție copiilor. La capătul a șase săptămâni nu mai suport; vin să mă așez la picioarele lui, plângând și mărturisind câte păcate vrea el.

Sunt o mamă rea, o soție rea, mă milogesc să mă ierte. Îndelung. Ceasuri în șir. Pentru a auzi cum, în cele din urmă, mi se dăruiește cu glas calm o ușurare de moment:

— Bine, te iert.

Să-l părăsesc? Gândul acesta îmi revine tot mai des, însă îl alung imediat. Nu pot, nu trebuie, nu, nu... Și cum să fac asta?

Nu știu cum reușesc să mai dau dovadă de o umbră de rezistență când, în cursul unei discuții, ridică mâna asupra mea:

— Nu poți să mă domini din punct de vedere intelectual, așa că mă lovești!

Cu toate acestea palma se abate, dar l-am atins unde-l doare mai tare. Fizic, este mai puternic decât mine, dar eu îi sunt superioară ca inteligență. Nu el este „cel mai bun”, așa cum adesea se laudă.

Mă pomenesc iarăși izgonită pe palier ore întregi. La gândul că vecinii m-ar putea găsi într-o situație atât de umilitoare, mă refugiez pe terasa imobilului. Mi-e frică mereu să nu-și îndrepte agresivitatea împotriva copiilor. Știind că mă tem de ședințele de snopeală în fața lor, ca să mă terorizeze, a descoperit o tehnică și mai îngrozitoare. Cu glas insinuant, sinistru, îmi spune:

— Du-te în cameră și așteaptă-mă; o să te bat... Du-te, sau o fac în fața copiilor...

Ajunsa în punctul acesta de supunere, sfârșesc prin a mă destăinui lui Sarah, tânăra de origine americană care a părut că-mi înțelege situația. Ea îmi explică:

— Ar trebui să te bată de față cu martori, altminteri poliția nu face nimic. Și chiar și așa se va mulțumi să-l mustre și te vor trimite înapoi la domiciliul conjugal, împreună cu el... Doar dacă soțul tău te-ar băga în spital... Însă, oricum, ca să te poți plânga, îți trebuie unul sau mai mulți martori. Am o prietenă care locuiește chiar sub voi. Data viitoare când o să te bată Chaïm, deschide ușa și strigă după ajutor. Ea va veni cu alți vecini și vor depune mărturie la poliție pentru tine.

N-am fost nevoită să aștept mult. Dar problema este să-mi adun curajul în timp ce mă lovește. *Dă-i drumul, Patsy, urlă, cheamă, cere ajutor, este singura ta șansă de scăpare...* Intervine rușinea, vinovăția, un amestec de sentimente pe care numai femeile bătute îl cunosc. Să-ți aduni curajul când te afli în plină confuzie emoțională.

În cele din urmă reușesc. Alerg până la ușă, o deschid și strig „ajutor”! Chemarea mea răsună pe coridoarele pustii.

Vecinii deschid cu timiditate ușile, ridică ochii spre etajul de unde strig. Unii urcă vreo câteva trepte dar prezența lor nu-l convinge pe Chaïm să înceteze să mă lovească ci, dimpotrivă, mă urmărește pe coridor.

E greu să te dai în spectacol. Mă aflu pe pardoseală, ei îmi toarnă lovituri de picioare și vecinii se înapoiază încet la ei în casă, în tăcere. În toată viața mea nu m-am simțit atât de umilită. A doua zi toată lumea refuză să depună mărturie. Vecina îmi spune că le-a fost frică.

— Este prea violent, am văzut ce-i în stare să facă. Este un nebun furios. Părăsește-l.

Dacă aș fi singură, probabil că problema ar fi fost de mult rezolvată. Nu-l mai iubesc, dar există cei trei copii pe care nu poți să-i arunci într-un geamantan și să pleci. Moriah se dezvoltă greu, mai încet decât ceilalți — consecința nașterii ei cu probleme. O dată pe lună trebuie s-o duc la o clinică din Haifa pentru o ședință de masaj terapeutic și mi se arată ce exerciții să-i fac eu acasă. O culc pe burtă și îi rulez încheieturile mâinilor pe o minge mare de cauciuc, apăsând tare ca să-i întăresc mușchii. Pentru ea exercițiul este dureros, și plânsetele ei răsună în apartament. Atmosfera devine și mai sinistă.

Am douăzeci și doi de ani, sunt mama a trei copii și totuși, în multe privințe, încă mai sunt eu însămi un copil. Simt lipsa familiei mele, a experienței și tăriei părinților mei, a dragostei. Însă mândria mă împiedică să-i chem în ajutor. Mă gândesc deseori că, în caz de urgență, m-aș putea adresa lui Samuel Katz. În februarie 1983 mă decid să-i telefonez. Nu știu ce-i voi spune, dar trebuie neapărat să vorbesc cu cineva, să încerc să descurc ghemul complicat care mă ține prizonieră.

Căci sunt prizonieră. În fiecare dimineață Chaïm îmi cere să-i expun programul meu pentru ziua respectivă și, după aceea, nu am dreptul să-l modific. Aleg așadar o dimineață în care se presupune că i-am luat cu mine pe copii la clinică, pentru îngrijirile necesare lui Moriah. Nu departe de acolo există o cabină telefonică.

Pe drum îmi dau seama cu groază că am uitat să iau hârtia pe care am notat numărul de telefon al lui Samuel Katz. *Ce să fac?* Dacă mă înapoiez s-o iau de acasă, risc să mă întâlnesc cu Chaïm. Prin urmare încerc să-mi fac ordine în minte și să-mi amintesc numărul. Dar în capul meu este un vid total. Cu toate acestea știu numărul acela, m-am uitat deseori la el. Nu-mi rămâne de făcut decât un singur lucru: deschid ușa cabinei, ridic receptorul și, în mod miraculos, numărul se formează ca de la sine sub degetele mele.

Trebuie să încep prin a-i cere acestui om să nu repete nimănui nimic din conversația noastră.

— Poate că voi avea nevoie de ajutorul dumneavoastră, este posibil să mă decid să-l părăsesc pe Chaïm... poate, nu mai știu...

Mă încurc în explicații. Îi spun că sunt nefericită dar nu îndrăznesc să pomenesc despre comportamentul îngrozitor al soțului meu. Samuel Katz încearcă să mă liniștească, simte că sunt în pragul unei crize de isterie, dar este prea politicos și diplomat pentru a-mi pune cu brutalitate întrebarea de ce nu-l părăsesc pe Chaïm. Știe, sau bănuiește. Spune doar:

— Patsy, când te vei decide, voi fi aici să te ajut, nu ezita să mă chemi.

În momentul acela habar n-aveam că tata îi vorbise deja despre problemele mele conjugale. Nu știam nici că părinții mei aveau să vină în curând în Israel, pentru o călătorie de afaceri, împreună cu unchiul meu.

Mă înapoiez la apartament cu inima bătându-mi gata să se spargă, terorizată la gândul că Chaïm ar putea să afle ce am făcut, de parcă pe frunte mi-ar fi scris cu litere luminoase: „I-am dat telefon dușmanului“. În timpul acesta părinții mei discută cu Samuel Katz, pentru a stabili cea mai bună modalitate de a mă ajuta.

Tata avea să-mi spună mai târziu că, dacă ar fi acționat așa cum îl îndemna inima, m-ar fi obligat să plec cu copiii. Dar știa, evident, că eram singura în măsură să iau asemenea hotărâre. Că decizia trebuia să vină din partea mea și că era preferabil să mi se dea de înțeles că ei erau gata să mă ajute.

La rândul ei, mama vine să mă vadă, singură, îndată după sosirea în Israel; aşteaptă răbdătoare să mă destăinuiesc. Chaïm nu-i dă mamei mele nici o atenție și, oricum, mare parte a zilei nu-i acasă. Mama mă ia cu ea la cumpărături și — culmea luxului! — cumpără pentru cină cotlete. Chaïm se ospătează cu această raritate dar nu se ostenește să-i mulțumească.

Eu încerc să dau impresia că totul e perfect — râd, fredonez. Încă nu i-am destăinuit nimic. Mama mă cunoaște îndeajuns de bine ca să știe că mândria este cea care mă împiedică; aşteaptă și își alege cu iscusință momentul ca să evite prezența lui Chaïm. Când dispar o clipă pentru a mă duce la baie, vine după mine și bate ușor în ușă.

— Pot să intru, Patsy?

Repede, în intimitatea încăperii înguste, șoptește:

— Să-ți fie limpede un lucru. Știu foarte bine ce se petrece între Chaïm și tine. Dacă ai nevoie de ajutor, te vom ajuta, dar decizia trebuie să vină de la tine.

— Ss...sst...

Cu ușa întredeschisă, cu Chaïm la o distanță de câțiva metri, n-am răspuns nimic în afară de acest „sst” înspăimântat. Cu toate acestea, când se înapoiază la Bruxelles, mama este sigură că mă voi decide. Nu știe când, dar îi declară tatălui meu:

— O va face. Va dura o vreme, poate câteva luni, sau chiar mai mult, dar îl va părăsi.

Este Paștele evreiesc și plecăm la iarbă verde. Genul de lucruri care odinioară îmi plăcea atât de mult să le fac cu Chaïm. Un „odinioară” care nu-i atât de îndepărtat, dar de la care mi se pare că au trecut secole.

De Paști, evreii mănâncă tradiționala matză¹, azima, dar Chaïm preferă pâinea normală, care în perioada aceasta se găsește cu greu. În consecință, am cumpărat din timp o cantitate mare pe care am pus-o în congelator. În ziua

¹ **Matză / mahtsă** : Pâine nedospită, pentru sărbătorile de primăvară evreiești ce durează din a 14-a până în a 21-a zi din a șaptea lună a anului evreiesc, simbol al eliberării israeliților din robia egipteană. (n.t.)

picnicului, în mașină se iscă o ceartă din cauza unei prostii făcute de mine. Am pus în biberonul lui Moriah sare în loc de zahăr pudră. Întâmplarea este stupidă, sunt prima care regretă și, bineînțeles, Chaïm mă numește „mamă nedemnă”. Când parchează mașina la umbra unui pâlc de eucalipti, este deja într-o dispoziție îngrozitoare.

Iese din automobil trântind portiera și se depărtează fără a întoarce capul. Îi instalez pe copii, scot coșul cu mâncare, aleg cel mai bun loc la umbră și aștept. La mică distanță de noi o altă familie profită și ea de această frumoasă zi de primăvară. Întind o față de masă din hârtie și, împreună cu copiii, încep să mănânce. Revine și Chaïm. Mușcă din pâine și scuipă:

— Pâinea asta nu-i proaspătă! N-ai congelat-o la momentul potrivit!

Dacă nu s-ar fi plâns decât o dată aș fi suportat dar povestea asta cu pâinea congelată se repetă în cursul întregii după-amiezi, ca un laitmotiv însoțit de insulte. Sunt o proastă care nu se pricepe nici măcar să congeleze o pâine.

Mă uit la copiii mei. Marina se joacă liniștită cu câteva frunze. La trei ani și jumătate, este o fetiță calmă și rezervată, extrem de temătoare. Oriunde ne-am duce, se agață de fusta mea; nevoia ei de protecție este imensă, îi este frică de orice. Simon este un hiperactiv. Are obiceiul de a-și descărca furiile pe obiecte: un pantof, o piatră, indiferent ce îi cade în mână. Are ceva mai mult de doi ani dar încă se mai trezește în toiul nopții plângând ca un bebeluș. Moriah, care a împlinit zece luni, nu poate să stea în șezut decât dacă este sprijinită. Și acolo, la umbra eucaliptilor, în superbul peisaj de țară al Israelului pe care-l iubesc, acolo mă hotărâsc. În concertul penibil al lamentărilor lui Chaïm în legătură cu pâinea congelată. *Paștele anului 1983*. S-a sfârșit. Nu voi mai suporta atâta suferință.

Marina este la grădiniță; despre Chaïm știu că va fi ocupat la magazin vreme de câteva ore. O așez pe Moriah în cărucior și plec, cu Simon alergând cu pași mărunți pe lângă mine,

ținându-se cu mânuța de fusta mea. Cabina telefonică apare la orizont, intru și-i chem pe părinții mei. Cu taxă inversă, deoa-rece n-am bani. Când aud vocea mamei, spun foarte repede:

— Mamă, îl părăsesc pe Chaïm.

Gata, am rostit cuvintele acestea.

9. Fuga

Tata a luat imediat atitudine și a sesizat existența a două probleme. Prima este aceea că pașaportul meu se află în posesia lui Chaïm. Trebuie să obțin un duplicat fără ca el să știe. Cea de-a doua problemă e mai gravă. Potrivit legislației în vigoare, copiii născuți dintr-o căsătorie mixtă au, în mod obligatoriu, naționalitatea tatălui. Așadar, chiar și în patria mea, Marina, Simon și Moriah ar fi israeliți.

Nu-mi este ușor să telefonez. Părinții îmi așteaptă apelurile cu sufletul la gură și au grijă ca întotdeauna să fie cineva lângă aparat. Convorbirile mele sunt concise. Tata mă informează că *pe 21 aprilie 1983* va sosi în Israel ; și-a rezervat o cameră într-un hotel din Tel-Aviv, cel mai apropiat de ambasada Belgiei. Convenim ca, începând de la acea dată, eu să-i telefonez zilnic, între zece dimineața și prânz sau între orele șase și opt seara. Complotul familiei pentru eliberarea mea e în plină desfășurare și, între timp, eu sunt nevoită să trăiesc fără să creez suspiciuni. În caz de urgență, înainte de sosirea tatei, pot să-l sun pe Samuel Katz.

Ca să reușesc, e necesar să joc strâns. Traiul de zi cu zi alături de Chaïm este un drum presărat cu umiliri și primejdii. Copiilor nu le pot spune adevărul de teamă să nu le scape vreo vorbă care m-ar distruge. De fiecare dată când Chaïm caută ceartă, mă rețin să nu-l provoc cu vreun răspuns, ca să evit bătaia. Dar nu-i posibil nici să-ncep brusc să suport totul. Aș deveni suspectă. Și dacă mi-ar bănui intențiile, ar pleca luând cu el copiii.

Tata credea că se poate baza pe ambasada noastră dar funcționarii n-au deloc poftă să se implice în ceea ce consideră

a fi un conflict familial. Voi obține un pașaport nou, cu condiția de a le pune la dispoziție o fotografie de identitate, dar pe acest document nu voi înscrie numele copiilor. Ceea ce este totuna cu a spune că, fără consimțământul lui Chaïm, nu pot pleca împreună cu ei. Tata încearcă să-mi pledeze cauza, ca măcar să mă pot refugia cu ei la ambasadă, dar răspunsul este negativ. Furios, se sfătuiește cu un avocat care are relații la Ministerul de Externe de la Bruxelles. Ca urmare, un înalt funcționar acceptă să trimită la ambasada Belgiei de la Tel-Aviv un telex codificat prin care se cere să mi se înscrie pe pașaport copiii. Dar trebuie să așteptăm câteva zile până să ajungă telexul la ambasadă. La telefon, tata îmi spune:

— Vei putea pleca joi, când voi deține toate documentele. Vom lua orice avion, indiferent de destinație. Esențial este să decolăm imediat. Am făcut rezervări pentru mai multe zboruri; dacă-i posibil, îl vom lua pe primul, în cazul în care ar apărea probleme, pe-al doilea...

Când voi părăsi apartamentul va trebui să nu iau nimic cu mine. M-ar putea vedea cineva că plec cu un geamantan și l-ar avertiza pe Chaïm. Așadar nu voi lua asupra mea decât bijuteriile și câteva lucruri de îmbrăcăminte pentru copiii, înghesuite în două sacoșe de piață. Mi-e frică, am devenit paranoică și accept cu greu să-mi asum riscul de a mă destăinui prietenei mele, americanca. Aceasta acceptă să-mi aducă sacoșele în parcare a clinicii. Baza mea de plecare.

E marți. *Marea evadare este plănuită pentru joi.* Nu ne mai despart decât două zile. Cu obsesia asta în minte, adun lucrurile copiilor. Deodată, aud deschizându-se ușa și pasul lui Chaïm. Se înapoiază acasă pe neașteptate, iar eu las să cadă sacoșele pe pardoseală și le împing cu piciorul sub pat.

— Ce făceai?

— Nimic... scuturam lucrurile copiilor.

Mă duc la bucătărie să spăl câteva pahare, străduindu-mă să vorbesc pe cel mai neutru ton cu putință:

— Cum se face că te-ai întors așa devreme?

— Mi-am uitat hârtiile, nu stau decât un minut.

Își caută prin apartament hârtiile, deschide sertare, iar eu nu mai sfârșesc cu spălatul paharelor, cu ștersul lor, și număr acel minut care se prelungește până la o jumătate de oră. Mă prefac că mă ocup cu curățenia casei; mâinile îmi tremură, strâng între degete cârpa de praf sau coada măturii și când, în cele din urmă pleacă, încep să plâng de ușurare.

În noaptea de marți spre miercuri, Chaïm pretinde să facă dragoste. Suport cu mintea și cu trupul pietrificate, neavând decât un singur gând: *este ultima oară... ultima oară...*

Miercuri dimineața mă trezesc în zori. Mai e doar o zi. Când îl sun pe tata, primesc un duș rece.

— Nu putem pleca. Încă n-am obținut pașaportul tău.

— Tată, te implor! Nu mai pot aștepta încă o zi, nu mai am puteri. Să văd de casă, să fac mâncare, când de fapt știu că totul se va termina dintr-o clipă într-alta... este mai presus de forțele mele. În minte, am și plecat, e prea greu...

— Trebuie să rezști, Patsy. Ne-am înțeles? Vineri.

Și dacă nu va fi, vineri? Dacă ne vor face să mai așteptăm? Dacă într-un fel sau altul mă voi trăda?

— N-o să reușesc, tată... Nu mai pot...

— Bine. Ascultă-mă! Îmi petrec tot timpul la telefon și nimeni nu vrea să expedieze nenorocitul ăla de telex! Dar ai încredere în mine, o să-i hărțuiesc, o să cer hârtia aia până ce-o să sosească, nu-i voi slăbi nici un minut. Și vom acționa mâine! O să închiriez o mașină și, la nouă fix, ne întâlnim în piață. Fii tare, rezolvăm mâine!

Bietul meu tată! A înțeles că era posibil ca teama să mă facă să săvârșesc vreo prostie. Încă o bătaie și s-ar putea să-ncep să urlu: „O să te părăsesc!”

În seara aceea tatonez terenul în legătură cu mașina.

— Am oră fixată la maseur, pentru Moriah, să nu uiți. Voi avea nevoie de mașină ca să mergem la Haifa.

— Da, știu...

— După aceea, mă voi duce la piața de legume...

Chaïm ridică din umeri, indiferent.

Joi dimineață. Trebuie să îndeplinesc fără nici o greșeală rutina obișnuită. Să prepar micul dejun pentru toată lumea; pâine, dulceată și lapte pentru copii, cafea pentru Chaïm și pentru mine. O ajut pe Marina să se îmbrace pentru grădiniță, deși știu că nu se va duce acolo. Pregătesc masa de prânz: pui și paste făinoase cu sos de roșii. Pun la spălat câteva rufe. A sosit, în fine, ora de plecare. Toate acestea le-am făcut în mod automat, atât de încordată încât toți mușchii îmi sunt întăriți.

Oare a remarcat ceva? Sporovăiesc despre una și alta, moartă de frică să nu cumva să nu fiu îndeajuns de naturală. Poate vorbesc prea mult? Sau nu? Oare par nervoasă? Ce să răspund dacă mă întreabă pe negândite: „Ce este?”

Ajungem în fața magazinului. Chaïm scoate mașina; mă instalez la volan, cu picioarele ca de cârpă. Demarez și merg de-a lungul câtorva blocuri, până ce sunt sigură că am ieșit din raza lui vizuală. Atunci fac stânga-mprejur și mă reped spre apartament. Îi las pe copii câteva minute la prietena mea, urc scara în fugă, recuperez sacoșele de sub pat și îmi acord puțin timp, cât să montez o mică punere în scenă destinată lui Chaïm. Poșeta pe care o port de obicei va rămâne la intrare, ca și cum aș fi ieșit doar câteva minute cu copiii. Iau o alta, în care să-mi pun portofelul...

În clipa în care mă pregătesc să închid ușa, mă străbate un frison. Șocul realității pe care o trăiesc. *Patsy, draga mea, a sosit clipa. Îți iei soarta în mâini, hotărăști viitorul copiilor tăi... Oare ai făcut cea mai bună alegere pentru ei? Chiar nu-i puteai vorbi despre decizia aceasta soțului tău? Ca unei ființe raționale? În fața acestei uși devin adultă. Prin minte mi se desfășoară toată viața mea cu Chaïm. Mama lui a fost bună cu mine, prin plecarea mea o voi îndurera. Nu te gândești la Leah, Patsy, gândește-te la tine, la copii. Încheie acest capitol, scapă pentru totdeauna de loviturile acelea, de insulte, închide ușa asta!*

Îmi vine greu, atât moralmente cât și fizic, să închid ușa blestemată. Vreme de câteva clipe, simbolul pe care-l reprezintă mi se pare mai puternic decât mine...

Nu mai privesc în urmă, cobor în goană scara și îi dau prietenei mele cele două sacoșe. Pleacă la rândul ei cu mașina — ne vom regăsi peste cinci minute în garaj. Acum, dacă din nefericire mi-aș încrucișa drumul cu Chaïm, n-ar vedea în mașină nimic care să-i dea de bănuț.

Copiii simt că se petrece ceva neobișnuit. O strâng prea tare în brațe pe Moriah, iar Marina și Simon nu se depărtează de mine nici un milimetru. Încă nu le pot spune nimic, cel puțin deocamdată. Trebuie să demarez, să conduc până la parcare. Îndeplinesc toate gesturile necesare ca și cum aș fi desprinsă de trupul meu; mă privesc cum acționez de undeva de sus, dedublată. Odată ajunsă în parcare, în vreme ce-mi aștept prietena, le dau copiilor o explicație simplă, pe care ei o pot înțelege:

— Ne ducem să-l vedem pe bunicul și după aceea ne vom plimba împreună cu el...

Cu ochii pe cadranul ceasului de la mână, aștept sosirea prietenei mele; întârzie, întârzie prea mult. *Ce se întâmplă? Poate că am judecat-o greșit. Poate că m-a lăsat baltă. Sau l-o fi prevenit pe Chaïm.* Fiecare siluetă de bărbat care se profilează la orizont mă umple de spaimă. Iat-o, în fine, sosind și scuzându-se pentru nu știu ce problemă pe care nici măcar nu stau s-o ascult. Arunc sacoșele în mașină.

— La revedere, Patsy. O să vin cu mașina în urma ta, până îți vei întâlni tatăl. Noroc!

Conduc, literalmente în transă. Traseul mă obligă să trec prin fața magazinului lui Chaïm. Nici o ușă sau fereastră nu dă spre strada pe care merg dar s-ar putea prea bine să se afle pe trotuar.

Când ajung în piață este trecut de ora nouă. Tata, îngrijorat de această întârziere, mă pândește în oglinda retrovizoare a mașinii lui. Îi văd mâna făcându-mi semn să-l urmez, pe cea a prietenei mele care și-o flutură în chip de adio și cele două automobile ale comandoului pornesc spre Tel-Aviv. La un moment dat îi fac semn tatălui meu să se oprească.

Mi-e teamă să nu fac un accident, sunt prea nervoasă, pe frunte am broboane de sudoare. Căldura este sufocantă.

Trebuie să le vorbesc cu calm copiilor; abia dacă își mai cunosc bunicul.

— Veți urca în mașina bunicului, iar eu o să vă urmez. De acord? Marina? Simon?

Mă ascultă, cu o încredere plină de inocență. Chiar și micuța mea Moriah, care-i la o vârstă prea fragedă ca să înțeleagă.

Demarăm din nou și le văd ochișorii urmărindu-mi mașina, asigurându-se că vin în urma lor. Tata a preferat să meargă pe drumul de coastă care ne va duce aproape de ambasada Belgiei și la hotelul lui. Încă n-a obținut pașaportul meu.

În timp ce tata-mi reține o cameră învecinată cu a lui și mă așteaptă cu copiii, încerc să las mașina în parcare a unui imobil, la adăpost de priviri curioase, dar o femeie mi se adresează pe un ton agresiv:

— Ah, nu! Nu poți rămâne acolo! Este locul meu!

— Vă rog, nu durează decât două minute!

Mă scrutează cu o privire dușmănoasă și prefer să nu risc s-o enervez și mai rău. Mă îndrept spre parcare a hotelului.

Copiii le e foame — comandăm ceva de mâncare ca să-i hrănim în cameră și tata se înverșunează să trateze la telefon cu cei de la ambasadă. Telexul tot n-a venit. Vom rata primele două zboruri prevăzute, asta-i evident. Tata se duce iarăși la agenția de voiaj ca să modifice rezervările; pe mine mă apucă crampele de stomac iar copiii adorm. Culcată alături de ei, contemp lu tavanul fără să-l văd. Zarurile sunt aruncate, mă aflu la hotelul acesta cu Marina, Simon și Moriah, fugită de acasă. Drum de întoarcere nu mai am.

Tata sosește cu alte două rezervări și îmi dă bani ca să mă duc să-mi fac o fotografie pentru pașaport.

Este greu să găsești la Tel-Aviv un automat foto. Parcurg străzi, merg pe lângă vitrine, traversez intersecții — nimic, și timpul trece. Zăresc vitrina unui atelier fotografic dar trebuie să mai aștept câteva minute până să fie gata fotografiile. După aceea trepidez de nerăbdare într-o stație de autobuz, ca să mă înapoiez la hotel. Nu mai știu cât e ora, unde sunt, ce fac. Un suflet rătăcitor.

Tata se îngrijorează.

— Unde-ai dispărut?

De fapt, întârzierea noastră nu are nici o importanță, deoarece s-au ivit alte complicații. Prețiosul telex a sosit, în fine, însă funcționarul care se ocupă de cod a plecat să ia masa. Tata e furios. Aici, prânzul se poate prelungi printr-o siestă sau o plimbare, nimeni nu se grăbește... E cald și niciodată nu dă ceva în foc...

Tata aleargă la ambasadă și umblă prin împrejurimi până la ora două și jumătate când se întoarce funcționarul. Ambianța nu este propice unei cooperări. Personalul ambasadei execută în silă ordinele Ministerului de Externe. Alături de numele copiilor, la rubrica „naționalitate”, funcționarul vrea să scrie „cetățeni nebelgieni”. Tata îi sugerează să scrie asta în olandeză, nu în franceză, sperând că vameșul israelian va avea astfel mai puține șanse să înțeleagă. Dar funcționarul refuză cu tărie.

Tata revine cu pașaportul meu pe care se află, în franceză, cumplita specificare: „nebelgieni”.

— Patsy, dacă ți se pun întrebări în privința asta, să nu minți. Prefă-te că nu înțelegi evreiește!

Pierdem și cele două rezervări și reușim să găsim un zbor spre Paris. Este ultimul avion care pleacă astăzi spre Europa și la care au mai rămas locuri libere.

Până la aeroport înaintăm ca melcul, prinși într-un ambuteiaj îngrozitor. Așa cum n-am mai văzut niciodată, nici chiar la Tel-Aviv. În curând se va face ora cinci, avionul decolează la șapte; orașul acesta se coalizează împotriva mea; mă sufoc, încerc să mă stăpânesc...

— Liniștește-te, Patsy, avem destul timp...

Cu toate piedicile, ajungem într-adevăr cu o oră în avans.

La postul de pază al aeroportului un gardian ne întreabă:

— Plecați în Belgia cu trei copii și nu aveți valize?

Tata îi răspunde calm:

— Au în Belgia tot ce le trebuie, preferăm să nu ne încărcăm.

— Și tatăl unde este? Nu călătorește împreună cu voi?

— Muncește, urmează să vină și el mai târziu.

Schimbul acesta de replici mă îngrozește, cu siguranță pe față mi se citește totul. Dar gardianul reflectează câteva clipe, apoi ne face loc să trecem.

Acum mai rămâne controlul pașapoartelor și îngrijorarea, care de când am pus piciorul în aeroport sporește întruna, începe să-i cuprindă și pe copii. Sunt surescitați, obosiți, dezorientați de felul în care decurge ziua aceasta. Scâncesc toți trei. Simon declară că-i este sete.

În spatele unui ghișeu ne cercetează documentele o femeie în uniformă. Mă concentrez. *Să nu minți, Patsy, și ține minte: nu vorbești ebraica. Nu înțelegi ce spune femeia asta, înalți sprâncenele, holbezi ochii, nu înțelegi deloc întrebarea pe care ți-o pune cel puțin de trei ori...* Însă, în cele din urmă, o repetă în franceză:

— Tatăl este israelit?

— Da.

Femeia ține în mână pașaportul belgian pe care figurează numele copiilor mei și mențiunea „nebelgieni“. Nu știu dacă știe să citească franțuzește. De vorbit, vorbește prost.

— Copiii aceștia sunt israeliți!

În ajutorul meu sare tata. Arată spre un snack-bar, de cealaltă parte a detectorului de metale. Teoretic, dacă trec cu copiii dincolo de această barieră, nu mă mai aflu pe teritoriu israelian.

— Lăsați-o să se ocupe de copii, le este sete. Îi dați voie?

— Da.

Însă femeia continuă să țină în mână pașaportul meu și, în timp ce tata mă împinge spre culoarul de trecere, o aud spunând:

— Copiii aceștia n-au dreptul să părăsească țara așa!

Iar tata îi răspunde calm:

— Ei, nu! De ce?

— Când ies din țară, toți cetățenii israelieni trebuie să plătească o taxă.

— Ah, da? Și cum trebuie să procedăm?

— Achitați câte cincizeci și cinci de dolari pentru fiecare copil. Mai încolo, pe coridor, se află o bancă. Deocamdată păstrez pașaportul. Duceți-vă să plătiți.

Tata îi urmează instrucțiunile; mai mult ca sigur picioarele îi tremură când aleargă de-a lungul culoarului, spre ghișeul băncii, unde achită. Se întoarce cu o chitanță ce dovedește plata taxei. Cu un zâmbet i-o întinde femeii, recuperează pașaportul meu, trece bariera și vine la snack-bar.

— Este prima dată când plătesc cu atâta bucurie o taxă la aeroport! Dumnezeuule, ce frică mi-a fost!

Acum îi putem trimite lui Chaïm o telegramă prin care să-i spunem că toți copiii sunt în siguranță și se simt bine. Dacă nu survine vreo catastrofă, acum nu ni se mai poate întâmpla nimic.

Deodată, un glas mă face să tresar:

— Sunteți familia Heymans? Doamna Heymans?

Devin roșie ca focul la față. Tata se crispează. Iată catastrofa: Chaïm ne-a și descoperit planul.

— Numai dumneavoastră mai sunteți așteptați pentru ca avionul să decoleze! Grăbiți-vă! Grăbiți-vă!

Trebuie să alergăm până la poarta pentru îmbarcări, unde un steward ne ajută să urcăm în grabă. Nu mai știu cine pe cine poartă, cine este în brațele mele — Simon sau Moriah, dacă Marina e dusă de către steward sau dacă tata îi cară pe amândoi... o adevărată ceață. Mirosul de dezinfectant din avion, conversațiile călătorilor... Mă strecor printre fotolii și ușa avionului se închide mai înainte să mă fi așezat. Peste câteva minute decolăm spre Paris.

Era ultimul avion din ziua aceasta și, după atâtea spaimi, fusesem cât pe aci să-l pierdem, înșelându-ne în privința orei. Decolarea era prevăzută pentru ora șase, nu șapte seara, așa cum ne notasem amândoi.

Tata comandă un scotch dublu, pe care-l soarbe dintr-o înghițitură. Eu nu mă mai gândesc decât să-l șterg la nas pe Simon, să-i dau un suc de fructe Marinei și s-o schimb pe Moriah care, de două ceasuri, s-a săturat să tot facă pipi în scutece... Cred că nu mi-am dat seama de ce se întâmplă decât când m-am trezit la Paris.

10. Profil „21“

Glasul este mioros, încăpățânat, persuasiv:

— Trebuie să te înapoiezi! Doar știi că te iubesc... Patsy? Spune-mi că și tu mă iubești!

— Nu, nu te iubesc.

La o lună după plecarea mea, s-a decis să-mi telefoneze. La început părinților mei le-a fost teamă să-mi dea receptorul să vorbesc cu el. Le este frică de presiuni și de puterea pe care încă ar mai putea s-o exercite asupra mea. Dar eu sunt tare. O să mă descurc. Miile de kilometri care ne despart mă ajută să rezist. Lupta verbală nu se mai sfârșește: se scuză, mă iubește; eu spun nu încontinuu și, în cele din urmă, declară:

— Vin în Belgia. Te voi convinge să te întorci în țară împreună cu mine.

Sosește peste câteva zile, cu brațele încărcate de flori. Trandafiri roșii. Mama este foarte îngrijorată.

— Nu vorbi cu el.

— Ba da, am să vorbesc.

— Patsy, te va manipula. Este în stare să te hărțuiască până vei ceda. Mă tem groaznic.

— Nu te teme, mamă. Sunt hotărâtă. Povestea asta trebuie s-o lămuresc singură.

Mama urcă la etaj cu copiii, iar eu las ușa salonului întredeschisă. Tata rămâne invizibil, dar știu că nu-i departe. Amândoi sunt neliniștiți fiindcă am trăit sub dominația acestui om vreme de cinci ani, dintre care trei în Israel, în condiții inimaginabile, și le este greu să creadă că aș fi în stare să-i rezist. Cu toate acestea, în mod ciudat, eu pot fi și dură. Chaïm stă în picioare, cu brațele încărcate de flori, în salonul în care am fost orbită de o pasiune inexplicabilă pentru acest tiran. Este prima dată, de când îl cunosc, când îmi oferă flori.

— Mulțumesc. Nu le vreau.

— Te rog, Patsy... Te iubesc, trebuie să primești florile astea...

Mă plictisește. Înălțând din umeri, iau buchetul, mă duc în bucătărie și pun florile în coșul de gunoi. Sunt mulțumită

că le-am aruncat, gestul acesta îmi sporește încrederea în mine. Revin în salon.

— Le-am aruncat la gunoi.

El nu ia în seamă provocarea și începe o litanie de „te iubesc, știu că și tu mă iubești, spune-mi că mă iubești”. Este greu să nu-l asculți pe cel care spune că te iubește.

Dacă e sincer?

— Spune-mi că mă iubești, Patsy, spune-mi!

— Nu, nu te iubesc!

Și trec la atac, înșiruind o listă de reproșuri pe care Chaïm le respinge în mod sistematic, unul câte unul, cu o rea-credință uluitoare. Loviturile, violența...

— Niciodată nu te-am bătut, asta-i rodul imaginației tale... bine, de acord, poate că te-am îmbrâncit o dată sau de două ori dar, dacă am făcut-o, înseamnă că ai meritat-o!

Copiii erau nefericiți, în nesiguranță, alături de el nu reușeau să ducă o viață echilibrată.

— Asta-i din vina ta, nu erai o mamă bună!

Se enervează întrucâtva, masca începe să cadă, latura „îmi pare rău, te rog să mă ierți” a început să dispară și simt cum mânia sporește, gata să explodeze. Este atât de indignat încât îți vine să-l crezi. Chaïm e pe cale să mă manipuleze. Atac problema banilor. El avea întotdeauna bani asupra lui, eu niciodată — nici măcar ca să le cumpăr copiilor strictul necesar. Am mâncat atâtea aripi de pasăre încât le simt cum îmi cresc în spinare.

— Și ce voiai să fac? Am încercat să găesc de lucru, dar nimeni nu voia să mă angajeze!

Oare crede cu adevărat ceea ce spune sau își bate joc de mine? Minte tot atât de ușor pe cât respiră, refuză să-și asume răspunderea pentru purtarea și faptele lui. Nu-i decât o brută lipsită de caracter, care nu vrea să se privească în față. Este în stare să susțină ceasuri, zile, luni întregi că nimic nu-i din vina lui, că vinovat e celălalt; celălalt, care este prost, celălalt, care trebuie să adopte propriul lui mod de a vedea lucrurile... dacă măcar ar exista vreun astfel de mod.

S-a terminat, văd limpede în sufletul lui. Nu este un bărbat adult, conștient, responsabil și respectuos față de ceilalți. Nu se gândește decât la el, ca un puști capabil, după ce a furat dulceața cu care s-a mănjit pe față, să răspundă cu obrăznicie că n-a furat-o, ba chiar că nici n-a existat vreodată o dulceață.

Nici măcar n-a cerut să-i vadă pe copii, deși știe că sunt aici. Este mult prea preocupat de mândria lui de mascul. E de neconceput ca el să fie părăsit. Imposibil ca o femeie să izbutească să-i țină piept, făcându-l să se roage de ea.

— Tatăl tău este cel care te-a convins să te întorci la Bruxelles împreună cu el!

— Eu singură am hotărât. Am luat această decizie din proprie inițiativă, nu m-a forțat absolut nimeni cu nimic. Te-am părăsit, și între noi totul s-a terminat. Și-acum gata, îmi ajunge cât te-am ascultat!

De astă dată a înțeles. Lovitura este cumplită. Atâta vreme cât își putea spune lui însuși povești, încercând să se convingă că sunt slabă, influențabilă, incapabilă să judec și să iau decizii, încă își mai păstra o ținută cât de cât demnă. Acum nu mai poate, și vrea, totuși, să aibă ultimul cuvânt.

— Ce-a fost între noi nu mai are nici o importanță, de azi înainte puțin îmi pasă. Dar, oricât m-ar costa, o să-ți distrug viața. O să-ți distrug viața!

Îl cred. Are o privire de nebun.

Chaïm pleacă înapoi cu buzele umflate; trandafirii sunt la gunoi. Totul s-a sfârșit cu adevărat. Pentru mine, viața pe care a jurat s-o distrugă abia începe. Uitasem încântătorul gust al libertății: să plec și să vin când am poftă, fără teamă și fără sentimentul vinovăției, fără a cere voie de la nimeni. Mă străduiesc să-mi șterg din amintire ultimii cinci ani. Să-l uit pe Chaïm; asta pot, dar să ignor ceea ce am trăit este imposibil.

Aflu acum tot felul de lucruri despre soțul meu. Samuel Katz a obținut confirmarea din partea armatei că Chaïm, eroul, este suspect. Toți soldații israelieni sunt încadrați în diverse categorii. Edwar (sau Yarden) Chaïm este încă încadrat în cea numită „Profil 21”. „Profil 21” îi definește pe indivizii socotiți

a avea un caracter necontrolabil și prea instabil pentru a satisface serviciul militar. Unii dintre aceștia nu au nici măcar dreptul de a poseda un permis de conducere. Din câte se știe, Chaïm a fost inclus în categoria „Profil 21” în urma unei încăierări cu un ofițer. Nici vorbă de împușcături, de manevre și o rănire în timpul misiunii, așa cum se lăuda, ci doar de o banală răfuială, în cadrul căreia a fost rănit la cot.

Acum, nimic nu mă mai miră — faptul că i-a fost greu să obțină permisul de conducere fiind supus unor teste psihologice, că nu este rezervist ca toți ceilalți și că i se încredințează mai degrabă paza unor colțuri de stradă decât o pușcă, sau chiar de ce a întâmpinat atâtea dificultăți în găsirea unei slujbe.

Aflu, de asemenea, pentru ce bunicul meu s-a purtat distant cu el când l-am întâlnit în Israel. În cele șase luni care i-au precedat moartea, bunicul mi-a trimis cu regularitate câte 10.000 de franci belgieni pentru care eu nu i-am mulțumit niciodată. Din cauză că nu știam. Chaïm păstra banii, iar noi ne hrăneam cu aripi de pui. Acum e prea târziu să-i mai cer iertare bunicului. E și asta o suferință care li se adaugă celorlalte. Dar refuz să reflectez la toate aceste probleme, nu vreau să mă mai gândesc la ele, simplul fapt de a se menționa în fața mea numele lui Chaïm mă îmbolnăvește. Mă simt victimă a unor emoții puternice, întunecate, tulburi. *S-a sfârșit o dată pentru totdeauna!* Vreau ca toată familia mea să știe asta:

— De acord, căsătoria cu el a fost o greșeală gravă. Acum întorc foaia. Încep o viață nouă, și nu mai vreau să aud de el.

Până acolo încât neglijez procedura legală. Ca să divorțez trebuie să reiau legătura cu Chaïm și nu reușesc să mă hotărâsc. Mai târziu, poate că mă voi decide, dar mai târziu.

Copiii uită și ei. Niciodată nu cer vești despre tatăl lor. Ceea ce este destul de logic deoarece, în majoritatea timpului, Chaïm nici nu-i băga în seamă, și prezența lui nu are cum să le lipsească. Acum, dacă sunt întrebați cine este tatăl lor, răspund la întâmplare: Jacques, Eric, sau Gèry. Tata sau frații mei sunt înlocuitori de tată.

Pediatrul este mulțumit de ei. S-au deschis ca florile la soare. Marina este mai puțin încordată, zâmbește cu ușurință. Simon a devenit un băiețel frumos, cu pielea de culoarea mierii, tot atât de greu de stăpânit și exuberant, însă mult mai puțin agresiv. Moriah, care la zece luni nu putea să stea în șezut, merge acum ca orice copil de vârsta ei.

Cea mai mare dorință a mea este să am o viață normală, și ei de asemenea. Este plăcut să-i văd alergând, mâncând, râzând, dormind, având capricii, primind câte o palmă la fund, înghițind cu lăcomie o prăjitură... Privirea copiilor nu minte niciodată în privința echilibrului lor mental și sufletesc.

La 26 septembrie 1983, în capela „Saint-Paul”, părintele Albert, un văr al familiei, îi botează pe copii. Marina a împlinit aproape patru ani și în obrăjorii rotunzi face gropițe. Simon are doi ani și jumătate. Puțin nervos, îi studiază pe cei din jur. Moriah, care acum are un an și trei luni, se agită în brațele mele.

Părintele Albert începe cu Marina, îi face semnul crucii pe frunte, apoi se apropie de Simon, care se retrage puțin.

— Mai întâi surioara mea...

Vrea să se convingă că treaba asta nu doare.

Acum copiii mei sunt botezați precum ceilalți membri ai familiei.

Chaïm telefonează din când în când cu taxă inversă și legătura ne este cerută din diverse orașe europene. Pare să călătorească mult, trecând dintr-un hotel în altul și ducând o viață destul de confortabilă, însă nu cunosc rostul călătoriilor lui și nici cum de a ajuns să ducă un asemenea mod de viață. În Israel se plângea neîncetat că nu are bani suficienți.

La rândul meu, am reînceput studiile de secretariat, am trecut câteva examene destul de grele și, *după Crăciunul din 1983*, trebuie să urmez alte cursuri și, simultan, să efectuez un stagiul într-o întreprindere. Tata a devenit de curând asociat la o mică societate care se ocupă de transporturi și care este situată la Mons, la șaiszeci de kilometri de Bruxelles; acolo îmi voi face stagiatura. Părinții mei au închiriat o casuță în

localitate și sunt în curs de a o amenaja, în așa fel încât să-și petreacă aproape de mine maximum de timp cu putință.

Voi profita de câteva zile de vacanță, ducându-mă cu copiii la casa de la Nassogne. În ziua plecării ninge ușor și fulgii se topesc pe parbrizul mașinii. Moriah stă în scăunelul pentru automobil de pe bancheta din spate, iar Simon și Marina stau lângă ea.

— Ține-mă de mână, Patsy...

Marinei îi place s-o țin de mână. Ca întreaga familie, îmi spune Patsy. Fratele și sora ei s-au obișnuit și ei la fel. Țin cu mâna stângă mânuța fetei mele și cu cealaltă volanul. Cântăm un cântecel franțuzesc, și după aceea un cântecel în ebraică. Mi-ar plăcea să continue să folosească ambele limbi.

Sunt aproape opt luni de când l-am părăsit pe Chaïm. Și acolo, pe autostrada aceea pustie, în acel sfârșit de decembrie, începe punerea în aplicare a amenințării lui Chaïm: „Îți voi distruge viața“.

Nu mai fredonez. Tocmai mi-am dat seama că o mașină ne urmărește îndeaproape și nu înțeleg de ce nu mă depășește. De fiecare dată când accelerez, face același lucru. Dacă încetinesc, reduce viteza. Primul meu gând e tot atât de înspăimântător ca și al doilea: poate că este un automobilist țăcănit, care a reperat o femeie singură, doar cu copii. Dar poate este Chaïm...

— Nu mai cântăm, Patsy?

— Stai cuminte, Marina, și blochează portierele.

— Dar de ce?

— Fă, te rog, ce-ți spun, Marina.

Simon se neliniștește.

— Ce este? Ce se întâmplă, Patsy?

— Nu știu. Nimic. Totul e-n ordine, fiți calmi. Trebuie să fim prudenți, atâta tot.

Acum copiii tac. În retrovizor văd ochii Marinei, măriți de spaimă. Pericolul se află într-adevăr în spatele nostru, nu știu ce formă va căpăta. Conduc în continuare, într-o încordare extremă. Ne jucăm de-a șoarecele și pisica pe un drum alunecos, acoperit cu zăpadă topită. Măresc viteza până la o

sută șaiszeci la oră și, când următorul accelerează, încetinesc treptat până la patruzeci la oră, o viteză de melc, și înaintez așa cu încăpățănare, cât mai mult timp posibil. În cele din urmă mașina se decide să mă depășească și, în trecere, văd înăuntru doi bărbați. După profil, șoferul ar putea fi Chaïm, dar nu sunt sigură. Știu că următorul loc de parcare nu este departe, că acolo se află un magazin cu cartofi prăjiți, desigur închis acum, căci e târziu, dar mă hotărâsc să opresc totuși, pentru a mări cât mai mult distanța dintre mine și urmăritori. Din partea mea a fost o greșeală deoarece, când mă apropii de locul de parcare, văd mașina lor garată acolo. În mod evident, soferul așteaptă să trec ca să-și reia vânătoarea. Dacă în momentul acela aș fi în stare să raționez cu calm, aș face stânga-mprejur spre a mă refugia la Bruxelles, dar nu-mi trece prin minte altceva decât să opresc și eu și să mă uit atent la automobilul acela, încercând să-mi dau seama ce vor face cei doi bărbați. Marina e neliniștită.

— De ce oprești?

— Trebuie să mă odihnesc puțin. Câteva minute.

Deocamdată acceptă această minciună. Sunt moartă de frică. Ca să plec, nu am decât două soluții: să le aștept plecarea, deoarece automobilul lor blochează ieșirea, sau să semnalizez cu farurile pentru a-i obliga să elibereze drumul. Aleg cea de-a doua soluție și, la doar câteva secunde în urma apelului meu cu farurile, mașina demarează și pornește în direcția opusă, spre Bruxelles. *Să fi renunțat? Oare vor face o altă întoarcere ceva mai departe?* Reiau drumul până la intersecția următoare, care duce la Marche-en-Famenne, orașelul de unde facem cumpărături când locuim la țară. Șoseaua e foarte alunecoasă, trebuie să mă grăbesc, și mi-e frică: frică să nu fac vreun accident, frică să nu se aleagă copiii cu răni, frică să nu mă ajungă din urmă cealaltă mașină. Cu mâinile încheștate pe volan, cu ochii ațintiți asupra drumului strălucitor și alunecos, ajung în sfârșit, cu nervii încordați la maximum, în parcare anonimă a unui supermarket.

Trebuie să mă calmez, să-mi potolesc palpațiile inimii care-mi bate nebunește. Supermarketul încă mai este deschis,

dar în această seară de iarnă, pe întuneric și ninsoare, clienții sunt puțini. Privesc cu atenție fiecare mașină care trece și, în mai puțin de un minut, îi văd pe urmăritorii noștri trecând ca o furtună. Se pare că am reușit să-i fac să-mi piardă urma. Dar Chaïm cunoaște regiunea și știe unde se află casa. Dacă el ne urmărea, știe cu siguranță că mă duc la Nassogne. Și risc să dau peste el acolo.

Acum înaintez cu prudență pe drumuri înguste, străbat satul Ambly, în direcția casei noastre, dar mă opresc la niște prieteni. Marie-Anne și Olivier locuiesc împreună cu cei trei copii într-o casă foarte mică, nu pot să rămân pe capul lor. Dar, după ce le-am istorisit povestea mea, Olivier se oferă să mă escorteze la casa părinților mei.

Vila îmi place foarte mult. Mai ales izolarea ei însă, de astă-dată, aș prefera să aibă vecini mai apropiați. Un gard înalt o ascunde, făcând-o invizibilă de pe drum. De obicei las mașina pe marginea drumului dar în seara aceasta trec cu ea dincolo de poartă și parcurg aleea, oprindu-mă la adăpost de orice priviri. În timp ce eu aștept la volan, Olivier dă ocol casei și cercetează grădina. Totul e normal.

Mă instalez foarte repede și Olivier îmi făgăduiește că va trece din când în când să verifice dacă totul e-n ordine. La rândul meu, voi telefona la el acasă, dacă va fi nevoie. Olivier pleacă. Închid ușa din stejar masiv, trag zăvorul interior și îi sun imediat pe părinții mei, la Mons, ca să le povestesc sinistrua aventură. Tata privește lucrurile cu calm.

— Nu cred că trebuie să te îngrijorezi, Patsy. Probabil este vorba de doi bărbați care s-au amuzat prosteste.

Să fi devenit în așa hal de paranoică încât să văd pretutindeni profilul lui Chaïm? Tata se arată foarte liniștitor și atât de rațional încât, în cele din urmă, mă liniștesc. Dar după ce închid telefonul, tăcerea casei mă terorizează. Verific la repezeală fiecare oblon și abia pe urmă pregătesc cina și culcarea copiilor, într-o cameră ce dă spre fațada casei. Mă culc lângă ei, în aceeași încăpere. După ce pun o lumânare lângă patul meu, sting toate luminile.

În cursul serii, Olivier telefonează de două sau de trei ori. A parcurs împrejurimile și n-a reperat pe nimeni. Dar, înainte de a mă culca, aleg o pușcă de vânătoare din stelaș. Tata m-a învățat să trag încă de când eram copil. Încarc arma, lăsând țeava deschisă, și o ascund sub pat. Este îngrozitor dar, dacă totuși Chaïm ar îndrăzni să pătrundă în casa asta pentru a-i răpi pe copii, *știu* că sunt în stare să trag asupra lui.

Nu reușesc să adorm, ceasurile se scurg în întuneric cu o încetineală înspăimântătoare. Încerc să-mi imaginez tot ce ar putea el face. Să taie cablurile telefonice, să forțeze obloanele, sau să stea la pândă afară... Poate că este acolo, în grădină, sub o fereastră, așteptând dimineața ca să acționeze. *Dar oare ce vrea? Ce are de gând să facă?* Întunericul amplifică toate zgomotele nopții, cel mai mic trosnet de lemn este o amenințare, șuieratul vântului de iarnă prin arbori mă îndeamnă să urlu, deși nu am nici o șansă să mă audă cineva.

A doua zi dimineață, soarele strălucește pe un cer de iarnă de o limpezime strălucitoare. Copiii își iau micul dejun cu veselie. Mă conving că Chaïm nu se află la Nassogne, altminteri ar fi încercat ceva astă-noapte.

Deoarece pentru cele cinci zile de vacanță am nevoie de provizii, mă întorc împreună cu copiii la supermarket. În dimineața aceasta drumul este uscat, soarele și-a făcut datoria și pot merge fără grijă. În spatele meu, un BMW maro. Inima îmi sare din piept, apoi mă străduiesc să raționez. *Termină, Patsy, ești pe cale să devii nebună, există o mulțime de mașini maro de tipul acesta... termină!*

Marina și Simon fac turul rafturilor jucându-se în fața mea, în timp ce eu umplu cu provizii două cărucioare, ținând-o pe Moriah în brațe. După ce am trecut pe la casă, ca să-l descarc, mă întorc să-l iau pe al doilea. Mă simt iar calmă, ba chiar veselă; copiii se distrează și ciripesc. Traversez parcare aproape pustie împingându-mi căruciorul spre mașină.

Deodată ridic ochii — *este aici! Chaïm! Șocul e atât de puternic încât încremenesc pe loc, gândind: Fir-ar al dracului! Aveam dreptate!*

Cu inima bătându-mi înnebunită, le strig Marinei și lui Simon care sunt în fața mea:

— Rămâneți în spatele meu! Tatăl vostru este aici!

El înaintează spre noi și se oprește la jumătatea distanței ce ne desparte. Străduindu-mă să fiu politicoasă, cu trupul secătuit de sânge și cu gura uscată, rostesc:

— Bună-ziuă.

Răspunde cu politețe:

— Bună-ziuă.

Apoi îmi poruncește cu asprime:

— Te întorci cu mine în Israel!

— Nici gând! După tot ce m-ai făcut să îndur, niciodată. Nu voi veni și tu știi asta. Acum, lasă-ne în pace.

Pare luat pe nepregătite de energia răspunsului meu. Probabil că n-o recunoaște pe vechea Patsy, sclava cea ascultătoare. Apoi, dintr-un salt, se aruncă asupra noastră, o smulge pe Moriah și pornește în fugă spre BMW-ul maro. Alerg după el, îl prind în goană de cămașă, în timp ce răcnesc:

— Îmi răpește copilul! Opriți-! Opriți-!...

Marina și Simon aleargă și ei în urma mea, urlând de frică. Chaïm izbutește să scape din mâinile mele, ajunge la mașină și o azvârle pe Moriah pe bancheta din spate. În momentul în care e pe cale să se instaleze la volan eu sunt în dreptul portierei și continuu să urlu către clienții răspândiți în parcare:

— Faceți ceva, opriți-! Mi-a luat copilul!

Câțiva trecători se strâng în jurul nostru și ne privesc cu atenție. Marina și Simon, în lacrimi, mai speriați de țipetele mele decât de prezența tatălui lor, se refugiază în brațele unei femei care-i mângâie, să-i liniștească, în timp ce eu, agățându-mă de portieră, strig întruna:

— Copilul meu! Copilul meu! Individul vrea să plece cu surioara lor! Ajutați-mă!

Chaïm încearcă să închidă portiera, dar reușesc să-l împiedic, mă aplec cu disperare și-l îmbrâncesc, luptându-mă

s-o apuc pe Moriah care, îngrozită, se zbate fără să înțeleagă ce se întâmplă și-mi scapă.

Nimeni nu mă ajută. În clipa asta risc să pierd partida, Chaïm ar putea să mă împingă cu brutalitate, să închidă portiera și să demareze. Dimpotrivă, el e mort de frică. Urletele mele, violența cu care rezist, hotărârea mea — sau lașitatea lui, nu știu... În cele din urmă, un bărbat în vârstă, de cel puțin șazeci de ani, se apropie, se apleacă spre Chaïm, îl înșfacă de umăr și, deoarece cu siguranță a remarcat numărul de înmatriculare al BMW-ului, îi poruncește în germană:

— Leși din mașină!

Chaïm este tânăr și viguros, l-ar putea zdrobi fără probleme pe bătrânul domn. În loc de asta, îndrugă bâlbâindu-se jalnic niște „ăăă“-uri. Continuând să-l țină strâns de umăr, domnul îl obligă să coboare din mașină și eu mă reped s-o recuperez pe Moriah. Salvatorul meu se așează între Chaïm și noi. Ne înconjoară și alte persoane și cineva spune:

— Trebuie să vă duceți la comisariat, doamnă.

Cu glas tremurător, răspund printre lacrimi:

— Da, însă ar fi necesar să fim însoțiți de cineva. Dacă încearcă să fugă? Dacă își repetă tentativa?

Bătrânul domn mă liniștește, este de acord să vină cu noi la postul de poliție care se află la o stradă mai încolo.

La poliție, îl rog pe domnul în vârstă să le telefoneze părinților mei. Acceptă cu amabilitate această sarcină, îi liniștește pe amândoi, apoi revine și mă anunță că au pornit înapoi.

Omul acesta este ca un bunic-minune. Face o scurtă depoziție, declarând cinstit ceea ce a văzut și polițiștii îi dau voie să plece.

Împotriva oricărei evidențe, Chaïm neagă că ar fi încercat să-i răpească pe copii. Pretinde că voia numai să-mi vorbească, însă explicațiile lui încurcate nu-i conving pe polițiști. I se confiscă documentele personale și este închis într-o celulă, până se va lua o decizie. Peste câteva minute bate cu putere în ușa celulei, urlând:

— Vreau cafea!

Un polițist oftează și toarnă cafea într-o ceașcă. Pleacă să i-o ducă. Aproape imediat aud un strigăt:

— Ah, nu! Nu cafea instant!

Presupun că este nevoit să se mulțumească și cu aceasta. Apoi, tot zbierând, cere o pătură, pe care o obține, apoi încă una și, pe urmă, mâncare.

— Nu-i bună!

Privirile pe care le schimbă între ei polițiștii spun limpede ceea ce gândesc despre el. Comportarea lui Chaïm Yarden nu pledează în favoarea lui.

Sosirea tatălui meu aduce un zâmbet larg pe fața unuia din ofițeri. Amândoi sunt vânători, se cunosc.

— Domnule Jacques Heymans!

Am noroc că toate acestea se petrec într-un orașel în care oamenii se cunosc. Deoarece, în fond, incidentul este grav. Poliția mă interoghează îndelung și, după câteva apeluri telefonice, reușește să reconstituie traseul lui Chaïm. BMW-ul l-a închiriat în Germania și în Belgia n-a venit singur. Trei bărbați locuiau cu el la hotel. Se pare că împreună au pus la cale răpirea copiilor. Planul lor era să mă oprească în noaptea trecută pe un drum de țară, dar i-am păcălit ieșind de pe șosea înainte de Nassogne. În mod ciudat, n-au încercat nimic în timpul nopții, probabil din cauza supravegherii efectuate de Olivier. Este posibil și ca existența armelor de vânătoare ale tatălui meu să-i fi dat de gândit lui Chaïm. Oricum, când a vrut să acționeze de unul singur, a dat greș. Spera să mă convingă să plec iarăși cu el în Israel, pentru a continua să se joace de-a tiranul, să mă bată, să-i terorizeze pe copii și să ne silească să mâncăm numai aripi de pui.

Trebuie să recunosc în fața poliției că nici unuia dintre noi nu i s-a încredințat creșterea copiilor, deoarece eu n-am întreprins nimic oficial. Așadar, Chaïm n-a încălcat legea. Un judecător din Bruxelles ne confirmă acest lucru. Nu putem acționa în nici un fel împotriva lui. Singurul lucru pe care-l pot face, până îmi voi reglementa situația, este să mă duc să mă ascund undeva, să-mi piardă urma. Poliția nu are dreptul de a-l ține sub supraveghere decât până diseară.

Sunt ciudate reacțiile pe care le ai când ești în stare de șoc. De când stăm la postul de poliție, nu am decât o singură obsesie: cele două cărucioare cu provizii pe care le-am lăsat în parcare.

— Te rog, mamă, du-te să le recuperezi. Du-te să cauți proviziile...

Dar unde să pun acele provizii? Unde mă voi refugia? Chaïm va ieși de la poliție în seara asta, liber să-și reînceapă atentatele. Și mai furios.

11. Hăituiala

Bineînțeles că această aventură i-a tulburat pe copii. Simon, care își exteriorizează cu ușurință emoțiile, își descarcă furia aruncând cu pietre în perete:

— Tată rău! Lasă-ne în pace! Răule!

Moriah este prea mică, n-a înțeles mare lucru, însă Marina, a cărei fire se aseamănă cu a mea, se închide în ea. Își face un obicei din a-și suge degetul și face pipi pe ea noaptea. Desena cu mîgală, iar acum o vād cum pictează mîzgălituri infantile. Pediatrul prescrie tranchilizante ușoare pe care n-aș vrea să i le dau. Prefer s-o trimit câteva zile la mama mea, într-un mediu familiar, în care se simte în siguranță și care o liniștește enorm.

Ca să le explic copiilor mei ce s-a întîmplat nu am altă soluție decât să le spun adevărul.

— Tătic' voia să vă ia pentru că vrea să ne întoarcem în Israel.

— Tătic rău.

Fără o anchetă prealabilă, judecătorul ezită să-mi încredințeze în mod legal copiii. Eu sunt cea care a plecat; am părăsit căminul conjugal împreună cu fiul și cu cele două fiice ale mele. Cu toate acestea, tentativa de răpire și groaza evidentă pe care le-o inspiră Chaïm aveau să-l convingă pe judecător că primejdia care-i amenința pe copiii mai era reală.

La 17 decembrie 1984, tribunalul din Bruxelles îi atribuie, provizoriu, îngrijirea lor fratelui meu Eric, în calitate de tutore, știind prea bine că vor continua să trăiască împreună cu mine.

Ne regăsim la Mons, în căsuța amenajată de părinții mei. Zidurile de cărămidă o deosebesc de vecinele ei. Foarte plăcută, este situată la intersecția a două străzi, în apropierea unei băcănii. Circulația rutieră este intensă și, de obicei, folosim intrarea din spatele casei, prevăzută cu un gard din fier forjat. Niciodată nu uit să încui poarta aceea cu cheia și, din prudență, le spun copiilor că locuim într-un oraș numit Gand. Dacă întâmplător cineva — de exemplu vreun zbir de-al lui Chaïm — i-ar întreba ceva, sper că această informație falsă ne va permite să câștigăm timp.

Am găsit pentru ei o școală, la trei sute de metri de casă. Nu există decât două clase: o grădiniță pentru cei mici, și o clasă rezervată pentru copiii în vârstă de la șapte la doisprezece ani. Bineînțeles că, atunci când îi înscriu, le arăt învățătorilor copia hotărârii judecătorești, precizând că sub nici un motiv nu trebuie să-i încredințeze pe copii lui Chaïm. Amenințarea este permanentă, trăiesc într-o continuă tensiune nervoasă. De îndată ce-l pierde din ochi pe vreunul din copii, fie chiar și o secundă, intru în panică.

— Nu trebuie să vorbești cu persoane necunoscute, numai bunicu' și bunica au dreptul să vină să vă ia, sau frații mei. Nimeni altcineva. Fiți foarte atenți la oamenii mari pe care nu-i cunoașteți. Nu lăsați pe nimeni să vă ia de mână.

Mă tem că, tot repetându-le precauțiunile pe care trebuie să le respecte, o să-i sperii. Nu vreau să îl descriu pe tatăl lor ca pe un monstru rău care va veni să-i mănânce dar, din păcate, e necesar să nu aibă încredere în el. Am impresia că merg pe sârmă.

Numărul nostru de telefon este secret, nu-l cunosc decât rudele și prietenii apropiați. Iar dacă unii prieteni vor să vină în vizită, îi sfătuiesc să ia seama la mașinile care i-ar putea urmări.

Tata, care posedă un permis de port-armă, păstrează acasă un pistol. Îl ținem sus pe dulap și am învățat să-l încarc

și să-l descarc, ba chiar am început să exerseze cu regularitate pentru ca, în caz de nevoie, să fiu obișnuită cu el și să-l folosesc fără să mă zăpăcesc. Este ciudat că am ajuns într-o asemenea situație. Și totodată logic. La așa ceva incită toată violența lui Chaïm, amenințările lui, tentativa lui de răpire. *Simt*, ca și familia mea, că n-a renunțat.

Prima reglementare oficială mă liniștește oarecum. *La 3 aprilie 1984*, tribunalul din Bruxelles îmi încredințează, după efectuarea unei anchete, creșterea copiilor mei, cu acordul lui Chaïm. Numele copiilor sunt tăiate cu o linie vizibilă pe pașaportul lui, în așa fel încât, dacă ar încerca să călătorească împreună cu ei, să i se pună imediat întrebări.

Mă aștept, fără a fi prea convinsă, ca el să vrea să-și exercite dreptul de vizită. Într-o dimineață, primim o scrisoare recomandată. Recunosc pe plicul mare, cafeniu, scrisul lui. A fost pus la poștă în Bruxelles și nu conține decât o broșură despre organizarea ajutorării femeilor singure.

Arunc totul. Gluma mi se pare de prost gust și mă întreb ce urmărește.

În zilele cu drept de vizită pentru Chaïm mă duc la părinții mei și aștept. Niciodată nu vine.

Peste câteva săptămâni, sosește încă o scrisoare recomandată; același scris, pusă la poștă tot în Bruxelles. De astă-dată e vorba de un eșantion de parfum denumit „Clar de lună”. Jocul lui este idiot, nu-i înțeleg scopul dar, de data aceasta, păstrez plicul și conținutul, pentru orice eventualitate.

Astăzi am văzut în oglinda retrovizoare o mașină suspectă. Sunt deja câteva minute de când mă urmărește o Toyota de un albastru intens. La prima bifurcație părăsesc autostrada, dar Toyota se ține după mine. Opresc în parcare a unui mic centru comercial — Toyota albastră trece în goană, fără să se oprească. Respir ușurată și mă dojenesc în gând. Devin într-adevăr paranoică, trebuie să mă calmez.

Ceva mai târziu, pe drum, văd iarăși Toyota albastră. Aceeași, sunt sigură. Din nou parchez repede și încă o dată

celălalt automobil mă depășește. Treaba asta nu-mi place deloc. Cu atât mai mult cu cât o văd iar trecând, în clipa în care intru pe mica stradă din Mons pe care locuim.

Nu poate fi decât Chaïm sau cineva care m-ar urmări în numele lui — dar este ridicol! Pentru o urmărire nu s-ar folosi o mașină atât de bătătoare la ochi. Probabil că o persoană din cartier a cumpărat o Toyota, asta-i tot.

În toamna anului 1984 o înscriu pe Moriah la grădiniță. Viața se organizează după o rutină bine reglementată. În fiecare dimineață îi duc pe copii cu mașina la școală, îi las acolo, aștept să-i văd intrați și plec la muncă. Seara îi recuperez în același fel și, după cină, ne petrecem serile jucând cărți sau dezlegând jocuri de puzzle. Televizor nu avem, nu vreau așa ceva. Această invenție abrutizantă nu-și va găsi locul în educația copiilor mei. În toamna aceasta suntem fericiți, eu sunt calmă și am adoptat deja două personaje noi: Max, un teckel de talie mijlocie, și ET, tot un teckel, dar foarte mic. Este dat dracului de rău și noi îl adorăm; mi-o amintește puțin pe Princesse.

În dimineața de 17 octombrie, i-am lăsat ca de obicei pe copii la școală și, în drum spre birou, mă abăt să cumpăr câteva materiale de birou în timp ce tata primește un telefon de la directoarea școlii, complet înnebunită.

— Trebuie să veniți imediat, tatăl este aici, vrea să-i ia pe copii!

Tata se repede la școală, iar Eric telefonează la toate papetăriile din oraș, încercând să mă găsească. Tata sosește în clipa în care Chaïm se ceartă violent cu învățătorii, fluturându-le prin fața ochilor un document. Fără să mai aștepte, cheamă poliția.

Între timp, eu mă înapoiez liniștită la birou, cu agrafele mele și cu câteva coli de hârtie copiativă. Eram așteptată de Eric. Furioasă la culme, ajung în mijlocul unui haos. După câțiva vreme reușesc să înțeleg că hârtia fluturată de Chaïm este o scrisoare pe care a obținut-o, Dumnezeu știe cum, de la un avocat belgian și care stipulează că lui îi sunt încredințați

copiii. Înarmat cu acest document a venit pur și simplu la școală, cerându-i pe Marina, Simon și Moriah Yarden.

Bineînțeles că învățătoarea a refuzat să îi încredințeze, și el a avut tupeul s-o ia de mână pe Moriah, spunând:

— Sunt tatăl lor, așa că-i iau cu mine în Franța.

Nu-și închipuia că va întâmpina o asemenea rezistență. Învățătoarea a luat-o pe Moriah în brațe, colegul ei de la clasa celor mari a venit să-i dea ajutor și, în timp ce discutau cu furie despre valabilitatea acelei hârtii, am fost înștiințați noi.

Din această situație penibilă ne scoate poliția, comparând documentele: hotărârea obținută de mine de la tribunalul din Bruxelles este, în mod evident, mai demnă de încredere decât scrisoarea unui avocat. Copiii îmi sunt redați imediat. Dar când ies de la școală văd o mașină staționând nu departe de acolo. Tata se apropie cu pași hotărâți de cel de la volan.

— Ce faci dumneata aici?

Individul pare stânjenit, mai degrabă necăjit, dar nu refuză să ne răspundă. Ba chiar este deosebit de vorbăreț.

— Sunt detectiv particular. Tipul ăsta a venit la mine într-o zi și s-a prezentat ca fiind unchiul a trei copii al căror tată este israelit iar mama belgiancă. Mi-a înșirat o poveste potrivit căreia mama ar fi bănuită că-i maltratează pe copii. Îi promisese fratelui său rămas în Israel să verifice el însuși și să-i trimită știri. Am acceptat să-l ajut. Am început prin a supraveghea casa din Bruxelles a bunicilor, ca să vă putem apoi fila. Așa v-am urmărit până la Mons. Apoi am telefonat la toate școlile din zonă. Când am reușit să dau de copii, domnul acela a venit și el, așa cum ne înțelesesem, ca să verificăm împreună cum se simt copiii... Și acolo am înțeles că el era tatăl, nu unchiul lor. Și că voia să plece cu ei... Evident, nu mai eram de acord, ba chiar m-am infuriat; l-am lăsat singur și am rămas afară, să văd ce avea să se întâmple. Este un ticălos! A crezut că mă duce de nas... Mi-a îndrăgățat minciuni. Pregătise totul. Ar fi trebuit să-l bănuiesc, când l-am văzut că parchează o mașină ceva mai departe... pariez că-și făcuse planul să urce repede în ea împreună cu copiii și să ajungă la frontiera franceză. Dar fiți liniștiți, nu mai poate fi

vorba să colaborez cu el. Dimpotrivă, dacă aveți nevoie de mine — nu se știe niciodată! — iată numărul meu de telefon.

Toyota albastră era a lui. Chaïm intenționase să schimbe mașina în ultimul moment. Am fi putut s-o reperăm pe cea albastră, dar s-o lăsăm să treacă pe cealaltă, pe cea anonimă.

Acum îmi cunoaște adresa din Mons. *Oare casa, școala, toate precauțiile pe care le-am luat vor fi de ajuns? Oare va trebui să plec iar, să mă ascund în altă parte?* Nu aceasta e soluția, ar însemna că niciodată nu voi înceta să fug. De fiecare dată când va apărea din nou, viața copiilor va fi tulburată. Ca și nervii mei. Refuz o asemenea existență. Este preferabil să rămân aici și să înfrunt primejdia cu prudență. O prudență extremă.

Însă de câte ori reapare, simt aceeași teroare ca odinioară. Uneori reușesc să mi-o stăpânesc, alteori mă cuprinde cu brutalitate, mă copleșește și nu mai știu ce să fac.

Cu prilejul unei întâmplări care n-ar fi trebuit să-mi producă o asemenea panică, îmi dau seama de fragilitatea mea.

Este vorba de un week-end de vânătoare la locuința din Nassogne. Casa e plină de invitați și frații mei au decis să doarmă în vechea noastră cabană de vânătoare din mijlocul pădurii. Seara se încheie, după o zi istovitoare. Tata, care a băut cam multșor, se enervează pentru un fleac, de care nici nu-mi mai amintesc. Dar el se aprinde, și tot așa și eu. La fel ca în adolescență, cu nervii la pământ, răcnesc tot atât de tare ca și el. Tata iese trântind ușa. Eu mă hotărâsc să plec. Ca odinioară. M-am săturat, las baltă totul și plec; urc repede în mașină, intenționând să mă duc la frații mei, la cabană.

Dar tata mă ajunge din urmă și reîncepem să ne certăm, până în momentul în care tata, mânios, mă îmbrânțește cu mânie. Simplul fapt de a vedea mâna unui bărbat ridicată asupra mea declanșează o reacție cu totul nebunească. Cel pe care-l văd este Chaïm, el e cel care ridică mâna. Mă revăd sub dominația lui, tremurând supusă, înnebunită. Loviturile vor cădea peste mine nenumărate, nu le voi mai putea număra.

les din cabană ca o furtună și o iau la goană prin pădure, urlând. Frații mei aleargă după mine și, când izbutesc să mă prindă, mă găsesc vorbind singură, povestind despre Chaïm, cele mai cumplite momente ale căsniciei noastre... sunt în plin delir.

Mă urcă în mașina lui Eric. Ca să mă împiedice să sar din mers, Michel este nevoit să se așeze pe genunchii mei. Și, în timp ce gonesc spre medic, eu spun totul! Destăinui toate ororile, purtarea bestială a lui Chaïm. Niciodată n-am vorbit așa, năicând n-am dat atâtea amănunte. Până acum, frații mei au crezut întotdeauna că fusese vorba de o palmă sau două, de încăierări verbale, nimic mai mult. Sunt îngroziți.

Doctorul trebuie să vină până la mașină ca să-mi facă două injecții cu valium. Înfige acul prin îmbrăcăminte, altminteri este imposibil. Încet-încet, logoreea, valul de spaime refulate se domolesc. Ființa înnebunită de furie în care mă transformasem în câteva secunde este epuizată, vlăguită. Nu mai știu ce am spus. Însă, începând din ziua aceea, aveam să-i aud deseori pe frații mei și pe prietenii lor propunându-mi:

— Patsy, ce-ar fi să ne unim trei sau patru dintre noi și să-l luăm pe individul acela la o plimbare prin pădure? Pricepi ce vrem să zicem?

Eric este de părere că, în orice caz, Chaïm merită o bătaie bună, fie și numai pentru a-l face să înțeleagă să ne lase în pace. Chiar și tata este de acord cu el.

— Ar trebui să-i rupem amândouă mâinile: ca să se ducă să facă pipi ar avea nevoie de cineva și asta i-ar da timp de gândire la tot ceea ce ți-a făcut.

Se descarcă în felul acesta, știind prea bine că nu așa îți poți face dreptate. Dar e clar că tare ar avea chef să treacă de la vorbe la fapte. Probabil că, în delirul meu, am povestit totul, de vreme ce toți se arată atât de dornici de răzbunare.

Războiul nervilor nu-mi lasă odihnă. La o lună după cea de-a doua tentativă de răpire, avocatul belgian al lui Chaïm ne aduce la cunoștință că tribunalul din Haifa a atribuit îngrijirea copiilor numai lui Chaïm, și asta cu începere de la

10 iunie 1984, deci încă de acum câteva luni. Și-a luat sarcina de a obține în Belgia transpunerea în formă executorie a acestei hotărâri judecătorești.

— Este ridicol! Cum ar putea un tribunal să dea un verdict fără ca eu să fiu măcar înștiințată cu privire la procedură? Nici măcar nu au cerut versiunea mea referitoare la tot ce s-a întâmplat!

Avocatul nostru obține copii ale acelui document în care se spune că Yarden Chaïm mă acuză de a-i fi maltratat copii. Tribunalul l-a crezut fără măcar a audia apărarea. Așa se explică îndrăzneala lui.

În majoritatea țărilor lumii, în principiu, ambele părți sunt reprezentate la proces. Dar în Israel, reclamantul trebuie doar să furnizeze dovada că i-a comunicat celui alt data procesului. Iar avocatul lui Chaïm susține că posedă această dovadă. Are o copie a recipiselor pe care le-am semnat pentru cele două scrisori recomandate de la Chaïm. Broșura adresată femeilor singure și parfumul „Clar de lună”. Slavă Domnului că am păstrat ultimul plic și conținutul lui, ceea ce ne îngăduie să blocăm pentru moment atacul pornit de el.

Înainte de plângere la poliția judiciară, acuzându-l pe Chaïm de utilizarea unor documente false pentru a obține încredințarea copiilor. Completez și o cerere de separare de bunuri și cer să-mi achite o pensie alimentară pentru copii. Niciodată n-am râvnit la banii lui, situația ar fi mai degrabă inversă, dar m-am hotărât să trec în mod radical la ofensivă.

La 28 februarie 1985, tribunalul din Bruxelles își confirmă decizia. Mi se încredințează în mod permanent creșterea copiilor dar, deoarece Chaïm nu vrea să divorțeze și fiindcă nu pot furniza nici o dovadă a maltratărilor pe care le-am suferit, va trebui să mai aștept cinci ani până să fiu eliberată din această căsnicie.

Între timp, Chaïm este condamnat de către judecător la plata unei pensii lunare de 7.500 de franci belgieni pentru fiecare copil. Niciodată nu avea să trimită banii, dar nici nu mă așteptam s-o facă. Numai că, acum, am posibilitatea de a-l

trimite la închisoare pentru neplată. Lucrurile par să se limpezească. Chai'm s-a potolit.

Urmează să mă liniștesc. Ar trebui să fiu în stare să mă întorc seara acasă singură. Au trecut doi ani de când sunt independentă și un tribunal m-a socotit îndeajuns de adultă pentru a-mi încredința creșterea copiilor mei. *Nu mai fi copilă, Patsy, stăpânește-ți spaima, înfruntă noaptea, pleacă în week-end, este primăvară...*

Înapoiindu-mă dintr-un week-end petrecut la Nassogne, pentru prima dată după patru luni nu cer ca tata sau fratele meu să mă însoțească până la Mons. M-am hotărât să fiu curajoasă. Se înserează. Parchez mașina în fața căsuței din cărămidă, deschid ușa, îi îndemn pe copii să intre, aprind lumina și reînchid ușa.

Cineva a intrat aici. Am senzația ciudată, aproape palpabilă, că nu mă înșel. Cu toate acestea, în aparență nimic nu-i deranjat, ușile sunt intacte, nici o urmă de efracție, nici un geam spart. Dar este ceva straniu. Să fie un miros? Nu știu.

— Copii, o să rămâneți în bucătărie, fără să mișcați. Dacă țip, alergați la vecini, ne-am înțeles?

Trei perechi de ochi mă privesc cu spaimă. Au înțeles. Urc scara abruptă care duce la primul etaj. În această parte a casei nu sunt ferestre, e întuneric beznă și mor de frică, aproape că-mi vine să vomit. Îmi apăs stomacul cu amândouă mâinile, încleștându-mi degetele în așa hal încât mă doare pântecul. Inspectez încăperile, una câte una, deschid dulapurile, încercând zadarnic să mă liniștesc pe măsură ce nu găsesc nimic suspect. Bijuteriile mele sunt la locul lor, pistolul pe dulap...

Bun, este prima noapte când sunt singură, m-am speriat de pomană. De vină sunt imaginația, nervii mei; trebuie să încetez să-i mai înspăimânt pe copii.

— Nu-i nimic... totul e-n ordine. O să mâncăm și o să ne culcăm devreme, toată lumea este obosită!

La unsprezece seara sunt încă trează, pândind cel mai mic zgomot. Și, deodată, cineva bate cu îndârjire la ușa de

la intrare, chiar sub fereastra camerei mele. Mă scol repede pe întuneric și dau ușor la o parte perdelele grele. La lumina felinarului văd doi ofițeri de poliție. Unul dintre ei flutură ceva — un pașaport pe care mi se pare că recunosc fotografia lui Chaïm. Cobor în fugă, legându-mi cordonul capotului. Deschid ușa. Unul dintre polițiști mă salută spunându-mi:

— Domnul Chaïm Yarden este cu noi, pe bancheta din spate a mașinii. Dânsul dorește...

— Mă opun să intre în casa mea!

— Ascultați-mă, doamnă, voi trece direct la subiect. Soțul dumneavoastră afirmă că vă drogați, că faceți comerț cu droguri, că vă bateți și vă torturați copiii. Ne-a spus că le-ați crestat degetele și urechile...

— E nebun?

— Nu avem mandat de percheziție dar, dacă ne permiteți, am vrea să-i vedem pe copii.

— Dumneavoastră da. Nu am nimic de ascuns. Intrați!

Îi conduc pe cei doi polițiști în camera fetelor, aprind lumina și, ca să nu le trezesc, șoptesc:

— Poftim, puteți să vă uitați la degete, la urechi, la tot ce vreți!

Evident, nici măcar nu se mai obosesc să se ducă să-l vadă pe Simon. Coborâm în bucătărie și, în timp ce unul din ei efectuează o mică inspecție prin casă, fără a-și permite să deschidă vreun dulap sau un sertar, celălalt stă de vorbă cu mine, fumând o țigară. Concluzia lor în urma acestei anchete politicoase este că nu mă droghez. Eu insist.

— Dacă vreți să-mi faceți o analiză a sângelui, duceți-mă la post...

— Nu avem dreptul să procedăm așa. Însă va trebui să vă prezentați la o clinică și să vi-o faceți. Măine, după școală, să veniți la comisariat împreună cu copiii.

Pleacă, lăsându-mă cu spaima și cu furia mea. Nu pot rămâne singură. Chaïm a revenit, era aici, în întuneric. Și, pe deasupra, însoțit de polițiști. Acuzându-mă de josnicii nebunești.

Chiar a doua zi vine iar mama, să mă susțină în această nouă încercare. Rămâne acasă în timp ce eu mă duc la comisariat, așa cum s-a stabilit, împreună cu copiii.

Polițiștii se poartă cu un calm și o amabilitate de mare profesionalism. Îi duc pe copii într-o încăpere unde li se dau jucării. Aveau să le pună întrebări în aparență anodine, fără a-i traumatiza. Între timp, pe mine mă interoghează un inspector.

— Unde erați în acest week-end?

— În casa de la țară a familiei mele, la Nassogne, cu câțiva prieteni...

— Soțul dumneavoastră pretinde că v-a văzut duminică după-amiază, în centrul orașului Mons, vânzând droguri. Este a treia oară când vine să vă acuze, și de fiecare dată ne-a oferit informații detaliate.

Este ceva atât de prostesc încât nu mă simt nici măcar nervoasă. Răspund la întrebări fără nici o teamă — de fapt nici n-aș avea de ce să mă tem.

— V-a mai vorbit vreodată despre droguri?

— Îmi amintesc că odată, la Tel-Aviv, mi-a arătat un loc unde, din câte spunea, se puteau cumpăra droguri. Asta-i tot.

— Credeți că ar fi capabil să vă facă rău ascunzând acasă la dumneavoastră droguri?

— Nici chiar așa! Nu cred că ar merge până acolo...

Copiii revin, poliția a constatat că sunt sănătoși, atât fizic cât și mental, și mi se dă voie să mă întorc acasă.

În mașină reflectez serios. Încăpățânarea aceasta nu-i este caracteristică lui Chaïm. De obicei încearcă o figură urâtă; dacă dă greș, renunță destul de repede, chiar dacă găsește altceva... Însă de data asta a venit de trei ori să mă acuze la comisariatul din Mons. *Pentru ce este atât de sigur pe el?* Trebuie să scotocesc în amănunțime casa.

Mama stă cu copiii în bucătărie, iar eu inspectez toate ungherele de la parter. Dulapuri în perete, sertare, bufete. Nu găsesc nimic; dacă a ascuns într-adevăr ceva aici, trebuie s-o fi făcut în camera mea. Acolo se află patul și două noptiere cu sertare. Una dintre ele este „seiful secret”. Copiii lasă acolo

mesaje, mici desene, lucruşoare pe care le-au făcut la şcoală. Printre obiectele mele personale nu găsesc nimic, dar în „seiful secret” descopăr un pachet foarte mic, învelit în hârtie galbenă. Desfăcându-l, îmi dau seama că este prea bine ambalat pentru a fi opera unor mâini de copil. Conţine mici grăunţe de un bej cenuşiu, asemănătoare cu nisipul.

Anunţ imediat comisariatul. Sunt sfătuită să aduc chiar a doua zi ceea ce am găsit. Încelesc în folie de aluminiu obiectul misterios şi îl ascund în partea cea mai de sus a dulapului de haine, unde copiii nu pot ajunge. Toată seara mă întreb ce poate fi acea pulbere ciudată. *Otravă?* A doua zi o predau la comisariat. Va fi trimisă la laborator. Rezultatele le vom căpăta peste câteva zile.

Pe drumul spre casă, mă întreb deodată: *Şi dacă mai sunt şi altele? Mici grămăjoare otrăvitoare răspândite prin casă?*

La o oră după întoarcerea mea acasă, patru maşini de poliţie se opresc simultan în faţa uşii; de astă-dată poliţiştii nu mai sunt chiar atât de politicoşi. N-au avut nevoie de laborator pentru a înţelege că substanţa pe care le-am adus-o e heroină! Mi se cere să-mi arăt braţele. Le arăt. Pe ele se văd mici urme ale unor înţepături.

Eu donez cu regularitate sânge, deoarece am o grupă sangvină rară şi greu de recoltat — grupa O cu RH negativ — şi, după înapoierea în Belgia, am considerat că este de datoria mea să fac asta. Arăt legitimaţia mea de donatoare şi unul din poliţişti remarcă:

— Presupun că vi s-au făcut analize şi că nu s-ar accepta sângele unei drogate. Va trebui să verificăm.

Sunt supusă unui interogatoriu amănunţit, consemnat într-un raport, sub ochii mei. Profit pentru a le împărtăşi poliţiştilor temerile mele şi îi rog să scotocească serios casa, pentru cazul în care ar fi rămas ceva negăsit de mine.

— Înţelegeţi-mă, mi-e frică pentru copii, Verificaţi tot ce vreţi. Luaţi cu dumneavoastră tot ce poftiţi, prefer să fiţi dumneavoastră cei care vor găsi drogul acesta, dacă mai există, decât micuţii mei.

La scurtă vreme după aceea mă duc să-mi fac o analiză a sângelui și urinei. Rezultatele arată că la cină am mâncat pește și că am băut multă cafea. Nici urmă de drog.

Poliția nu-i destăinuiește lui Chaïm nimic referitor la anchetă; dimpotrivă, de câte ori revine să mă acuze, îl ascultă cu atenție. El se încapățânează, convins că va obține un rezultat, neștiind că poliția belgiană nu este atât de credulă.

Mașina îi este demontată bucată cu bucată. Nu transportă droguri, așa cum s-ar fi putut crede, dar posedă o hartă a Europei pe care a înconjurat cu carioca toate centrele cunoscute pentru distribuire de droguri. Din păcate asta nu constituie o dovadă suficientă pentru a-l incrimina. Dar eu încep să mă întreb dacă nu cumva așa a găsit mijloacele financiare prin care să-și înfăptuiască amenințarea. Aceea de a-mi distruge viața.

Călătoriile, avocatul, tribunalele, detectivul particular, hotelurile, închirierea mașinilor... *Unde găsește „săracul” Chaïm banii cu care să plătească toate acestea?*

Merg în continuare la părinții mei în zilele în care Chaïm are drept de vizită, luna și miercurea. De fiecare dată un drum de trei sferturi de oră cu mașina.

Uneori Chaïm se prezintă la ușă, dar nu sună. Stă acolo, țeapăn ca un țăruș. Într-o zi, o vecină îmi telefonează ca să se plângă. Chaïm s-a instalat în grădina ei, pentru a ne supraveghea casa. De câteva ori îl văd mergând încoace și-ncolo pe trotuarul de vizavi, însă niciodată nu vine să ceară să-i vadă pe copii. Încă se mai amuză cu un joc diabolic ale cărui reguli îmi sunt necunoscute.

La aproximativ trei săptămâni de la incidentul cu drogul, mașina lui Chaïm apare iar pe strada casei noastre din Mons. Trece de mai multe ori prin fața curții, fără a încerca defel să se sustragă atenției noastre. O iau în casă pe Moriah care se juca în grădină. Aștept. Îl văd parcând mașina, venind până la poarta încuiată cu cheia și zgâlțâind grilajul de fier forjat pentru a-mi atrage atenția. Ies, păstrând o distanță prudentă.

— Ce vrei?

— Am venit să-i văd pe copii.

— Așteaptă aici.

Reintru în casă, să discut problema cu tatăl meu. Condițiile dreptului la vizită sunt stricte. Lunea și miercurea după-amiaza, și numai la Bruxelles, pe Rue des Fleurs. Astăzi nu e nici ziua, nici locul potrivit. Avocatul ne spune la telefon că, realmente, nu știe ce trebuie să facem. Ne sfătuiește pur și simplu:

— Ținând seama că nu este vorba de o procedură legală, dumneavoastră decideți. Dacă vreți să fiți răi, refuzați. Dacă nu, acceptați.

Sunt aproape decisă să-l las să intre. Tata este aici, nu risc mare lucru.

— Verifică-i totuși, pașaportul înainte...

— Crezi?

— Nu se știe niciodată. Du-te să i-l ceri.

Apropiindu-mă atât de mult de el, mă înfior toată. Și totuși între noi există grilajul.

— Dă-mi pașaportul, vreau să-l verific.

Mi-l arată de departe, fără a-l deschide. Cer să mi-l dea, să-l pot cerceta. Cu un zâmbet provocator și plin de răutate, îmi răspunde de parcă aș fi o puștoaică de zece ani:

— În cazul acesta, iată, îl deschidem; pe prima pagină este un număr, iar pe a doua, uite, găsim o fotografie... și pe urmă...

Îi smulg pașaportul din mâini și plec în fugă spre casă, în timp ce urlă insulte. Răsfoiesc documentul. Nu cuprinde numele copiilor. Totul e-n ordine. Dar tata ia și el pașaportul.

— Dă-mi voie să văd mai de aproape.

Întoarce filele una câte una, încet, și observă ceva:

— Privește, Patsy... lipsește o pagină, a rupt-o...

Ne repezim încă o dată la telefon, să-l sunăm pe avocat, care ne confirmă:

— Hotărârea tribunalului precizează că numele copiilor înscrise pe pașaportul lui trebuie să fie barate cu o linie vizibilă. Este singurul mod în care se poate atrage atenția celor de la frontieră dacă el călătorește însoțit de copii. Deoarece nu acesta-i cazul, fiți precauți.

Prin grilaj, mă uit la el cu scârbă.

— Nu poți intra. Ai smuls o pagină și eu știu pe care.

Începe imediat să răcnească:

— Așa, care va să zică? Nu vrei să mă lași să-mi văd copiii?! Dă-mi înapoi pașaportul!

— Nu.

— Foarte bine, te previn că mă duc la comisariat!

— Du-te. Eu păstrez pașaportul acesta.

Pleacă furios, iar eu telefonez la toate posturile de poliție din împrejurimi. Nu știu unde se va duce să se plângă. Unul dintre ofițerii cărora le telefonez mă întrerupe:

— Este aici, tocmai a sosit. Vă chem peste câteva minute.

Într-adevăr, după scurtă vreme mi se aduce la cunoștință explicația dată de Chaïm:

— Ne-a prezentat un pașaport israelian pe care numele copiilor sunt, cu adevărat, barate. A spus că, din precauție, posedă două pașapoarte, deoarece nu are încredere în dumneavoastră și susține că dumneavoastră ați smuls foaia care lipsește.

— Dar minte!

— Se poate, însă vă rog să-mi aduceți pașaportul pe care-l dețineți.

Sosesc la postul de poliție și îmi dau seama că ofițerii sunt hotărâți să ne constrângă să rezolvăm această neînțelegere.

— Vă vom lăsa singuri, ca să puteți discuta, de acord?

Nu am deloc poftă să mă aflu din nou față-n față cu el, dar ofițerul insistă:

— Trebuie să vă lămuriți, într-un fel sau altul...

N-am de ales. Trebuie să rămân politicoasă, să nu tremur, să le dovedesc polițiștilor că el este mincinosul. Nu mă va învinge, sunt tare.

Luăm loc de o parte și de alta a unei mese, într-o sală de ședințe tristă și rece, cu pereți goi. Chaïm trece imediat la ofensivă, debitând șirul obișnuitelor lui reproșuri. Tatăl meu m-a obligat să părăsesc Israelul; el nu m-a bătut niciodată și, dacă a făcut-o, a fost pentru că s-a văzut silit să recurgă

la asta dat fiind comportamentul meu de mamă nedemnă, etc... Îmi este din ce în ce mai greu să-mi păstrez calmul. Când îmi ies din fire, îmi susură pe un ton lipicios, insuportabil:

— Haide, Patsy, nu te enerva, nu fi atât de nepoliticoasă... Chiar că ești o fetiță rea... Și mai pretinzi să crești cum trebuie niște copii, când tu vorbești atât de urât...

După trei sferturi de oră de discuții interminabile și zadarnice, un polițist vine și-i cere lui Chaïm documentele de identitate. Profit de prilej să-l întreb:

— Sunt obligată să rămân aici, cu el? Această discuție nu duce la nimic și sunt foarte enervată...

Ofițerul înalță din umeri fără a-mi răspunde, iar eu ies odată cu el. Chaïm rămâne în sala de ședințe cât timp i se verifică actele. În mod evident, sunt redactate în ebraică și nimeni nu înțelege nimic. Văzându-i în încurcătură, îmi ofer ajutorul.

— Țsta nu-i un act de identitate, este legitimația lui de rezervist în armată.

Calculatorul intră în funcțiune; la comisariatul din Mons încep să se adune informațiile privitoare la Chaïm. Imprimanta le tipărește fără oprire: a fost expulzat o dată din Belgia, a încercat să-i răpească pe copii, este bănuit a fi traficant de droguri.

De data asta polițiștii s-au săturat. Pentru ei este de ajuns; îl urcă într-o mașină, ca să-l conducă la frontiera franceză. Este expulzat pentru a doua oară de pe teritoriul belgian.

Oricine știe că în Europa frontierele nu înseamnă mare lucru și că, de îndată ce va avea chef, Chaïm va putea reveni, pe jos sau cu mașina, să mă hărțuiască. Hărțuiala nu s-a sfârșit și mă tem serios să nu dureze mult. Uneori mi se întâmplă să cred că nu se va termina niciodată și că toate ușile reprezintă o amenințare, ca și toate colțurile de stradă, ca toate nopțile întunecate.

Din fericire, există întotdeauna o dimineață și zâmbetul copiilor mânjiți de lapte sau de dulceață... Viața este mai puternică decât sinistrul Chaïm.

12. Un an de independență

Am nevoie de o slujbă și de propria mea casă. Mai întâi, pentru că societatea de transporturi rutiere de la Mons unde eram angajată ca stagiară a dat faliment și, în al doilea rând, fiindcă e timpul să mă ocup de traiul micii mele familii. Ca să realizez asta, îmi fixez un termen: începerea școlilor, în 1985. Prin mica publicitate găsesc un post în departamentul administrativ al firmei „Olivetti”. Salariul este mic și mi se cere să clasez facturi opt ore pe zi, într-un birou supra-aglomerat și zgomotos. Nu pot să sufăr genul acesta de muncă, dar mi-am găsit-o singură, fără ajutorul relațiilor tatei, ceea ce mă umple de mândrie.

Birourile se află într-un imobil modern pe care eu îl consider foarte urât, unde obligația de a mă închide acolo zilnic nu mă face să-mi ies din minți de bucurie. O vreme nici măcar nu mi se precizează un anume birou în care să lucrez, și mă plimb cu teancul meu de documente dintr-un loc într-altul. Am întotdeauna la mine o mică fotografie înrămată cu copiii, pe care mi-o așez în fața ochilor. Amănuntul acesta nu pare să-i placă șefei mele.

— De ce iei pretutindeni cu dumneata fotografia asta?

— Pentru că sunt copiii mei!

— Copiii sunt ceva, munca — altceva!

Începe bine!

O altă problemă o constituie limba. La Bruxelles, multe afaceri se tratează în olandeză și birocrații au tendința de a se purta cu snobism cu persoanele care nu vorbesc decât franțuzește. Foarte curând mă ciocnesc de un oarecare Walter Boghaert, șeful de proiecte al departamentului de marketing. Mă sună și-mi dă ordine în olandeză, vorbindu-mi foarte repede, și eu sunt nevoită să-l rog:

— Vorbiți-mi în franceză.

Și închid telefonul. Joaca aceasta durează câteva clipe. Probabil plictisindu-se să i se tot trântască telefonul în nas,

sfârșește prin a suna la alt aparat, cerându-i ceea ce vrea, tot în olandeză, unei salariate mai binevoitoare decât mine. Când ne întâlnim din întâmplare în holul de intrare, privirile noastre se evită. În ciuda acestor inconveniente, contractul meu provizoriu este prelungit și sunt trecută la gestiunea pe calculator a stocurilor. O ambianță care nu mă prea entuziasmează, într-un decor lipsit de personalitate... Aici, toată lumea pare să nu se gândească decât la un singur lucru: să mai urce cu o treaptă, chiar cu prețul de a-i călca în picioare pe alții.

Împotriva oricărei așteptări, îmi găsesc un aliat în persoana unui bărbat mai în vârstă decât mine și atât de arțagos încât a fost izgonit în acest birou de la subsol. Adoră liniștea și izolarea, este expert în informatică și devine profesorul meu, răbdător și eficient. Îmi descopăr un dar nebănuit: capacitatea de a imagina concepte informatice. Dar pentru a le transforma într-un program bine structurat trebuie să învăț enorm și el mă ajută foarte mult. Contractul de angajare îmi este reînnoit; de acum mă pot gândi să nu mai depind din punct de vedere financiar de părinții mei și să mă instalez undeva, cu copiii.

Găsesc o căsuță la numărul 9 pe Rue Verte, în cartierul Kraainem. Are trei etaje, cinci camere și o curte mică, în spate.

Ziua în care semnez contractul de închiriere reprezintă o etapă importantă în viața mea. Este prima dată când Patsy își asumă în întregime responsabilitatea.

Aleg școala copiilor. Simon este înscris la școala catolică „Saint-Joseph”, la secția de limbă olandeză. Am înțeles că, pentru a reuși la Bruxelles, e mai bine să cunoști ambele limbi. Școala nu-i departe de biroul meu. Pentru fete — o altă școală catolică și tot de limbă olandeză: institutul „Mater Dei”.

Explic din nou, la fiecare școală, precauțiile ce trebuie respectate. Mai întâi arăt copia hotărârii judecătorești prin care copiii îmi sunt încredințați mie. Fără încuviințarea mea nu trebuie să plece cu altcineva. Orice modificare a modului în care își petrec timpul trebuie să constituie obiectul unei

supravegheri deosebite. Dacă lipsesc de la școală pentru vreun motiv oarecare, informația, în scris sau telefonică, nu trebuie să vină decât din partea mea.

Prima mașină care-mi aparține mie, un Citroën vechi verde, îmi satisface din plin nevoile. În fiecare dimineață, pe la ora opt, mă poartă voios până la școala lui Simon, unde îmi las cei trei copii. De acolo, o prietenă le conduce pe Marina și pe Moriah la școala lor. Copiii ei sunt înscriși tot la aceste două școli. Aranjamentul acesta îmi îngăduie să fug apoi la biroul meu, unde lucrez toată ziua, cu o pauză de o jumătate de oră pentru masă și eventuale cumpărături. La ora cinci după-amiază îl recuperez pe Simon și apoi pe fete.

În funcție de circulație, ajungem acasă pe la cinci și jumătate sau la șase fără un sfert. După aceea mă consacru copiilor. Lecțiile, joaca și, mai ales, jocurile de puzzle. Pe urmă baia, glumele, cina, și toată lumea se bagă în pat la ora șapte și jumătate. După ce mi-am învelit puișorii, mă ocup de curățenia casei și de călcatul rufelor.

Această perioadă e cea mai frumoasă amintire a mea din vremurile trăite laolaltă cu Marina, Simon și Moriah.

Simon se obișnuiește greu cu această rutină — temele în olandeză îi crează probleme. Fiul meu este un perfecționist și se enervează când nu reușește să copieze fără greșală alfabetul. Rupe foile din caiet și o ia de la început, plângând. Uneori îl găsesc sugându-și plictisit degetul, stând singur pe canapea, cu un câine pe genunchi și cu celălalt alături de el. Copilul acesta e stresat ca urmare a lungilor ceasuri de studiu de la școală, are nevoie de mișcare, trebuie să-și cheltuiască surplusul de energie. Institui sfertul de oră de fotbal în curtea casei și, după ce lovește mingea cu îndârjire, se simte mult mai bine. Unic băiat în familie, Simon se consideră ca fiind micul șef. Așa, de pildă, a decis că „fetele” nu au voie să intre în camera lui!

— De acord, Simon, nu vor intra în camera ta, numai că același lucru va fi valabil și pentru tine, nu vei intra într-a lor...

— Ah, nu!

Bucățiica asta de bărbat voluntar acceptă în cele din urmă o coabitare mai frățească...

Mulțumită săptămânii de lucru de treizeci și opt de ore, am posibilitatea să fiu liberă miercuri după-amiaza, din două în două săptămâni. Uneori, când vremea ne permite, închiriem o barcă și facem turul lacurilor din apropiere. Copiii înfloresc, viața noastră e plăcută, mica mea familie este din ce în ce mai solidară: dacă unul din copii săvârșește o prostie, răspund toți trei deodată:

— Eu am făcut-o!

Sunt mândră de ei. Și ei de mine.

Patsy, fetițio, nu te descurci prea rău în calitate de mamă „nedemnă”.

Chaïm este mereu prezent, undeva în umbră, încercând să ne chinuiască. O funcționară de la Asigurările Sociale îmi telefonează într-o zi în legătură cu o problemă de adresă.

— N-ați scris-o pe cea care figurează la noi... În scriptele noastre apare că sunteți domiciliată pe Rue de la Clinique, la numărul 67, și nu pe Rue Verte, la numărul 9...

Mă reped să verific povestea asta la primărie, unde funcționara îmi arată, în registrul de stare civilă, declarația unei schimbări de adresă, scrisă de mâna lui Chaïm.

— Soțul dumneavoastră a făcut el însuși modificarea...

Sunt nevoită să rectific, să explic, să cer să se întocmească un document prin care să se stipuleze că nimeni în afară de mine nu-mi poate modifica adresa legală.

Numărul 67 de pe Rue de la Clinique este adresa unui centru comunitar evreiesc și a unei sinagoge. *Oare de ce a dat această adresă?* Explicația este simplă și, totodată, diabolică. Încerca să facă să se creadă că trăim iarăși împreună și, dacă n-aș fi corectat această eroare voită, ar fi trebuit să iau de la capăt o nouă perioadă de separare de cinci ani înainte de a obține divorțul.

Tocmai când începusem cu toții să ne relaxăm, când eu încetasem să mă tem în mod sistematic de orice se petrecea în spatele meu, reușisem să dorm mai bine noaptea și când copiii își regăsiseră echilibrul mulțumită unei vieți de familie aproape normale, umbra diabolică a lui Chaïm s-a ivit din nou *în vara anului 1986*.

Nassogne este un sat mic în care toți locuitorii se cunosc, iar vecinii nu au nici un secret unul față de altul. Într-o sâmbătă de vară, patronul stației service locale le telefonează părinților mei:

— Astăzi l-am văzut pe Chaïm. S-a schimbat mult, dar nu încape îndoială că-i el. Poartă o barbă lungă și stufoasă și o pălărie neagră, foarte turtită...

Pentru moment nu acord o importanță deosebită acestei informații, însă în aceeași zi poliția îl oprește pe Chaïm, care circulă cu mașina, ca să-i verifice identitatea. Cei de la poliție nu au nici o intenție de a-l aresta, vor doar să-i arate că este indezirabil în zonă. Ofițerul de poliție, cu o pușcă militară în bandulieră, îi controlează vehiculul și îl sfătuiește, fără menajamente, să nu mai zăbovească prin împrejurimi.

Vara trece fără nici un alt incident, *până în septembrie*.

Și pe urmă, mama are brusc o presimțire ciudată. De câțeva vreme totul este prea calm, acel calm care precede furtuna. Mama e incapabilă să spună de ce, dar este sigură că se pregătește ceva. Și într-o zi, pe un drumeag de țară, între Nassogne și Marche, se întâlnește cu o mașină la al cărei volan îl recunoaște pe Chaïm.

— E adevărat, s-a schimbat enorm la înfățișare. Barba, pălăria aceea neagră... ai zice că s-a deghizat. Dar i-am recunoscut privirea, mi-a făcut o impresie stranie. Este el, și totuși parcă-i altul!

Îmi vine greu să mi-l imaginez cu barbă. Și-a mai lăsat să-i crească mustața, dar barba niciodată. Și ce-i cu pălăria aceea? Dacă încearcă să treacă neobservat cu înfățișarea

asta, se înșeală. Toată treaba asta nu-mi place; în minte mi se aprinde un becuț roșu — semnalul de alarmă. Dar vreme de trei luni nu se mai întâmplă nimic altceva.

Suntem *la începutul lunii decembrie*. Am impresia că, în Bruxelles, am fost urmărită de o mașină. Și realizez că momentul cel mai periculos al zilei se situează pe durata scurtului interval în care îi las pe cei trei copii, împreună, în curtea școlii „Saint-Joseph”. Bineînțeles că prietena care le conduce pe Marina și pe Moriah la școala lor nu ajunge în același timp cu mine. Mă hotărâsc ca, începând de astăzi, să le duc eu pe fete la școala lor. Asta îmi complică mult începutul zilei și tata încearcă să mă facă să gândesc mai rațional.

— Nu-i poți supraveghea în fiecare secundă, Patsy, și în același timp să te ocupi de toate. Nu avem nici cea mai mică dovadă că ai fi fost urmărită de cineva.

În final îi dau dreptate, nu pot să fiu întruna în stare de alertă și să vreau să controlez totul în permanență. Doar dacă nu m-aș hotărî să trăiesc ca o prizonieră și să-i închid pe copii împreună cu mine, să le interzic să vorbească, să miște, să iasă... Mă potolesc.

Ziua de 11 decembrie 1986 este cea mai îngrozitoare din viața mea.

— Simon, trezește-te! E vremea să te scoli!

— Dă-i zor, Marina, îmbracă-ți paltonul!

La opt fără un sfert plecăm. Cinci minute mai târziu sosesc la „Saint-Joseph”, îl sărut pe Simon, pe Marina care își ține sora de mână, apoi pe Moriah și îi las acolo.

În dimineața aceasta sunt într-o foarte bună dispoziție, mulțumită de micul univers în care trăiesc. Copiii sunt sănătoși, eu îmi câștig existența, de când locuiesc singură cu copiii autoritatea mea de mamă s-a afirmat. Chaïm e departe de gândurile mele. O fantomă ștearsă, a cărei unică influență constă în această rutină de siguranță pe care am instaurat-o.

În oglinda retrovizoare nici o mașină suspectă. Mă strecor în traficul rutier, o mamă ca oricare alta, ducându-se la birou, la fel ca mii de alte mame.

Însă, începând din acea blestemată zi de decembrie, aveam să încetez să fiu o mamă ca oricare alta. Pentru multă vreme. Foarte multă vreme.

13. Povestirea Marinei

Îmi îngheață nasul. În fața porții școlii Patsy ne sărută și ne privește cum intrăm în curte. Pe urmă urcă iar în mașină și pleacă. Simon se îndreaptă spre clasa lui. Eu o aștept împreună cu Moriah pe doamna care, în fiecare zi, ne duce la școală.

Patsy abia a plecat și doi bărbați ies dintr-un automobil care staționa în spatele mașinii ei. Vin spre noi. Au o înfățișare caraghioasă, cu paltoane lungi negre, și poartă pălării turtite ca niște plăcinți. Au și bărbi lungi, negre, și pe lângă urechi le atârnă șuvițe de păr caraghioase, ca niște tirbușoane. Nu-i cunosc. Unul dintre ei spune:

— Vreau să-l chemi pe Simon!

— De ce?

Pare grăbit, ca și cel care-l însoțește.

— Pentru că astăzi toată școala merge să vadă un film și pentru voi nu este loc în autobuz. La cinematograful vă vom duce noi.

S-ar zice că ne cunoaște, dar mie asta mi se pare ciudat și cred că n-ar trebui să-l ascultăm și nici să-l urmărim. Îi răspund:

— Mama spune că nu trebuie să ne urcăm în mașina unor persoane pe care nu le cunoaștem.

— Nu-ți fie teamă. Dacă nu veniți, o să rămâneți aici toată ziua, singure!

Bineînțeles, n-am deloc poftă să-mi petrec ziua singură în școala asta mare, în vreme ce ceilalți se duc la cinema. Îmi spun că-i preferabil să plec cu el.

Simon a ajuns deja în holul școlii, dar îl văd de departe.

— Simon!

Mă aude și vine înapoi. Mai întâi nu vrea să ne însoțească, se uită urât, dar eu îl conving că totul e-n ordine. Ne place foarte mult să mergem la cinema. Domnul care ne cunoaște se așează în față, iar celălalt conduce mașina. Noi ne instalăm în spate și mai sunt încă doi domni, într-o mașină care ne urmează.

Domnul ne dă cadouri: lui Simon soldăței din plastic, surorii mele și mie câte un iepuraș care cântă la tobă când răsucești o cheiță din spinarea lui. Mașina merge o bucată de vreme, apoi domnul zice că trebuie să se ducă să telefoneze, să afle dacă ceilalți copii au ajuns deja la cinematograful. Sper să nu fim în întârziere. Bărbatul care a rămas la volan tace, cred că nu-i place să vorbească. Celălalt se înapoiază și ne aduce la cunoștință că filmul s-a anulat, din cauza unui autobuz care a avut o pană. Suntem foarte dezamăgiți.

— Și atunci ne întoarcem la școală?

— Să vedem. Mai întâi vom încerca să găsim autobuzul.

Nu-l găsim. Și în loc de a ne duce la cinematograful, suntem conduși într-o casă mare, unde vedem un domn foarte bătrân, cu o barbă lungă și cărunță. Ne pune tot felul de întrebări, dar nu mai țin minte care anume; nu pare să ne iubească mult. Îi telefonează cuiva și pe urmă discută cu bărbatul care trebuia să ne ducă la cinematograful. Zice că trebuie să urcăm în mașină, ca să mergem în altă parte.

Ajungem într-un apartament unde se află alt bărbat, care se numește domnul Armoni. Are păr negru foarte lung și zâmbește întruna. Însă la întrebarea mea, infinit repetată, când vom vedea filmul, îmi răspunde:

— Măine... Măine...

14. Ziua blestemată

Câțiva copii se află deja în holul școlii, sub supravegherea unui învățător, dar pe Simon nu-l văd nicăieri.

— Unde este fiul meu? Unde e Simon?

— Nu l-am văzut pe Simon.

— Dar după ore l-ați văzut?

— Nu, nu l-am văzut.

— Poate că se joacă pe terenul de fotbal?

— Posibil.

Este îndeajuns de frumos pentru a se putea juca afară și, după orele de clasă, cei mai mulți dintre băieți se adună pe terenul de fotbal. Dar acesta e pustiu.

Încep să mă îngrijorez serios. Caut o explicație logică. Părinții mei s-au înapoiat astăzi dintr-o călătorie la Londra; poate că au venit să-i ia pe copii. Probabil că asta trebuie să fie explicația.

Plec spre școala fetelor, gonind pe străduțele înguste și șerpuite. Conduc vechiul meu Citroën ca pe un bolid de curse, intru în parcare a institutului „Mater Dei” și mă năpustesc spre poarta din spate. Fetele nu sunt acolo. Cuprinsă de panică, străbat clădirea în toate direcțiile, în căutarea unei învățătoare. Una dintre călugărițe îmi răspunde:

— Dar toată ziua nu le-am văzut!

— Nu se poate, Marina urma să dea astăzi extemporal!

N-ați văzut-o, și nu mi-ați telefonat?

Rușinată, călugărița nu știe ce să răspundă. Trec din clasă în clasă, ca o nebună, punând tuturor aceeași întrebare:

— Le caut pe fiicele mele, Marina și Moriah...

Pe urmă mă duc la directoare, care verifică registrul de prezență al copiilor.

— Astăzi n-au venit.

— Dar bine, eu n-am scris nici un bilet de motivare a absenței și nici n-am telefonat! Ar fi trebuit să mă anunțați imediat! Nu vi s-a părut nimic ciudat? Mai ales în privința Marinei, care avea extemporal?

Spaima mă sufocă; mă agăţ de speranţa că au venit părinţii mei să le ia, deşi ştiu bine că ei m-ar fi prevenit... Din biroul directoarei o sun pe mama şi, cu glas înnebunit, îi cer:

— Spune-mi că ai trecut pe la şcoală să-i iei pe copiii!

— Nu...

— Nu sunt aici, mamă, i-a luat Chaïm! Astăzi n-au fost văzuţi deloc la şcoală, nici Simon, nici fetele...

Îmi strigă ceva prin telefon, dar eu am închis fără măcar să-i fi spus unde mă aflu.

Mama îi telefonează tatei, care anunţă poliţia, dar eu sunt deja în maşina mea. Gonesc spre aeroport. Prin minte îmi trec gânduri complet nebuneşti, furia mă cuprinde în valuri, îmi imaginez copiii în situaţii de coşmar, legaţi fedeleş şi cu căluş la gură, închişi undeva, plângând de frică.

La aeroport mă năpustesc printre călători şi bagaje, fără vreo idee limpede cu privire la ce trebuie să fac. Unde să mă duc? Cui să mă adresez? Mă reped la biroul de poliţie al aeroportului, lângă punctul de control al paşapoartelor, la primul subsol. Acolo sunt reţinuţi pasagerii ale căror acte nu sunt în regulă sau care sunt suspecti. Un jandarm se străduieşte să-mi înţeleagă explicaţiile înnebunite, îmi este greu să rostesc o frază neîntreruptă de pauze datorate emoţiei.

— Soţul meu! A plecat cu copiii! I-a luat! Vreau să verific toate uşile de îmbarcare! Vă rog!

— Dar nu aveţi acest drept!

— Copiii mei au dispărut! Pricepeţi ce spun?

Omul înalţă braţele spre cer.

— Şi ce vreţi să fac eu?

Tremur de emoţie şi de furie. Îl izbesc cu pumnii care nu pot să-l facă să-mi înţeleagă tragedia. Mă urc pe un scaun ca să trec peste îngrăditura joasă ce mă desparte de zona de îmbarcare. Aud pe cineva spunând:

— Las-o să treacă.

Un necunoscut care şi-a dat seama că, pentru a trece, aş dărâma şi un zid de beton! Alerg de-a lungul nesfârşitului coridor care duce spre uşile de îmbarcare. Trec de la una la alta şi întreb plângând:

— N-aţi văzut un bărbat cu trei copii?

Mă întâlnesc cu un grup de pasageri care debarcă. Îi întreb pe fiecare în parte. Unul dintre ei, un arab, se înterează:

— Aveți necazuri?

Drept răspuns, urlu:

— Soțul meu a plecat cu copiii!

— Ați divorțat?

— Aproape.

— Atunci e normal! Copiii trebuie să rămână cu tatăl lor.

Din clipa aceasta lumea din jurul meu dispare. În schimb, mama își amintește.

Vreme de două ceasuri mama a bătut strada în fața căsuței de pe Rue Verte. Îneebunită de durere. Într-un târziu a zărit mașina mea dând colțul străzii; mergeam pe sens interzis. Am parcat și am coborât din mașină; mama a văzut că eram singură și a venit să mă întâmpine la poartă. Dar am trecut pe lângă ea fără să mă opresc.

Cu ochii plini de lacrimi am stăbănut strada în lung și-n lat, într-un soi de transă. Strângeam la piept lucrurile pe care copiii le lăsaseră în mașină în acea dimineață. haina lui Simon și „Pușica”, păpușa lui Moriah.

Atunci mama a cerut ajutorul fratelui meu mai mic, Michel, medic internist la spitalul „Saint-Luc”. Am fost dusă la urgență, deslușind în jurul meu câteva siluete, ca prin ceață. Mi s-a părut că totul a durat o eternitate. Mi s-a spus că am încercat să vorbesc dar că frazele mele erau incoerente, că mă agitam în fotoliu, încăpățânându-mă să-mi ridic fără încetare șosetele.

Se pare că între două hohote de plâns aș fi spus:

— Moriah o să piardă ora fixată la pediatru... Totul mergea atât de bine!... Copiii făceau progrese... Urechile lui Moriah! Nu trebuie să-și ude urechile!

Îmi recapăt cunoștința pe un pat de spital, încă plângând. Didier, cel mai bun prieten al meu, intră în cameră, încearcă să mă liniștească, dar eu nu izbutesc nici măcar să-i răspund. Mama îl roagă pe un psihiatru să-mi dea ceva care să mă facă să dorm. O refuză. Ea îl imploră să nu mă lase în starea asta.

— Deocamdată este preferabil s-o lăsăm să plângă.

Tata jură că nu va înceta să caute, până când îi va găsi pe copii.

— Ți-i voi aduce! Cu orice preț!

A doua zi dimineața mă instalează în casa de pe Rue des Fleurs. Sunt într-o stare de inconștiență. Respir, dar asta-i cam singurul lucru care funcționează la mine.

Revenim la spital, unde trebuie să am o convorbire cu un psihiatru. Mamei i se dă voie să asiste și prezența ei mă face să fiu nervoasă. Mă învinovățesc, sufăr, mi se pare că totul este din vina mea.

— N-am nevoie de psihiatru. Mă voi descurca singură.

Medicul îmi prescrie tranchilizante și somnifere și îmi interzice să mai lucrez vreme de șase săptămâni. Fratele meu Eric, împreună cu soția lui, Caroline, mă iau cu ei la Nassogne. Port cu mine pretutindeni fotografia cu Marina, Simon și Moriah. A fost făcută aici, într-o zi în care tata tocmai tăiasse iarba. Marina și Simon o acoperiseră pe surioara lor cu smocuri de iarbă tăiată și râdeau.

De fiecare dată când contemplu fotografia reîncep să plâng, fără să mă pot opri. Nu reușesc să-mi revin. Mi-e frică. Nimic nu mă poate consola. Nu pot să mănânc, slăbesc. Așa se scurge o săptămână, încărcată de lacrimi.

Tata s-a avântat în acțiune încă din prima zi. A depus plângere de răpire. Poliția a anunțat Interpolul și toate punctele de control al pașapoartelor din Europa. Însă supravegherea se limitează, din nefericire, la aeroporturi. Nu există nici un mijloc prin care Chaïm să fie împiedicat să treacă împreună cu copiii o frontieră terestră.

După aceea, tata s-a dus în audiență la Joseph Hadad, ambasadorul Israelului la Bruxelles. La convorbire asistă și doamna viceconsul Miriam Resheff. Ea este cea care i-a adus tatălui meu la cunoștință că *pe 2 decembrie*, cu nouă zile înainte de răpire, Chaïm se prezentase la ambasadă pentru a cere să i se prelungească pașaportul. Miriam Resheff, care-l mai întâlnise înainte, fusese mirată de schimbarea lui.

— Avea înfățișarea unui evreu tradiționalist: barbă lungă, perciuni, costum negru și pălărie neagră — o transformare totală.

Miriam i-a îndeplinit cererea cu multă reticență, deoarece la ambasadă era cunoscut ca un tip care iscă necazuri. Dar în calitatea lui de cetățean israelian, avea drept la prelungirea pașaportului. Miriam îi promite tatălui meu să facă tot posibilul ca să ne ajute să-i regăsim pe copii. La rândul său, ambasadorul își previne confrății din străinătate. Ambasadele și consulatele Israelului din Europa și Statele Unite sunt toate avertizate. Dacă Yarden Chaïm nu se înapoiază în Israel și vrea să-și prelungească iar valabilitatea pașaportului, trebuie s-o facă înainte de *2 ianuarie 1987*.

Tata l-a supus pe directorul școlii „Saint-Joseph” unui adevărat interogatoriu. Din care a reieșit că, nu cu multe zile înainte de răpire, doi bărbați îmbrăcați ca niște evrei tradiționaliști au venit la școală și au stat de vorbă cu câțiva copii.

Tata a mai lămurit și alt mister. Printr-o coincidență tragică, prietenei mele care își luase sarcina de a le conduce pe fete la institut îi fusese imposibil să vină în ziua aceea. O trimisese în locul ei pe o prietenă de-a ei, și tânăra respectivă nu știa că absența copiilor putea să însemne tot ce-i mai rău.

La patru zile după data blestemată, *pe 15 decembrie*, Miriam Resheff îi comunică tatălui meu că a primit un telefon de la Chaïm:

— Se află în Israel și spune că toți copiii se simt bine.

Pare logic ca el să se fi înapoiat acolo unde a obținut încredințarea copiilor fără ca eu să fi fost informată la acea vreme. Tata ia imediat avionul spre Israel și *pe 17 decembrie* ajunge la Tel-Aviv. Avea să se informeze acolo cu privire la mijloacele legale de care dispuneam pentru a-mi recupera copiii. Urma să mă alătur lui când ar fi trebuit să ne așteptăm la o luptă între tribunale, la negocieri dificile, dar și la speranța de a obține câștig de cauză. Tata angajează imediat la fața locului un avocat și detectivi particulari. Apreciază că într-o lună îi va găsi pe Marina, pe Simon și pe Moriah.

Dar cu Chaïm, nimic nu este vreodată logic. Concepția lui asupra existenței se definește prin minciună și disimulare. Și vrea să-mi distrugă viața.

15. Terapia

O prietenă bine intenționată m-a târât cu forța prin magazine și sunt îmbrăcată, desigur, mai altfel ca de obicei. O rochie lungă din lână care-mi ajunge până la glezne, prea elegantă și prea scumpă, dar cenușie ca și existența mea. Astăzi pleacă spre Israel două avioane, iar eu am un loc în primul. Stau în șirul celor care așteaptă, ciudat de calmă. Efectul tranchilizantelor. Ajung în fața stewardesei și aflu că, deoarece agenția a vândut prea multe locuri, am fost tăiată de pe listă. Drept compensație, mi se oferă un loc la un alt zbor.

În viață, întâlnirile sunt uneori stranii. Walter Boghaert, șeful departamentului marketing de la „Olivetti“, se află la câțiva metri de mine. Cel care insistă mereu să-mi vorbească în olandeză și căruia îi închideam telefonul în nas. Este înalt, bine clădit, îmbrăcat cu o cămașă, o pereche de blugi și un pulover care mi se pare scump. O şuviță de păr castaniu îi cade pe frunte. La serviciu ne-am evitat întotdeauna, dar aici nu mă supără să întâlnesc un chip cunoscut. Mă apropiu de el să-l salut. El pare mirat și rezervat. Așa cum bănuiam de mult, vorbește destul de bine franceza, îndeajuns cât să-mi explice că pleacă în vacanță în Israel.

— Și dumneata?

Tot atât de liniștit de parcă m-aș referi la cheile mașinii pe care mi le-am rătăcit, răspund:

— Mă duc să-mi caut copiii, au plecat de câteva zile.

Am realizat asta când m-am uitat în mod automat la data de pe biletul meu de avion, în momentul îmbarcării: *19 decembrie*. Sunt opt zile de când mi-au dispărut copiii. Habar n-am cum a trecut această săptămână, nu știu ce am făcut timp de opt zile — din câte se pare, nimic.

— Îmi dai voie să mă așez?

Walter Boghaert mă smulge din lectura cărții în care m-am cufundat după decolare.

— Te rog.

Se așează pe scaunul alăturat. Aștept politicoș, cu cartea pe genunchi, gata să-mi reiau lectura, singurul lucru care mă ajută să uit realitatea. Dar el începe o conversație. Îmi spune că urmează să stea câteva zile la Tel-Aviv, într-un cămin pentru tineret, apoi va vizita Eilat-ul... Sporovăială banală, în cursul căreia îi repet simplu că mă duc să-mi caut copiii, fără a da detalii.

La ora mesei, stewardesa îl roagă să-și reia locul. Păcat, începeam să-i apreciez compania, și scaunul de lângă mine este liber.

— Nu deranjează pe nimeni rămânând aici!

— Îmi pare rău dar, dacă acceptăm astfel de lucruri, toată lumea va dori să facă la fel.

Tovarășul meu de călătorie îmi propune să mă duc la el după cină.

Nu-mi este foame, nu mai reușesc să-mi concentrez atenția asupra cărții și mă duc să-l găsesc în partea din spate a avionului. E nostim, nu mai are nimic din bărbatul prea serios și obsedat de olandeză pe care l-am cunoscut la birou. Ne reluăm sporovăiala. Aflu că, de obicei, își petrece vacanța în Africa și că adoră să călătorească, să cunoască în profunzime diverse culturi. Nu-i din soiul care se bronzează ore în șir pe plajă. Ca și mine. Este prima dată în Israel, vorbește fluent patru limbi, dar nu știe nici un cuvânt în ebraică. Atunci eu îi povestesc ce știu despre țară. Mă ascultă clătinând din când în când din cap. Bărbatul acesta de douăzeci și șapte de ani nu este foarte vorbăreț, dar este liniștitor, îți dă un sentiment de siguranță. Ghicește în mod instinctiv că nu sunt în starea mea normală. Trăncănesc mult și aiurea. Dar nu face nici o remarcă privitoare la comportamentul meu. Avea să-mi spună asta mai târziu.

Îmi dau seama că, din cauza tranchilizantelor, am devenit vorbăreț, ceea ce nu-mi stă în fire. În alte împrejurări aș fi

rămas distantă, dar acum mă aud vorbind, vorbind, la fel cum bei când ți-e sete...

Datorită unei probleme de ordin tehnic, avionul își deviază zborul spre Viena. Și când totul s-a rezolvat, ora face imposibilă aterizarea noastră la Tel-Aviv. În ziua de Sabat, oricărui avion i se interzice să coboare la sol după apusul soarelui. Diferența este doar de un sfert de oră, dar noi suntem înțepeniți la Viena, și compania este nevoită să le ofere pasagerilor săi o noapte la hotel.

Din nefericire, eu n-am luat cu mine decât îmbrăcăminte ușoară, ca pentru Israel, însă la Viena este iarnă. În fața funcționarului agenției răcnesc:

— Ne-ați putea oferi și haine călduroase!

Tupeul meu îl face pe Walter să zâmbească. Dar, când rămân singură în camera mea de hotel, nu mai sunt atât de răzbunătoare. Stând pe pat, îmi petrec seara în fața fotografiei copiilor, plângând până adorm.

A doua zi, vizităm obligatoriu Viena. În așteptarea decolării nu avem nimic altceva de făcut. Tremur de frig. Walter mă ascultă cum sporovăiesc, vorbind despre toate subiectele posibile, dar tot nu-i spun nici un cuvânt despre copiii mei.

Subiectul acesta nu-mi aparține decât mie; bineînțeles că nu l-aș putea împărtăși cu cineva care-mi este aproape un necunoscut.

Pe aeroportul din Tel-Aviv i-l prezint pe Walter tatălui meu. Îl lăsăm cu mașina la căminul lui, în drum spre hotelul la care a reținut tata camere. De îndată ce rămânem singuri, îl ascult pe tata care-mi prezintă situația. Avocatul pe care l-a angajat trebuie să încerce să obțină revocarea hotărârii judecătorești prin care, din 1984, copiii îi sunt încredințați lui Chaïm. Între timp, și-a pus în mișcare rețeaua de relații, care se întinde pe mai multe continente. Una dintre legăturile lui i-a recomandat o agenție de detectivi particulari.

Tata se duce să se culce, devreme ca de obicei, și la opt seara mă pomenesc iar singură, privind țintă pereții camerei mele, fără să pot dormi. Dacă nu mă mișc, o să

îneebunesc. Mă hotărăsc să fac o plimbare până la căminul lui Walter.

Cineva se duce să-l trezească din somn și el vine pe jumătate adormit în coridor, convins că s-a întâmplat o catastrofă. Se uită la mine aiurit când mă aude spunându-i prostește:

— Trebuie să vorbesc cu cineva.

— Bine. Mă duc să văd dacă ți se dă voie să intri aici.

Dar femeile nu sunt admise în dormitoarele comune pentru bărbați. Walter își ia haina și ieșim să ne plimbăm. De partea cealaltă a străzii se află un parc ce se întinde de-a lungul râului Hayarkon. Noaptea este răcoroasă și umedă. Walter vrea să-mi ofere haina lui, dar eu am nevoie să-mi fie frig, ca să mă calmez. Fierb. Simt o nevoie de a exploda care mă depășește.

Dau drumul unui val de cuvinte nestăpânite. Cu siguranță îi este greu să mă urmărească. Îmi istorisesc povestea fragmentat, amestec piesele acestui puzzle uriaș, pe care nu mai reușesc să le pun în ordine. Niciodată nu m-am destăinuit cuiva în felul acesta și, de altminteri, nici în vreun alt fel. Nu înțeleg de ce l-am ales pe el pe care abia dacă-l cunosc, de ce îi povestesc tot ce am pe suflet, când chiar și celor din familie îmi e greu să le vorbesc despre toate astea. Poate tocmai fiindcă este un necunoscut, sau fiindcă e calm, foarte calm. Din timp în timp îmi pune câte o întrebare, încercând să găsească o logică în istorisirea mea. Nu se enervează, ascultă. Umilirile, loviturile, singurătatea, disperarea, vinovăția, iubirea distrusă, ura, fuga. Retrăind toate astea tremur din tot trupul și, când ajung la răpirea copiilor, am impresia că întreg capul îmi va exploda. Cu pumnii încleștați, proptită în fața lui, am cu siguranță aerul unei nebune.

— Dacă asta te poate ușura, Patsy, lovește! Dă-i drumul, lovește-mă!

Ceea ce-mi spune este atât de neașteptat, atât de frumos din partea lui, încât pumnii mi se destind, ochii mi se umplu de lacrimi și mă prăbușesc plângând ca un copil pe umărul lui. M-am descărcat. Presupun că aveam nevoie.

Mai târziu, întorcându-ne spre cămin, Walter îmi sugerează:

— Măine dimineată plec spre Eilat. Dacă vrei să vii, să te odihnești, să te gândești la altceva, însoțește-mă. Vei fi binevenită.

Și când te gândești că-i trânteam telefonul în nas!...

Leah nu s-a schimbat deloc, este doar puțin îmbătrânită, puțin mai obosită. Ne invită — pe mine, pe tata și pe detectivul particular — să intrăm în casa ei.

Leah s-a purtat întotdeauna frumos cu mine, însă nu știu cum mă judecă acum. Dacă privești întâmplarea din punctul ei de vedere, i-am părăsit fiul și am fugit cu nepoții ei. Într-un anume fel, asta-i adevărat, însă nici o interdicție legală nu mă oprea să mă duc în Belgia, și întotdeauna i-am spus lui Chaïm că e liber să vină să mă vadă acolo, cu condiția respectării regulilor.

Leah pare să-mi înțeleagă suferința. Îmi spune că în ultima vreme Chaïm a călătorit mult, a revenit în Israel în 1985 și a devenit foarte pios. Nu este convinsă că această transformare este sinceră, deorece el nu frecventează cu regularitate sinagoga și nu întotdeauna respectă Sabatul, dar poartă în permanență îmbrăcăminte tradițională a sectei hasidice. Îmi aduc aminte că ziua în care poliția l-a arestat la Nassogne era o sâmbătă și, în pofida bărbii și pălăriei lui, într-o zi de Sabat a trebuit să conducă. De fapt Leah știe prea puține lucruri, dar este interesant să le aflăm. Chaïm s-a împrietenit cu membrii unei secte ultraconservatoare, unii dintre cei mai integraliști evrei hasidici: satmarienii. Potrivit lui Leah, un satmarian are o filosofie simplistă asupra vieții. Tot ce este evreiesc este bun, tot ce nu-i evreiesc este rău.

— Oamenii aceia sunt adevărați fanatici. Și dacă s-a înhăitât cu ei, cu siguranță l-au ajutat pe Chaïm să facă tot ce a făcut.

Ca și ea, nu cred într-o convertire a lui Chaïm. Omul care mănâncă liniștit „carnea care-mi place” și care fumează pe ascuns în zilele de Sabat... Când trăiam aici am văzut evrei

hasidici. Întotdeauna le-am respectat credințele, convinsă că fiecare are dreptul să trăiască așa cum vrea. Sper numai să dea dovadă de aceeași generozitate față de mine. Dar Leah nu i-a văzut pe copii și nu știe unde se află Chaïm.

Tata trebuie să se înapoieze în Belgia, dar eu voi rămâne aici. În timpul vacanțelor n-aș putea face mare lucru, decât să rămân în legătură cu agenția de detectivi particulari și cu avocații. Mă simt frustrată, inutilă și încă în stare de șoc. Tatei nu-i place ideea de a mă lăsa singură la hotel, cu tranchilizantele mele. Pe de altă parte știe că a petrece sărbătorile acasă, fără copii, ar însemna o adevărată tortură. Propunerea lui Walter, de a-l însoți la Eilat, îmi se pare o soluție bună și mă încurajează să plec.

Am mai fost la Eilat, cu Chaïm, dar am locuit la niște cunoștințe de-ale lui și n-am văzut nimic din regiune. Îi telefonez lui Walter. Cu el totul este simplu.

— Te aștept.

Autobuzului îi trebuie o jumătate de zi ca să parcurgă cei trei sute de kilometri care despart Tel-Aviv-ul de cea mai cunoscută stațiune balneară din țară. Privesc peisajul, care devine în curând auster și arid, doar câteva câmpuri cultivate zărindu-se pe alocuri în jurul unui kibutz. Încerc să nu mă gândesc la nimic.

Eilat este împărțita localurilor de noapte și a cafenelelor zgomotoase. Din prima clipă urăsc acest oraș. Petrec Ajunul și prima zi de Crăciun cu Walter și cu câțiva prieteni de-ai lui și deja nu mai am răbdare să stau locului. Simt nevoia să acționez în vreun fel, indiferent cum, să găsesc începutul unei piste care să mă ducă la copii. Unul dintre detectivii agenției mi-a sugerat să fac turul comunităților hasidice răspândite pe teritoriu. Toate au școli. Șansa este minimă, dar trebuie să încep cu ceva.

Walter îmi propune să călătorim împreună. Va profita de cunoștințele mele de ebraică și, în tovărășia mea, va putea face drumeții. Eu voi pândi fețele copiilor. Câteva provizii

constând în pâine, conserve de ton, măslina și brânză precum și o pătură ne sunt de ajuns pentru a porni la drum. Alegem un autobuz care se îndreaptă spre nord și merge de-a lungul frontierei iordaniene, în direcția Mării Moarte. Destinația noastră este fortăreața Massada. Aceasta se înalță pe vârful unei coline stâncoase, cetate de necucerit, construită acum două mii de ani de către regele Irod I.

Coborâm din autobuz în fața unui kibutz și de acolo pornim pe o potecă îngustă care urcă până la intrarea în fortăreață. Massada este o construcție monumentală clădită atât de sus încât, la ultimul etaj, păsările zboară sub nivelul capetelor noastre. În anul 70 înainte de Christos, aici s-au refugiat două mii de evrei zeloți¹, după căderea Ierusalimului. Vreme de trei ani le-au ținut piept romanilor. Și, decât să capituleze, asediații au preferat în cele din urmă soluția unei sinucideri colective. În depărtare se zăresc ruinele taberelor asediatorilor romani.

Nu există cuvinte cu care să exprimi respectul pe care ți-l inspiră aceste locuri tragice și superbe. Walter și cu mine nu ne mai săturăm de priveliște. Când paznicul anunță închiderea, îl întreb în ebraică:

— Putem rămâne să dormim aici?

— Este interzis.

— E atât de frumos aici, fă-ne plăcerea asta...

— Dar este imposibil, din motive de securitate. Granița iordaniană se află foarte aproape și sunt teroriști!

— Nu ne temem de teroriști.

— Dar sunt și șerpi!

Walter nu înțelege nimic din conversația mea cu paznicul, pe care încerc să-l înduplec. I-o rezum:

— Zice că sunt șerpi.

Walter ridică din umeri cu nepăsare. Dar acum paznicul mă privește bănuitor.

---

¹ **Zeloți**: denumire dată evreilor patrioți exaltați care au dezlănțuit revolta din Iudeea, în anul 70 înainte de Christos. (n.t.)

- Cum se face că vorbiți atât de bine evreiește?
- Datorită soțului meu.
- Asta? Păi el nu vorbește evreiește!
- O să-ți mărturisesc ceva: nu este soțul meu...

Un zâmbet complice, și iată-l de acord să ne petrecem noaptea aici. Dar fără să facem foc fiindcă, dacă soldații văd un foc de tabără într-un loc despre care se presupune că noaptea este pustiu, am avea necazuri și, pe lângă noi, și el.

Liniștea solemnă ce domnește aici mă ajută să mă destind. Reușesc să discut cu Walter și să mă port mai rațional decât prima dată. Bărbatul acesta a devenit prietenul meu și tare aveam nevoie de așa ceva. Ne jucăm de-a băția și ne petrecem noaptea într-un turn, înveliți în păături. În zori, soarele răsare încet la est, dinspre Iordania — o lumină trandafirie pe un cer încă de culoarea vânății a nopții, apoi portocalie pe un albastru deschis. Voiam să vedem răsăritul soarelui pe Massada și n-am fost dezamăgiți. Un spectacol strălucitor de lumini. O păsărică spintecă aerul ca o săgeată și, deodată, tristețea mă copleșește din nou. Chipurile copiilor se amestecă nedeslușit cu această simfonie de culori, râsetele lor cu șuieratul vântului printre pietre. Walter face fotografii, eu privesc în gol.

Noaptea următoare o petrecem în kibutz-ul Ein Gedi. A doua zi pornim iarăși cu autobuzul spre Ierusalim, unde sper să dau de urma unor comunități hasidice. Dar niște ploii torențiale ne imobilizează; este imposibil să ieșim în oraș — am venit aici degeaba.

Când ne întorcem la Tel-Aviv, reiau legătura cu agenția de detectivi. Nu au nici o pistă. Drept urmare ne îndreptăm spre nord, când pe jos, când cu autobuzul sau cu autostopul. Vizităm mici comunități hasidice. Siluete în costume negre, cu pălării negre, merg cu capul plecat. *Oare câți sunt în țară? În ce ungher al acestei țări s-a ascuns Chaïm?*

Walter și cu mine avem acum o relație de sinceră camaraderie. Mă încurajează să-mi diminuez doza de tranchilizante deoarece din cauza lor devin foarte distrată.

Câteva zile nu dorm, dar am impresia că revin la realitate. Următoarea oprire, într-un han din Haifa, *în seara de 31 decembrie*, ne aduce în mijlocul unei bande de adolescenți zgomotoși și veseli care se pregătesc să sărbătorească Revelionul. Mă tem că nu voi închide ochii toată noaptea dar, dimpotrivă, adorm buștean, chiar și fără pastilă. Pentru prima dată după nu știu câte zile mă trezesc în formă.

Celelalte vizite pe care le facem comunităților hasidice din nordul și centrul țării sunt demoralizante. Copiii sunt gravi. Fetele, ascunse sub rochii lungi, poartă șosete de lână și încălțăminte grosolană. Băieții au aproape toți ochelari. Privesc lumea înconjurătoare cu o expresie tristă. Nu remarc la ei nici o spontaneitate, îmi par îmbătrâniți prematur.

Oare cei trei copii ai mei — trei ace în acest imens car cu fân — sunt destinați să trăiască așa? Marina, care făcea desene multicolore pe masa din salon, Simon, care izbea mingea lui de fotbal, Moriah, care abia începea să se joace... Uneori caut pe aceste fețe de copii o privire care se ferește cu frică, un zâmbet care trebuie să fi existat. Ceea ce mă impresionează cel mai mult la ei este aerul lor trist. Sunt îmbrăcați în tristețe. Lipsiți de soarele copilăriei.

Walter trebuie să se întoarcă în Belgia. Mi-a fost de mare ajutor. Prietenia noastră s-a încheiat în împrejurări deosebite, am vărsat alături de el multe lacrimi și poate că el știe despre mine mai multe decât propriul meu tată. Dar are viața lui normală, iar eu o am pe-a mea, complicată, pe care Chaïm a jurat s-o distrugă.

— Walter, să nu te simți deloc obligat să-mi telefonezi, când mă voi înapoia. Dacă vrei să păstrăm legătura, sunt de acord, dar dacă nu, să nu te simți obligat s-o întreții.

După plecarea lui Walter, mai stau câteva zile la prietenul tatălui meu, Samuel Katz și, în speranța că voi găsi vreun indiciu, mă întorc la Karmiel, în fostul nostru apartament de la etajul opt. În fața ușii locuinței în care deseori am trăit infernul, mă scutură un frison. S-ar părea că, deși de mult nu-l mai

locuiește, Chaïm n-a renunțat la apartament. Toate lucrurile noastre încă mai sunt aici, înghesuite în cutii de carton. Descopăr câteva scrisori care-mi erau adresate și care nu sunt desfăcute. Aflu astfel cu mirare că datorez bani guvernului evreu: taxe neplătite pentru mărfurile de la magazinul deschis de Chaïm pe numele meu. Recuperez o cutie ce conține argintăria noastră — sărăcăcioasă amintire, pe care mă hotărâsc s-o iau cu mine în Belgia.

La magazin, o femeie tânără se poartă foarte amabil, dar nu are prea multe să-mi spună.

— A locuit o vreme în apartament, pe urmă și-a făcut bagajele și a dispărut. Știu o femeie, o ghicitoare în cărți care-l cunoștea; v-ați putea duce s-o vedeți...

Supranaturalul nu mă tentează deloc dar, la urma urmei, de ce nu? Acceptând jocul, poate că voi afla ceva. După ce plătesc suma cerută, ghicitoarea îmi cere să-i citez trei țări.

— Argentina, Brazilia, Canada.

— De ce astea?

— Fiindcă se succed în ordine alfabetică.

Nu pare să-mi aprecieze logica și începe să întoarcă încet cărțile de joc.

— Cifra șase este importantă în căutările dumitale!

N-am avansat cu cine știe ce. *Șase. Șase zile, șase săptămâni, șase luni?* Nu accept să mă gândesc la ani.

Nici o pistă, nicăieri — pustiu total. Tata revine în Israel și decide să angajeze alți detectivi particulari. Noua agenție are filiale în lumea întreagă: New York, Londra, Bruxelles, Paris. Directorul ei, Dany Issacharof, este un omuleț îndesat, care nu are înfățișarea a ceea ce este — un fost agent al agenției guvernamentale de securitate „Shin Beth”. Specialitatea lui este supravegherea aeroporturilor, însă acceptă să lucreze la cazul nostru.

Eitan Rilov este slab și nervos, în continuă agitație. Vorbește repede, cu emfază și se prezintă ca fiind cel mai inteligent, cel mai șmecher. Am impresia că în general

disprețuiește femeile. Întotdeauna i se adresează tatălui meu ca și cum eu nici n-aș exista. Eitan Rozen este, dimpotrivă, un om deschis, afectuos, scund, și în mod evident într-o mai bună condiție fizică decât celălalt. El e cel care se ocupă de aspectul european al dosarului.

Toate acestea sunt ciudate. Disparația copiilor mei a devenit o „afacere”, un „dosar”. În urmă cu o lună a avut loc o răpire și eu credeam că într-o lună aveam să-i regăsim pe copii, undeva în Israel.

Nu se poate ca un bărbat să se volatilizeze împreună cu trei copii de care trebuie să se îngrijească. Acum sunt obligată să-mi fixez o altă dată limită. Probabil șase luni. Cel mai rău e, fără îndoială, că în această afacere nu slujesc la nimic. Este o treabă de specialist. *Ce am reușit eu, mama, să fac într-o lună de zile?* O depresie nervoasă și vizitarea câtorva școli hasidice...

— E mai bine să vă întoarceți acasă, în Belgia; de acum ne vom ocupa noi.

16. Povestirea Marinei

Petrecem o lună în apartamentul domnului Armoni. Tare aș vrea să știu unde este Patsy, dar el nu vorbește despre ea. Bărbatul care a venit să ne ia de la școală zice că este tatăl nostru. E altfel de cum îl țineam minte pe tata, nu-l recunosc. Îl întreb unde este Patsy. Îmi răspunde:

— Voiam să veniți toți cu mine, dar ea n-a vrut să ne însoțească.

Mi-e dor de Patsy, nu mă simt bine cu oamenii aceștia. Îmi aduc foarte bine aminte numărul de telefon al bunicii și vreau să-i telefonez. Într-o zi ridic receptorul și formez numărul, dar nu aud glasul bunicii, numai zgomote ciudate și cineva repetă mereu unul și același lucru. Tata își dă seama că am încercat să telefonez fără încuviințarea lui și se supără. Zice că niciodată nu trebuie să folosesc telefonul.

Suntem triști că nu putem sărbători Crăciunul împreună cu Patsy. În loc de asta, domnul Armoni și soția lui au pregătit o masă pentru a cinsti o altă sărbătoare, dar eu nu știu cum se cheamă. Au aprins o mulțime de lumânări și citesc rugăciuni într-o limbă pe care noi n-o cunoaștem. Pe urmă ne așezăm pe canapea.

Moriah stă pe genunchii tatei, domnul Armoni ia loc lângă noi și ne urcă, pe Simon și pe mine, pe genunchii lui. Soția lui ne face o fotografie.

Nu ne place să stăm închiși toată ziua aici. O singură dată ni se dă voie să ieșim din casă. Tata și domnul Armoni ne duc la grădina zoologică.

Într-o zi, tata ne spune că vom pleca în călătorie. Domnul Armoni ne conduce la aeroport. Suntem foarte emoționați, iar mie îmi este puțin frică în avionul ăsta mare. Ajungem pe un aeroport unde se află lume multă — este un oraș mare care se numește Londra.

După călătoria aceasta ne instalăm într-un loc care se cheamă „Centrul Comunităților Evreiești”. Se află la Stanford Hill. Casele din cartier sunt toate la fel — mici, lipite una de alta, în șiruri lungi. Toți oamenii care locuiesc aici sunt evrei. Tata zice că și noi suntem evrei. La capătul străzii este un parc mare, cu două lacuri.

Dintr-o dată, trebuie să respectăm reguli noi. Vineri seara începe ceva care se cheamă Sabat. Nu ai voie să mergi cu bicicleta și nici să aprinzi lumina până sâmbătă seara, după apusul soarelui. Tata ne spune că avem multe lucruri de învățat.

Există aici un om sfânt, numit rabin, care ne recită rugăciuni și noi trebuie să le repetăm înainte de a mânca sau a bea ceva, fie chiar și înainte de a mesteca o bucățică de pâine. Trebuie să mergem cu ochii plecați și să fim foarte ascultători. Ni se explică regulile pentru a mânca cușer, dar sunt multe și ne este greu să le ținem minte.

Aflăm și o poveste care este o mare nenorocire pentru evrei. Șase milioane de evrei au fost masacrați de un om rău

pe care-l chema Adolf Hitler. I-a ucis numai pentru că erau evrei. Dar cei care n-au murit au tras o învățătură — trebuie să se ajute și, mai ales, niciodată să nu aibă încredere în oamenii care nu sunt evrei.

Tata îi spune lui Simon că trebuie să-și lase părul să crească, în așa fel încât să aibă și el perciuni.

Într-o zi are loc o mare adunare, cu mulți oameni. Suntem puși să recităm o serie de rugăciuni și rabinul ne zice că acum avem alte prenume. Pe mine nu mă mai cheamă Marina, mă numesc Sarah. Simon se numește Joseph, iar Moriah — Rachel. La început ne vine greu și greșim. Dar când îl strig pe fratele meu Simon în loc de Joseph, tata se supără.

Multe lucruri sunt acum altfel. Rachel și cu mine ne-am schimbat îmbrăcămintea. Purtăm rochii lungi și ciorapi groși din lână, care ne zgârie picioarele, iar Joseph trebuie să-și pună tot timpul o bască mică pe cap.

17. Casa pustie

Bruxelles, Rue Verte, numărul 9. Deschid ușa casei pustii. Mama a venit să facă aici curățenie, bucătăria este impecabilă, rufe sunt spălate, pe mobile nu există nici un fir de praf. O curățenie glacială. Mama nu a avut curajul să ia obiectele familiare care îmi reînvie durerea. Desenele Marinei încă mai sunt răspândite pe masa din salon, alături de lucrușoarele prețioase pe care le-a confecționat din bucățele de hârtie colorată. Mingea lui Simon stă nemișcată într-un colț al salonului. Cutia de plastic destinată gustării lui Moriah așteaptă pe masa din bucătărie.

Privesc desenele lipite pe ușa frigiderului. Casa aceasta era plină de viață și de râsete. Tăcerea ei mă sufocă. Cel mai rău mă dor amănuntele. Cadourile de Crăciun, înghesuite într-un colț al dulapului, un pulover împăturit solitar, o păpușă mută. Plâng ceasuri în șir.

În cutia de scrisori am găsit un bilețel scurt: „Sună-mă. Walter.“ Nu am chef s-o fac.

Intenționez să-mi reiau munca, dar șefa mă anunță chiar în acea zi că nu mai sunt angajată.

— Medicul ți-a prescris un concediu de șase săptămâni, și noi am aflat că ai plecat în Israel. Presupun că, dacă ai plecat în vacanță, nu erai bolnavă.

Își alege cu grijă cuvintele, dar eu prind sensul — o femeie care de curând și-a pierdut cei trei copii nu va fi productivă.

— Știți ce, doamnă? Mi-am pierdut copiii, viața îmi este complet distrusă, așa că să nu vă închipuți că faptul de a-mi pierde slujba o să mă tulbure cine știe cât!

Ies din birou ca o furie, mormăind printre dinți:

— Cotoroanță bătrână!

Walter stă în fața ascensorului, de parcă m-ar aștepta. Fără un cuvânt, mă urmează până la parcare. Vestea concedierii mele s-a și răspândit prin toate birourile. Mulți angajați critică aspru conducerea. Ca și ei, Walter consideră că măsura este incorectă:

— Te poți bizui pe mine.

— Mulțumesc.

Avea să devină prietenul meu. Ba chiar mai mult.

Nu există nici o urmă a lui Chaïm. La Tel-Aviv, Ministerul de Interne nu deține nici o informație cu privire la posibila lui înapoiere în țară. De la 2 ianuarie nu și-a reînnoit pașaportul. Indiferent unde s-ar afla, situația lui este ilegală.

Deoarece pista hasidică este cea mai evidentă, pe ea o atacă în primul rând tatăl meu. Cea mai importantă comunitate se află în New York; trebuie să aflăm dacă nu cumva Chaïm a cerut o viză pentru Statele Unite. Ni se promite un răspuns abia la sfârșitul lunii februarie.

În Israel, detectivii cercetează dosarele de asigurări sociale, cataloagele școlilor, arhivele bancare. O anchetă plictisitoare care nu dă nici un rezultat. Chaïm și copiii s-au evaporat.

Nu prea există nimic ce aş putea face eu. Este posibil ca acum copiii să se afle oriunde în lume: în Israel, în Statele Unite, în Franţa, în Olanda, în Austria, în Germania, în Brazilia, în Canada, în Argentina... şi într-o duzină de alte ţări în care se ştie că se află comunităţi hasidice. Împotriva mea este întreaga lume, imensă.

Şi durerea mă paralizează. Nu suport să trăiesc în această casă pustie; mă refugiez la părinţii mei. Nu le-am spus nimic despre Walter dar, în taină, ne vedem din ce în ce mai des. Seara, după orele lui de serviciu, ne întâlnim pentru a sta de vorbă îndelung. Îi vine greu să înţeleagă că sunt în stare să povestesc întâmplările din viaţa mea fără să exprim ceea ce simt. E multă vreme de când Chaïm a ucis în mine orice emoţie. Faţă de copii pot fi afectuoasă şi tandră; cu adulţii păstrez distanţa şi, dacă mă supără ceva, mă refugiez în mine. Walter este nevoit să fie foarte diplomat pentru a reuşi să mă facă să spun ce anume nu-i în ordine.

— Mama ta, de pildă, trebuie să fie frustrată de faptul că nu te poate consola. Niciodată nu-ţi îngădui să plângi în faţa ei.

— Pentru mama, plânsul a fost întotdeauna un mijloc de uşurare, atât pentru dureri cât şi pentru bucurii. Eu nu pot. Îmi este imposibil.

— Văzându-te aşa, suferă.

— Ştiu, dar nu pot să plâng decât când sunt singură, la adăpost de privirile celorlalţi. Altminteri mă simt indecentă.

Indiferent ce aş face sau aş spune, Walter nu reacţionează niciodată în mod impulsiv. E felul lui de a reduce încordarea nervoasă. Înainte de a-mi expune cum vede el lucrurile, cugetă îndelung. La început, acest calm, această încetineală voită, această aparenţă lipsită de reacţie mă exasperează. Unerori mi se întâmplă să reacţionez violent faţă de sfaturile pe care mi le dă, să mă înfurii sau să suport greu constrângerea de a reflecta cu calm asupra unei probleme. Este exact ceea ce urmăreşte el.

— Prefer să-ți descarci pe mine agresivitatea, decât să te otrăvești cu ea.

Reușește formidabil de bine să-mi transmită forța lui interioară. De fiecare dată când simte că hotărârea mea slăbește, că mă închid în mine însămi, ca o broască țestoasă, intervine cu fermitate:

— Uită-te la tine! Ce ți se întâmplă? Trebuie să te lupți! Trebuie să fii tare!

Pe moment nu-mi dau bine seama, dar această relație este un soi de reeducare. Inversul demențialelor relații de dominare pe care Chaïm voise să mi le impună. Urmele acestora sunt adânci și încă mă mai zbat într-o plasă invizibilă.

Medicul nostru de familie, Jean-Luc Vossen, mă ascultă cu calm în timp ce plâng:

— Am ratat totul în viață: studiile, căsnicia, rolul de mamă... sunt o nulitate.

Într-o lună am ajuns de la cincizeci și cinci la șaiszeci și cinci de kilograme. O adevărată gogoasă. Dimineața mă trezesc fără nici un pic de energie. Fiecare zi mi se pare o încercare pe care nu mă simt îndemnată s-o înfrunt. Seara mă culc gândindu-mă la copii; mă trezesc gândindu-mă la copii. Viața este un peisaj mohorât și trist. Se scurg ceasuri, zile. Detectivii își continuă cercetările, poliția stă la pândă, dar nu se întâmplă nimic. **NIMIC**. Nimeni n-a aflat ceva despre Chaïm și eu sunt neputincioasă. Mă scufund, mă înec, aș vrea ca lumii întregi să-i fie milă de mine. Doctorul Vossen îmi dă o mică rezervă de tranchilizante destul de puternice, pe care mi le recomandă să nu le iau decât în caz de urgență.

— În rest, regim alimentar strict, mișcare de două ori pe săptămână, și găsește-ți o ocupație! Umple-ți cumva zilele. Fixează-ți un mic țel cotidian.

Îmi displace profund să înot, dar îmi impun să mă duc de trei ori pe săptămână la piscină și să efectuez un număr anumit de lungimi de bazin. La început nu am rezultate

formidabile, dar într-o zi ajung la cincizeci de bazine pe sedință. Mișcarea fizică mă epuizează, dându-mi imensa satisfacție de a fi realizat ceva. Obsedată de greutatea mea, am grijă să nu consum mai mult de 1.500 de calorii pe zi. Ba chiar mi se întâmplă să împing prea departe acest joc primejdios. Mă topesc ca zăpada la soare. Privind-o în oglindă pe Patsy cea descărnată, declar că este grasă. Mă pândește anorexia.

Michel îmi oferă o nouă porțiță de scăpare: să lucrez benevol la spital, să mă ocup de transportul bolnavilor imobilizați în fotolii cu roțile. Îi mulțumesc și-i sugerez ceva care mi se potrivește mai bine: sala de jocuri a copiilor spitalizați. Și încep imediat, punând în această activitate tot sufletul. Voluntariatul întâmplător devine o muncă zilnică. În curând sala de jocuri nu-mi va ajunge, vreau să mă ocup și de copiii grav bolnavi care nu se pot juca acolo. Cu o cutie plină de cărți, jocuri de puzzle și jucării, trec pe la toate paturile. Zâmbetul plin de curaj al micuților ținuiți de boală la pat, dar care nu se plâng, mă ajută să-mi privesc situația dintr-o altă perspectivă. Ai mei nu mai sunt aici, cu mine, însă probabil sunt sănătoși și în siguranță.

Patsy, încetează cu plânsul; uită-te la copiii aceștia! Ajută-i!

M-am atașat în mod deosebit de o fetiță din Maroc care se luptă cu leucemia. Chimioterapia o face să-și piardă părul, dar nu și voioșia. Hotărâm împreună să-i transformăm camera, cenușie și întunecată, într-un acvariu uriaș. Ea colorează și apoi decupează din hârtie pești; eu îi agăț de tavan, la capătul unei sfori. În curând, în camera ei înoată atâția pești încât femeia de serviciu începe să se plângă, însă noi continuăm să împodobim acvariul cu alge de hârtie.

Într-o dimineață, patul fetei este gol; peștii și algele continuă să freacăte atârnând de plafon, dar copila a dispărut la reanimare. O ultimă vizită la un trup inert, conectat la aparate, care cu siguranță nu aude povestea pe care i-o spun, și a doua zi ne părăsește.

18. Povestirea lui Sarah

N-am stat decât trei săptămâni la Londra. După aceea tata ne-a trimis, pe Rachel și pe mine, să facem o călătorie lungă cu avionul. Ne-am dus tocmai în America, într-un oraș numit New York. Tata a zis că Joseph va veni și el în curând.

Rachel și cu mine locuim la o familie pe care n-o cunoaștem și trebuie să așteptăm sosirea tatei și a lui Joseph, peste o săptămână.

Când tata este cu noi, se întâmplă lucruri ciudate. Își schimbă întruna numele și pentru noi este prea complicat. Spune că-l cheamă David Mizrahi; dar există oameni care-l numesc altfel. Nu-i place deloc când i se pun prea multe întrebări.

Într-o zi, tata ne-a spus că o să ne mutăm. De astă-dată plecăm împreună cu multe alte familii. Pe urmă tata găsește o casă numai pentru noi. Aici, comunitatea evreiască este mică. În Mexic e cald. Oamenii vorbesc spaniola și e foarte greu să ne învățăm lecțiile. La școală, copiii se bat mult. Mi s-a furat foarfecele cel nou și tot așa am pățit și cu guma.

Tata este mereu prost dispus. Uneori se înfurie rău pe noi. Când spune că nu suntem cuminți ne lovește peste degete cu un creion, iar și iar. Ne doare. Într-o zi, Joseph se juca puțin cu mingea și tata i-a zis să înceteze, dar Joseph nu l-a ascultat, și atunci tata i-a smuls din mâini mingea și a spart-o cu un cuțit.

Ne-am săturat să mâncăm mereu fulgi de orez și de porumb, niciodată nu avem altceva. Tata ne pune să adunăm cu mâna toate gunoaiile de pe jos. Zice că „fetele trebuie să se ocupe cu curățenia casei”. Se supără foarte tare pe noi dacă vorbim despre Belgia, așa că nu mai pomenim despre ea. Nu ne place când se supără așa rău.

Înainte, când eram la domnul Armoni, tata era foarte bun cu noi. Dar acum nu-mi place să locuiesc împreună cu el. Ne bate des. Dacă în timp ce doarme facem un zgomot cât de mic, ne pălmuește. Dar dacă unul din noi trei vrea să-și

facă siesta și tocmai atunci e zgomot, lui puțin îi pasă. Mi se pare că nu-i drept. Și mai e ceva: înainte, în Belgia, puteam să fac baie singură; acum ne spală el, pe toți trei laolaltă. Nu-mi place deloc.

19. Prima piesă a jocului de puzzle

După o matură chibzuință, Walter îmi propune să mă mut în apartamentul lui, până mi se rezolvă problemele. Să nu mă mai întorc în casa pustie. Să nu revin la părinții mei... Eu nu sunt decât o ființă fără căpătâi, în blugi și bascheți. Accept, dar am impresia că mai degrabă fug de ceva decât că merg înainte. Continuăm să fim discreți în privința acestei legături. Nimeni de la „Olivetti” nu știe că domnul Boghaert trăiește în compania mea.

Sinceritatea mea, uneori prea brutală, este o trăsătură a firii mele care lui Walter îi place dar care, uneori, ne face probleme.

— Te iubesc, Walter, te iubesc așa cum l-aș iubi pe cel mai bun prieten al meu. Mă simt bine cu tine. Dar nu este o pasiune. Știu că față de tine pot să mă înfurii și că tu vei înțelege. Mă simt apărută, la adăpost de orice rău. Chaîm a fost marea pasiune a vieții mele, și acum s-a sfârșit. Am cunoscut pasiunea și niciodată nu mai vreau așa ceva.

Walter este un tip tare; acceptă acest pact de prietenie.

Inventez mii de moduri prin care să evit discuțiile dureroase referitoare la copii. De îndată ce Walter face vreo aluzie la acest subiect, sar din loc, brusc ocupată: „Am uitat să cumpăr unt... Trebuie să mă duc să fac curățenie în baie...”

Citește limpede în mine și sfârșește prin a concepe o strategie care mă obligă să vorbesc: știe că în ambuteiaje nu pot să scap. Într-o zi mă ia pe nepregătite:

— Patsy, e vremea să reîncepi să lucrezi. Căutarea copiilor tăi nu-ți ocupă tot timpul.

— N-o să pot.

— Și de ce nu? Trebuie să pui bani deoparte ca să plătești cercetările. Trebuie să-i ajuți pe părinții tăi. Așa că găsește-ți o slujbă și reia-ți o viață normală.

Are dreptate. A jeli trecutul, fie și în tăcere, nu ajută la nimic. Tocmai mi-a dat motivația de care aveam nevoie: să particip la cheltuielile deja enorme pe care le suportă tatăl meu pentru găsirea copiilor. Am un scop. Caut printre anunțurile de la mica publicitate și aleg o slujbă asemănătoare cu postul pe care-l ocupam la „Olivetti“.

Walter mă oprește:

— Poți găsi ceva mai bun, mai caută.

Crede în mine, în posibilitățile mele, în inteligența mea și, încet-încet, încep să cred și eu. Chaïm zdrobise orice încredere în mine însămi.

— Când vei fi întrebată cât vrei să câștigi, nu ai decât să răspunzi: care este salariul normal pentru acest post? Vei vedea, o să meargă!

Informațiile de la ambasada Belgiei din Statele Unite cu privire la o eventuală cerere de viză din partea lui Chaïm se lasă așteptate. Ar fi trebuit să capăt un răspuns la sfârșitul lunii februarie, dar termenul a trecut de mult. Telefoniez fără încetare, cu riscul de a plictisi pe toată lumea.

În ziua de 26 mai 1987, la cererea serviciilor polițienești, televiziunea belgiană lansează un apel public către orice persoană în măsură să dea informații referitoare la copii. Este prima dată când se difuzează un astfel de apel. Chiar a doua zi dimineață, un funcționar de la ambasada Statelor Unite, un orecare Leider, îmi telefonează anunțându-mă că deține informații. Uitase să mi le transmită! Televiziunea i-a împrăștiat memoria. Chaïm a cerut o viză pentru copii și pentru el. A pretins că, din păcate, mama nu putea să călătorească împreună cu ei. Ambasada Statelor Unite a acceptat această cerere *pe 2 decembrie 1986*, tocmai ziua în care ambasada Israelului îi reînnoia pașaportul. A dat ca adresă Mercator Straat 56, Anvers, la șaizeci de kilometri de Bruxelles.

În acest oraș, evreii hasidici controlează negoțul cu diamante și detectivul nostru, Eitan Rozen, tocmai efectuează acolo o anchetă, bănuind că ajutorul pe care-l capătă Chaïm din Belgia provine din această regiune. Revine de acolo triumfător:

— Orașul acesta e o piață de bârfe! Am aflat că un personaj pe nume Moise Aaron Reich l-ar fi ajutat pe Chaïm înainte de răpire.

Adresa lui Reich este cea indicată de Chaïm pentru obținerea vizei americane: Mercator Straat. Este prima piesă a puzzle-ului. Informația se confirmă când detectivul descoperă o amendă pentru staționare neregulamentară pe strada aceasta, în fața casei respective, chitanța de plată a contravenției fiind încheiată pe numele lui Chaïm Yarden.

Iată ce a relatat informatorul lui Eitan Rozen: Chaïm s-a prezentat la comunitatea hasidică în calitate de evreu sărac, fără resurse materiale și care avusese nefericirea de a se căsători cu o belgiancă, descendentă a unei familii catolice, foarte bogată și puternică pe plan politic. Le-a cerut ajutorul ca să-și salveze copiii, care sufereau influența acestei familii și pe care mama lor îi maltrata! Îmi închipui că fantastica putere de convingere a lui Chaïm a funcționat perfect. A arătat hotărârea tribunalului din Haifa, care-i încredința lui copiii, a lăsat să se creadă că eu dusesem copiii la un orfelinat, a pretins că eu eram nebună și a jurat că trebuia neapărat să-și elibereze copiii din brațele mamei lor nebune. Satmarienii nu i-au cerut să prezinte alte dovezi, l-au crezut pe cuvânt. Și așa se face că, din casă în casă, au pledat cauza lui Chaïm în sânul comunității lor. O parte din banii adunați i-au păstrat, iar lui Chaïm i-au predat 10.000 de dolari cu care să-și finanțeze răpirea. Și a încheiat:

— Copiii se află la New York, la niște oameni care vor face din ei „mici evrei adevărați“.

Detectivul Rozen a reușit să discute cu Reich, care a confirmat că Yarden făcea parte din secta satmar. Potrivit celor spuse de acest om, Chaïm s-a refugiat fie într-o

comunitate din Brooklyn, în cartierul Williamsburg, fie la Monroe sau la Monsey, două localități mici în nordul statului New York.

Monroe, Monsey, Brooklyn... în sfârșit niște nume, niște puncte de reper pe o hartă, în fine o relatare care le redă copiilor o realitate. Nu mai sunt dispăruți, sunt undeva...

Faptul că ar primi o educație evreiască nu mă îngrijorează, ceea ce mă înspăimântă este termenul utilizat de informator: „mici evrei adevărați”. Fanatismul religios, oricare ar fi el, mă sperie. Satmarienii sunt niște fanatici, chiar evreii afirmă asta. Și nu trebuie decât să-mi amintesc de fețele triste ale copiilor acelora... atât de grave și austere încât îi simți pierduți într-o lume în care copilăria nu este decât o îndelungată îndoctrinare.

Pentru a sărbători evenimentul, tata desfundă o sticlă de șampanie. Eu nu suport să beau nici măcar un pahar de alcool. Adăugând la aceasta emoția...

Mai târziu, Walter avea să-mi mărturisească:

— Te-am găsit strigând de bucurie, singură, la fereastră.

20. Povestirea lui Sarah

Tata ne-a spus că ne vom înapoia în Statele Unite fiindcă mexicanii sunt oameni răi. Tata îi minte pe cei de la aeroport, zicând că am venit în Mexic pentru o vacanță de trei săptămâni, dar eu știu că am stat aici mai mult. Când domnul care se uită la pașapoarte îl întreabă pe fratele meu cum se numește, el răspunde Joseph, și tata se supără rău, pentru că domnul zice că în carnețel scrie Simon. Îi trage o palmă zdravănă lui Simon. Tare am vrea ca tata să se hotărască în privința numelor, deoarece este foarte greu să fii două persoane în același timp.

Ne duce să locuim într-un oraș numit Monsey. Locuim la numărul 8 pe Maple Terrace, împreună cu un domn și o

doamnă pe care-i cheamă Borochoy. Este o casă cu două etaje. Noi stăm într-o cameră, la subsol.

Acum câteva zile l-am auzit pe tata discutând cu un rabin. Vorbea despre mine: „Tatăl ei este altcineva, dar domnul Jacques Heymans m-a obligat să mă căsătoresc cu mama ei.” Am auzit cuvintele acestea. Parcă am primit o lovitură în cap. Acum m-am hotărât că n-aș mai vrea să aud asemenea lucruri. Fac ca și cum m-aș acoperi cu o pătură mare și neagră, nu mai vreau să-mi aduc aminte de nimic.

21. Deja au trecut șase luni

Există o Patsy care se închide într-o tăcere posomorâtă și una care trece imediat la o purtare nepoliticoasă și agresivă față de toată lumea. În felul acesta nimeni nu îndrăznește să-mi pună întrebări. Întotdeauna am avut senzația că eu sunt cel mai bun interlocutor al meu. Îmi vorbesc în sinea mea și ceea ce spun nu privește pe nimeni.

Walter se străduiește să discute cu mine despre asta dar eu refuz în mod sistematic să mă destăinuiesc.

Moriah va împlini cinci ani *pe 7 iunie 1987*. Fac din aniversarea ei o fixație. Prin nesfârșite încercări de convingere, Walter reușește să-mi smulgă în mașină această mărturisire:

— Voiam să-i cumpăr un mic cadou, ceva care s-o aștepte la înapoiere, dar nu izbutesc. Sufăr prea mult! Nu pot să-i cumpăr o prăjitură cu care să plece la școală, nu pot să-i invit prietenele pentru sărbătorirea aniversării, nu pot nici măcar să-i trimit o ilustrată undeva. Nici măcar atâta. E monstruos!

— Plângi, Patsy. Lasă-te în voia durerii, după aceea te vei simți mai bine. Plângi!

Lacrimile îmi umplu ochii, un nod îmi strânge gâtul, dar reușesc să mă stăpânesc, numărând în gând — unu... doi... trei...

De când au dispărut copiii am vărsat deja un ocean de lacrimi. E destul. Voi arăta că sunt tare, nu mai vreau să plâng

niciodată. M-am săturat de atâta lichid, am nevoie să mă solidific.

Pe 7 iunie, câțiva prieteni îmi telefonează să-și exprime simpatia. Le sunt recunoscătoare dar, până la urmă, cuvintele lor de îmbărbătare, bunele lor intenții îmi străpung inima mai dureros decât o lamă de cuțit.

Suntem în iunie. Cele șase luni, data lină pe care o fixasem, au trecut. Nu voi mai face pariuri cu viitorul. Voi suporta trecerea timpului. Atât cât va trebui.

Detectivii au aflat de la birourile de imigrare din New York că Simon și Chaïm au călătorit de la Londra la New York, *pe 7 februarie 1987. Așadar a reușit să ajungă fără probleme la Londra și după aceea la New York?* Pașaportul lui israelian își pierduse valabilitatea și poliția belgiană promisese să avertizeze toate aeroporturile europene. Asta înseamnă că alarma n-a fost dată potrivit înțelegerii. Acum este transmisă pretutindeni, dar e prea târziu.

Pe de altă parte, nimic nu lasă să se creadă că Marina și Moriah ar fi călătorit împreună cu el. Cu toate acestea obținuse vize și pentru ele. Se întrevăd două ipoteze: ori cei de la imigrație au uitata să le înregistreze pe fete, ori Chaïm a aranjat în așa fel ca ele să călătorească sub nume false.

Mă prezint la un interviu pentru angajare, la o mică firmă de informatică. Pentru un post în departamentul administrativ. Directorul general, domnul René Vanderheynde, mă întreabă ce salariu aveam la Olivetti. Folosesc metoda lui Walter:

— Care este salariul obișnuit pentru un astfel de post?

Îmi enunț o cifră de două ori mai mare decât fostul meu salariu. Îi accept propunerea și apoi mărturisesc cât câștigam înainte. Rămâne cu gura căscată.

Munca mea constă în a gira comenzile până la plata facturilor. Voi avea nevoie de un calculator. Walter, care m-a învățat deja o mulțime de lucruri în legătură cu informatica, mă ajută să alcătuiesc un program de gestiune a comenzilor. Fac progrese.

În acest timp, tata continuă să dirijeze cercetările pe toate fronturile. Agenția de detectivi a lansat o anchetă în toate cartierele hasidice din New York. Tata are grijă să reglementeze detaliile legale, astfel încât să avem deplină autoritate pentru a-i duce pe copii în Belgia, în ziua în care...

Doar dacă nu există altă soluție, nu vreau să fiu obligată să-i fac să suporte traumatismul altei răpiri. Am semnat o procură care îi dă în mod oficial tatălui meu dreptul de a-i înscrie pe copii pe pașaportul lui. A cerut vize pe numele lor. În felul acesta vor putea călători în mod cât se poate de legal, atât cu el cât și cu mine.

Părinții mei se duc cu avionul la New York, închiriază o mașină și obțin o întrevedere cu ambasadorul Belgiei la Washington, care le face o primire căduroasă. Iau legătura și cu Ministrul Justiției și cu alte persoane din diverse departamente de stat. Apoi revin la New York și angajează un avocat — un evreu pe nume Franklyn Snitow, pentru a obține să mi se acorde încredințarea copiilor, potrivit legislației americane. Faptul că mă înlocuiesc astfel în toate aceste demersuri se explică prin aceea că, la vremea respectivă, de îndată ce este vorba de copii gândesc nu cu capul, ci cu inima, și nu întotdeauna mă dovedesc a fi rațională... Sperăm ca acțiunea lui Snitow asupra comunității evreiești să dea rezultate. Cei ce aparțin sectei hasidice nu cred că vor să fie acuzați de complicitate într-o răpire.

Noul meu director are amabilitatea de a mă lăsa să folosesc faxul și telefonul pentru a ține legătura cu tata la New York și, spre a-i arăta recunoștința mea, fac ore suplimentare.

De îndată ce-mi încasez primul salariu, vreau să le mulțumesc părinților mei pentru tot ceea ce fac, pentru cât cheltuiesc cu această anchetă care a căpătat dimensiuni internaționale. Se implică total amândoi — relații, călătorii, avocați, detectivi. *Ce m-aș face fără sprijinul lor?* Le-am ales cadouri extravagante, un ceas pentru tata, un inel pentru mama... aproape toți banii din prima mea leafă. Dar știu că

de acum înainte voi putea economisi cea mai mare parte din salariul meu.

Un articol dintr-un ziar din Bruxelles prezintă răpirea copiilor în termeni vagi și inexacti. Se spune, de exemplu, că ar fi dispărut și mama, la care se face referire prin inițialele P.H. Ceea ce lasă să se subînțeleagă că eu nu-i caut pe copii și că-mi este absolut indiferent dacă s-au evaporat împreună cu tatăl lor.

În dimineața următoare apariției acestui articol mă năpustesc în redacția ziarului și cer să-l văd pe jurnalistul care l-a scris. Obrajii îmi ard de furie.

— Sunt *P.H.*! Eu sunt Patsy Heymans! Fă-ți treaba ca lumea sau altminteri renunță!

Jurnalistul este uluit.

— Despre ce naiba vorbiți?

— Despre asta!

Îi vâr articolul sub nas.

— Pretind să rectifici greșelile chiar acum. Îmi cauzezi un foarte mare rău afirmând că aș fi dispărut! Sunt aici, locuiesc aici, la Bruxelles!

— Dar nu reușeam să dau de dumneavoastră!

— E treaba dumitale să cauți informații și să-i găsești pe oameni! Nu eu sunt datoare să vin să te caut!

— Liniștești-vă, luați loc și istorisiți-mi povestea.

A doua zi publică un articol complet, pe prima pagină. Alți ziaristi se reped asupra subiectului și îmi cer interviuri. Nu-l refuz pe nici unul. Poate că unul dintre aceste articole va fi citit de cineva care ne va da informații.

Continui să plătesc chiria căsuței mele pustii. Numărul 9 de pe Rue Verte trebuie să rămână la dispoziția copiilor. Să fie punctul lor de ancorare, când se vor întoarce. Cu lucrurile, cu jucăriile, cu patul lor... Am speranța nebună că, dacă într-o zi vor reuși să scape, vor reveni să locuiască aici.

Că va veni cineva să mă caute, spunându-mi: „În fața porții de la numărul 9, pe Rue Verte, sunt trei copii... vă așteaptă”.

Dar mă stăpânește și teama, tot atât de nebună că, dacă nu sunt acasă, nu vor izbuti să mă găsească și vor pleca.

Când se încheie termenul de închiriere a apartamentului lui Walter, fac pasul cel mare. Nu putem continua să plătim cele două chirii, e ridicol. Ne vom instala la mine.

În august, tata se întoarce în Statele Unite unde intră în legătură directă cu angajatul new-yorkez al agenției de detectivi privați, Arik Arad. El îi prezintă tatei pe inspectorii de poliție care operează în zonele de concentrare a comunităților evreiești: Williamsburg și Borough Park în Brooklyn, precum și Monsey și Monroe, la nord de New York.

Tata nu crede că ei ne-ar mai putea oferi un ajutor eficace. Pentru ei, povestea asta nu-i decât o ceartă în familie. Prin urmare parcurge chiar el străzile cartierului evreiesc din Brooklyn, împreună cu detectivul Arad. Îi interoghează pe oameni în restaurantele cușer, le arată fotografia copiilor.

Într-o zi, un evreu hasidic tresare când vede fotografia. Declară că-l cunoaște pe Chaïm. Imediat, Arad îl întreabă:

— Cum l-ați cunoscut? Știți unde se află? Este însoțit de copii?

Dar omul ezită, pare să se teamă că a spus prea multe și părăsește restaurantul în grabă. Tata simte că se îmbolnăvește văzându-l cum o șterge. Dar Arad îl sfătuiește să nu se miște din restaurant și să-l aștepte cât timp el îl urmărește pe individ. Peste câteva minute revine cu un număr înscris în agenda sa — cel al plăcuței de înmatriculare a mașinii.

Un număr care ne duce la o adresă din Monsey. Acolo se află o importantă comunitate de satmarieni. Dar oamenii aceștia sunt impenetrabili, trăiesc izolați. Un soi de sectă misterioasă în care nu se poate infiltra oricine. Tata angajează un alt detectiv, pe Ben Yacobson, fost ofițer de poliție. Ben avea să-și concentreze eforturile asupra orașelului Monsey.

Mă hrănesc cu vești prin telefon. În capul meu, Monsey devine un reper. *Cum arată Monsey-ul? Oare copiii mei merg pe străzile din Monsey?*

M-am maturizat, sunt altfel. Tânăra Patsy pe care Chaïm o manipula atât de lesne nu mai există. Când mi se întâmplă să mă uit la o fotografie din perioada aceea îmi este greu să mă recunosc. Eram un copil, care își sacrificase studiile pentru a se arunca într-o dragoste nebună. Eram un copil ținând în brațe un bebeluș, apoi un al doilea și un al treilea... Un copil ce pășea în umbra posesivă, chinuitoare, a lui Chaïm.

Astăzi, sunt o femeie. Muncesc; de curând am săvârșit chiar o faptă demnă de laudă. Mulțumită unui sistem de inventariere a stocurilor pe care l-am conceput, am reușit să dau de urma unui milion de franci belgieni — mărfuri livrate și nefacturate. Domnul Vanderheynde, patronul meu, a decis să sărbătorească acest rezultat strălucit cu șampanie.

Salariul mi-l economisesc cu o disciplină de fier. Nu știu cât timp va mai dura toată povestea asta și cercetările sunt anevoioase. Părinții mei s-au dus deja de două ori în Statele Unite și urmează să se mai întoarcă acolo. Coșmarul este costisitor.

22. Povestirea lui Sarah

Tata ne-a prezentat-o pe noua lui prietenă, Iris. Nu este frumoasă. Credeam că era o doamnă care urma să se ocupe de treburile casei, dar tata a zis că se va însura cu ea. Joseph a început să plângă, spunând că nu vrea ca doamna asta să devină mama lui. Într-o zi, Iris a venit să-și petreacă vacanța cu noi, într-un oraș care se numește Washington. A făcut o fotografie cu noi în fața grilajului care înconjoară o casă mare și albă. Sora mea și cu mine avem fiecare câte un palton lung, cu carouri verzi. Lui Joseph nu-i place să fie fotografiat și a încercat să fugă. Am râs cu toții de el.

23. „Ducesa“ de la Amsterdam

Eitan Rilov ne-a dat întâlnire la Amsterdam. A dat de o femeie ciudată cu care trebuie să se întâlnească la hotelul „Hilton“. Aceasta nu vrea să ia legătura direct cu noi, cu tata și cu mine, iar el este convins că deține informații.

— I-am făgăduit să nu-i dau în vileag adevărata identitate. Noi îi spunem „Ducesa“. Este o franțuzoaică, o creștină convertită la iudaism. A avut un fiu dintr-o primă căsătorie, apoi s-a căsătorit pentru a doua oară cu un rabin, unul dintre șefii hasidici, care a murit.

— Ce vrea în schimbul informațiilor ei?

— E ceva foarte complicat. I s-au furat unele documente personale, pare-se extrem de importante, care îi aparținuseră soțului ei. Hoțul încearcă să o șantajeze. Ea vrea să-și recupereze documentele și pentru asta s-a adresat agenției noastre, însă nu ne poate plăti onorariul de 5.000 de dolari pe care i-l cerem. Propune un târg: dumneavoastră plătiți în locul ei cei 5.000 de dolari, iar ea se angajează să-i caute pe copii în sânul comunității hasidice.

Trebuie să ne folosim de prilej. „Ducesa“ este o femeie foarte pioasă, nu posedă bani și are nevoie de noi.

— O să mă pricep eu s-o manipulez, n-aveți grijă! Știu cum să procedez.

Acest Rilov, slab și emfatic, i se adresează mereu tatălui meu, mie niciodată. Pare sigur pe el.

„Ducesa“ este o femeie mignonă și slabă, îmbrăcată în tradiționalul stil hasidic. O vedem traversând holul hotelului cu o rapiditate surprinzătoare la o femeie de vârsta ei. Rilov joacă rolul de intermediar între ea și noi.

Tata a auzit cu oarecare emoție rostindu-se cifra de 5.000 de dolari. Îi declară lui Rilov:

— Ar trebui să furnizeze o primă informație, ca să ne dovedească buna ei credință. 5.000 de dolari este o sumă!

Rilov face naveta prin hol și revine imediat:

— Spune că, după răpire, Chaïm i-a dus pe copii direct la Amsterdam. Au locuit la un oarecare Armoni.

— De acord, iată ce propunem noi: vom verifica această informație și, după aceea, vom decide dacă acceptăm sau nu să încheiem târgul.

Ne aflăm în plin roman de spionaj. Agenția începe vânătoria și reduce lista posibililor Armoni la trei indivizi din Amsterdam. Cel mai suspect din cei trei se numește Zvi Armoni, un evreu ortodox, în aparență nu prea fanatic de vreme ce este căsătorit cu o creștină convertită la iudaism.

Pentru a reuși să facă presiuni asupra acestui Armoni, agenția concepe un plan bazat pe escrocheria bancară făcută de Chaïm în Israel. Un detectiv va pretinde că este angajat de bancă pentru a-l căuta pe Chaïm Yarden ca să recupereze banii furați. Armoni recunoaște că atât Chaïm cât și copiii au locuit la el vreme de o lună. Ar putea să spună mai multe... contra unei mici recompense.

Atunci detectivul îi dezvăluie adevărata lui identitate și obiectivul misiunii sale. Îi declară lui Armoni că va lua legătura cu noi pentru a ne decide în privința recompensei... Am putea, desigur, să-l dăm în judecată deoarece a recunoscut că a participat la o răpire. Dar noi nu urmărim să ne răzbunăm pe acest om, mai important este să-i obținem colaborarea. La rândul său, Armoni a înțeles că se află într-o situație delicată. Acceptă să plece în Israel ca să colaboreze cu agenția, cu condiția să i se plătească drumul.

Interogatoriul la care este supus ne permite să reconstituim scenariul răpirii. Copiii au fost duși mai întâi la Malines, un mic oraș belgian. De acolo, au fost transferați la Amsterdam. În apartamentul lui Armoni au început copiii să primească primele cunoștințe ale educației iudaice, a cărei primă etapă a fost celebrarea zilei de Hanuka¹.

Armoni precizează că la acea vreme Chaïm avea asupra lui 10.000 de dolari. Cazul lui nu este unic; alți copii au fost

---

¹ **Hanuka** : Comemorare a sfînșirii Templului de către macabei, în anul 165 înainte de Christos. Cu acest prilej se aprind lumânările unui sfeșnic cu opt brațe (n.a.)

deja „salvați” în felul acesta de către satmarieni. Oamenii aceștia își arogă drept de control asupra vieții oamenilor. Și posedă și mijloacele prin care să acționeze.

La Amsterdam, Chaïm a falsificat data expirării pașaportului său și, în plus, și-a procurat un pașaport francez fals. Ceea ce ne oferă o privire de ansamblu asupra organizării acestei rețele! Grație pașaportului fals i-a putut lua cu el la Londra *pe 11 ianuarie 1987*, la o lună după răpire. Copiii au rămas câteva săptămâni acolo, printre satmarieni, fiind găzduiți într-un centru al comunităților evreiești de la Stanford Hill. Acolo au fost convertiți în mod oficial și au primit noile prenume. Știu că Marina a devenit Sarah, Simon — Joseph și Moriah — Rachel.

Armoni le dezvăluie detectivilor particulari că, pentru ultima etapă a călătoriei, în care urma să ajungă în Statele Unite, Chaïm s-a folosit de adevăratul lui pașaport israelian, data expirării fiind falsificată cu iscusință. În schimb, viza era autentică. Această călătorie a fost efectuată la aproape două luni după răpire. În momentul acela, Chaïm trebuie să se fi liniștit, fiind susținut de o comunitate ermetică, cu totul devotată cauzei lui și care îi oferea adăposturi sigure în diverse puncte ale globului. Pretutindeni, alți satmarieni puteau să-i procure acte false, alți satmarieni îl puteau găzdui... Ne aflăm în fața unei pânze de păianjen ale cărei fire se multiplică și se întind la infinit.

Pentru noi, cel mai emoționant lucru îl reprezintă fotografiile pe care Armoni mi le-a vândut pentru 5.000 de dolari, după o interminabilă târguială. Într-una din fotografii se joacă, în timpul sărbătorii Hanuka. O alta a fost făcută în grădina zoologică din Amsterdam. Țin în mână chipul lui Moriah, încadrat într-o imagine de cincisprezece pe douăzeci și unu de centimetri. O canapea veche, cafenie, se detașează pe un perete alb și gol. Fetița stă pe genunchii tatălui ei, ca o păpușă de cârpă, cu brațele și picioarele atârându-i într-o postură ce pare să indice o mare oboseală. Are ochii plecați și cred

că-i ghicesc pe buze un ușor surâs resemnat. Poartă ciorapi albi și o rochie de lână cu carouri negre și maro.

Chaïm este în întregime în negru. Neagră îi e barba, negri perciunii, negru costumul și neagră pălăria. Îi recunosc sprâncenele stufoase, întunecate ca tăciunele, și privirea ascunsă. Armoni stă alături de el; poartă ochelari cu lentile negre și capul îi este acoperit de păr des — o perucă peste care e pusă calota. Zâmbește, înclinând capul către Simon și Marina.

Marina este îmbrăcată într-un pulover negru cu trei nasturi albi și cu un soi de fustă lungă, maro. Fața ei rotundă este încadrată de părul retezat la nivelul bărbiei iar o mică şuviță îi cade peste ochi. Cu gurița în formă de semilună, cu colțurile lăsate în jos, stă îmbufnată, părând tristă și privind mirată obiectivul. Sub ochii ei mari, căprui, se văd cearcăne adânci.

Simon, la mijloc, poartă un fel de costum de sport, bleu-vert cu dungi roșii și albe la gât și la manșete. Este singurul care se uită drept în obiectiv, cu buzele strânse, cu privirea lipsită de orice expresie. Nu-i place că se află acolo și chipul lui rigid exprimă asta. Pe creștetul capului are nelipsita calotă rotundă. Într-o altă fotografie, băiețelul meu stă pe un scaun, în aceeași atitudine ca aceea a tatălui său, care stă în picioare lângă el și-l supraveghează din ochi, cu mâinile strânse ca pentru rugăciune și cu capul plecat.

Ben Jacobson, detectivul american, află că, într-adevăr, copiii au locuit la Monsey. Comunitatea posedă acolo câteva cvartale de case. Este în măsură să ne dea adresa unei școli la care au fost înscrise Marina și Moriah. Însă n-a dat nici de urma lui Chaïm, nici de cea a copiilor. Satmarienii au aflat de cercetările noastre și pista se împotmolește. Tatăl meu pleacă imediat la Monsey să ia legătura cu poliția locală și să-i transmită toate informațiile pe care am reușit să le obținem. Autoritățile ne promet că vor întreprinde cercetări în zonă și că vor rămâne în stare de alertă. Probabil că pânza de păianjen a început să se destrame.

24. Povestirea lui Sarah

Tata spune că iar trebuie să plecăm. Trebuie să părăsim Monsey-ul și să ne ducem în altă localitate numită Lukewood, în New Jersey. Zice că de data asta nu va putea locui cu noi, dar promite c-o să vină să ne vadă des.

La început locuim la domnul și doamna Glatzer, pe urmă Joseph se mută la domnul Enghorn, care este directorul școlii. Acesta are o nevastă și trei copii. Îmi plăcea mai mult când eram toți trei împreună, dar cele două familii sunt prietene, așa că-l vedem des pe Joseph.

Rachel și cu mine nu suntem mulțumite la domnul Glatzer deoarece niciodată nu ieșim din casă. Copiii lor au dreptul să-i însoțească, dar noi nu. De fiecare dată când pleacă în week-end sau la vreo nuntă, nu avem voie să mergem și noi. Trebuie să rămânem la prietenii lor. Se vede bine că domnul și doamna Glatzer îi preferă pe propriii lor copii față de noi.

La început, tata venea să ne vadă de două ori pe săptămână, apoi n-a mai venit decât o dată, iar acum nu mai vine deloc. În urmă cu câteva zile, Joseph l-a întrebat pe domnul Enghorn:

— De ce nu mai vine tata să ne vadă?

Domnul Enghorn a răspuns că tata lucrează undeva departe și că nu poate veni.

Joseph a primit cei dintâi ochelari ai lui. Au costat o sută de dolari. Cu ochelarii aceștia poate citi mai bine din cartea de rugăciuni.

25. Spioni cu două capete

Tel-Aviv — Întâlnire cu tata la agenția de detectivi. Trebuie să coordonăm cercetările efectuate de cei trei detectivi însărcinați să se infiltreze în comunitățile hasidice din New York. Armoni constituie o pistă bună și, deoarece are mare nevoie de bani, a acceptat ca, în schimbul unei anumite sume, să plece în Statele Unite, în căutarea lui Chaïm. În mod oficial,

Îl va căuta pentru a-i propune o slujbă. Și ca dovadă a bunelor relații cu Chaïm, va arăta fotografia care îl arată împreună cu copiii și cu tatăl acestora.

Se prezintă și o altă posibilitate. Agenția a recurs, pentru această afacere, la serviciile unui personaj pe nume Nechemia, un agent pensionat de la poliția israeliană sau de la Mossad — detectivii nu precizează — dar care, datorită experienței sale, ar fi pentru noi spionul perfect. A fost crescut la evreii hasidici și a renunțat la viața religioasă. Acest fost angajat este specializat în infiltrarea în grupările clandestine și a comunităților hasidice, având sarcina de a supraveghea activitățile acestora. Dar ne ciocnim de o problemă, mereu aceeași: banii. Tata nu vrea să recunoască dar a ajuns la fundul sacului. Este posibil ca mama să fie obligată să vândă câteva dintre bijuteriile sale pentru a face față unor noi cheltuieli. De fiecare dată când ne este prezentat cineva susceptibil de a ne furniza informații, este vorba de cinci sau zece mii de dolari. Întotdeauna dolari. Tata întreabă deseori, cu amară descurajare:

— Oare există pe lume o sumă mai mică decât cinci mii de dolari americani?

Alegem soluția de a-i prefera pe cei doi agenți deja infiltrați la New York și de a-l păstra pe acest Nechemia ca rezervă. Tata se învoiește să-i plătească „Ducesei” cei cinci mii de dolari, cu condiția de a nu-i achita decât după ce vor fi găsite faimoasele documente. Mulțumită ei l-am descoperit pe Armoni. Care, la rândul său, a încasat o sumă importantă pentru cheltuielile sale de transport și găzduire în Israel, unde a venit împreună cu soția și copilul.

Se apropie vacanța de Crăciun. Este perioada cea mai dureroasă pentru mine; tot reținând amintirile ce se leagă de aceste zile de sărbători, durerea devine de nesuportat. *Pe 6 decembrie* este Sfântul Nicolae. Bătrânul cu barbă albă și cu mantie roșie face turul școlilor împărțind copiilor cadouri. *11 decembrie* este aniversarea zilei blestемate. Și pe urmă

vine Crăciunul *anului 1987*. Cu un an în urmă îmi căutam cu disperare copiii în Israel. *Ziua de 1 ianuarie* va fi începutul unui alt an fără ei. Iar *pe 2 ianuarie*, Simon va împlini șapte ani.

Cu toate acestea, veștile sunt destul de bune. Agenția a găsit documentele care i-au fost furate „Ducesei”, tata a achitat suma și acum este de datoria ei să-și onoreze partea de contract. Este foarte cunoscută în cercurile hasidice, nu-i va fi deloc greu să întreprindă o anchetă discretă. Ne punem mari speranțe în ea. Este o femeie, mamă și e foarte pioasă. În principiu, n-ar trebui să ne mintă.

Așteptarea este greu de suportat. Se scurge o săptămână fără nici o singură știre de la „Ducesă”, apoi încă una, pe urmă o lună întreagă. Nu putem face nimic altceva decât să așteptăm, să așteptăm întruna, zi după zi, și toată familia este în stare de stres. Orice aș face, mă simt chinuită de un sentiment de vinovăție. Dacă nu mă gândesc în fiecare clipă a zilei la copii și la anchetă îmi e rușine. Îmi este rușine să-mi petrec câteva clipe cu Walter, rușine să citesc o carte.

Unii prieteni îi întreabă câteodată pe părinții mei pentru ce nu abandonăm căutările. Într-un an, spun ei, copiii s-au obișnuit cu noua lor situație. Patsy ar trebui să uite, să-și refacă viața... Nu îndrăznesc să-mi sugereze așa ceva mie personal, direct. Totuși mi s-ar părea mai cinstit să procedeze așa decât să recurgă la asemenea comentarii în fața părinților mei.

„Să uit și să-mi refac viața”... Habar nu au despre ce vorbesc. Pentru mine, nimic nu este mai îngrozitor decât absența oricăror vești, a oricărei certitudini. *Carne din carnea mea trăiește fără mine. Oare se poate uita așa ceva?*

Vineri, 12 februarie 1988. Un restaurant la Paris. Walter și cu mine luăm masa împreună cu Dany Issacharof, patronul agenției. Acesta vorbește repede în timp ce înfulecă lacom conținutul farfuriei sale. Agenția deține documente care trebuie să-i fie înmânate lui Armoni, la Amsterdam. Predarea documentelor trebuie să se efectueze în cea mai mare taină.

Pentru a efectua această misiune, agenția vrea să-i ceară tatălui meu o sumă substanțială. Walter a declarat că ar putea foarte bine s-o ducă el la îndeplinire. Issacharof îi dă, peste masă, un plic galben-maroniu, îndeajuns de mic încât să încapă în buzunarul interior al unei haine bărbătești.

— Nu-l deschideți. Peste două zile, fix la ora prânzului, vă veți duce la hotelul „Hilton” din Amsterdam, îi veți spune portarului că aveți întâlnire cu domnul Armoni. Prezentăți-vă sub numele de Peter Feltham. Portarul vi-l va arăta pe domnul Armoni. Verificați-i identitatea, înmănați-i plicul și nu răspundeți la nici o întrebare.

Povestea asta e ciudată și, revenind la Bruxelles, Walter decide să cerceteze conținutul plicului. Îl dezlipește cu grijă, la abur. Găsim înăuntru bilete de avion și pașapoarte israeliene pe numele lui Armoni și al soției sale, cu vize pentru Statele Unite. *Care să fie motivul pentru care agenția și-a luat sarcina procurării vizelor? Ce l-a împiedicat pe Armoni să le obțină el însuși?* Walter tare ar vrea să execute copii ale acestor documente dar eu mă tem de reacția lui Issacharof dacă ar afla. Nu se știe niciodată, el se ocupă de ancheta noastră, n-aș vrea ca un grăunte de nisip să ducă la deraierea locomotivei.

În duminica următoare ne aflăm amândoi la Amsterdam. Walter parchează mașina în apropiere de hotel iar eu aștept, singură, înăuntru. Îl privesc cum se îndreaptă către hotel, îmbrăcat în blugi, cu o cămașă sport și o haină ușoară, în care a ascuns plicul. Îl urmăresc în gând.

— Mă numesc Feltham, am întâlnire cu domnul Armoni.

Mai târziu avea să-mi relateze continuarea:

«— Am ales din ochi un colț mai ferit al hotelului. I-am spus portarului că voi aștepta acolo. Mă prefăceam că sunt adâncit în citirea unui ziar. Eram atent la persoanele care veneau și treceau prin hol. Pe măsură ce se scurgea timpul, am început să-mi pun întrebări. Dacă făcusem vreo greșeală, vreun gest care să-l fi îndemnat pe acest Armoni să fugă? Apoi m-a cuprins mânia. Îmi ziceam: „În fond, individul ăsta

este un complice al lui Chaïm, i-a ținut pe copii la el, prizonieri. Sunt sigur că știe mult mai mult decât ceea ce le-a declarat detectivilor. Tare am poftă să-i succesc gâtul, în loc de a-i da acest plic." Am așteptat cel puțin o oră și pe urmă am văzut sosind o femeie, un bărbat și un copilaș. La început am crezut că erau niște hippies. Tipul purta o pereche de blugi vechi, decolorați, și o cămașă; femeia — un poncho maro cu motive indiene. Era o blondă cu părul căzându-i până pe umeri în şuvițe drepte; atât de drepte, încât ai fi zis că nu putea fi decât o perucă... După aceea m-am îndreptat spre el și i-am spus: „Mă numesc Peter Feltham. Sunteți cumva domnul Armoni?"

Femeia a exclamat imediat:

— Sunteți de la poliție!

— Nici gând, nu sunt de la poliție. Sunt doar un mesager.

— Ba da! Sunteți de la poliție!

— Ascultați-mă... îmi pare foarte rău. Mi s-a cerut numai să vă înmânez asta...

Le-am întins plicul și femeia a tăcut iar Armoni s-a decis să-l ia. L-a deschis și i-a verificat conținutul. A căpătat o expresie satisfăcută. Femeia m-a întrebat pe neașteptate:

— Cum e vremea la New York?

Am răspuns că, fără îndoială era mai frig decât aici și că ar face bine să ia cu ei haine călduroase. Armoni mi-a mulțumit și m-a rugat să părăsesc hotelul abia la cinci minute după plecarea lor. N-am așteptat mai mult de treizeci de secunde, timpul necesar ca ei să iasă pe ușa hotelului și, cu toate acestea, când am ajuns la colțul străzii, dispăruseră.»

Oamenii aceștia par să trăiască în permanență în ilegalitate.

Armoni a petrecut la New York o lună întreagă, căutându-l pe Chaïm și pretextând că acesta îi făgăduise să-i găsească de lucru. Nu știu dacă în acel interval de timp a aflat ceva; în orice caz, nouă nu ne-a spus nimic.

„Ducesa” reapare, prezentându-ne vagi scuze. De astădată „pleacă” într-adevăr la New York; de astădată va „lucra” pentru noi. Până acum, în loc de a cerceta cu discreție, s-a învârtit prin toate centrele hasidice din jurul New York-ului,

cu fotografia copiilor și zbierându-le tuturor celor care voiau să asculte:

— I-ați văzut pe copiii aceștia? Îi căutăm!

Prea târziu ne-am dat seama de ceea ce era pe cale să facă. În realitate, striga pretutindeni: „Atenție, uitați-vă bine la copiii aceștia, ascundeți-i bine, ai lor îi caută, aproape și-au atins ținta!”

Rilov se lăuda că o poate manipula, dar ea este cea care ne-a condus unde a vrut. Și agenția ne propune să avansăm bani în plus pentru a-i îngădui acestei femei să-și continue căutările și în altă parte. De data acesta răspunsul nostru este negativ. Indivizii ăștia, care profită de disperarea noastră, nu se tem să se înfrupte din economiile noastre, nu ne spun adevărul, dispar pe neașteptate... Depășesc orice limită.

— Nu! Nu are nici un rost să ne mai irosim banii pentru această „Ducesă”!

Spre mine se întorc chipuri mirate de tonul tranșant pe care l-am adoptat. Cel mai uimit este Rilov, cel care nu discută decât cu tatăl meu și nu tratează decât cu el... Tata îmi apără decizia cu oarecare reticență. Dar îmi dă ascultare și este prima oară când se întâmplă așa ceva, prima oară când ultimul cuvânt îmi aparține mie.

La 11 martie 1988 tribunalul a anulat, în sfârșit, hotărârea prin care copiii îi erau încredințați lui Chaïm Yarden. Cu începere de la această dată eu sunt singura persoană din lume care am drepturi și datorii față de copiii mei.

Însă Chaïm a furat aceste drepturi, iar eu nu știu dacă își îndeplinește datoria... în vreun mod oarecare.

26. Ochii inimii

Armoni n-a descoperit nimic, „Ducesa” ne-a tras pe sfoară. Nu ne mai rămâne decât fostul agent israelian cunoscut sub numele de Nechemia.

Sosirea lui în orașul Monsey nu miră pe nimeni — seamănă întru totul cu un adevărat adept al sectei hasidice.

Pardesiul lung, negru, și tradiționala pălărie turtită sunt autentice. Numai perciunii și baraba sunt false, dar nimeni nu-și dă seama. De asemenea, nimeni nu știe că banii lichizi pe care i-a pus bine în apartamentul lui i-au fost dați de către tatăl meu.

La început, Nechemia nu întâlnește pe nimeni care să-l poată conduce la Chaïm sau să-l pună pe urmele copiilor. Este prudent, așteaptă fără a pune direct întrebări și fără a se face remarcat. Izbutește astfel să-l dibuiască pe cel care a indicat pista Monsey-ului, pe bărbatul de la restaurantul cușer din Williamsburg.

Această informație este greu de crezut dar, din nefericire, se dovedește a fi corectă. În aceeași zi Chaïm a fugit din Monsey împreună cu copiii. Nechemia a aflat că, pentru a-i înlesni fuga, comunitatea i-a pus la îndemână 9.000 de dolari.

Așadar, încă se mai afla acolo în ziua în care tatăl meu ie explica celor de la poliția din Monsey că el îi răpise pe copii și că era urmărit.... Este deprimant. Să știm că eram atât de aproape de ei și că nu ne-am atins ținta! Mă îmbolnăvesc literalmente. Când Rilov cere să vorbească numai cu tatăl meu, mânia mă face să urlu:

— Nu-i aici! Și mama sunt eu! Spune ce ai de spus!

— Îl voi rechema pe tatăl dumneavoastră.

Nu mai suport, sunt nebună de furie și îi trântesc telefonul în nas. *Cine se crede masculul ăsta?*

Ca pretutindeni în altă parte, în Belgia judecătorii preferă să aibă de-a face cu avocați, dar eu încerc să economisesc ceva bani și pentru actuala procedură rămâne stabilit:

— În această afacere mă reprezint eu însumi!

Judecătorul se încruntă dar îmi îngăduie să continui. Dacă va fi arestat și extrădat în Belgia, cer pentru Chaïm pedeapsa maximă prevăzută în cazul răpirii unui copil de către părinții acestuia, adică un an de închisoare într-o celulă izolată. *La 24 iunie*, judecătorul pronunță această condamnare prin neprezentarea acuzatului. Împotriva lui Chaïm Yarden se emite un mandat de arestare internațional. Interpolul îl

transmite polițiilor din întreaga lume. Nu mai rămâne decât să fie găsit. Prin lege, tribunalul este obligat să-i aducă la cunoștință sentința pronunțată împotriva lui. Dar cum nimeni nu știe unde se află, actele le sunt trimise lui Sholomo și lui Leah, părinții lui. Leah returnează documentele, declarând că fiul ei locuiește undeva în Statele Unite.

Afacerile merg prost. Societatea la care sunt angajată este nevoită să recurgă la reduceri de personal și eu fac parte din lotul celor concediați. Din fericire, fiind recomandată de către patronul meu, am norocul de a găsi imediat o slujbă într-o fabrică de manechine. Lucrez la gestiunea stocurilor. Este vorba de o mică întreprindere familială care are birouri la Bruxelles și la Paris. Îmi explic limpede situația, în așa fel ca nimeni să nu se mire dacă în viața mea ar surveni niște complicații.

Walter este fascinat de dinamismul familiei Heymans. Tata menține vie o tradiție potrivit căreia, în situații de criză, toți membrii tribului său trebuie să fie solidari între ei. Suntem solidari într-o măsură care-l uimește pe prietenul meu. Cei trei frați ai mei n-au ridicat niciodată nici cea mai mică obiecție față de cheltuielile efectuate de părinții mei pentru a-mi căuta copiii. Nici o gelozie cu privire la mine; dimpotrivă, sunt întotdeauna la dispoziția mea. Suntem atât de apropiați încât cu greu își poate găsi cineva, chiar și Walter, loc între noi. Ne-a poreclit, cu afecțiune: „mafia Heymans”.

Întrucâtva exclus din cercul familial și-a atribuit un rol subaltern, dar de neprețuit. E nevoie de fotocopia unui dosar? Aleargă să se ocupe de asta. Probleme de finanțare? Propune să avanseze el suma. Dacă trebuie să plec în călătorie, are el grijă de casă. Când mă cufund în trecut, el înaintează calm spre viitor, pregătește un mediu ambiant stabil și confortabil pentru a-i primi pe Marina, Simon și Moriah la întoarcerea lor.

Știe că nu sunt în stare să rămân singură în această casă ce pare îngrozitor de goală fără copiii mei. Dacă el lucrează

până târziu, până vine ies la cumpărături sau iau masa cu o prietenă. În cursul zilei stabilem totul prin telefon, fiecare de la biroul său. Mă țin de mână cu fermitate. Fără familia mea nu m-aș fi descurcat niciodată, însă Walter a devenit punctul meu de ancorare. Stânca mea.

Știrile primite de la Nechemia ne întrețin speranța. A luat o decizie îndrăznească. S-a dus de-a dreptul la rabinul Tauberg și i-a spus:

— Tatăl lui Chaïm Yarden este grav bolnav. Știți unde îl pot anunța pe fiul lui? Familia încearcă să ia legătura cu el.

Nechemia dispune de destule informații privitoare la familia lui Chaïm pentru a fi credibil. Riscă totuși ca rabinul să-i verifice spusele telefonându-i de exemplu lui Asher, dar Tauberg nu-și ia această precauție.

— Chaïm Yarden? Am stat de vorbă cu el acum două zile. Se ducea la cumnatul meu, Stroh. Actualmente se află la acesta, la Londra.

Imediat intentăm o acțiune în justiție la un tribunal britanic, întocmai așa cum a procedat tatăl meu în Statele Unite pentru a-și asigura colaborarea autorităților. Corespondentul agenției de la Londra, Eitan Rozen, preia conducerea anchetei. Nechemia pleacă imediat la Londra, pe cheltuiala noastră, ca să acționeze din umbră. Îl vizitează pe acel Stroh, cu un magnetofon ascuns în îmbrăcăminte. De la Stroh află că Chaïm a locuit la el și că rabinul Tauberg a telefonat la New York, informându-l că tatăl lui este bolnav.

În cursul audierii care are loc câteva zile mai târziu în fața Înaltei Curți de Justiție, neagă sub jurământ că l-ar fi întâlnit vreodată la Londra pe Chaïm. Minte, înregistrarea noastră o dovedește dar, din păcate, o bandă magnetică nu are nici o valoare legală. Cu prilejul mărturiei sale, Stroh recunoaște că, în timpul unei vacanțe petrecute la Monsey, copiii lui s-au jucat cu ai mei. Pentru mine, asta-i cel mai greu de suportat. Este ceva exasperant.

La Londra, unde călătoresc în mod frecvent, munca mea constă în două misiuni. Mai întâi incit presa să facă reportaje

referitoare la noi, cu scopul de a exercita o presiune asupra oricărei persoane care l-ar ajuta pe Chaïm. Pentru a obține articole și un interviu la radio cu tatăl meu plătim serviciile unei agenții de relații publice. În afară de asta, scotocesc eu însămi fiecare centimetru al comunității hasidice din Londra. La fiecare sfârșit de săptămână plec la vânătoare, pornind de la domiciliul lui Eitan Rozen, care mă găzduiește în familia lui.

Îmi trebuie o oră și un sfert pentru a ajunge cu metroul la Stanford Hill. Cartierul este în exclusivitate hasidic. Există acolo un parc mare. Îl străbat pe jos, printre copiii care se joacă. Mă apropiu cât mai mult posibil de ei, fără a risca să-i sperii. Acești copii au fost învățați să nu se încreadă în nici o persoană care nu este de neam evreiesc și s-o considere ca pe un dușman ce-i poate amenința modul de viață.

Parcurg apoi labirintul de străzi, aștept ca oamenii să iasă din casele lor, să se formeze grupuri de care mă apropiu puțin, cercetându-le din mers chipurile. Nu știu ce aş face dacă m-aş întâlni pe neașteptate cu Chaïm... Șansele de a-i găsi pe copii în felul acesta sunt slabe, însă de când mi s-a vârat în cap că ar putea fi aici, undeva, într-una din aceste case, toate asemănătoare între ele, caut, caut cu încăpățănare. Mă tem. Copiii cresc repede. Cu cât trece timpul, cu atât se schimbă, desigur. Port mereu asupra mea, pe străzile din Stanford Hill, fotografia lor.

Deseori, după astfel de zile epuizante, visez noaptea același coșmar: merg la nesfârșit pe străzi și oamenii mă privesc ca și cum aş fi o dușmancă periculoasă. Trec pe lângă un grup de copii, dintre care unul este al meu — uneori Marina, uneori Simon, alteori Moriah. Dar eu nu-l recunosc, nu știu că este al meu. Și atunci, copilul acela care este al meu gândește așa: „Cea care trece este mama mea, dar se prefacă că nu mă recunoaște, pentru că nu mă vrea”. Întotdeauna mă trezesc în clipa aceea, tremurând îngrozită. Mă arunc asupra fotografiei copiilor mei, pe care o țin lângă pat, le scrutez chipurile: Marina, Simon, Moriah. Mi le întipăresc în ochi, în creier și în suflet.

O echipă a televiziunii britanice a realizat de curând un reportaj în Belgia. Pentru film, trebuie să refac drumul pe care

I-am parcurs *în dimineața zilei de 11 decembrie 1986* și să mă opresc în fața școlii unde mi-am văzut copiii pentru ultima dată. Este o încercare grea. Ziariștii se află în spatele meu, în mașină, în timp ce conduc de la casa cu numărul 9 de pe Rue Verte până la școală. Trebuie să cobor din automobil, să-i arăt camerei de luat vederi locul exact în care i-am lăsat pe Marina, pe Simon și pe Moriah. Echipa îi filmează pe învățători, sala de clasă a lui Simon, micul teren de fotbal. Pentru asta nu le sunt necesară eu, mă pot duce într-un colț, să plâng după pofta inimii. Și să înghit un calmant pe care medicul mi l-a recomandat să-l iau în caz de urgență. Acum *este o urgență*.

Apoi echipa mă roagă să o însoțesc la Londra, pentru a filma scene din viața de zi cu zi a evreilor hasidici din cartierul Stanford Hill. Acolo suntem repede înconjuțați de grupuri de oameni amenințători. Le aud comentariile șuierate printre dinți:

- Cărați-vă de aici!
- Nu aveți ce căuta aici!
- Nu vrem să fim filmați!

Mâna unui bărbat, pusă peste obiectiv, îl respinge ca pe un dușman.

Mă îndrept singură spre parc. O nouă sâmbătă, un nou Sabat în Stanford Hill. Este vară, ziua este pe sfârșite, dar căldura persistă. Parcul este aproape pustiu. Zăresc în depărtare un grup de șase sau șapte fetițe. Le depășesc cu câțiva pași apoi, brusc, trupul meu reacționează. Mă străbate un fior, inima îmi bate cu putere, mă cuprinde amețeala, de parcă un pumn m-ar fi izbit în plină față.

Moriah? Oare privirea mi s-a întâlnit cu cea a lui Moriah?

Beată de emoție, înaintez încet, ca să nu-i sperii pe copii. Înaintez, înaintez, apoi, în cel mai firesc mod posibil fac o întoarcere în loc, asemenea unei persoane care se plimbă fără o țintă anume, dar în realitate sunt moartă de spaimă. Când a dispărut, Moriah avea patru ani. Acum are șase. Pentru a-i cerceta fața fără ostentație, trebuie să mă apropiu de acest

copil la mai puțin de doi metri. Fetița se află în mijlocul grupului.

În mod neîndoielnic Moriah s-a schimbat, dar ce anume s-a schimbat la ea? Ca să mă asigur că este ea am nevoie de ceva mai mult decât o privire. Oare mă mai ține minte? Mor de dorința de-a o lua pe această fetiță în brațe, de a-i scruta fața. Dar trebuie să mă abțin. Le-aș face să fugă ca pe niște vrăbii. Dau ocol parcului a treia oară, dar una dintre copilele mai mari mi-a remarcat manevra și se apropie de centrul grupului ca s-o apere pe cea mai mică. Împreună cu tovarășele sale o înconjoară protector ca pe un cocon.

Caut un detaliu-cheie. Nasul lui Moriah este foarte puțin strâmb. Când era bebeluș părea că se uită cruciș... Văd același nas. Nu sunt în stare să deschid gura. Numele fiicei mele îmi rămâne blocat în gâtlee. Inima îmi bate cu atâta putere încât mă tem să nu mi-o audă copii. Nu știu cum să procedez. *Același nas! Este Moriah, e fiica mea!* Ea nu mă poate recunoaște. Acum doi ani eram mai degrabă grasă, de atunci am slăbit cu nouă kilograme. Aveam părul lung și lins, acum îl port scurt și puțin ondulat. Aveam probleme cu acneea, iar acum am mici riduri la colțurile ochilor și ale gurii. Durerea m-a schimbat.

Copiii se îndepărtează. *Ce să fac să nu-i pierd din vedere? Să alerg să caut ajutor? Mă reped spre o cabină telefonică, la două sute de metri de acolo. Picioarele îmi sunt grele de parcă trag după mine o tonă, întreg trupul îmi este din beton. Mă cuprinde panica în clipa în care îmi dau seama că, de la cabină, nu-i pot vedea pe copii. Introduc repede monedele; degetele îmi tremură în timp ce formez numărul lui Rozen.*

— Moriah! Este aici! Am văzut-o!

— Linișteți-vă!

— Dar am văzut-o!

— Sunteți sigură?

— Da, sunt sigură! Vă rog, ajutați-mă!

— Unde vă aflați?... Bine, de acord, chem poliția și vin și eu acolo cât mai repede cu putință. Duceți-vă să mă așteptați la ieșirea spre bulevard a parcului.

Pun receptorul în furcă și alerg până la ieșire, de parcă Rozen ar fi putut ajunge chiar în minutul acela. *Moriah, Moriah! Am văzut-o pe Moriah...*

Când Rozen sosește cu cei de la poliție, ne repezim spre locul în care stăteau fetele, dar ele au plecat. Simt că înnebunesc.

În minutele care urmează ni se alătură câțiva ofițeri de poliție. Le povestesc ceea ce am văzut, insist asupra faptului că fetițele mai în vârstă păreau s-o apere pe Moriah.

— Mai ales, nu o speriați pe fiica mea!

— Sunteți foarte sigură că era într-adevăr ea? Dacă aveți cea mai mică îndoială este mai bine să spuneți. Știți, ar fi normal...

— Sunt sigură!

Poliția patrulează prin cartier într-o mașină obișnuită. Noi parcurgem străzile, ochii mei sunt la pândă și, deodată, la colțul unei străzi zăresc grupul fetelor. Moriah încă mai este printre ele. Copiii intră într-o curte mică și dispar în interiorul unei case. Ofițerul de poliție mă oprește.

— Nu avem mandat. Nu putem face nimic. Voi nota adresa și vom merge la comisariat să studiem problema.

La comisariat, îi telefonez ca în transă tatălui meu. El se năpustește la aeroportul din Bruxelles, spre a veni alături de mine. Poliția îmi pune o mulțime de întrebări și-l interoghează și pe Rozen. Acesta le pune la dispoziție toate documentele legale neceasare. Și de fiecare dată mi se repetă:

— Sunteți sigură?

— Priviți fotografia. Fetița are nasul puțin deviat. Niciodată în viața mea n-am fost mai sigură de ceva! Este ea!

A doua zi, poliția mă însoțește în casa aceea. Am petrecut noaptea îngrozită la gândul că oamenii care locuiau acolo au și fugit luând-o cu ei pe Moriah. Tata a sosit cu un dosar doldora de documente și de fotografii. M-am uitat la fotografiile

acestea până când au început să mă doară ochii. De astă-dată ca să-mi identific fiica în mod oficial.

— Dacă nu sunteți sigură sau dacă v-ați înșelat, nu-i nimic grav. Va fi de ajuns să spuneți asta...

Doi ofițeri de poliție se îndreaptă spre ușa casei; vor intra înaintea mea, ca să discute cu acele persoane și să le explice. În pragul ușii, bărbatul replică:

— Nu. Copila aceasta e fiica noastră.

Oamenii aceștia par a fi evrei ashkenazi¹. Au tenul alb, strămoșii lor provin probabil din Europa de est. Acceptă să ne lase să intrăm în casă dar nu ne permit să vorbim direct cu fiica lor, care se refugiază imediat sub masă.

Bărbatul declară:

— Așa face mereu când ne vin oaspeți.

Un polițist întreabă pentru ce fetița nu este la școală, împreună cu ceilalți copii.

— A fost bolnavă!

Atmosfera este glacială, încordată. Eu vorbesc puțin, lăsându-i pe polițiști să acționeze. Conducerea interogatoriului este datoria lor. Copila stă tot sub masă, înfricoșată. Nu pot s-o văd în întregime, dar are vârsta, înălțimea și culoarea pielii lui Moriah. O piele ca aceea lui Chaïm. Nici o legătură cu tenul alb al preinșilor părinți. Ofițerii de poliție recunosc că are același nas ca Moriah în fotografie.

— Doamnă Heymans, sunteți sigură?

— Da.

Îl privesc pe tata care dă din cap în semn de încuviințare.

— Da, este într-adevăr Moriah.

Bărbatul protestează vehement:

— Ba nu! E fiica noastră!

Un ofițer mă conduce cu blândețe afară din casă.

---

¹ **Ashkenazi** : evrei europeni, spre deosebire de cei de descendență spaniolă sau portugheză, denumiți **sepharzi**, termen derivat de la **separad** (lb. ebraică), țară menționată în Vechiul Testament și asimilată cu Spania. (n.t.)

— Duceți-vă să luați loc în mașină, totul se va rezolva cu bine, nu vă neliniștiți. Mai departe e treaba noastră.

Afară, sunt imediat înconjurată de un grup de evrei hasidici ostili. Într-un cartier ca acesta, veștile se răspândesc cu repeziciune. Nimeni nu mă amenință pe față, dar oamenii sunt în mod vizibil enervați și un glas plin de ură mă apostrofează:

— Cum îndrăznești să vii să iei copiii altora?

Am poftă să-i acopăr de blesteme. *În numele cărei religii îi apără pe cei care mi-au luat copii? În numele cărei credințe își arogă dreptul de a fi complici într-o răpire? Am poftă să le strig toate astea, să-i silesc să se retragă, să-i înlătur din drumul meu. Dar mă duc să mă așez pe bancheta din spate a mașinii și aștept. Ziua se încheie printr-un impas.*

Bărbatul pretinde că Moriah este fiica lui, eu susțin că este a mea.

În mașină, Rozen mă supune unui nou test.

— Încă mai e timp să spunei că v-ați înșelat! Toată lumea ar înțelege.

Trebuie să fie a mia oară când mi se repetă asta.

— Nu.

Magistratul trebuie să facă o judecată asemănătoare cu cea a lui Solomon.

Eu posed certificatul de naștere al lui Moriah. Părinții fetei declară că ei nu au așa ceva. Judecătorul cere fotografii ale copilei. Eu am, părinții nu au. Eu afirm sub prestare de jurământ că Moriah are pe piept un mic semn din naștere și arăt o fotografie cu ea mică, în care se poate distinge o minusculă pată cafenie. Judecătorul ordonă să fie dus copilul într-o încăpere și să fie examinat. Numai tatăl meu este autorizat să asiste la verificare. Nu există nici un semn din naștere, însă în locul respectiv se vede o cicatrice foarte mică. Părinții afirmă că a suferit o operație la inimă.

În mod vizibil, judecătorul este tulburat. Coincidențele sunt enorme. Însă nu îndeajuns pentru a dovedi fără nici o urmă de îndoială că fetița este Moriah. Atunci, Solomon îi cere

științei să trateze problema. Un examen genetic al cuplului, al copilului și al meu va spune dacă ADN-ul este cel al fiicei mele. Trebuie să așteptăm șase până la opt săptămâni. În cursul acestei perioade judecătorul îmi interzice să iau legătura cu familia respectivă. La rândul lor nu vor avea voie să părăsească teritoriul.

A doua zi ne întâlnim în laboratorul în care ni se ia sânge pentru analize. Pretinsul tată al lui Moriah trece prin fața mea fără să mă privească.

— Vor fugi, tată... Nu-i vom mai găsi... Oamenilor acestora puțin le pasă de legi, nu ascultă decât de autoritățile comunității lor.

Așteptarea este paralizantă. Mă opun să pregătesc camera lui Moriah. Tac și-i trimit la plimbare pe toți, inclusiv pe Walter. Mă doare pânțele, mă doare întregul trup. Spaima s-a instalat în mine ca un șobolan care mă roade, acolo unde nimeni nu poate ajunge până la ea.

În cele din urmă mă sună tata ca să-mi citească la telefon scrisoarea avocatului de la Londra. Iată ce spune: „Testul genetic dovedește că fetița nu poate fi Moriah.”

Vreme de câteva minute devin paranoică. Au falsificat testele, s-au înșelat!

Apoi totul se sfârșește. Peste mine se așterne un val de tristețe care alungă speranța, mă distruge definitiv.

Patsy, n-ai văzut-o pe Moriah cu ochii tăi, ai văzut-o cu inima ta. Moriah, cum îți este acum chipul?

27. Fie ca mama lor să nu-i mai recunoască sau povestea unui băiețel numit Joseph

Cartea este subțire, în format de buzunar; o ediție săracioasă, pe hârtie de proastă calitate. Coperta nu iese în evidență prin nimic deosebit. Memoriile „Ducesei”. Unul dintre detectivi a găsit un exemplar vechi și mi l-a adus.

Această femeie descrie felul în care a descoperit ea iudaismul, îndelungatul proces de convertire, anii de studiu,

examele grele, convorbirile cu câțiva rabini, sub formă de interogatorii în toată regula. Istorisește plecarea la Ierusalim, logodna sa cu un foarte puternic rabin, precum și dificultățile pe care le-a întâmpinat până a fi primită în sânul comunității ebraice. Creștină convertită, a rămas suspectă în ochii acesteia deși, odată cu trecerea anilor, a devenit o credincioasă ferventă.

Sistemul de educație hasidic a impresionat-o profund. Încă de la cea mai fragedă vârstă, băieții sunt obligați să repete în mod automat și cât e ziua de lungă textele din Biblie, fără a li se explica înțelesul lor. Trebuie să devină mașini de repetat, nimic mai mult. Fetele învață să se ocupe de gospodărie și să gătească mâncare cușer.

„Ducesa” consideră că, pentru copii, aceasta e cea mai bună educație cu putință. Separarea sexelor este respectată cu strictețe. Un băiețel nu are voie s-o atingă pe mama lui, i se interzice să intre în camera ei, de teamă să nu-i zărească sub veșminte vreo parte a trupului. Mamele poartă o cămașă de corp lungă, sub rochia ce le ascunde corpul de la gât până la picioare.

Îmi imaginez cu groază viața pe care-o duc cei trei copii ai mei dacă primesc această educație și dacă sunt supuși la ceea ce eu numesc „spălare a creierului”. Nici o tandrețe care să-i mângâie. Ceasuri nesfârșite de repetare mecanică.

„Ducesa” istorisește povestea unui băiețel pe nume Joseph Shumaker, care-ți stămește fiori de gheață de-a lungul șirii spinării. Bunicii hasidici ai acestui copil se îngrijorau în legătură cu educația pe care i-o dădeau părinții lui, deoarece, după părerea lor, aceasta nu respecta tradiția. Au organizat răpirea copilului. „Ducesa” se laudă că ar fi jucat după aceea un rol important în „îndreptarea” lui Joseph. I-a schimbat întruna numele, îmbrăcându-l uneori ca fată, pentru a nu fi recunoscut. Ceea ce această femeie consideră a fi fost o „salvare” constituie în ochii celorlalți oameni o crimă. Din câte se pare, asemenea întâmplări au loc în mod frecvent în sânul acestui univers închis. În general, conflictele îi opun pe evrei altor evrei și se rezolvă totul cu cea mai mare discreție.

„Ducesa” povestește că evreii hasidici aveau în vedere să-l supună pe Joseph unei operații estetice în scopul de a-i schimba cu totul înfățișarea. În principiu, o asemenea operație ridică grave probleme de etică religioasă. Legea ebraică nu acceptă, ba chiar condamnă chirurgia estetică. Nimeni nu are dreptul să modifice ceea ce a creat Dumnezeu. Însă Joseph a fost reperat la New York și s-a considerat că a nu te supune legii divine pentru a „salva” pe cineva putea consitui o datorie. „Ducesa” declară că ea nu s-ar da înapoi în fața acestui mijloc dacă așa ceva ar fi necesar pentru a educa în mod „corect” un alt copil.

Acest pasaj din carte mă îngheață de spaimă. După ce l-am citit și recitit am noaptea coșmaruri, imaginându-mi copiii în mâinile acelor oameni, cu fețele modificate de bisturiul unui medic lipsit de scrupule. Îndârjindu-se să facă astfel ca propria lor mamă să nu-i mai poată recunoaște vreodată. O asemenea monstruozitate săvârșită sub autoritatea religiei mă revoltă.

„Ducesa” enumeră cu mândrie numeroasele persoane pe care a reușit să le convertească. Printre aceștia se află hoți, asasini, oameni suferind în mod vădit de deficiențe mentale, ființe părăsite, excluse din societate din felurite pricini, escroci sau persoane lipsite de forță moarlă.

Prin minte îmi trece „Profilul 21” al lui Chaïm. Oare el s-a convertit din interes sau din slăbiciune? În definitiv, prefer prima ipoteză. Pe „Ducesă” n-o interesează trecutul oamenilor. Pentru ca în ochii ei să devină oameni cumsecade îi este de ajuns să-i transforme în ființe ultrapioase. Evreul hasidic care ia asupra-și convertirea unei persoane nu își adâncește prea mult ancheta. Câtă vreme convertitul este gata să respecte regulile comunității, motivațiile lui nu prea au importanță. În calitate de membru al unei secte închise, va fi apărat împotriva societății din afară.

Oare ce soi de univers au inventat acești oameni? Cine sunt în realitate acești indivizi capabili să aleagă în mod voit o asemenea existență?

Ceea ce reprezintă cărțulia asta jalnică îmi face silă. De scârbă, o arunc jos. Cărțile nu trebuie să fie arse, este adevărat, dar aceasta... La vremea aceea nu vorbesc despre ea cu nimeni, nici măcar cu Walter. A discuta despre ea ar însemna să transforme coșmarul pe care-l reprezintă într-o realitate insuportabilă.

Mai târziu aveam să aflu că, până să-i dea de urmă, Mossad-ul l-a căutat pe micuțul Joseph vreme de trei ani. Pentru a-l elibera, a fost nevoie să se recurgă la șantaj. L-au pus sub urmărire pe un celebru rabin hasidic, filându-l până la o prostituată. Amenințat cu fotografiile compromițătoare, rabinul a vorbit și i-a condus până la copil. Nimeni din comunitatea evreiască nu știe și nici nu vrea să știe; asemenea lucruri nu se divulgă. Numai pentru că eu și copiii mei suntem creștini a putut fi ridicat vâlul ce acoperea povestea noastră.

28. Tot ce vei spune va putea fi folosit împotriva ta

La 16 ianuarie 1989, Dany Issacharof îi telefonează de la Tel-Aviv tatălui meu.

— Există un tip de pe coasta de vest care ne-ar putea ajuta. Un anume Abraham. Pretinde că are legături cu evreii hasidici de la New York. Ar fi gata să-și adune vechii colegi cu ajutorul cărora să pună la cale o operațiune prin care să-i scoată pe copii clandestin din Statele Unite.

— Pentru cât?

— Trei sute de mii de dolari...

— Este o glumă?

— Nu. Cred că ar trebui să-l ascultați. Îl cunosc pe tipul ăsta. Este un fost aventurier, a lucrat pentru o agenție de detectivi și deseori împreună cu evrei. Bănuiesc că are relații bune.

Nici tata nici eu nu vrem și nu putem să plătim trei sute de mii de dolari, dar tata este obișnuit cu afacerile, știe că orice se poate negocia. Acceptă să-l întâlnească pe Abraham

la New York și să ia asupra lui cheltuielile necesare pentru venirea acestuia de pe coasta de vest a Statelor Unite. Tata sosește la New York în ajunul întrevederii. Agenția i-a rezervat o cameră la un hotel în Times Square. Reprezentantul local al agenției, Arik Arad, a organizat o întâlnire cu câțiva ofițeri de poliție aparținând corpului de șerifi ai Statelor Unite. Împotriva lui Chaïm este emis un mandat internațional — dacă îl găsesc, au toată autoritatea necesară.

Cei doi șerifi, Crook și Hollander, se vor da drept detectivi particulari ai agenției, colegi cu Arik Arad. În felul acesta vor asista la întâlnirea cu Abraham. Crook îi sugerează tatălui meu să ia asupra lui ceva bani lichizi, pentru cazul în care individul acela ar cere un avans.

Tata îmi relatează toate acestea prin telefon, de la New York, și entuziasmul lui este contagios.

— Acest Abraham nu s-ar implica într-o asemenea poveste dacă n-ar avea șanse serioase de reușită. Poliția este de acord cu noi.

Apelul lui telefonic îmi tulbură nervii. Încă nu mi-am revenit după aventura mea londoneză. O speranță prea mare poate deveni otravă. A spera prea mult înseamnă să visezi, să-ți imaginezi. Îmi este greu să-mi concentrez atenția asupra muncii mele cotidiene. Trupul meu se află pe pământ, dar mintea îmi plutește undeva, prin nori.

Abraham are aproximativ treizeci și cinci de ani, e înalt, athletic, cu păr țepos, castaniu închis, îmbrăcat într-un mod dezinvolt. Tata începe prin a-i trage atenția asupra a două lucruri importante.

— Nu vreau să-i luăm pe copii cu forța. Și așa au suferit destule traume în viața lor. Pe urmă, legea este de partea noastră, avem fără nici o discuție dreptul de a-i scoate din țară. Cu alte cuvinte, singurul lucru pe care l-ați avea de făcut este să ne spuneți unde se află copiii, și așa ceva nu-i posibil să coste trei sute de mii de dolari...

Abraham este în mod vizibil dezamăgit, iar tata este îngreșat. După îndelungi negocieri, i-am spus că nu putem plăti mai mult de treizeci de mii de dolari, și că nu voi plăti decât după ce-i voi fi recuperat pe copii. Individul a acceptat, dar informatorul lui voia și el cinci mii de dolari. Atunci n-am mai rezistat. Le-am spus detectivilor să se descurce singuri... Mă săturasem. Și iată că lui Abraham i-a fost frică să nu piardă chilipirul și a sfârșit prin a indica o adresă: Mapple Terrace numărul 9, în Monsey, statul New York. A afirmat: „În fiecare dimineață vine o mașină să-i ia pe copii ca să-i ducă la școală...”

În seara aceea, tata, debordând de optimism, s-a dus să cumpere cadouri pentru copii. A adus în camera de hotel un joc pentru Marina, un camion pentru Simon și un urs cu o cutie muzicală pentru Moriah.

A doua zi de dimineață, în zori, un șir de mașini neoficiale părăsește New York City îndreptându-se spre Monsey. În ele se află zece polițiști, detectivul particular Arik Arad și tatăl meu, deghizat cu o perucă și cu ochelari de soare, astfel încât Chaïm să nu-l poată recunoaște. Misiunea lui este aceea de a-i identifica pe copii cu certitudine, înainte ca polițiștii să treacă la acțiune.

La șapte și jumătate dimineața mașinile și-au ocupat locul în cele patru colțuri ale străzii. Trece un ceas și încă nu există nici un semn al prezenței copiilor mei. Se mai scurge unul. La nouă și jumătate toți copiii sunt la școală. *Unde se află Marina, Simon și Moriah?*

Polițiștii înaintează până la o cafenea situată la periferia orașului, unde Abraham așteaptă cu nerăbdare să-și primească, potrivit înțelegerii, cei treizeci de mii de dolari. Tata este alb ca varul de mânie:

— Știi unde sunt copiii! Pur și simplu nu vrei să spui! Este o încercare de extorcare de bani și, dacă trebuie, te voi da în judecată!

Înspăimântat, Abraham pleacă din nou pe coasta de vest, iar tata, dezamăgit, se decide să se înapoieze în Belgia.

Însă după-amiază Arik Arad primește un telefon de la un individ care pretinde că este informatorul lui Abraham.

— M-am înșelat. Credeam că, într-adevăr, copiii se aflau acolo și am comis o greșeală. Dar pot să vă asigur că sunt în măsură să-l găsesc pe tatăl lor. Îi sunt prieten, pot da de el.

Arad și tatăl meu, împreună cu Crook și Hollander, organizează o întâlnire cu cel pe care l-au botezat „Iuda”. Deoarece omul acesta este un prieten de-al lui Chaïm și, totuși, este gata să-l vândă.

Iuda este un evreu hasidic de aproximativ treizeci și cinci de ani, de talie mijlocie, cu păr roșcat. Tata se pomenește iar în situația de a se târgui cu un necunoscut pentru nepoții lui.

— Abraham mi-a spus care îți este prețul. Cinci mii de dolari. Sunt de acord, chiar și numai pentru Yarden.

— Nu-i de ajuns...

— Atunci, du-te dracului! Nu vei căpăta nici un ban, iar eu voi informa poliția că ești complice în această afacere!

Crook, jucând rolul unui detectiv particular, intervine în discuție:

— Dumneata ești cel care a declanșat totul. Dumneata l-ai vârat în treaba asta pe Abraham. Dumneata ești cel care pretindea că știe unde se află copiii, iar acum unde este Chaïm. Prin urmare, dacă nu mă ajuți să-l arestez pe tată, îți asumi riscul de a fi acuzat de complicitate la răpire. Ar fi preferabil să spui imediat tot ce știi.

— Chaïm îmi este prieten, înțelegeți... A vă da informații privitoare la el în schimbul unor bani... Am scrupule...

— Dar te afli aici...

— Da, dar Chaïm Yarden este prietenul meu...

— Prietenul dumitale s-a purtat foarte urât...

— Da, însă este evreu... Un evreu nu-l poate da pe alt evreu pe mâna unui creștin...

La capătul unei istovitoare negocieri, tata sfârșește prin a-și pierde răbdarea. Iuda nu a acceptat decât o altă

întrevedere în ziua următoare. Cere o mică sumă de bani pentru a se înapoia la Monsey.

— Trebuie să-mi fac plinul de benzină, mă înțelegeți, este normal, ca să vin la New York am fost nevoit să cheltuiesc bani.

— Nu-ți voi da nimic până ce nu mă vei conduce la Chaïm. Nici măcar un dolar. Pe mâine, la agenție!

În seara aceea, polițiștii, detectivul particular și tata se întâlnesc pentru a stabili un plan. A doua zi dimineată, tata scoate din bancă numerar și luda sosește la ora fixată. Tata întinde pe masă cei cinci mii de dolari pentru ca luda să-i poată vedea dar nu i se permite să-i atingă. Ochii îi strălucesc de lăcomie. Deodată, tata adună banii și-i pune în buzunarul hainei. Așteaptă.

luda începe să vorbească. Poate lua legătura cu Chaïm prin intermediul unui anume Borochoy, din Monsey. Din când în când, Chaïm lucrează ca zugrav. Nu vrea să plătească impozite și nici să riște să i se dea de urmă.

Bazându-se pe aceste informații, polițiștii organizează o nouă operațiune.

— Îl vei contacta pe Chaïm prin intermediul aceluia Borochoy. Îl vei convinge că unul dintre prietenii dumitale, patron de restaurant, vrea să-și renoveze localul din Brooklyn. Apoi, sub pretextul de a te ajuta să întocmești devizul, îl vei aduce la intersecția dintre străzile Ross și Lee, în cartierul Williamsburg. Asta *pe 27 ianuarie*, la ora zece și jumătate fix.

— Asta-i peste două zile! Și cade într-o zi de vineri!

— Întocmai. Evreii hasidici vor fi ocupați să facă pregătiri în vederea Sabatului, așa că vor fi mai puțin disponibili să-l ajute pe Chaïm. Iată planul străzilor. Va trebui să mergeți pe partea asta, veți trece prin fața acestor magazine și vă veți opri aici, chiar în locul pe care îl indic, pentru ca domnul Heymans să-l poată identifica pe individ. Nu te abate cu nimic de la cele stabilite, nu recurge la nici o improvizație. Ai priceput?

Oricum, nu are de ales. Poliția nu glumește cu complicități la răpiri, iar el a adulmecat cele cinci mii de dolari ai tatei.

Tata îmi povestește totul prin telefon, în amănunt, și de astă-dată mă copleșește un val de speranță. Până vineri seara nu voi căpăta vești. Dar, dacă atunci vor fi bune, sâmbătă la prânz voi lua avionul spre Statele Unite.

Toate întrebările până acum alungate reapar simultan. Cât timp va fi necesar pentru recuperarea copiilor, cât timp pentru ca ei să se readapteze? Când îi voi putea aduce acasă? Oare își vor aminti de mine? Mă vor accepta ca mamă a lor? Sau mă vor respinge ca pe o străină? Au fost învățați să nu se încreadă în cei care nu sunt evrei. Iar eu nu sunt o mamă evreică.

Poliția, mii de dolari, escroci, trădători de felul lui Iuda, tatăl meu transformat în negustor de tarabă — totul pentru a-i regăsi pe copiii mei.

---

27 ianuarie 1989. Vineri.

Tatăl meu așteaptă împreună cu Crook și Hollander într-o mașină luxoasă. Văzându-i mirarea, îl lămuresc pe tata că automobilul tocmai a fost confiscat unui traficant. Trei alte mașini înșesate de polițiști ocupă intersecția dintre străzile Ross și Lee. Arik Arad, detectivul particular, strânge la piept un sac conținând cei cinci mii de dolari. Afară, pe stradă, oamenii trec nepăsători. Un ciudat amestec de evrei hasidici cu barbă, pardesie și ghetete negre, și de blugi și pantofi de baschet.

În spatele geamurilor fumurii ale mașinii tata nu poate fi văzut dar el vede perfect. Este nervos. Această desfășurare de forțe, ca într-un film, așteptarea de a-l vedea pe suspect ivindu-se... este o experiență foarte neobișnuită.

Fix la zece și jumătate, pe trotuar își face apariția Iuda și un alt bărbat. Unul din polițiști întreabă:

— El este?

— Așteptați să treacă prin fața mașinii...

Potrivit planului, cei doi bărbați depășesc mașina și se opresc în locul prevăzut.

— El este?

Tata îl privește cu atenție pe însoțitorul lui Iuda. Nu seamănă cu acel Chaïm pe care l-a cunoscut. Veșmintele hasidice negre, pălăria și perciunii cârlionțați, barba... toate acestea îl fac de nerecunoscut. Tata nu poate afirma cu certitudine că ar fi Chaïm.

Dar nici nu poate risca să-l lase să scape. *Dă-o încolo de îndoială! La urma urmei, ce risc?*

— Este el! E chiar el!

Imediat, în aparatul radio din bord o voce repetă ca un ecou:

— Individul a fost identificat! Dați-i drumul!

Șapte oameni coboară simultan din mașinile garate în intersecție și se aruncă asupra lui Chaïm, obligându-l să se culce pe trotuar, cu fața la pământ, iar Iuda este îndepărtat. Îmi închipui că, aplecându-se spre Chaïm, cineva i-a citat: „Te afli în stare de arest, tot ce vei spune de acum înainte va putea fi folosit împotriva ta.”

O grămadă de curioși se înghesuie imediat și, pentru a evita aglomerația, un polițist răcnește:

— Împrăștiati-vă, este un ucigaș, a omorât oameni în Israel!

După aceea totul decurge foarte repede. Chaïm este percheziționat, i se pun cătușe și dispare în partea din spate a unei mașini, încadrat de agenți.

Tata își amintește că unul din polițiști a zis, cu o expresie scârbită:

— S-a căcat în sutana lui!

Apoi, în fața tuturor, Arad aruncă pe trotuar, la picioarele lui Iuda, sacul plin de bancnote. Automobilele demarează toate în același timp. Folosind un telefon portabil, Arad sună la biroul situat pe strada 57. Știrea este transmisă la centrul din Tel-Aviv.

La câteva minute după arestare, telefonul sună pe biroul meu de la Bruxelles. Glasul tremurător al mamei mă anunță:

— L-au prins, Patsy!

— Și copiii?

— Deocamdată nimic. Dar nu va mai dura foarte mult.

L-au prins. Pereții dansează în jurul meu. Inima îmi bate cu putere. *L-au prins, am reușit!* Trebuie să-l sun pe Walter, să cer un concediu ca să plec mâine dimineață. Trebuie să fac o mulțime de lucruri.

Patronul meu este un om onorabil.

— Ocupă-te de copiii dumitale. Ei sunt mai importanți decât orice altceva...

Iuda ni l-a vândut pe Chaïm pentru cinci mii de dolari. Alți cinci mii de dolari. Dar s-a sfârșit.

29. Scrisoarea unui rabin către enoriașii săi

În mașina care îl duce pe Chaïm la postul de poliție unul dintre agenți încearcă să-l facă să vorbească imediat.

— Unde sunt copiii?

— În Israel cu soția mea.

— Soția ta este în Belgia! Îți bați joc de noi?

— În Israel, cu soția mea.

Chaïm este transferat la centrul de detenție din Manhattan. Autoritățile judiciare belgiene declanșează îndată procedura prin care se urmărește obținerea extradării lui. Între timp, detectivii află că el a locuit într-un apartament din Brooklyn, pe strada 43. Închirierea s-a făcut pe numele unei evreice yemenite, cu numele de Iris Buttel, care a dispărut subit. Ar fi nevoie de un mandat de percheziție dar, spre surprinderea generală, judecătorul nu vrea să-l acorde. Cu toate prezumțiile grave — faptul că în Belgia Chaïm a fost recunoscut ca fiind vinovat de răpire — refuzul este ferm și fără drept de recurs. Nimeni nu va putea culege indiciile care este posibil să se afle în acel apartament.

Pentru tatăl meu și pentru mine, asta constituie dovada flagrantă a puterii politice de care se bucură comunitatea hasidică. În Statele Unite judecătorii sunt aleși. Și mulți dintre cei ce alcătuiesc electoratul din Brooklyn sunt evrei hasidici. Așadar nu este de mirare că aceștia au o mare influență

asupra sistemului judiciar local. Am putut constata și la Monsey că autoritățile aveau legături cu comunitatea.

Nouă ore de zbor între Bruxelles și New York. Probabil că pasagerul de lângă mine s-a înecat într-o sticlă cu prafum. Astmul meu nu suportă mirosul, respir cu greutate, și la aterizare sufăr de o durere de cap cumplită. Descopăr un autobuz care mă aduce de la aeroport până pe strada 42 și de acolo merg pe jos până în Times Square.

În camera lui de hotel, tata se învârtește iritat. Îmi relatează ce s-a întâmplat.

— Continuă să declare că toți copiii se află în Israel... Dar poliția crede că va ceda. În curând.

Ne uităm la cadouri, sărbătorim reușita. Pe la unsprezece seara suntem relativ încrezători în izbândă, când în cameră sună telefonul. Un bărbat spune că așteaptă în hol, să discute cu tatăl meu. Este un evreu hasidic, zice că tata îl va recunoaște lesne. Tata coboară să-l întâlnească și revine aproape imediat.

— Mi-a dat plicul ăsta și a șters-o!

Plicul este gros și conține acte care i-au aparținut lui Chaïm. Câteva legitimații de identitate, sub diferite nume. Un permis de conducere mexican, cărți de credit americane pe numele de David Mizrahi. Și fotografii: Chaïm cu copiii, stând în fața grilajului Casei Albe, la Washington. El stă din profil, îmbrăcat cu o cămașă albă și în costum negru. Marina și Moriah poartă paltoane groase, ecosez, verde cu negru. Simon are cârlionți lungi care-i pornesc de pe tâmpile; restul capului, ras, îi este ascuns sub calotă. Marina zâmbește privindu-și fratele care întoarce capul, vrând să scape de obiectiv. Moriah se uită drept în fața ei, cu o mutrișoară gravă.

Judecând după frunzișul galben-cafeniu, poza a fost făcută toamna. Data este înscrisă pe spate: *octombrie 1988*. Cineva a scris în ebraică numele copiilor, cu mențiunea: „Ca de obicei, Joseph încearcă să fugă.” Este într-adevăr Simon al meu. Îi displace să fie fotografiat. Între răpire și această

fotografie au trecut doi ani. Copiii au crescut, chipurile și-au pierdut înfățișarea bucălată a primilor ani de copilărie.

O altă fotografie îi arată pe copii mâncând sandvișuri. În planul din spate se vede o camionetă cu geamuri fumurii. Aceste poze datează de aproximativ patru luni. Îmi țin în mână copiii. Sunt aproape aici. Aproape reali.

Agenda personală a lui Chaïm conține adresa și numărul de telefon aparținând rabinului Ezekiel Tauberg, cel care l-a înștiințat pe Nechemia despre prezența copiilor la Londra și pe cel ale lui Borochoy, omul de legătură al lui Iuda. Acest Borochoy locuiește la numărul 9, pe Mapple Terrace. Acolo unde, potrivit lui Abraham, ar fi trebuit să se afle copiii.

Găsim de asemenea o scrisoare adresată de rabinul Tauberg comunității hasidice, atestând că eu sunt cea care i-a răpit pe copii:

«Această scrisoare este destinată să dovedească faptul că acela care o deține este Chaïm Yarden. Ne-am convins de toate greutățile întâmpinate de domnul Yarden. Cei trei copiii ai săi, două fete și un băiat, au fost răpiți împotriva voinței lor și duși într-o țară străină, pentru a fi închiși într-un orfelinat catolic, ceea ce este inadmisibil. După luni de zile de eforturi laborioase, domnul Yarden a reușit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-și smulgă copiii din ghearele celor care-i țineau în acele locuri impure, spre a-i încredința unor instituții religioase evreiești pentru a fi educați în conformitate cu stilul mozaic.

Domnul Yarden a fost constrâns să-și încredințeze copiii unei familii israelite practice, în sânul căreia primesc învățătura Thorei¹, potrivit legii strămoșilor noștri.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, vedem cât de bine s-au dezvoltat acești copii și cum grația și frumusețea poporului lui Israel se reflectă pe chipurile lor.

---

¹ **Thora** sau **Torah**: nume dat de către evrei legii mozaice și Pentateucului pe care-l conține; Pentateuc (de la grecescul **penta**, cinci, **teukhos**, carte): denumire dată de către traducătorii greci primelor cinci cărți ale Bibliei: Geneza, Exodul, Leviticul, Numerele și Deuteronomul. (n.t.)

Din nefericire, toate acestea îl costă foarte mulți bani pe domnul Yarden, care trebuie să facă față nevoilor sale și ale copiilor săi și ține mult ca ei să fie educați în cele mai bune condiții posibile.

De aceea le cerem fraților noștri israeliți să-l ajute pe domnul Yarden pentru ca acesta să poată continua să-și educe copiii potrivit ritului mozaic.

Pentru această faptă bună, Domnul ne va apăra, așa cum va apăra poporul Israelului.»

Scrisoarea poartă semnătura rabinului Tauberg și sigiliul acestuia. După cum demonstrează actele, Chaïm s-a căsătorit cu numita Iris Buttel, deși noi încă nu am divorțat. Există, de asemenea, o invitație de nuntă adresată lui Chaïm și copiilor, la Monsey, unde trebuie să fi locuit o vreme.

Nu știu ce să facem cu toate astea. *Cine ne-a înmănat acest plic? Să avem oare aliați în tabăra hasidică? Așa ceva pare a fi evident.*

30. Povestirea lui Sarah

De când s-a încheiat Sabatul, telefonul a sunat toată ziua. Se întâmplă ceva, dar nu știu ce anume. Și pe urmă, doamna Glatzer ne spune, mie și lui Rachel, să ne facem valizele.

— La ora nouă va veni cineva să vă ia.

— Tatăl nostru?

— Nu. Altcineva.

— Și Joseph?

— Pleacă și el.

La nouă, întocmai cum a spus, un bărbat vine să ne ia. Rachel își ia păpușa preferată ca să se joace cu ea în mașină. Mai întâi ne ducem să-l luăm pe Joseph de la domnul Enghorn. După aceea mergem multă vreme cu mașina. Bărbatul nu vrea să ne răspundă. De fiecare dată când încercăm să-l întrebăm ceva, ne dă o bomboană în formă de lună, ca să ne facă să tăcem. I-am propus să mănânce și el o bomboană, dar s-a mulțumit să mormăie: „Hm... hm...”

În cele din urmă ajungem într-un loc care pare să fie foarte bine păzit. În fața porții de intrare se află un domn; mașina trece dincolo și se oprește în fața unei case mari. Șoferul este grăbit. Ne silește să coborâm atât de repede încât Rachel își uită păpușa pe scaunul din spate. E tare necăjită.

Casa cea mare le aparține domnului și doamnei Jacobovitch. E nostimă — toate mobilele sunt acoperite cu plastic. Când sosim, ni se spune să ne culcăm imediat. Ne supunem. Oricum suntem foarte obosite.

Dimineață, când ne trezim, în casă se află o mulțime de persoane. Domnul și doamna Jacobovitch au doisprezece copii. Aceștia stau înșiruiți, ca să ne salute. E foarte greu să ținem minte atâtea nume.

Locuim pe o stradă care se numește Kasho Drive.

31. Oboseala

Luni, 30 ianuarie 1989.

Trebuie să așteptăm. Să așteptăm iarăși lângă telefon. Tata și cu mine ne petrecem ziua în birourile agenției, pe strada 57. Sperând să căpătăm vești. Ceasuri de-a rândul lângă acest telefon. De fiecare dată când sună, tresărim. Pentru nimic. Chaïm nu a vorbit.

Asupra tatălui meu se fac presiuni ca să accepte să-i plătească lui Abraham cei treizeci de mii de dolari. Tata refuză. Înțelegerea prevedea că îi vom achita când ne vor fi redați copiii. Or, îl avem pe Chaïm, dar nu și pe copii. Iar tatăl meu este inflexibil.

„Îți voi distruge viața!“, spusese Chaïm. Continuă să refuze să dea poliției și cea mai mică informație. Singura noastră speranță rămâne Iuda, dar el a telefonat la poliție, mort de frică:

— Nu mai vreau să știu nimic despre povestea asta. Nu mai vreau să am nici un amestec. Asta mi-ar atrage necazuri.

Polițiștii și Arad au comis o gravă greșală. În momentul arestării lui Chaïm, ar fi trebuit să se prefacă că-l arestează.

Gestul lui Arad, de a-i arunca informatorului banii pe trotuar, în fața tuturor, l-a pus pe acesta într-o situație îngrozitoare față de comunitatea hasidică. Zvonul s-a răspândit. Iuda a trădat un evreu. Este un renegat și nu ne mai poate fi de nici un folos în cercetările noastre.

Am aflat, de asemenea, ceva tulburător. După arestarea lui Chaïm, la comisariat s-au prezentat doi bărbați care pretindeau că sunt rabini. Au propus să-i înapoieze pe copii în schimbul libertății lui Chaïm. Însă ofițerul care i-a primit nu era la curent cu afacerea și i-a rugat să revină mai târziu. Nici măcar nu le-a cerut numele și adresele. Cei doi nu s-au mai întors niciodată.

Tata a închiriat o mașină și, împreună cu Arad, străbaterăm orașul Monsey, încercând să vorbim cu cineva, să întâlnim cunoștințe de-ale lui Chaïm. Dar oamenii aceștia sunt atât de precauți și izolați în lumea lor, încât apariția în cartier, fie și a unui singur automobil străin, dă imediat alarma. Poate că atunci când se supraveghea casa, copiii încă se mai aflau în apartamentul de la numărul 9, pe Mapple Terrace, însă, de atunci, au putut fi făcuți să dispară.

Vom încerca să ne lămurim într-un fel sau altul. Tata parchează mașina în fața casei unde locuiește Borochoy. Bătem în ușă și ne deschide un evreu hasidic relativ în vârstă. Arad se prezintă și cere să-l vadă pe domnul Borochoy.

— Eu sunt Borochoy.

— Putem intra?

— Dumneavoastră da, însă nu și ea.

Teribil de frustrată, mă înapoiez în mașină. Bărbații pot discuta despre copiii mei, dar eu nu. Mama este izgonită. *Pentru ce să mă supun? De ce fac întotdeauna ce mi se spune să fac?* Ca un câțel bine dresat. M-am săturat să mă supun întruna bărbaților, împrejurărilor. Doar și eu exist.

Borochoy a vorbit îndelung. Face negoț cu diamante și îl cunoaște foarte bine pe Chaïm. Ca și pe Iris Buttel. Înainte de a se căsători cu Chaïm a locuit la el. Cu șase zile înainte de

arestarea sa, Chaïm și acea femeie și-au petrecut Sabatul la Borochoy. Acesta a recunoscut că, o vreme, copiii au locuit la el. Ba chiar i-a arătat tatălui meu o cameră cu patru paturi, la parter, spunându-i:

— Iată, aici au dormit. Dar habar nu aveam că fuseseră răpiți.

Detectivul îi atrage atenția asupra gravității afacerii. Nu este vorba de o ceartă între părinți, ci de o răpire, ai cărei complici vor deveni acum toți membrii sectei hasidice care i-ar ascunde pe copii. Într-un astfel de caz, pedepsele sunt grele. Borochoy jură că acum, când știe care este adevărul, e de acord să ne ajute. Se fixează o întâlnire, de astă-dată în prezența rabinului Tauberg.

Și continuăm să așteptăm. Zile moarte în birourile agenției. Uneori mă plimb de-a lungul Broadway-ului, fără vreo țintă anume. Seara, în camera de hotel, încă mai așteptăm cu disperare să sune telefonul, să sosească vreo veste. O dată sau de două ori ne ducem la cinema, fără să ne putem concentra asupra filmului. Tata se culcă devreme, pe la opt seara. Eu încerc să umplu plictiseala nopților mele îmbinând piesele unui joc de puzzle complicate. Aici devin claustrofobă.

Speranța și bucuria brusc aprinse s-au stins pentru a face loc temerilor. Încerc să-mi imaginez întoarcerea copiilor. *Oare vor alerga spre mine, aruncându-mi-se în brațe? Le va fi frică? Se vor feri de străină, de mama uitată? Ce li s-a povestit despre mine? Cum să învăț din nou să-i cunosc? De unde să încep? Unde se află? În mod sigur, Chaïm știe. Când va ceda? Pentru Dumnezeu, când?*

A doua întâlnire cu Borochoy. Am avut grijă să mă îmbrac în cel mai clasic stil posibil: o fustă ce-mi coboară până sub genunchi, ciorapi groși, un pulover la baza gâtului și o jachetă care-mi acoperă brațele. Dar și de astă dată Borochoy nu mă lasă să intru în casa lui, pretextând că sunt femeie. În realitate, se teme de confruntarea cu mama copiilor pe care i-a ascuns la el. *Teamă de ce? Să nu-l strâng de gât? Rămasă singură*

în mașină, în mijlocul unei comunități care mă consideră o dușmancă, eu sunt cea căreia îi este frică de disprețul lor.

Bărbatul în vârstă care se apropie de casă și sună este rabinul Tauberg. A trecut pe lângă mine de parcă n-aș fi existat. Dar el este implicat în conspirația care urmărește să mă despartă de copiii mei. Știu asta datorită documentelor lui Chaïm. Datorită scrisorii sale.

În cele din urmă tata revine.

— Cum au decurs lucrurile?

— Tipul e foarte prudent. A recunoscut că a semnat scrisoarea de recomandare. Însă, ca și Borochoy, susține că nu știe nimic despre copii. Are câteva contacte care, din câte spune, ne-ar putea indica o pistă. Dar vrea să-i făgăduiesc, în scris, că nu-i voi urmări în justiție nici pe el, nici pe Borochoy, nici pe oricine altcineva implicat în această afacere. Cu condiția aceasta se învoiește să întreprindă o anchetă discretă. Avocatul nostru nu este împotrivă. Nimic nu ne oprește să întocmim scrisoarea, să recuperăm copiii și să începem urmărirea judecătorești după aceea.

Este alcătuit documentul cerut de Tauberg și îi este înmănat, după ce a fost semnat de noi și însoțit de o copie a documentelor legale prin care creșterea copiilor îmi este încredințată mie.

Și așteptarea continuă, lângă telefonul acesta blestemat. Nimeni nu sună. Apoi sosește sfârșitul de săptămână și ne hotărâm să ne ducem să luăm puțin aer la niște prieteni care locuiesc la Québec, în Canada. Ninge. Tatăl meu conduce prea repede.

— Încetinește! O să ne omori!

Nu mă ascultă. Amândoi suntem cu nervii la pământ. Abia ajunși la prietenii noștri, tata nu mai are răbdare și-i telefonează rabinului.

— Da, avem noutăți, domnule Heymans. Suntem de acord, voi face tot ce-mi stă în putință pentru a vi se înapoia copiii de azi în câteva zile...

Tata este nebun de bucurie, vrea să toastăm pentru această veste minunată, dar eu mă opun.

— Încă nu. Copiii nu sunt aici. Până nu vor fi aici, sub ochii noștri, nu voi crede în nici o minune.

— Pe tine, Patsy, nimic nu te mulțumește vreodată! Orice s-ar obține, pentru tine niciodată nu-i destul!

Cearta care mocnea între noi explodează. Era inevitabil.

Dar aveam dreptate să nu mă încred în Tauberg. Acesta face promisiuni, însă între timp frânează cât poate avansarea anchetei. Impune o nouă condiție. Chaïm a jurat în fața lui că, încă de multă vreme, eu m-aș fi convertit la iudaism. Ceea ce înseamnă că și copiii mei sunt evrei. Și rabinul întreabă:

— Poate să dovedească în vreun fel că nu-i adevărat? Dacă nu s-a convertit, copiii nu sunt evrei și în cazul acesta comunității nu-i va păsa de soarta lor!

La trei săptămâni după arestarea lui Chaïm, nici o urmă nu ne duce spre copii. Tata și-a petrecut o lună la New York. Trebuie să ne înapoiem în Belgia și să lăsăm poliția să-și facă treaba. Nu vom reveni aici decât pentru audierea referitoare la extrădarea lui Chaïm.

Avionul decolează, depărtându-mă de copiii mei cu un decalaj orar de șase ore. *Marina, Simon, Moriah! Patsy este obligată să plece, dar se va întoarce.* Îmi vine să plâng dar, ca de obicei, îmi rețin lacrimile. Mă gândesc mai ales la omul care doarme lângă mine. Tatăl meu. A făcut tot ce era omenește posibil. De doi ani și-a consacrat viața căutării copiilor mei. Este epuizat, atât pe plan afectiv cât și fizic și financiar. Și cu toate acestea eforturile nu s-au terminat. Vânătoarea continuă, deși vânătorul este vlăguit. Acum mă îngrijorează sănătatea lui. Mama a fost și ea mereu gata să mă ajute. Cuget la toate acestea.

La Bruxelles, pun bine jucăriile cumpărate de tata. E vineri seara — pentru ei, începutul Sabatului. Trupul meu se află

la Bruxelles, dar mintea îmi este la New York. În curând va trebui să plec din nou. Să-mi părăsesc iarăși munca. Patronul meu suportă toate inconvenientele unei salariate care, din când în când, devine o fugară.

O prietenă mă pune în legătură cu una dintre cunoștințele sale, Sabine Tarter, care s-a căsătorit cu un bărbat cu dublă naționalitate, belgiană și americană. Sabine locuiește la Beacon, în statul New York, la mai puțin de o oră de drum până la Monsey. A auzit de povestea mea și propune ca în viitor să mă găzduiască la ea. O ofertă generoasă, venind din partea unei persoane cu totul necunoscute. Îmi notez așadar în agendă numărul de telefon al Sabinei.

Din nou New York. Audierea a început. Chaïm va apărea în fața instanței. Avocatul lui, Richard Finckle, se avântă într-un discurs zdrobitor. Delictul nu este destul de grav pentru a justifica extrădarea. În conformitate cu un nou acord semnat între Statele Unite și Belgia, pentru ca guvernul să accepte să-l extrădeze, Chaïm ar trebui să fie condamnat la o pedeapsă mai mare. Judecătorul ar putea așadar să accepte cererea apărării și să-l elibereze. În felul acesta, Chaïm ne-ar scăpa, ar avea posibilitatea să dispară și noi am pierde definitiv legătura cu copiii.

Mă tem cumplit să nu cedeze și judecătorul în fața presiunilor comunității hasidice, să nu accepte să-l elibereze pe Chaïm pe cauțiune. Oricât de mare ar fi suma, sectanții satmarieni vor plăti pentru el. Frica îmi umezește palmele, iar obrajii îmi ard.

Din fericire, judecătorul nu acordă libertatea provizorie. Chaïm nu este cetățean american și a dovedit deja că are o supărătoare tendință de a dispărea fără să lase vreo adresă. În consecință, va rămâne în detenție la centrul din Manhattan până când tribunalul îi va decide soarta.

De ce, de ce să nu i se propună soluția cea mai simplă? Nu trebuie decât să înapoieze copiii și noi am pune capăt

urmării judiciare! Deși mă costă, e necesar să stau de vorbă cu el între patru ochi. Vreau să-l pun în fața acestei soluții.

Centrul de detenție din Manhattan este un imobil modern, imens, care domină o piață deopotrivă de imensă. Prezint la intrare acte de identitate prin care se dovedește că sunt doamna Chaïm Yarden și cer să-l văd pe soțul meu. Sunt însoțită de tata. Aștept mai bine de o oră până ce obțin aprobarea de a urca la etajul superior, împreună cu ceilalți vizitatori. Tata este nevoit să rămână la parter.

O sală de așteptare vastă, cu mobilier cromat. Îmi repet în minte ceea ce-i voi spune : „Bine, Chaïm. I-ai luat pe copii, i-ai ținut vreme de doi ani. Dar noi te-am găsit și acum te află la închisoare. Spune-mi unde sunt copiii, și vom putea cu toții să reîncepem să trăim normal“. Sau: „Acum tu ești în închisoare, copiii sunt singuri... spune-mi unde sunt... și...”

— Doamna Yarden?

— Da! Eu sunt!

— Soțul dumneavoastră nu vrea să vă vadă.

— Nu puteți insista? Am venit din Belgia anume ca să-l văd. E ceva foarte important

Paznicul dispare câteva minute, apoi revine. Îi pândesc răspunsul pe buze.

— Nu. Refuză.

— Atunci vreau să plec.

— Veți putea ieși împreună cu ceilalți vizitatori.

— Nu, nu vreau să rămân aici. Vreau să plec.

— Este necesară o escortă pentru a-i însoți pe vizitatori.

Trebuie să așteptați.

— Vă rog! Nu vreau să rămân aici... Faceți ceva!

Insist atât încât se înduplecă să ceară o escortă numai pentru mine. Părăsesc încăperea cu senzația că m-am pus într-o situație ridicolă. Paznicii, precum și oamenii din jurul meu s-au întrebat, desigur, ce fel de soție sunt încât soțul să refuze să mă vadă. Ridicol. Până și din celula lui mă face de râs. Sunt obosită.

32. O palmă peste față

«Det Shirripa». Circumscripția 66. Poliția din New York. El este cel care l-a interogat pe Chaïm. Este important să rămân la New York pentru a lua legătura cu el.

Sabine Tarter și-a reînnoit invitația de a mă găzdui. Tatăl meu trebuie să se înapoieze în Belgia și, decât să stau singură între pereții goi ai unei camere de hotel, prefer să-mi fac geamantanele și să mă mut la ea, la Beacon.

Tata vorbește la telefon cu un necunoscut; ia notițe, chipul i se însuflește, iar conversația se prelungește.

— Cine este?

— Un tip ciudat. Nu vrea să se prezinte, zice că pentru el ar fi prea riscant. Se autonumește C.I.D. Este un evreu pios care vrea să ne ajute să-i găsim pe copii.

— Știe unde sunt?

— Nu. Dar are câteva bănuieli. A pomenit de Monsey și de Monroe, dar și de Lakewood, în New Jersey, și pe urmă despre un loc numit Kasho Drive. Spune că acolo există o comunitate satmară, ai cărei membri se cheamă kashos.

— Și? În definitiv, ce propune?

— Va mai telefona peste câteva zile. Eu voi fi plecat. I-am dat numărul locuinței Sabinei Tarter, la Beacon.

Pânza de păianjen se întinde din ce în ce mai mult. De la hasidicii religioși la satmarienii ultrareligioși, iar acum ajungem la o sectă kasho.

Când urcă în avion, tata este mai epuizat ca niciodată. Aș vrea să-l cuprind în brațe. Nu sunt în stare. Nu-mi pot exprima sentimentele. Așa că nu-i spun decât:

— Mulțumesc mult, tată.

Sabine și Paul Tarter mă primesc călduros. Faptul de a vorbi cu ei în franceză mă odihnește, după atâtea eforturi de a conversa în engleză. Sabine este aproximativ de vârsta mea, douăzeci și opt de ani. Mă întâmpină cu un surâs larg; a preparat o delicioasă cină japoneză pe care intenționează s-o servească în kimono, cu ace lungi înfipite în păr. Este

maniera ei de a-mi spune: „Destinde-te... răsuflă puțin. Simte-te ca acasă.”

Sabine și Paul au trei copii. Cel mai mare, Marjorie, are aproape vârsta Marinei. Cel mai mic are patru luni. Am nostalgia sugarilor. Această paranteză petrecută printre copii este ca o gură de oxigen.

Încep prin a întârzia la întâlnirea mea cu acest Det. Shirripa. Am pierdut trenul de New York și îl sun dintr-o cabină telefonică.

- Bună ziua, Det...
- De ce îmi spunei „Det“?
- Așa scrie pe cartea dumată de vizită...
- Det? Este prescurtarea de la „detectiv“...

Detectiv, adică inspector, în engleză. Mă simt ca o idioată. Îmi fac debutul în Statele Unite fără tatăl meu. Chiar dacă am trei copii, am înfățișarea unei puștoaice și nu mă pricep nici măcar să citesc o carte de vizită.

Shirripa este simpatic. Îi vorbesc despre apelul misteriosului necunoscut și despre secta Kasho. Promite să studieze dosarul în amănunțime, să reflecteze la modul în care s-ar putea face presiuni asupra lui Chaïm. În cele din urmă, când ies din biroul lui, sunt mândră de mine. Am reușit să realizez ceva și de una singură.

Misteriosul interlocutor care își spune C.I.D. telefonează la Sabine. Un glas ciudat, oarecum sinistru, dar pare să fie o mină de informații privitoare la comunitatea hasidică. Îl cunoaște pe Armoni — prima piesă a jocului de puzzle de la Amsterdam. Știe că acesta a încercat anul trecut să se infiltreze în comunitatea de la Monsey. Cunoaște hotelul în care a locuit împreună cu familia lui și afirmă cu certitudine că există „cineva” care i-a finanțat cercetările. Singurul lucru pe care-l ignoră este că sursa finanțării suntem noi.

— Armoni știe mult mai multe despre Chaïm și copii decât ceea ce spune... Dar singură nu-i veți găsi niciodată... Aveți nevoie de mine... Vă voi rechema.

Restul sejurului mi-l petrec dând telefoane: rabinului Tauberg, lui Borochoy, tuturor persoanelor susceptibile de a fi lăsat să le scape vreo informație, avocatului lui Chaïm. Întocmesc o listă a rabinilor din Monsey și telefonez, telefonez, fără răgaz. De cele mai multe ori las mesaje roboților telefonică.

Drept răspuns, unii mă cheamă la rândul lor, dar nimeni nu se oferă să mă ajute.

Agenda îmi este plină de nume și numere. Nu uit să-mi achit nota de plată telefonică față de Sabine. În casa ei am găsit o oază de liniște. Am învățat amândouă să ne cunoaștem. Ea îmi respectă mutismul, încordarea nervoasă, încercând să mă ajute și să mă destindă ori de câte ori îi ofer ocazia. Va fi întotdeauna prezentă când voi avea nevoie de ea. Nu știu pentru cât timp de-acum încolo. Câteva săptămâni, câteva luni... La vremea aceea nu-mi închipuiam că avea să dureze atât de mult. Ani de zile.

Dar, pe neașteptate, realizez un adevăr.

De doi ani de zile l-am lăsat pe tata să se ocupe de toate. Detectivii particulari, informatorii, toți oamenii aceștia nu i se adresează decât lui. Cea mai mică frântură de informație lui i-o transmit. Se dorește să fiu scutită de îngrijorări, de speranțe dezamăgite, dar se uită că este vorba de copiii **MEI**.

În avionul care mă readuce — încă o dată — în Belgia, nu mă gândesc decât la asta. Incapabilă să dorm. Copiii **MEI**. Și dacă toți ceilalți uită acest lucru, vina îmi aparține. De doi ani de zile mă las supraprotejată. Ca și cum aș fi un copil lipsit de apărare și nu o mamă plină de hotărâre, mînioasă pe un sistem monstruos care-i neagă existența.

Ai douăzeci și opt de ani, Patsy. Trezește-te! TU ești cea care trebuie să-i găsești. Cum de poți fi atât de pasivă? Ar fi trebuit să dai dracului hotărârea judecătorească prin care ți se interzice să iei legătura cu părinții fetei aceleia din Londra, să dormi în fața ușii lor până ai fi obținut adevărul. Nu să te întorci în Belgia, așteptând rezultatele testului. Patsy, dacă îți iubeai copiii, asta trebuia să faci. Chiar dacă rezultatul era negativ. Să încerci totul tu însăși, să forțezi desfășurarea evenimentelor.

Nu știam pentru ce mă obseda în așa măsură povestea aceea de la Londra. Acum știu. Nu mi-am scos ghearele de mamă. Am suportat, am așteptat, am plâns în colțul meu, i-am lăsat să se ocupe de toate pe părinții mei, pe celelalte rude ale mele, pe toată lumea. Și m-am înșelat cu privire la copil. Obsesia mea era atât de mare la momentul acela, voiam atât de mult să-mi găsesc copilul încât vreme de câteva zile m-am agățat de ideea aceea ca un om care se îneacă. Cu începere de astăzi, îmi jur să procedez altfel. *Marina, Simon, Moriah! Patsy, mama voastră, s-a făcut mare. Este mândrie pe copilăria ei, pe slăbiciunea ei, pe spaimile ei, mândrie pe ea însăși.* O mânie tot atât de binefăcătoare ca un duș rece.

Cererea de extrădare este blocată de avocatul lui Chaïm. În celula lui americană, acesta se poate bucura de eficacitatea legii tăcerii — strategia pe care a adoptat-o.

Trebuie să reacționez.

Avocatul Buysschaert lucrează la un renumit birou de avocatură din Bruxelles. Fiul lui a fost coleg de școală cu Simon. Este un specialist în drept comercial, însă afacerea aceasta constituie pentru el o nouă provocare, îl interesează. În Belgia, noi n-am beneficiat de o reală asistență juridică. Buysschaert avea să-și adauge talentul unui specialist în drept penal, reluând dosarul de la zero.

Prima veste bună: tratatul dintre Statele Unite și Belgia pe care s-a sprijinit apărătorul lui Chaïm n-a fost ratificat. Încă ne mai putem baza pe precedenta convenție de extrădare, care datează din 1902. Iar cel mai recent amendament, care datează din 16 noiembrie 1966, adaugă răpirea pe lista crimelor avute în vedere la acea convenție. Procedura avea să dureze mult; Snitow avea să fie obligat să pledeze deseori la New York.

La Bruxelles, afacerea îi este încredințată doamnei procuror Nadia De Vroede. Mare specialistă în probleme de drept privitoare la copii, are reputația de a fi deosebit de tenace. Dar nu va putea acționa cu adevărat decât atunci când Chaïm va fi extrădat. *Dacă va fi.*

Detectivii particulari ne costă prea mult. Consider că acum sunt capabilă să mențin, în locul lor, legătura cu evreii hasidici. Voi deveni pentru aceștia țânțarul încăpățânat de care nu vor putea să scape. Îi voi hărțui, voi vorbi cu atâția oameni încât nu le va mai fi posibil să mă ignore și poate că voi sfârși prin a găsi pe cineva care să vrea să mă ajute. Asta-i strategia pe care vreau s-o adopt.

O altă decizie se referă la economii. Trebuie să asist la audierile din Statele Unite din patru în patru săptămâni. Biletele de avion costă mult, mă descurc găsind zboruri cu caracter promoțional. Economisesc o sută de dolari dacă decolez de la Luxemburg în loc de Bruxelles, cu o escală în Islanda.

La fiecare călătorie, agenda mea de întâlniri e plină: inspectorul Shirripa, care continuă să-și conducă ancheta; Centrul Național al Copiilor Dispăruți și Exploatați, rabinii, evreii hasidici de toate soiurile.

Trebuie să-l conving pe rabinul Tauberg că sunt o catolică botezată și că același lucru este valabil și pentru copiii mei. Posed certificatele de botez, dar asta nu-i de ajuns. Obțin să mi se elibereze o atestare sub jurământ în fața notarului, certificând că niciodată nu m-am convertit la iudaism. După discuții interminabile, evreul habotnic care l-a circumcis pe fiul meu în afara oricărui ritual acceptă, în cele din urmă, să recunoască asta în scris.

Moralul mi se îmbunătățește și mi se prăbușește iar de fiecare dată când realizez enormitatea sarcinii ce-mi stă în față.

Sâmbătă — plecarea de la Luxemburg, escală în Islanda, aterizare la New York, apoi trenul ca să ajung la Beacon. Sosesc la prietena mea Sabine târziu seara; la Bruxelles acum se ivesc zorii. Sunt complet epuizată. Sabine îmi prepară ceva de mâncare și face tot ce poate ca să recuperez decalajul orar.

Dimineața de luni este mohorâtă și friguroasă; părăsesc casa Sabine pe la șase fără un sfert și iau trenul către gara centrală din New York. Oamenii sunt încă somnoroși,

ursuzi; gara este un oraș în miniatură, plin de zgomot și agitație. La fel va fi și diseară, la întoarcerea mea acasă la Sabine — rutina anchetei mele la New York.

Legătura cu rabinul Tauberg se poate face prin două numere de telefon: unul de la școală și unul de acasă. Dar amândouă corespund aceluiași imobil. Las un mesaj politicos pe robotul său telefonic pentru a-l înștiința de întoarcerea mea și a-l anunța că am adus documentele prin care se dovedește că nu suntem evrei. Rabinul nu-mi telefonează la rândul său. Revin cu încăpățănare și reușesc să vorbesc cu soția lui, transmițându-i același mesaj. Ea îmi promite că-l va „informa” pe soțul ei.

Și tot așa, până când țânțarul în care m-am transformat reușește în fine să-l obțină la telefon pe rabin. Îi descriu toate documentele pe care le posed. Îmi primește cu dispreț argumentarea:

- Ce-mi dovedește că aceste acte nu sunt niște falsuri?
- Bunul-simț! Tot ceea ce vă spun este adevărat!
- Chaïm mi-a afirmat contrariul.
- V-a mințit!
- Nu. El este evreu. Și acum, ajunge, v-am făgăduit să vă ajut, dar încetați să-mi telefonați întruna!

Glasul lui răstit, certitudinea lui... Pentru el, faptul că Yarden este evreu închide dezbaterea. Chaïm este evreu, un bun credincios care respectă regulile hasidice. Îl crede, pur și simplu, doar pentru că poartă îmbrăcămintea „care se cuvine”, pălăria „care se cuvine” și cunoaște rugăciunile „cuvinite”. Pe mine nu mă crede. *Oare ce vrea mai mult decât un certificat de botez al copiilor, datând dinainte de răpirea lor? De cuvântul unui prelat romano-catolic nu-i pasă? În ce alt fel vrea să-i dovedesc că nu sunt o „mamă evreică”?*

Folosește și el același procedeu ca și Chaïm, când îmi spunea: „Dovedește-mi că ești virgină!” După ce mă culcasem cu el. Rabinul acesta vrea să-mi distrugă curajul de a mă mai adresa lui. Odată dovadă acceptată, cum ar putea continua să-l acopere pe Chaïm? Chiar el a declarat: „comunitatea nu se interesează de copii creștini!”

Shirripa nu are noutăți. Mă îndoiesc că poliția din Brooklyn vrea — sau poate — să ne ajute. La New York există cel puțin cincizeci de birouri de consultanță juridică pentru comunitatea evreiască. Toate cele cu care am luat legătura m-au trimis în diverse direcții. Mă rotesc în loc, ca într-un cerc infernal.

Iuda a dispărut. Și realizez că, în loc de a mă duce la copii, arestarea lui Chaïm împiedică toate cercetările mele să ajungă la vreun rezultat. Un om care fuge de lege lasă în urma lui indicii: cecuri încasate, note de plată pentru telefon, rezervări de bilete pentru avion, cereri de viză... Ar fi fost mai bine să-l filăm, până ce i-am fi găsit pe copii. Nu știu nici măcar sub ce nume trebuie să-i caut, în ce comunitate secretă, la ce adept al nu-știu-cărei ramuri de sectă ultra-religioasă. Piste există, dar se risipesc ca fumul.

33. Povestirea lui Sarah

De fiecare dată când ne mutăm trebuie să învățăm reguli noi. Oamenii sunt altfel. Chiar și rugăciunile sunt altele. Domnul și doamna Jacobovitch sunt foarte severi. Nu trebuie să vorbim englezește așa că, din când în când, ne ducem să ne ascundem în subsol, ca să vorbim între noi.

Ne-au trimis imediat la școală. Școala fetelor este într-o stare foarte proastă. Primul etaj este atât de ruinat încât acolo nu se pot ține ore de clasă. Dar pentru fete școala e mai puțin importantă decât pentru băieți. Într-o zi, un om care lucrează la un ziar a venit să facă aici fotografii. A scris o poveste despre școală și am văzut în ziar poza mea. Nu învățăm aproape nimic. Uneori, profesorii noștri nici măcar nu vin să-și țină orele. Când se întâmplă așa, ne mulțumim să ne jucăm.

Rachel ar trebui să treacă în cursul primar dar a fost dată într-o clasă elementară. Nu-i place școala și o urăște pe învățătoare. Joseph trebuie să mai învețe și după orele de școală, iar Rachel și cu mine suntem datoare să ne ocupăm

de gospodărie. Rachel curăță closetele, și nu poate să sufere asta. Mie îmi revine mereu sarcina să spăl vasele. Înainte exista o mașină automată pentru așa ceva, era mai ușor. Dar mașina s-a stricat și doamna Jacobovitch a zis că nu merită s-o dea la reparat. Poate fiindcă noua mașină de spălat sunt eu. Este foarte greu, deoarece eu sunt mică și chiuveta e montată prea sus. Uneori folosesc taburetul din bucătărie, suindu-mă pe el, dar dacă altcineva are nevoie să stea jos, nu mai pot. Sunt foarte multe farfurii, oale și crățiți, ca să hrănești șaptesprezece persoane la fiecare masă. Așa că am mult de muncit. În toate serile trebuie să curăț cu aspiratorul la parter; casa e mare și de fiecare dată îmi ia o oră până termin tot.

34. Universul sectei satmariene

Jim Stanco reprezintă, la Albany, „Centrul Național al Copiilor Dispăruți”. Este simpatic, jovial, reconfortant. Sabine a organizat o întâlnire la ea acasă. Jim m-a ascultat, a pus întrebări, a înțeles că poliția nu mă ajută. Prin urmare mă va ajuta el. Începe prin a-mi explica modul în care funcționează sistemul judiciar american. În Belgia, fiecare sat are postul lui de poliție. Dar în America de Nord există mai multe organizații polițieniști: cea a guvernului federal, cea a statului respectiv, apoi a departamentului, pe urmă cea a localității; cea a municipalității și, în fine, cea a circumscripției. Este extrem de complicat.

Eu am avut de-a face cu un singur polițist, inspectorul Shirripa dar, dacă m-aș fi adresat procurorului, de această afacere ar fi fost puși să se ocupe mai multe persoane, oameni care cunosc bine comunitatea ebraică, precum și cartierele în care este concentrată aceasta, ca de pildă Williamsburg și Borough Park, în Brooklyn.

Jim Stanco mă sfătuiește să mă adresez procurorului din Brooklyn. Să mă duc în carne și oase, în loc să rămân în mintea lui o noțiune abstractă dintr-o dare de seamă a unei

audieri. Apoi ia cu el câteva fotografii cu Marina, Simon și Moriah, ca să comande să se facă după ele afișe pe care să le lipească în cartierele hasidice. Centrul dispune de un număr de telefon gratuit, anonim; în felul acesta cineva poate să dea informații fără a se teme de răzbunarea confrăților săi.

Îmi vine să-l sărut pe omul acesta. Mi-a redat speranța și entuziasmul, prin maniera lui diferită de a aborda lucrurile.

Când revin la Bruxelles, patronul meu se vede obligat să mă anunțe:

— Patsy, îmi pare foarte rău, dar va trebui să alegi între muncă și copiii tăi.

Îl înțeleg perfect. Nu se poate baza pe mine.

— Te voi concedia. În felul acesta vei primi, totuși, alocațiile de șomaj.

La rândul său, Walter se străduiește să stabilească o oarecare ordine în cercetările întreprinse de mine. Consideră că nu sunt ordonată, că pierd unele informații mulțumindu-mă să notez tot ce pot în carnetul meu verde, devenit deja enorm. Un mic magnetofon mi-ar permite să păstrez fiecare cuvânt. Cumpăr unul, nu mai mare decât un pachet de țigări — ascuns în poșeta mea, îl pot pune în funcțiune fără a atrage atenția interlocutorului meu.

Revenită la New York, după ce m-am întâlnit cu procurorul din Brooklyn, fac cunoștință cu noul inspector însărcinat cu afacerea: Alan Presser. Cu o privire albastră, strălucitoare, cu păr blond, aproape alb, este un bărbat blând, prietenos. Știe despre ce vorbesc, deoarece a fost crescut de niște evrei pioși. Eu intenționez să străbat cartierele hasidice din New York și el îmi recomandă cea mai mare prudență. Niciodată să nu-mi țin geanta pe umăr, să merg întotdeauna pe marginea de lângă șosea a trotuarului, ca să evit să fiu înghesuită într-un zid sau în ușa vreunui imobil. Să nu port bijuterii. Orașul acesta este o junglă.

În ceea ce privește traseele mele, vrea să le cunoască dinainte. În general evreii hasidici nu sunt violenți, dar pot

deveni dacă se simt amenințați. Iar pentru ei, eu constitui o amenințare. Este îngrijorat la gândul de a mă lăsa să vagabondez singură printre ei, dar eu sunt decisă să nu renunț. Vreau să-mi găsesc copiii, dar și să înțeleg acest univers ciudat în care au dispărut. Undeva, în această nebuloasă, copiii mei sunt crescuți ca niște „adevărați mici evrei”. Nu știu nimic sau aproape nimic din cultura hasidică. Voi încerca să află cât mai multe.

Itinerarul meu este întotdeauna același. Plecând din Beacon, de acasă de la Sabine, iau trenul de New York, apoi metroul până în Brooklyn. Încerc să merg pe jos cât se poate de mult, pentru a face economii la taxiuri. Cel mai adesea trec întâi pe la biroul procurorului din Brooklyn, unde am început să fiu cunoscută ca un cal breaz. De acolo, încep o lungă preumblare prin Williamsburg.

Acesta este un cartier de case vechi, de câte două sau trei etaje, împărțite în apartamente. De cele mai multe ori, casele sunt înghesuite între restaurante și băcării cușer. Pe balcoane se văd, fixate bine, cărucioare de copii. Aici femeile nasc un copil la aproximativ doi ani și nu uneori se întâmplă ca o familie de zece persoane să trăiască într-un apartament minuscul.

Trecătorii, bărbați în lungi paltoane negre, merg cu capul plecat, absorbiți în rugăciune, pentru a nu se lăsa ispitiți de tentațiile lumii exterioare. Mulți dintre ei se duc, după ce-și încheie munca, să studieze ceasuri întregi scrierile biblice.

Ambianța este aceeași la Borough Park, dar cartierul este mai rezidențial: două insulițe pierdute în oceanul lumii moderne.

Parcurg fără odihnă străzile, scrutând chipurile copiilor, gata să vorbesc cu oricine m-ar asculta; disponibilă, fără urmă de agresivitate. Dar foarte repede mă simt reperată. Nimeni nu se apropie, nimeni nu pare a fi gata să mă informeze.

Îmi este foarte greu să fac diferența între evreii satmarieni și cei hasidici. Nuanțele există, dar sunt foarte subtile. Se deosebesc, desigur, prin modul de a se îmbrăca, prin atitudine, dar chiar și cei mai mulți dintre evrei sunt incapabili să-i

recunoască. Când zăresc un evreu hasidic, mă apropii și-l întreb:

— Sunteți satmarian?

Dacă răspunsul lui este afirmativ, îi arăt fotografiile, punându-i întrebări, dar în mod invariabil personajul evită să mă privească în ochi și răspunde:

— Nu știu. Și, de fapt, nu sunt sâtmarian...

Sun la ușa tuturor rabinilor cunoscuți și influenți, dar rareori găsesc vreunul care să accepte să mă lase să intru și să-mi asculte povestea.

O altă parte a activităților mele constă în a citi revistele și ziarele pentru a da de orice informație referitoare la evreii hasidici. Îmi procur lucrări specializate și încep să-i cunosc mai bine pe acești oameni. Cei mai mulți dintre ei locuiesc în Williamsburg. Votează în bloc, și din această cauză reprezintă un mare interes pentru poliția locală, care le acordă înlesniri. La Brooklyn exploatează piața imobiliară. Obțin din partea municipalităților credite pentru renovarea caselor. Plătesc cu banii jos și prețuri mari pentru imobilele disponibile pe piață și, când nu pot cumpăra, exercită asupra proprietarilor nehasidici presiuni atât de mari încât aceștia sfârșesc prin a vinde. În felul acesta își extind influența, împingând mereu tot mai departe granițele cartierelor lor.

Veghează ei înșiși asupra comunității lor și își asumă sarcina de a rezolva conflictele interne. Comisiile guvernamentale cărora li se încredințează anchete cu privire la eventualele dezordini sociale se izbesc de un sistem de valori al căror singur garant este „tribunalul rabinilor”. Fie că este vorba de copii bătuți, de violență conjugală sau de vandalism, acesta reglementează problemele. Evreii hasidici au chiar și o poliție, cunoscută sub denumirea de *Shomrim*, alcătuită din voluntari înarmați cu aparate walkie-talkie. Acești polițiști patrulează pe străzi la volanul propriilor mașini.

Părinții își trimit copiii în școli necontrolate de guvern și în care calitatea învățământului este mediocră. Un puști de doisprezece ani are un nivel de cunoștințe matematice corespunzător celui din cursul elementar. Nu are dreptul să

citească altceva decât scrierile religioase sau povestiri referitoare la istoria evreilor și tragedia holocaustului.

Denumirea de Satmar vine de la orașul unguresc Szatmar. Înainte de cel de-al doilea război mondial, un mare rabin, Joel Teitelbaum, s-a aflat acolo în fruntea unei mișcări ce se opunea cu violență sionismului, bazându-se pe profeția antică conform căreia evreii sunt sortiți să trăiască răspândiți în întreaga lume, până la venirea lui Messia. Așadar, în concepția celor ce aparțin sectei satmar, orice încercare de înființare a unui stat evreiesc este prematură și contrară scrierilor sfinte. Până într-atât încât, în timpul războaielor succesive în cursul cărora țara s-a confruntat cu statele arabe, evreii satmar s-au rugat pentru înfrângerea Israelului.

Cei mai mulți dintre credincioșii satmar au fost trimiși, în 1944, la Auschwitz. Însă rabinul Teitelbaum și câțiva supraviețuitori au reușit să emigreze în 1945 la Brooklyn. La Williamsburg, aproape toți evreii satmar sunt supraviețuitori proveniți din lagărele de concentrare sau descendenții lor direcți.

Unii experți consideră că ei suferă de sindromul „postholocaust”. Teama holocaustului există în subconștientul lor, constituie baza educației și aproape a tuturor conversațiilor. Școlarii studiază acest subiect în amănunțime, dar informațiile ce le sunt oferite se referă în exclusivitate la atrocitățile naziste săvârșite asupra a șase milioane de evrei. Sunt ignorate celelalte cinci milioane de victime ale sistemului nazist și socotesc holocaustul ca pe o sancțiune divină impusă evreilor spre a-i pedepsi pentru sionism.

Îi numesc naziști pe toți cei care nu sunt de acord cu ei.

Când mă adresez unui evreu ca să-i explic că-mi caut copiii, că soțul meu i-a răpit, ostilitatea se naște imediat. Cine sunt eu, să vin să-i perturb universul? Ah, da... sunt femeia care le-a făcut acea publicitate proastă!

— Ba nu! Voi sunteți cei care mi-ați luat copiii! Voi mă obligați să vă fac această publicitate proastă. De ce faptul de a vă întreba pur și simplu unde-mi sunt copiii constituie o publicitate proastă?

Uneori am dreptul la cea mai cumplită insultă:

— Fiică a lui Hitler ce ești!

Omul pe care nu-l cunosc decât sub inițialele misterioase de „C.I.D.” telefonează foarte des la prietena mea Sabine și întotdeauna cu taxă inversă, ceea ce-i permite să-mi vorbească ceasuri întregi și să-mi ofere din abundență sfaturi — după el „eficace” — cu ajutorul cărora să mă infiltriez mai bine în comunitatea satmar. Principala lui țință este marele rabin Moise Teitelbaum.

În mod evident, acest individ este motivat mai mult de o răzbunare personală decât de vreun interes oarecare față de copiii mei. Nu știu din ce cauză urăște această comunitate și, de fapt, nici nu-mi pasă de vreme ce-mi poate fi util. Urmez cu conștiinciozitate toate pistepe pe care mi le indică. Bat la ușile pe care mi le indică el. Îi scriu și rabinului Teitelbaum, fără a obține nici un rezultat concret.

C.I.D. îmi sugerează atunci să le trimit petiții rabinilor din Israel, pentru ca aceștia să ia legătura cu Chaïm, în închisoare, și să-l silească să-mi redea copiii, deoarece ei nu sunt evrei.

Petițiile aveau să rămână fără răspuns.

Un alt personaj ciudat — rabinul Greenberg. Un bărbat politic, care lucrează într-un tribunal rabinic ce se ocupă cu problemele evreilor din Statele Unite și Canada.

Îmbrăcat ca membrii clasici ai sectei hasidice, îmi pare mai accesibil decât ceilalți.

Pentru a-mi rezuma felul în care gândește el cu privire la acest subiect, îmi istorisește povestea unei femei creștine, convertite la iudaism. Părinții ei erau foarte bolnavi și ea voia să se întoarcă din când în când să-i vadă și să-i ajute. Dar ei erau creștini. Cum ar fi putut să mai urmeze, locuind cu ei, preceptele cușer? Sfatul rabinului a fost următorul: „Este vorba de părinții tăi, nu-i poți abandona. Ei nu sunt evrei, așadar nu au nevoie de mâncare gătită cușer. Descurcă-te cum poți și, dacă totul nu este sută la sută cușer, Dumnezeu te va ierta, deoarece scopul tău este acela de a săvârși o faptă bună.”

Rabinul Greenberg privește cazul meu cu același bun-simț. După ce a consultat câteva cărți ale Legii, declară:

— Este adevărat, copiii dumitale nu sunt evrei. Dacă au fost convertiți, convertirea lor nu este valabilă, fiindcă mama nu este evreică, iar pentru a se converti, ar avea nevoie de acordul dumitale. Potrivit legii, ai drepturi asupra copiilor.

Este reconfortant, dar numai ca teorie. Rabinul Greenberg nu e membru al sectei satmar și este notoriu faptul că satmarienii au propria lor interpretare a legii.

Un alt sfat:

— Detectivii dumitale sunt evrei dar nu și pioși, cum ai vrea ca evreii pioși să-i asculte?

Pentru a încheia, observă că presa s-a interesat de povestea mea dar că această publicitate n-a avut nici un impact asupra comunității evreiești. Aș fi înregistrat un succes mai mare adresându-mă presei evreiești. Ar trebui să iau legătura cu Chaïm Shaulson, să public un anunț în jurnalul lui și să-l plătesc ca să scrie un articol pe tema aceasta.

Shaulson este originar din Israel. Tatăl lui a fost viceprimar al Ierusalimului, iar el este redactor-șef al unui ziar foarte controversat, *Panim Chadachot* — „Chipuri noi” — publicat în ebraică și în idiș. Seria de articole cu privire la comunitatea satmar din New York i-a atras dușmani de moarte. Unul dintre frații hasidici a definit jurnalul lui ca fiind versiunea ebraică a ziarului *National Enquirer*¹. Un necunoscut, care s-a plâns lui că a avut parte de represalii teribile din partea hasidicilor, a fost găsit înjunghiat pe trotuar.

Nu sunt deloc liniștită când intru în biroul lui Shaulson, situat la subsolul unui apartament cu teancuri de ziare ce se înalță până la tavan. Telefonul sună fără încetare, diverse persoane intră și ies în fiecare clipă și-i foarte greu să întreții cu el o conversație normală.

În jur de cincizeci de ani, cu tenul mai degrabă întunecat, este îmbrăcat ca un membru al sectei hasidice, dar perciunii lui

---

¹ *National Enquirer* (lb. engleză): *Anchetatorul Național*, ziar din categoria presei populare, specializat în fapte diverse de senzație. (n.a.)

sunt destul de scurți. Debordează de energie. Se laudă că este singurul jurnalist care are acces la anumite informații, datorită experienței sale și apartenenței la comunitatea hasidică. Și îmi precizează că el nu este câtuși de puțin satmarian.

— Am contacte... știți, aș putea să vă ajut să vă găsiți copiii...

Este clar că vrea bani. Acum m-am obișnuit, dar m-am săturat să tot aud vorbindu-se despre bani.

— Nu am bani. Dar dacă aflați ceva interesant, aș putea eventual face un împrumut la bancă.

— Voi reflecta.

Nu reflectează decât câteva zile și îmi telefonează la Sabine acasă, rostind pe un ton enigmatic:

— Poate că există o modalitate de a ne înțelege... Reveniți să mai discutăm.

De astă-dată biroul lui e pustiu, ceea ce este surprinzător. Mă devorează din priviri.

— Am găsit un mijloc de a vă ajuta.

Ascult cu atenție planul întortocheat pe care l-a conceput și pe care mi-l expune în două limbi — ebraică și engleză — în funcție de dificultățile de exprimare.

— Iată... vă voi explica. Când un evreu hasidic influent își înșeală soția sau dacă situația este inversă, eu încep să-l filez pe vinovat, de obicei noaptea, pentru a aduna dovezi ale adulterului. Apoi îl pun în fața faptului împlinit. Dacă nu plătește, expun povestea în ziarul meu.

Nu-mi vine să-mi cred urechilor. *Un șantajist!* Profitând de o clipă în care nu mă poate vedea, pun în funcțiune micul magnetofon din geanta mea. El își continuă expunerea pe îndelete, se mișcă în așa fel încât să-mi atingă cu discreție mâna sau să-și pună un deget pe umărul meu. Trebuie să fac un mare efort de concentrare pentru a înțelege ce-mi spune, în limbajul lui pe jumătate englezesc, pe jumătate ebraic.

În cele din urmă îmi sugerează să închiriez un mic apartament într-un imobil din cartier. În schimbul informațiilor pe care le-ar putea obține cu privire la copii, eu ar trebui să accept să devin amanta lui.

— Sunt bărbat, știi... și toți bărbații, au anumite nevoi...

— Îndrăznești să-mi propui așa ceva? Eu îmi caut copii de mai bine de doi ani și dumneata îmi ceri așa ceva?!

— Stai o clipă... lasă-mă să-ți explic. Dumneata nu ești evreică. Pentru voi nu-i păcat să vă culcați cu bărbații. Dacă vreți, puteți schimba bărbatul în fiecare zi... Pe când femeile noastre nu au acest drept!

Am mai auzit în Israel această vorbă vulgară în legătură cu femeile creștine: „Dacă te culci cu o creștină faci o faptă bună în ochii lui Dumnezeu...”

Sunt atât de uluită de propunerea lui încât nu-mi vine în minte decât un singur răspuns:

— Știi că nu întotdeauna e așa... nu toate suntem așa...

— Dar nu trebuie să respectați atâtea reguli ca femeile noastre! Pentru voi nu este ceva important!

Ar trebui să-l pălmuiesc și să părăsesc biroul chiar în clipa aceea. Dar stupefacția mă ținut în loc, împiedicându-mă să mă înfurii. Individul este respingător, desigur, dar mi-ar putea furniza unele informații. Îl voi lăsa să-și încheie exprimarea planului său greșos, măcar pentru a vedea ce are în minte.

Își propune să mă învețe el însuși arta de a fi amantă hasidică. Mă va angaja ca femeie de serviciu în casa unor evrei satmarieni, poate chiar în casa unui rabin. M-aș da drept o poloneză care nu vorbește ebraica, nici idiș. Ar trebui să tac ca o mută, ca să nu mă trădeze accentul meu franțuzesc.

— Te voi învăța să seduci un evreu hasidic, pentru că, să știi, un hasidic nu se seduce așa cum se procedează cu un creștin. Trebuie mai întâi să-i acorzi câteva mici intimități când soția lui nu este de față. După aceea, când vei fi sigură, îi vei îngădui să se culce cu dumneata și, pe urmă, după câțva timp, îl vei face să vină undeva, în altă parte, într-un loc în care vom avea posibilitatea să-l filmăm. Atunci vom putea să-l șantajăm, și vei putea să-ți recuperezi copiii.

Propunerea lui este pe cât de dezgustătoare pe atât de absurdă, dar am forța de a rămâne evazivă:

— O să mă mai gândesc... vom mai vorbi...

Transcriu această conversație, cu intenția de a i-o înmâna lui Alan Presser, sperând că, la rândul lui, va putea face presiuni asupra acestui Shaulson, obligându-l să coopereze. El realizează o copie a înregistrării, o ascultă cu atenție și concluzionează:

— Nu-i nici un dubiu, este un șantajist. Poate că vom reuși să scoatem ceva de la el.

Experiența mea în această lume ciudată se îmbogățește în ziua în care un rabin, pe nume Moreino, îmi telefonează la Sabine. Vorbește pe un ton glacial:

— Am a vă spune ceva, dar nu la telefon. Să fixăm o întâlnire.

Jim Stanco și Alan Presser mă îndeamnă să exploatez această întâlnire. Este prima dată când un rabin hasidic mă contactează din proprie inițiativă. Dar e posibil să fie vorba de o cursă, așa că iată-mă transformată în spion. Sunt convinsă să port un microfon, ascuns sub îmbrăcămintă, pentru ca polițiștii să ne poată asculta conversația în direct, dintr-o mașină.

În ziua întâlnirii, un tehnician se ocupă de instalarea microfonului. Am slăbit mult și îi este greu să monteze aparatura pe trupul meu scheletic. Cu centura și cu sârmele din spinarea mea, am impresia că joc într-un film.

Dacă mă simt în primejdie, voi utiliza un cod: va trebui să folosesc numărul 18 în mijlocul unei fraze. Atunci Presser și un alt inspector vor veni în ajutorul meu. Prudența lor mă face să devin paranoică. Fusta mea nu este îndeajuns de lungă pentru a respecta pudoarea unui rabin și, în drum spre destinația fixată, îi oblig pe polițiști să se oprească la un magazin ca să-mi procur o alta. Chiar și acoperită până la glezne, tot nu mă simt liniștită.

Rabinul Moreino este foarte în vârstă, foarte pios și foarte neîncrezător. Mă privește dintr-un apartament din Borough Park, nu departe de strada 43, unde a locuit o vreme Chaïm

împreună cu Iris Buttel. Sunt condusă într-o încăpere de formă pătrată, mobilată cu o mare masă și câteva scaune. O perdea o desparte de restul apartamentului. Presupun că este vorba de o măsură de precauție luată de rabin pentru ca întrevederea noastră să nu fie una compromițătoare. O perdea nu este o ușă... Imediat se arată bănuitor:

— Nu am încredere în dumneata! Poșeta dumitale va rămâne în afara acestei camere. Ai putea să ne înregistrezi convorbirea.

Se așează în fața mea, în spatele biroului său încărcat cu teancuri de cărți. Soția lui, care îndeplinește rolul de supraveghetore, stă într-un capăt al încăperii. Rabinul ia o carte și începe să psalmodieze rugăciuni, ca și cum eu n-aș fi acolo. Cu glas timid, încerc să-i aduc aminte de prezența mea, dar el ridică mâna dreaptă, cu arătătorul îndreptat spre tavan, ca spre a-mi porunci să tac și să aștept. Așa se scurg câteva minute. Aștept. Cei doi polițiști, în mașina lor, ascultă: când voi avea voie să vorbesc, va trebui să mă dovedesc la înălțime.

În sfârșit, rabinul mi se adresează:

— Soția mea vă înțelege foarte bine situația. În timpul războiului a fost găzduită de o familie catolică, împrejurare care i-a permis să scape de naziști. Vă veți da seama că poate fi de partea dumneavoastră. Dar nu vă va vorbi...

— Soția dumneavoastră a avut mare noroc...

Arunc o privire soției, care mă evită și tace.

— Decât să fie crescută ca o creștină, ar fi fost mai bine ca soția mea să moară la Auschwitz sau la Treblinka.

Vorbele acestea îmi taie respirația. *Ce vrea să-mi dea de înțeles? Ura lui față de creștini? Îndreptată împotriva propriei sale soții?*

— Bine. Acum vom putea discuta despre ceva mai important.

Ajungem cu greu la miezul problemei. Rabinul folosește metafore, face presiuni, și abia la sfârșit mă lasă să întrevăd soluția la care s-a gândit.

— V-ați pus problema dacă nu v-ar putea ajuta faptul de a deveni dumneavoastră evreică?

În mod tacit, tocmai a recunoscut că nu sunt evreică și că, prin urmare, comunitatea hasidică nu a crezut niciodată minciuna lui Chaïm. Din faptul că nu sunt evreică decurge că nici copiii nu sunt evrei. Ceea ce îi contrariază enorm. Dacă m-aș converti, problema ar fi rezolvată. Problema **LOR**, evident.

— V-ați gândit vreodată să deveniți o „adevărată” evreică?

Știu că se înțelege prin asta o evreică pioasă. Adică ani întregi de studii, în cursul cărora rabinii îi trântesc la examen pe candidați cel puțin de două ori la rând, în așa fel încât să se încredințeze că angajarea lor este serioasă.

Ascult în tăcere, dând rareori aprobator din cap pentru a-l lăsa să-și dezvolte ideea până la capăt.

— Vom veni să controlăm cum progresați și, după câțva timp, comunitatea hasidică va decide asupra calității convertirii dumneavoastră. Va decide dacă n-ați acționat cu scopul de a vă recupera copiii sau dacă sunteți într-adevăr o credincioasă ferventă.

Încă nu văd unde vrea să ajungă.

— Cât timp va dura asta?

— Un oarecare timp...

Mai întâi ar trebui să mă căsătoresc cu un bun evreu. Și, bineînțeles, să am cu el copiii. Iată ce m-ar închide definitiv în capcana lor. O mamă își iubește copiii, este incapabilă să-i părăsească. *Dar unde vrea rabinul să ajungă de fapt?*

— Dacă bătrânii sectei apreciază că sunteți o adevărată credincioasă, vă vor îngădui să reluați legătura cu copiii dumneavoastră.

Este o propunere ridicolă. Încearcă să mă facă să tac și să-și ușureze conștiința lor de răpitori. Dar eu merg până la capătul raționamentului.

— În urma acestei decizii, după cât timp îmi voi revedea copiii?

— O săptămână, o lună sau cinci ani... nimeni nu poate spune.

Dacă aş crede măcar o clipă că această tactică mi-ar putea reda copiii, m-aş strădui cel puţin să par sinceră. Aş fi în stare să suport o căsătorie cu un evreu hasidic, dacă un asemenea sacrificiu ar avea şanse să fie răsplătit. Dar numai procesul de convertire ar dura cinci ani. Apoi, ar trebui să mă mărit cu un evreu hasidic şi să-i fac copii; după aceea un rabin oarecare ar veni să-mi spună că nu m-am convertit cu sinceritate. În mod evident, membrii sectei satmar ar socoti că am acţionat din interes, de vreme ce ei au făcut presiuni asupra mea ca să mă convertesc. Cu alte cuvinte, niciodată nu mi-aş revedea copiii. În cel mai bun dintre cazurile rele, i-aş regăsi într-o zi adulţi. Şi între timp aş trăi ca prizonieră a duşmanului.

Îmi exprim cu politeţe ideea, iar rabinul înalţă din umeri:

— Este un risc pe care trebuie să vi-l asumaţi.

Soţia lui continuă să tacă. Expresia ei pare să spună: „Îmi pare foarte rău”. Cum rabinul acesta ştie ceva în legătură cu copiii mei, nu vreau să-l jignesc punând capăt discuţiei. Foarte politicos îi răspund:

— Voi lua în considerare propunerea dumneavoastră. Cu prilejul următoarei mele călătorii în Statele Unite, voi reveni să vă vizitez şi vă voi da un răspuns.

Părăsindu-l pe rabin, nu mă pot împiedica să mă simt vinovată. Propunerea lui este ridicolă, nerealistă, deplasată — raţiunea îmi spune asta — dar faptul de a o refuza îmi dă o senzaţie de vinovăţie. Poate că înregistrarea ne va permite să-l convingem pe procuror că acest om deţine informaţii referitoare la copiii mei şi că ar putea fi inculpat pentru piedici aduse justiţiei...

Dar vai!... În maşina lor, cei doi poliţişti sunt într-o stare de agitaţie de nedescris. Furioşi. Microfonul n-a funcţionat. N-au reuşit să înregistreze nimic. Începeau chiar să se întrebe dacă nu cumva eram în pericol.

În seara asta sunt coplet deprimată. Dacă un lucru atât de simplu nu izbuteşte să funcţioneze, nimic nu va merge. Nimic. Niciodată. Am o presimţire neagră.

Nu-ți vei vedea copiii, Patsy. Te-ai împotmolit. Oriçe ai face, orice ai spune, orice ai încerca, evreii satmarieni au mereu ultimul cuvânt. Dialectica lor îngustă, sectară, te trimite întotdeauna înapoi, de unde ai plecat.

Multe persoane mă sfătuiesc să-mi pledez cazul în fața unui tribunal rabinic. Dar așa ceva implică niște complicații infernale. Ar trebui mai întâi să găsesc un evreu pios care să accepte să reprezinte o creștină; n-am întâlnit nici unul în care să pot avea încredere. Nu știu dacă aş avea dreptul să asist la audiere, iar dacă procedura s-ar desfășura în idiș n-aș înțelege nimic. Și-n afară de asta, ce să aștept de la o asemenea procedură? Oamenii aceștia se prezintă în fața lumii exterioare ca un front solidar. În interior sunt divizați într-o mulțime de celule, culte, grupări, comunități care se ceartă pentru cel mai mărunț detaliu de interpretare a Thorei. Au fiecare rabinul lor. Dacă un tribunal mi-ar fi favorabil, un altul ar da altă decizie, pentru simplul motiv că nu a judecat el cazul. În schimb, dacă un tribunal mi-ar fi defavorabil, decizia lui va fi considerată de toate celelalte ca fiind bună.

Mă întâlnesc, la sfatul lui Jim Stanco, cu o mamă a doisprezece copii, dintre care cei nouă mai mari au fost răpiți de către evreii satmarieni.

Înainte de a mă duce la această întâlnire, Sarah mă atenționează.

— Îmbrăcați-vă într-un mod respectuos și, mai ales, nu vă parfumați! Soțul meu nu trebuie să miroasă parfumul altei femei, și nici pe-al meu nu are dreptul să-l respire decât dacă sunt disponibilă...

Cuvântul „disponibilă” face aluzie la perioada de două săptămâni în timpul căreia sunt admise relațiile sexuale.

— Vă rog, fiți foarte atentă. După plecarea dumneavoastră nu trebuie să rămână nici o urmă de parfum...

Sper că apa curată, fără urmă de săpun, nu parfumează pe nimeni. Îi respect condițiile.

Trei camere la etajul trei al unei clădiri foarte vechi. Metroul aerian trece prin fața ferestrei. Zdroncănitul trenurilor ne întrerupe întruna și face să se cutremure pereții. Apartamentul are un miros de încăpere neaerisită, atmosferă apăsătoare. În dreptul tuturor ferestrelor au fost înghesuite mobile, ceea ce împiedică pătrunderea soarelui și împrăștierea aerului.

Locul acesta mă facă să devin claustrofobă în aceeași măsură ca și o cabină de ascensor. O puștoaică de patru sau cinci ani se străduiește să schimbe scutecele unui sugar. Un mormoloc de doi ani îngăimă o rugăciune printre dinții lui de lapte. Copiii aceștia au o paloare bolnăvicioasă — flori lipsite de lumină.

— Mă puteți aștepta un minut? În bucătărie este un șobolan și, deoarece acolo doarme bebelușul meu, încerc să-l prind într-o cursă...

Douăsprezece sarcini au transformat-o pe această femeie într-un munte de cărnuri, greoi și îndesat. Doi săni enormi și căzuți amenință să se elibereze din rochia ei cafenie, plină de pete. Femeia vorbește destul de bine engleza. Cei trei copii pe care îi crește acum îi are de la al doilea soț al ei. Ceilalți nouă, rod al căsătoriei precedente, i-au fost luați când un tribunal rabinic a pronunțat divorțul. Nu vorbește decât despre sex. Primul ei soț era un obsedat, un pervers. Ea se plânge îndelung și cu detalii de care m-aș lipsi bucuroasă, de faptul că el voia să facă dragoste în poziții netradiționale — singura poziție tradițională fiind cea numită „a misionarului”.

— El voia s-o facem așa cum fac câinii! Și dacă refuzam, se ducea la altă femeie și când se înapoia povestea tot.

Aș vrea să fug. N-am nici un chef să aud soiul acesta de confidențe sordide. Într-o societate în care asupra sexualității apasă atâtea interdicții, oamenii nu se gândesc, la urma urmei, decât la asta.

Conversația noastră este mai degrabă un monolog — e întreruptă de sosirea soțului. De cum mă vede bate în retragere și, ca un școlar prins asupra unei fapte rele, se întoarce cu fața spre perete. Femeia șoptește:

— Știți, are cu zece ani mai puțin decât mine, și e cam sărac cu duhul, dar nimeni nu voia să se însoare cu mine, eram prea bătrână...

Femeia asta nu avea nimic interesant să-mi aducă la cunoștință. Copiii ei au fost preluați spre creștere de către sistemul de asistență socială al comunității. Cu ea, trăiau închiși în acest apartament, neavând niciodată voie să iasă, pentru a nu fi contaminați de lumea păcătoasă. Ea consideră că școlile hasidice nu sunt îndeajuns de religioase. Tribunalul rabinic a decis însă că odraslele ei erau victime ale neglijenței sale și a hotărât să fie adoptați.

Mă aflu din nou pe stradă, complet scârbită și înnebunită. *Oare copiii mei sunt condamnați să trăiască așa? Închiși undeva, fără aer, fără soare, sau poate și mai rău, murind cu încetul în umbra unor minți rigide...*

Nici o urmă de parfum. Nici un suflu de aer proaspăt, nici o rază de soare, pe scurt — nici o viață. Îți vine să înnebunești.

35. Povestirea lui Joseph

Trebuie să-mi împart camera cu Yoley, fiul domnului și al doamnei Jacobovitch, și asta nu-mi place deloc. Ne certăm tot timpul, pentru orice, și doamna Jacobovitch îi ia întotdeauna apărarea. În încăpere există un mic ventilator dar Yoley îl orientează mereu spre patul său. Și, când încerc să-l întorc spre mine, ca să am puțin aer proaspăt, mă împiedică. Are doisprezece ani și încă mai face pipi în pat. Asta îmi displace profund.

La școală m-am împrietenit cu un băiețel pe care-l cheamă tot Yoley. Față de ceilalți copii, ne facem că noi doi suntem poliția. Toți vor să fie prieteni cu noi. Nu-i voie să ne jucăm cu chibrituri sau cu focul, dar sunt unii băieți cărora le place să se ducă pe ascuns în pădurea ce înconjoară Kasho

Drive, ca să aprindă focuri. Tare le mai place să facă lucruri interzise. Eu și Yoley îi spionăm și îi luăm prin surprindere, strigând: „Te-am văzut!”. Și îi amenințăm c-o să ne ducem să le spunem părinților faptele lor. Câteodată îi denunțăm.

Noi suntem șefii tuturor acestor copii și asta ne amuză. La Kasho nu există școală pentru băieți, așa că trebuie să ne ducem să învățăm în alt sat. Avem școală șase zile din șapte. În școală sunt aproape două sute de băieți și în clasa mea suntem douăzeci și cinci. O oră pe zi învățăm engleză, dar asta mai ales ca să putem rezolva problemele de mate. În cea mai mare parte a timpului studiem Biblia și ne rugăm. Uneori trebuie să repetăm împreună cu învățătorul: „Nu vom schimba modul nostru de viață! Vom respinge această societate! Vom trăi așa cum au trăit strămoșii noștri!”

Când voi fi mare, poate voi fi rabin.

36. Zi de zi

Am ratat audierea la care trebuia să se decidă soarta lui Chaïm deoarece pașaportul meu expirase de două zile. Tata, furios din cauza neglijenței mele, a plecat în locul meu la New York. Nu m-am putut duce și eu decât mai târziu. Oricum, tribunalul și-a amânat decizia.

26 iulie 1989. FBI-ul refuză să ne ajute să-i căutăm pe copii deoarece aceștia nu sunt cetățeni americani. Tata se înapoiază în Belgia, iar eu rămân să-mi continui istovitoarea anchetă în Brooklyn.

Jim Stanco a comandat să se tipărească afișe. A folosit fotografiile făcute la Amsterdam și sub acestea a cerut să se imprime un text, în engleză și în idiș.

Copiii mei mă privesc, chipul lor fiind reprodus pe un afiș de un galben intens, de douăzeci și opt de centimetri pe treizeci și cinci. Realitatea înscrisă pe afiș este stranie și dureroasă:

Nume: Simon Yarden; Născut la 2 ianuarie 1981; Înălțime: aprox. 1,44 m; Greutate: aprox. 40 kg; Ochi: căprui închis; Păr: negru; Limbi vorbite: multilingvă.

Nume: Moriah Yarden; Născută la 7 iunie 1982; Înălțime: aprox. 1,30 m; Greutate: aprox. 35 kg; Ochi: căprui închis; Păr: șaten închis; Limbi vorbite: multilingvă.

Nume: Marina Yarden; Născută la 19 octombrie 1979; Înălțime: aprox. 1,36 m; Greutate: aprox. 40 kg; Ochi: căprui deschis; Păr: șaten; Limbi vorbite: multilingvă.

Acești copii au fost răpiți la data de 11 decembrie 1986 de către tatăl lor, Chaïm Yarden (zis Edwar sau Yarden), căruia nu i s-a atribuit dreptul de a-și crește copiii și care, din ianuarie 1989 este arestat în așteptarea pronunțării extrădării sale în Belgia. Urmează să fie judecat pentru răpire.

La Biroul Central al Copiilor Dispăruți și Exploatați din statul New York, puteți telefona 24 de ore din 24, la numărul gratuit 1-800-FIND Kid (1-800-346-3543).

Dacă dați de urma acestor copii în afara frontierelor statului New York puteți telefona la: 1-800-834-5678.

Jim Stanco își asumă sarcina de a lipi el însuși aceste afișe în cartierele hasidice, precum și la postul de taxare de pe autostrada care duce spre munții Catskill, unde mulți evrei obișnuiesc să-și petreacă vacanța.

Înălțime aproximativă, greutate aproximativă. În asta constă nenorocirea mea. Am fost nevoită să dau o descriere *aproximativă* a înfățișării copiilor mei. Cu Walter vorbesc atât de des despre ei încât el le-a făcut de pe acum loc între noi. Am petrecut doi ani și jumătate cu umbrele lor și el nu i-a văzut niciodată, însă, cu toate acestea, actualmente ei fac parte din familia lui. O familie pe care ar vrea s-o mărească adăugându-i un copil. Ca întotdeauna, reflectează mult asupra acestei idei.

— Trebuie să fim siguri în ceea ce privește motivul pentru care vrem acest copil. Un copil nu-l poate înlocui pe altul. Dacă pe acesta îl vrem pentru el însuși, atunci e bine.

Deoarece niciodată nu vom înceta să-i căutăm pe ceilalți trei. Niciodată. Dar eu nu mai pot continua să trăiesc în trecut. Walter are dreptul la un copil, și Patsy de asemenea. Este o necesitate.

Curtea de Justiție americană ordonă, *la 14 august 1989*, extrădarea lui Chaïm. Acesta se opune fizic extrădării și agenții federali sunt nevoiți să-l oblige să urce în mașină și să-l silească să urce în avion.

Eu mă aflu în Statele Unite și trebuie să-i anunț de la New York pe reprezentanții presei din Belgia. La sosirea lui Chaïm, jurnaliștii au invadat aeroportul din Bruxelles. Imaginile difuzate de televiziune sau tipărite în ziare sunt cele ale unui bărbat care merge cu capul în piept, târându-și picioarele și ascunzându-și chipul.

Poate că tata n-ar fi trebuit să vină, deoarece nervii i-au cedat. Ziariștii au văzut un bunic înnebunit de durere, incapabil să-și stăpânească mânia în fața celui care i-a făcut atât de mult rău familiei sale. Unii membri ai comunității evreiești văd în Chaïm biata victimă a unui bogat om de afaceri, a cărui influență și putere ar fi nelimitate. Pentru evreii hasidici, Chaïm a devenit un martir. Pentru justiția belgiană, Chaïm este un mormânt. La fiecare interogatoriu refuză să spună unde sunt copiii. Acest mutism atacă nervii tuturor.

La rândul meu, trebuie să mă pregătesc pentru procesul ce va urma, adunând mărturii prin care să dovedesc că nu-i maltratam pe copii, că erau sănătoși și fericiți. Elevii institutului „Mater Dei” adresează comunității satmar această scrisoare simplă și emoționantă:

„Domnilor,

Suntem prieteni de-ai lui Moriah. Ne duceam la aceeași grădiniță ca și Moriah dar, într-o zi, ea n-a mai venit. Învățătoarea ne-a explicat ce s-a întâmplat, dar noi n-am înțeles prea bine. Noul nostru învățător ne-a explicat încă o dată totul. Probabil că nu este foarte amuzant să-ți pierzi,

deodată, atât familia cât și toți prietenii. Ar fi formidabil dacă am putea să ne jucăm și să învățăm iarăși împreună cu Moriah. Puteți să faceți în așa fel încât să revină?

Mulțumim."

La „Saint-Joseph“, elevii din clasa lui Simon îi scriu lui Chaïm o scrisoare asemănătoare. O trimit pe adresa închisorii:

„Domnule,

Fiul dumneavoastră, Simon Yarden, este unul dintre cei douăzeci și unu de băieți înscriși la cursurile de pregătire ale școlii primare, în clasa domnului Ivo Devesse, la 1 septembrie 1986. Trei luni mai târziu, pe 11 decembrie 1986, a fost răpit împreună cu cele două surori ale sale din fața școlii noastre.

Nu știm ce i s-a întâmplat atunci colegului nostru și nici surorilor lui. Din ziare, reviste și de la televiziune, am aflat că locuiesc, fără îndoială, în Statele Unite, că mama lor, Patsy Heymans, face tot ce poate ca să-i găsească și că tatăl lor este la închisoare. În clasa noastră discutăm foarte serios despre Simon. Ce s-a întâmplat cu el? Când se va înapoia? Așa că ne-am hotărât să vă scriem dumneavoastră, care îi sunteți tată, pentru a vă ruga în mod deschis: Vă rugăm, stimate domnule Yarden, redați-ni-l pe Simon!

Continuăm să sperăm că Simon va fi în curând din nou printre noi și vă rugăm, domnule Yarden, să binevoiți să ne ajutați să-l regăsim. În numele tuturor colegilor lui de clasă."

Douăzeci de semnături copilărești le însoțesc pe cea a învățătorului și pe cea a directorului școlii.

Walter și cu mine pregătim dosarele pentru presă — un teanc de documente și fotografiile copiilor. Dosare galbene pentru presa franceză, verzi pentru cea olandeză.

Palatul de Justiție din Bruxelles este un edificiu impunător, încoronat de o cupolă care domină o parte din cartierul afacerilor. Un portal mare se deschide spre un hol uriaș în care pașii răsună pe o pardoseală de marmură. Sala în care Chaïm trebuie să se înfățișeze în fața magistraților, prevăzută

pentru a cuprinde cincizeci de persoane, este supraaglomerată, în ea înghesuindu-se triplul acestui număr. Au venit și mulți dintre prietenii noștri.

Scopul acestei prime audieri este acela de a se stabili dacă acuzatul vrea să facă apel față de condamnarea sa pentru răpire și, în această eventualitate, dacă trebuie să rămână în închisoare până în ziua procesului. La vremea condamnării sale prin neprezentare, nu-și putuse asigura apărarea. Deoarece el nu are bani, comunitatea hasidică i-a pus la dispoziție un apărător.

Tot ce vrem noi deocamdată este ca el să rămână în închisoare. Nu pentru a-l pedepsi, ci pentru a păstra o legătură cu copiii. Ori, din punct de vedere juridic, ne aflăm într-o situație incertă, deoarece Chaïm a efectuat deja în Statele Unite șase luni din cele douăsprezece ale condamnării sale la închisoare. Nu-i mai rămân de ispășit decât șase. Dacă ar fi eliberat, ar dispărea în lume, iar noi n-am mai dispune de nici un mijloc de presiune.

Procurorul recunoaște că este greu să-l mențină pe Chaïm în închisoare:

— Când este vorba de copii, nu există caz juridic simplu. Toate aceste infracțiuni implică o mare suferință și de aceea fiecare caz în parte este studiat cu o atenție deosebită. Al dumneavoastră este interesant, deoarece nu are precedent. Guvernul belgian nu s-a confruntat niciodată direct cu o comunitate religioasă puternică, adăpostită în spatele propriilor sale reguli și care se situează deasupra legilor, atât belgiene, cât și internaționale.

Procurorul — doamna De Vroede — se simte, în mod firesc, solidară. Este și ea mamă a trei copii.

Chaïm intră în sala de audiere, escortat de un ofițer de poliție. Poartă o mică geantă dolidora de documente și cărți religioase. În mână mai ține și un măr, pentru cazul în care i-ar fi foame...

De când este în închisoare, religiozitatea i-a sporit, pe creștet are tradiționala calotă, iar perciunii îi sunt mai lungi ca

oricând. Tenul, de obicei întunecat, a căpătat paloarea bolnăvicioasă caracteristică deținuților. Cu capul plecat, cu umerii încovoiați, se uită cu încăpățănare în pământ. La fiecare întrebare a judecătorului îngaimă, în aceeași atitudine, un răspuns neinteligibil.

— Vă rog să mă priviți când vorbiți!

Chaïm ridică puțin capul, își repetă răspunsul, pretinde prezența unui interpret de engleză-franceză. Știu că este vorba de un vicleșug, deoarece el cunoaște ambele limbi. Dar iegea îi acordă acest drept. Așadar prima audiere se oprește aici, fiind amânată pe săptămâna următoare. Iar în săptămâna următoare, fiecare întrebare, fiecare răspuns, orice comentariu, indiferent în ce ar consta, trebuie să se traducă în ambele limbi, în așa fel încât prea puține probleme ajung să fie rezolvate. Dar mincinosul cade în propria-i capcană deoarece, pe neașteptate, lasă să-i scape în engleză:

— Nu, cuvântul acesta nu traduce întocmai ceea ce voiam să spun.

Cuvântul în cauză este franțuzesc, așadar el înțelege această limbă. Judecătorul îi aruncă o privire furioasă. Câteva minute mai târziu, Chaïm se plânge că nici engleza lui nu este îndeajuns de bună și cere un interpret de ebraică! Judecătorul înțelege perfect ce urmărește. Să lungească procedura, să poată câștiga timp datorită interpretului și unei limbi pe care judecătorul nu o înțelege. Dar Chaïm are acest drept și ședința este încă o dată amânată.

O nouă audiere; iată că vine interpretul de ebraică și judecătorul reia laboriosul interrogatoriu. Întrebare în franceză, traducere în ebraică, răspuns în ebraică — dar lung, lung, evaziv, complicat, ca și cum Chaïm n-ar reuși să exprime cu claritate ce anume ar vrea să spună. Ceea ce-l obligă pe interpret să facă o traducere lungă. Când termină, judecătorul trebuie să rezume declarațiile acuzatului pentru consemnarea modului în care decurge audierea. Acest rezumat trebuie să fie tradus după aceea în ebraică pentru a putea fi aprobat de Chaïm. Deseori acesta se leagă de sensul exact al unui cuvânt, apoi găsește un chițibuș referitor la altul. Procedura

se lungește, nervii încep să-mi cedeze și, ca să mă calmez, scriu notițe despre modul de desfășurare al procesului.

De fiecare dată când în declarațiile sale se referă la mine, Chaïm recurge la franceză. Eu nu sunt soția lui, sau fosta lui soție, sau Patsy — sunt doamna Patricia Heymans.

Privindu-l, cu umerii lui încovoiați cu încăpățănare, cu barba și cu perciunii lui, mă întreb cum de m-am îndrăgostit de el. Nu am nici o explicație. Așa a fost să fie.

Întotdeauna mi-a venit greu să-mi exprim sentimentele și acum nu reușesc nici măcar să spun cât sunt de înspăimântată în legătură cu copiii, cu educația pe care aceștia o primesc, cu stilul de viață ce li se impune. Dacă încerc să explic ceea ce simt, cuvintele mi se învârt în minte fără a izbuti să-mi iasă de pe buze. Am nevoie de ajutor, știu asta. La vremea când a avut loc răpirea am consultat un psihiatru, însă experiența s-a dovedit a fi negativă și îmi repugnă să mai fac o altă încercare.

Trebuie să vorbesc, să mă exprim. Aș vrea s-o fac, simt această nevoie, dar nu reușesc. În cele din urmă, cu recomandarea unui prieten, îmi programez o consultație la un terapeut. Cunoscându-mi ușurința cu care bat în retragere, achit dinainte primele cinci ședințe. Terapeutul este o femeie. Începe prin a-mi declara că-mi cunoaște familia, ceea ce mă face să mă simt tare prost. Apoi nu mai spune nimic. Tăcere. Eu aștept să-mi pună o întrebare, ea așteaptă ca eu să vorbesc; ne privim. Este ridicol. Am nevoie de cineva care să mă ajute să vorbesc, să ies din cochilia mea, să-mi exprim sentimentele, să mi le limpezesc. Femeia asta ar putea să părăsească încăperea și să pună în fața mea un magnetofon — ar fi același lucru. De vreme ce eu singură nu sunt în stare, este de datoria ei să facă un efort. Dacă eu sunt blocată, ei îi revine sarcina de a găsi o soluție.

Cea de-a doua întrevvedere este la fel de penibilă. Eu bâigui câteva fraze în legătură cu copiii, sperând să-i dezleg limba. Dar ea rămâne tăcută. Această experiență e un eșec

total. Nimeni nu mă va obliga să revin și să mă instalez în fața unui zid de tăcere. Tăcerea o știu pe dinafară, este singurul meu refugiu și totodată otrava mea. Dacă un terapeut nu-i în stare să priceapă asta, ducă-se dracului!

Fericire! Aștept un copil de la Walter. Și curajul îmi revine. Ca și speranța. Hotărârea de a-mi reîntregi familia este și mai mare. Marina, Simon, Moriah, oriunde ați fi, vă voi găsi: acasă vă așteaptă un al patrulea!

Judecătorul este frustrat și s-a decis să adopte o nouă tactică. Să ne aducă, pe Chaïm și pe mine, la o întrevedere față-n față în prezența unui ofițer de poliție, pentru a rezolva litigiul noi înșine.

Iată-ne așadar față-n față. Nu simt nimic, nu mă preocupă decât un singur lucru: să capăt o cât de mică informație cu privire la copii. Cu glas calm, Chaïm este primul care mi se adresează în ebraică:

— Îți voi face o propunere, dar trebuie să-mi făgăduiești că nu vei vorbi cu nimeni despre asta.

Inima îmi tresare; vreme de o secundă am speranța nebună că-mi va spune ceva despre ei.

— Îți făgăduiesc.

— Nu știu unde se află copiii însă, dacă accepți să revii și să trăiești cu mine, să te căsătorești cu mine, îi vom căuta împreună și îi vom găsi.

Este serios! Bineînțeles că în fața legii belgiene încă mai suntem căsătoriți, dar știu că el vorbește despre o ceremonie haisidică.

— Eu nu sunt evreică. Cum poți tu, un evreu religios, să-i ceri așa ceva unei creștine?

— Se poate aranja.

— Și Iris?

— Se poate aranja.

Ca printr-o străfulgerare îmi dau seama că a negat ceea ce a afirmat cu două secunde mai înainte. *ȘTIE de unde să înceapă căutările!*

— Asta-i tot ce ai de spus?

De obicei eu îmi respect promisiunile, dar nici nu se pune problema să mi-o țin pe aceasta. Doamna procuror De Vroede și avocatul Buysschaert sunt imediat puși la curent. Ei îl informează pe judecător, deoarece propunerea pe care mi-a făcut-o Chaïm dovedește o dată mai mult complicitatea lui cu răpitorii. În consecință, incidentul este dezbătut în următoarea ședință de audiere. Iar Chaïm tratează lucrurile cu o aroganță ce-i trădează incapacitatea de a-și asuma răspunderea propriilor sale acțiuni. Se înfurie împotriva mea:

— Cum poate fi crezută dacă, după ce mi-a promis mie, soțului ei, că nu va spune nimic, s-a dus imediat să repete totul?

Judecătorul respinge acest argument fals.

— Conduceți-l înapoi, în celula sa!

O polițistă se apropie cu o pereche de cătușe. Chaïm se depărtează de ea cu dispreț. Să fie atins de o femeie, ce umilire! O flacără de mânie se aprinde în ochii polițistei care, pe un ton sec, îi ordonă să se supună. Rușinat, își lasă capul în piept și întinde mâinile.

Avocații lui Chaïm înmulțesc la nesfârșit piedicile, pentru a amâna audierile din săptămână în săptămână. Toate astea fac să crească onorariile, ceea ce pe Chaïm nu-l deranjează... Banii pentru apărare provin din buzunarele comunității hasidice de la Anvers. La fiecare decizie a tribunalului, Chaïm și avocații lui fac apel. Aproape în fiecare miercuri asistăm la o nouă audiere. Unele dintre ele durează de la ora 13 până la ora 20.

Chaïm pretinde cu regularitate că extrădarea lui este ilegală. Judecătorul se vede nevoit să-l mustre. Se întâmplă uneori să nu bănuim și nici avocații noștri să nu știe ce se va petrece la următoarea audiere... M-am săturat. Se deliberează la nesfârșit cu privire la drepturile lui Chaïm și niciodată nu se vorbește despre copii. În tribunalul acesta, toată lumea uită adevărata miză a procesului: copiii mei. Câteodată îmi vine să mă ridic în picioare și să răcnesc:

— Dar drepturile Marinei? Ale lui Simon? Ale lui Moriah?

Când, în fine, Curtea abordează acest punct esențial, Chaïm afirmă că nu i-a răpit pe copii. Foarte simplu, îl acuză pe tatăl meu de a fi săvârșit această faptă pentru a arunca răspunderea asupra ginerelui său, pe care-l urăște. În ciuda stupidității acestei afirmații, noi trebuie să prezentăm dovezile care îl acuză: fotografiile făcute la Amsterdam și la Washington, invitația de nuntă trimisă lui Chaïm și copiilor de către rabinul Tauberg, scrisoarea prin care rabinul cere pentru Chaïm ajutorul comunității hasidice, spre a-i sustrage pe copii de sub influența unei mame nedemne și creștine.

La toate acestea, Chaïm contraatacă:

— Este o scrisoare furată! Și dacă a fost furată, cum se poate ști dacă este autentică sau falsă?

Judecătorul îi atrage atenția că posedă dovada că această scrisoare este, într-adevăr, a rabinului Tauberg. Atunci Chaïm neagă valabilitatea fotografiilor:

— Fotografia asta este trucată!

— Te-ai dus la Washington, da sau nu?

— O singură dată, pentru foarte scurt timp.

Dar asta, spune el, s-a întâmplat primăvara, în vreme ce fotografia, se vede bine, a fost făcută toamna, și pe spatele ei se poate citi data: *octombrie 1988*.

Judecătorul întreabă:

— Oare la Washington arborii sunt ruginii primăvara?

— Ei! Păi în Statele Unite anotimpurile sunt altfel!

În ședința următoare aduc dovada, furnizată de ambasada Statelor Unite, că la Washington D.C. anotimpurile se succed ca și în Belgia. Frunzele ruginesc toamna și nu primăvara. Posed de asemenea documente meteorologice...

— Cine a făcut această fotografie? întreabă judecătorul.

Trebuie să se aștepte traducerea întrebării din franceză în ebraică, apoi cea în franceză a răspunsului dat în ebraică:

— Ei, bine, nu știu. Domnul Jacques Heymans are bani, poate pe el ar trebui să-l întrebați cum a reușit să facă această fotografie.

Și Chaïm se întoarce spre asistență, încântat de gluma lui. Este dezgustător. Nici un argument corect, nici un respect față de el și de ceilalți; drept orice logică — minciuna.

În mod evident, judecătorul este convins de vinovăția lui, dar încă o dată suspendă ședința până săptămâna următoare. Uneori îmi vin gânduri de răzbunare... De pildă, să mă duc să le povestesc celorlalți prizonieri ce a făcut Chaïm. În închisori, cei vinovați de răpirea unor copii nu sunt deloc bine văzuți... O bătaie zdravănă nu i-ar prinde rău.

După nu mai știu câte audieri, Chaïm sfârșește prin a-și modifica declarația în legătură cu fotografia:

— Mergeam pe strada 56, în Manhattan, când un bărbat pe care nu-l văzusem niciodată până atunci, un necunoscut, m-a oprit pe trotuar. Mi-a spus că se numește David și că, dacă voiam să-mi revăd copiii, trebuia să mă duc la o anumită oră în fața Casei Albe. M-am prezentat la întâlnire; necunoscutul se afla acolo, cu copiii. Am stat puțin de vorbă cu ei și am putut constata că erau sănătoși. Am luat cu toții niște răcoritoare, copiii păreau fericiți. După aceea am plecat.

— Nu i-ai întrebat unde locuiau? La ce școală mergeau? Nici dacă nu doreau să rămână cu dumneata?

— Erau sănătoși, asta mi s-a părut de ajuns.

— Dumneata ești tatăl lor! Și te încrezi într-un oarecare David?

— Da, el știe mai multe decât mine.

Explicațiile ridicole l-au enervat pe judecător și scârnile lui Chaïm depășesc într-atâta limitele bunului-simț, încât unul din avocații lui îi mărturisește avocatului nostru:

— Nu mai pot susține poziția domnului Yarden!

Asta înseamnă că o parte din comunitatea evreiască se leapădă de el. O ușă întredeschisă... Dar să iei contact cu lumea hasidică nu-i deloc treabă ușoară... Singurul lucru pe care-l pot face este să-i hărțuiesc fără răgaz. Capii comunității satmar trebuie să înțeleagă că nu-i voi lăsa să-mi scape.

Există, la Bruxelles, un sediu central puternic al comunității evreiești din Belgia, al cărei șef este rabinul Guigni. Îl rog

să-mi dea o scrisoare prin care să ateste că întreaga comunitate dezaprobă purtarea lui Chaïm și care să le ceară tuturor evreilor să coopereze cu mine, în cercetările mele. Rabinul știe că acum Chaïm este membru al sectei satmar.

— Este vorba de o grupare asupra căreia nu pot avea nici o influență.

— Dar dumneavoastră reprezentați comunitatea evreiască din Belgia! Pentru mine ar fi un mare ajutor.

Aveam să telefonez de mai multe ori până să primesc o scrisoare ce dezaproba, cu precauție, purtarea lui Chaïm Yarden. Nu asta mă va ajuta să-mi găsesc copiii, dar cel puțin nu mi se va reproșa că urmăresc o „vendetta antisemită”.

Căci multe persoane mă acuză că transform afacerea aceasta într-un proces al religiei. Iar eu nu le pot da decât un singur răspuns:

— Îmi pare foarte rău, nu eu am transformat această afacere într-o problemă de religie. În ceea ce mă privește, Chaïm ar putea fi creștin, musulman sau ateu — pentru mine ar fi exact același lucru. Mi-a luat copiii.

Cunosc evrei religioși precum și evrei nereligioși, oameni pe care-i respect și în care am încredere. Lupta mea nu se îndreaptă decât împotriva lui Chaïm și a celor câțiva aliați ireponsabili ai lui.

Avocații lui Chaïm au ridicat în fața Curții și această problemă, acuzându-mă că institui proces tuturor evreilor. Dar numai Chaïm este acuzat; numai Chaïm se consideră deasupra legilor. Dacă o sectă îl sprijină, se situează și ea deasupra legilor. Eu nu sunt nici antisemită nici anti-orice altceva; nu sunt decât o mamă!

Pentru a-și sărbători cei patruzeci de ani de domnie, regele Baudouin I acordă o amnistie generală, potrivit căreia se reduc cu șase luni pedepsele celor mai mulți dintre deținuții belgieni... La aflarea acestei știri ne cuprinde panica. Din fericire, procurorul deține atuuri legale. Chaïm a contestat întotdeauna valabilitatea condamnării lui prin neprezentare. Se împlinesc șase luni de când susține cu înverșunare acest

principiu, așa că amnistia nu se referă și la el. Cu toate acestea, după răspândirea veștii, avocații lui se împăunează:

— Măine la tribunal vom asista la adevărata lovitură de teatru!

Ascultând sfatul procurorului, ai noștri pregătesc în grabă o nouă reclamație, bazată pe interpretarea diferită a legii și se asigură de cooperarea serviciilor de securitate de pe aeroporturi și din gări. Dacă Chaïm reușește să obțină eliberarea, trebuie să încercăm să-l arestăm înainte ca el să părăsească teritoriul Belgiei. Simplul gând la o asemenea eventualitate mă îmbolnăvește.

La 21 ianuarie 1990, ziua mea de naștere, noul avocat al lui Chaïm anunță încă de la începutul ședinței de audiere:

— Clientul meu renunță să mai conteste valabilitatea condamnării sale prin neprezentare la un an de închisoare!

Toată lumea este surprinsă. Vasăzică asta era lovitură de teatru. Să înceteze contestația, pentru a putea beneficia de amnistie. Deoarece a efectuat mai mult de jumătate din durata condamnării, Chaïm poate fi eliberat dacă își retrage contestația și recunoaște în mod implicit că este vinovat de răpire.

— Nu. Nu recunosc că i-aș fi răpit pe copii. Dar îmi retrag contestația pentru a fi eliberat.

Zi mare pentru ziaristi! Este prima oară când un acuzat pledează vinovat într-o problemă, declarându-și în același timp inocența.

Dar procurorul, doamna De Vroede, mai are o carte în mânecă. Un concept juridic care niciodată n-a fost aplicat în Belgia la genul acesta de afaceri, dar pe care ea este foarte hotărâtă să-l utilizeze. Recunoscând condamnarea prin neprezentare, Chaïm tocmai i-a oferit prilejul de a recurge la acel concept.

— Când Chaïm Yarden a fost extrădat la Bruxelles, *pe 14 august 1989*, a refuzat să dea autorităților informații referitoare la copii. Prin acest refuz, a agravat crima pentru care a fost condamnat în lipsă, comițând un „delict continuu cu caracter repetitiv”. Cer așadar o condamnare fermă pentru acest delict

aggravat, cu efect retroactiv. Zi de zi, acest om a adus piedici acțiunii justiției.

Bineînțeles, apărarea ripostează susținând că acuzația este fragilă, că deținutul nu poate fi condamnat pentru tăcerea lui; că acuzația nu se referă la ceea ce a făcut sau spus, ci la ceea ce *n-a spus*.

Și, desigur, avocatul nostru recunoaște cu plăcere că inculpatul are dreptul să tacă, numai că refuzul lui de a răspunde unor întrebări referitoare la niște copii dispăruți a pus piedici cercetărilor întreprinse de poliția judiciară. Conform unei stricte interpretări a legii, este vorba de obstrucție. Drepturile copiilor, ale mamei și cele ale statului trebuie să fie cântărite în raport cu drepturile deținutului.

Procurorul și avocații noștri știu care este miza acestui proces. Dacă judecătorul le dă dreptate, va fi prima dată în Belgia când un tribunal va da o astfel de hotărâre. În anumite circumstanțe, tăcerea unui inculpat îi poate incrimina...

— Vinovat de delict continuu!

Doamna procuror De Vroede a câștigat. Cu capul plecat, cu nasul ascuns în barbă, deținutul se înapoiază în închisoare. Zi de zi...

37. „Vizită de masă“

Pentru a vizita un deținut există două posibilități. Una este impersonală: vizitatorul și deținutul sunt despărțiți printr-un geam și nu comunică decât prin două telefoane. Cealaltă este denumită în jargonul penitenciarelor „vizita de masă“. Aș fi preferat s-avem între noi un geam, să fiu la adăpost de privirea lui directă, de răsufarea lui. Ca să pot închide imediat telefonul dacă m-ar scoate din sărite. Dar când, cu inima strânsă, am cerut să-l văd, Chaïm a insistat pentru o „vizită de masă“, fiecare din noi aflându-se de o parte și de alta a unei mese, la o distanță de un metru.

Mă pregătesc să suport vreme de șaiszeci de minute, nici mai mult nici mai puțin, această situație penibilă: să-i vorbesc, deoarece el reprezintă singura pistă care duce la copii.

Închisoarea „Saint-Gilles” a fost concepută pentru a adăposti trei sute de deținuți, dar găzduiește un număr dublu. Nu se pot primi simultan decât douăzeci și cinci de vizitatori. Primul sosit este primul servit. M-am prezentat deci la ora șapte dimineața, însă până a mi se da voie să intru am așteptat afară mai bine de un ceas. A urmat ritualul percheziției și predarea legitimației mele de identitate.

Ca să-i ascund lui Chaïm sarcina mea și pentru a evita comentarii neplăcute din partea lui, am preferat să port o îmbrăcăminte largă. Cele douăzeci și cinci de mese, în jurul cărora se află câte două sau trei scaune, sunt repede ocupate, și în hărmălaia care începe, câțiva deținuți și paznici îmi adresează, în tăcere, încurajări:

— E formidabil ceea ce faceți!

— Continuați tot așa!

Oamenii aceștia m-au văzut la televizor. La sosirea lui Chaïm mă simt complet pierdută și stânjenită; el este singurul deținut hasidic. Are dreptul să păstreze unele accesorii ale ținutei sale tradiționale. Străbate sala zâmbind cu dezinvoltură, sigur de sine, salutându-i pe ceilalți deținuți, cu o atitudine total opusă celei a deținutului șters și umil prezent în fața curții.

Cu craniul ras încadrat de perciuni, pare deplasat în locul acesta. De cum se așează, cu capul înclinat într-o parte, relaxat ca într-un salon, începe un taifas de parcă aș fi o veche prietenă pe care n-a văzut-o de mult. Ce mai face familia mea, cum mă descurc, ce soi de slujbă am... Mă simt îngrozitor de nervoasă. Nu am nici o poftă să-l urmez pe acest teren. El știe foarte bine pentru ce mă aflu aici, dar atacă toate subiectele posibile, numai pe acela referitor la copii nu. Trăncănește, trăncănește și, privindu-l, realizez că individul îmi este complet indiferent. Constatarea aproape că mă uimește. Nu numai că nu-l mai iubesc, dar în fața lui nu simt emoție nici cât față de o insectă. Nici măcar ură. Observ insecta. Așa cum ar proceda un entomolog, cu un soi de curiozitate detașată. Chaïm ocolește problemele, inventează povești, neagă realitatea, se fudulește cu false certitudini:

— Niciodată nu te-am bătut! Sau poate doar o palmă...

— Unde sunt copiii, Chaïm?

De mai multe ori se face că nu aude. Apoi, după aceeași întrebare, schimbă subiectul. Încerc o altă tactică.

— Îți aduci aminte, când Marina era mică...

Nici așa nu merge. Cel din fața mea nu este un tată, e... nu știu, un individ fără consistență. După ce acest joc stupid durează o vreme, simt că mi se face puțin greață. Sarcina mea, desigur, precum și efortul de a-mi păstra calmul.

— Unde sunt copiii, Chaïm?

De astă-dată, tonul lui siropos devine tăios. Îndreaptă spre mine un deget acuzator:

— Tatăl tău te-a obligat să faci toate astea! Întreabă-ți tatăl ce-a făcut cu ei! Întreabă-l! Jacques Heymans i-a răpit pe copii ca să mă poată acuza de crimă și să mă vâre în pușcărie!

Încep să amețesc. El continuă să-mi azvârle reproșuri: toate sunt doar rodul imaginației mele, niciodată n-am mâncat bătaie, niciodată nu m-a pedepsit, nu sunt decât o puștoaică iresponsabilă, cu un tată atotputernic... Sfârșesc prin a mă întreba dacă realitatea era într-adevăr atât de cumplită cât este în amintirea mea. Îmi vine să vomit.

Trei zile aveau să-mi fie necesare pentru a-mi reveni după acea „vizită de masă”.

O a doua vizită, la câțva timp mai târziu. Aceleași vorbe întortocheate și exasperante vreme de șaiszeci de minute. Chaïm ține neapărat să-mi descrie tratamentul de favoare pe care l-a obținut. O celulă doar pentru el, proaspăt zugrăvită, rufele i se spală și are dreptul să stea cu lumina aprinsă după ora stingerii. Și-a găsit un aliat în asistentul social al închisorilor, care îi dă voie să telefoneze din biroul lui oricând pofteste. Are la dispoziție toate cărțile religioase, i se furnizează hrană cușer...

De la un jurnalist aflu că un restaurant cușer din Anvers îi livrează în fiecare săptămână un supliment de mâncare, plătit de comunitatea satmar a orașului. Chaïm primește de asemenea o importantă sumă de bani pentru bufet sau pentru a-i mitui pe slujbașii închisorii în scopul obținerii unor privilegii.

Procurorul mi-a spus și că deținutul îi enervează foarte tare pe paznici invocându-și cu orice prilej religia ca să beneficieze de anumite avantaje. O saltea mai groasă, deoarece scris este că el trebuie să doarmă pe o astfel de saltea, dreptul de a-și curăța toaleta vinerea și nu sâmbăta, ca toți ceilalți deținuți, fiindcă respectă Sabatul... Șantajul lui funcționează: oricât ar fi de nemulțumiți, paznicilor le este frică să nu-i acuze că au prejudecăți împotriva iudaismului.

De fapt, are genul de viață care îi place. O comunitate îi satisface nevoile, ca o mamă; nu este nevoit să muncească, doarme până la prânz.

La a treia vizită cere vești despre tata, pentru ca, imediat, să revină la laitmotivul lui:

— El este cel care te-a obligat să mă părăsești, nu pot să cred c-a fost inițiativa ta!

— De ce?

— Pentru că mă iubești! Este evident!

A patra vizită — șaizeci de minute cu aceleași vorbe. Îi place că vin să-l văd, asta îi permite să-și repete jocul preferat: de-a șoarecele și pisica.

— Unde sunt copiii, Chaïm?

— Întreabă-l pe tatăl tău! El știe tot! E bogat și are relații!

A cincea vizită. Vrea să recunosc că încă îl mai iubesc, că eram fericiți în Israel, că eu sunt cea care niciodată n-am știut să apreciez norocul de a avea un soț ca el...

La cea de-a șasea vizită întârzie. După douăzeci și cinci de minute pe care le petrec uitându-mă cu nervozitate la ceas, sosește plin de sine și nonșalant:

— Nu reușeam să mă scol din pat, paznicul a fost nevoit să mă aștepte...

— Vreau să știu cum sunt copiii, trebuie să capăt vești...

— I-am încredințat unor persoane care au grijă de ei!

Este prima oară când binevoiește să lase să-i scape un răspuns direct.

— Cine sunt aceste persoane? Unde locuiesc?

— Nu știu unde sunt și nici nu vreau să știu. Copiii nu sunt la tine, ăsta-i esențialul!

De astă-dată îmi este de ajuns. Nu-l mai suport. Se află aici doar de cinci minute, dar acestea sunt inutile. Mă ridic și-l conving pe paznic să accepte să mă conducă afară înainte de încheierea orei la vorbitor. Îl las baltă acolo, cu rânjelul lui ironic, cu felul lui îngust de a vedea lucrurile, convinsă că niciodată nu voi obține nimic de la el, nimic altceva decât această declarație lașă și plină de răutate: „Copiii nu sunt la tine, ăsta-i esențialul!”.

A fost cea de-a șasea și ultima vizită pe care i-am făcut-o.

Pântecel mi se rotunjește și unele persoane bine intenționate remarcă uneori:

— Bravo! Cel puțin te-ai hotărât să uiți trecutul!

— Întorci pagina — așa e mult mai bine!

— Probabil că, până acum, copiii dumitale s-au obișnuit cu noua lor viață...

Dacă aștept un copil, explicația este că eu și Walter am decis împreună că, pentru cuplul nostru, e vital să facem proiecte de viitor. Fără a uita trecutul. Nu întorc defel pagina. Niciodată nu o voi întoarce. *Oare înțeleg toți acești oameni ceea ce le spun? Ceea ce fac?* Leg laolaltă cele două lumi, trecutul și viitorul, pentru a-mi continua drumul și a-mi reuni familia.

Ancheta continuă, în presă apar articole, primim telefoane trăsnite sau scrisori insultătoare...

Există deținutul care, contra unei sume de bani, e gata să facă pe denunțatorul...

Există diverși palestinieni care ți propun avocatului nostru să ni-i aducă pe copii cu forța.

— În viață?

— Asta nu vă putem promite.

Aflăm și că „Ducea” a pus la cale căsătoria lui Chaïm, când de fapt se presupunea că lucrează pentru noi...

Există de asemenea alarma falsă a ciudatului anonim C.I.D.:

— I-am găsit pe copiii!

Stanco a reacționat imediat la această informație; eu am luat avionul, l-am deranjat pe procurorul american. Poliția a trimis oameni să supravegheze imobilul care ne-a fost indicat, la Williamsburg. Deoarece supravegherea nu a dat rezultate, am reușit să pătrundem în apartamentul suspect sub pretextul că efectăm un sondaj. Două fete necunoscute m-au privit cu ochi calmi. Tragic de necunoscute pentru mine.

Are loc și arestarea lui Shaulson, jurnalistul amator de șantaj. Tocmai când a reușit să-i stoarcă bani secretarului marelui rabin Teitelbaum pentru a nu mai scrie în ziarul lui articole despre evreii satmar, s-a lăsat prins în flagrant delict. Când am aflat că a fost eliberat pe caução, m-am gândit că probabil avea nevoie de bani și m-ar putea ajuta într-un mod mai eficace.

— Douăzeci de mii de dolari cu plata înainte...

— Și dacă nu găsești decât un copil? Eu îți propun câte șapte mii de dolari pentru fiecare copil, depuși într-un cont, ceea ce ar face cu totul douăzeci și una de mii de dolari. Ce anume știi dumneata?

— Oamenii care-i cresc pe copiii dumitale au probleme. Cea mare se împacă greu cu despărțirea de mama ei. Am nevoie de trei mii de dolari în avans, pentru anumite persoane care posedă informații...

— De acord, dacă-i scădem din cei douăzeci și una de mii de dolari...

În cele din urmă, Shaulson se mută fără a-și lăsa noua adresă.

Timpul trece, false speranțe, piste care se înfundă brusc, și cel de-al patrulea copil al meu trebuie să se nască, în principiu în ziua de luni, *18 iunie 1990*. Nu mai călătoresc. Simt că va fi o fetiță, deși refuz o ecografie care mi-ar confirma. Discutăm despre alegerea prenumelui și cădem de acord asupra lui Noélie. În ceea ce privește numele de familie, din păcate nu am de ales: va fi Yarden, deoarece încă mai sunt căsătorită legal cu Chaïm.

Joi, 21 iunie. Închisă în casă, aștept venirea pe lume a copilului meu când, deodată, sună telefonul. Aud un glas cu puternic accent idiș:

— Posed informații cu privire la copiii dumneavoastră...

După multe ezitări, lasă în cele din urmă să-i scape:

— Fiul dumneavoastră Joseph trebuie să fie supus unei operații pe cord deschis, *în ziua de 9 iulie.*

— Dar Simon n-a avut niciodată probleme cu inima!

— Nu vă pot spune mai mult la telefon. În schimb mă pot întâlni cu dumneavoastră luna viitoare. Dar dacă luați legătura cu poliția, veți avea necazuri. Sunt în relații cu Mossad-ul... Am și o armă și mă pricep s-o folosesc.

Încerc să mă conving că-i vorba de o farsă de prost gust, dar vocea bărbatului era amenințătoare, sinistră.

— Sunteți sub supraveghere, știu unde locuiți, știu tot ce faceți!

— Bine, de acord... unde?

— O să vă sun din nou luni, la ora paisprezece.

Consternată, mă reped la vecină, pentru cazul în care telefonul meu ar fi pus sub ascultare. Îl anunț pe ofițerul de poliție belgian care se ocupă de dosarul nostru. Indiferent dacă amenințarea este reală sau nu, el ține seama de ea. Poliția va echipa linia mea telefonică în așa fel încât să poată localiza viitorul apel al necunoscutului.

Mă chinuie spaima. Sunt sigură că Simon n-a avut niciodată probleme cu inima, dar nu mă pot împiedica a-mi spune: „Și dacă este adevărat? Din 1986 s-au putut întâmpla atâtea lucruri despre care nu știu nimic...”

Sunt pe punctul de a naște. De trei zile deja. La cererea mea telefonică, medicul obstetrician refuză să declanșeze astăzi nașterea pentru ca să pot fi prezentă luni, la întâlnire.

— Nu există nici un motiv de ordin medical pentru a o declanșa. Dar vă promit un lucru: chiar dacă vă veți duce cu o ambulanță, veți fi luni la întâlnire. Doar dacă nu veți naște chiar în clipa aceea, evident.

Duminică, ora nouă dimineața. Primele dureri ușoare. De data asta începe. Este al patrulea copil al meu, cea de a cincea sarcină, pot aprecia cu certitudine că voi naște în cursul serii sau la noapte... Ziua aceasta trebuie s-o petrecem la țară, la Nassogne, în familie, în jurul unui grătar, și la așa ceva nu renunț. Mai am destul timp și mare nevoie să mă destind. Nu spun nimănui nimic. Dar tot întrebând din sfert în sfert de oră cât e ceasul, îi trezesc lui Walter bănuiele.

Pe la mijlocul după-amiezei travaliul a început și plecăm de la Nassogne în jurul orei cinci. Walter conduce mașina cu viteză constantă, ca să poată cronometra contracțiile. Când sosim, frecvența este de cinci minute. Dar eu nu mă grăbesc. Ceva de lucru la o perdea. Niște spaghete pentru Walter, căfuia îi este foame. Simt nevoia să mă ocup de altceva. Vreau să fiu calmă, să controlez situația. Pierd apa în clipa în care pun spaghetti pe masă.

— Acum, pornim?

— Mai așteaptă puțin.

Strecor în geanta mea fotografia copiilor, cea care nu mă părăsește niciodată; vreau să ia parte împreună cu noi la această naștere. Urcăm în mașină și plecăm spre clinică. Abia când ajung în sala de nașteri îmi dau seama de nervozitatea mea. Stresul din ultimele zile nu m-a părăsit, ci doar mă prefac c-ar fi așa. Ca să mă relaxez mi se face o injecție.

Pentru Walter este prima dată, însă pentru mine e aproape o rutină.

— Te rog, Walter, du-te și așează-te pe scaun și nu veni să mă sâcâi cu întrebări de genul „te doare”? Bineînțeles că doare.

Walter face ce-i spun și vorbește puțin. Infirmiera nu este tot atât de înțelegătoare. Sporovăiala ei continuă, solitudinea ei mă enervează nespuse de mult. Și deodată, după o contracție îngrozitor de dureroasă, copilul se naște în câteva minute. Capul a și apărut când eu mă aflu încă în cărucior, și

Walter, alb la față ca varul, merge pe lângă mine. Noélie este foarte blondă, pielea ei are o nuanță foarte deschisă, cum era și a mea când m-am născut. Walter o duce în sala nou-născuților. O fetiță frumoasă, robustă și plesnind de sănătate.

În dimineața următoare, luni, tatăl ei, istovit și nefericit, vine să se așeze lângă mine.

— Ce nu-i în ordine, Walter?

Știu. Bănuiesc. El vorbește lent, căutându-și cuvintele:

— În momentul acesta avem atâtea probleme, încât nașterea aceasta s-a redus la un eveniment banal, ca în ferme, când o vacă fată un vițel... Ar fi trebuit să fie ceva de vrajă pentru mine, dar există atâtea alte probleme...

Este trist și are dreptate. Toate s-au acumulat... Ba chiar și-a pierdut și el slujba. Printre atâtea dificultăți, eu m-am blindat o dată mai mult împotriva unei senzații de spaimă. Poate de aceea am acționat așa de calm când Noélie îmi tortura pântecul pentru a veni pe lume.

Și mai e și întâlnirea aceea.

În loc să las să se exprime imensa bucurie pe care ar trebui s-o simțim în fața acestui copil fremătând de viață, eu chem la ora șapte dimineața poliția ca să le spun unde mă aflu. Apoi Walter mă aduce acasă. Doi ofițeri instalează aparatul de înregistrare.

— Străduiți-vă să vorbiți cât mai îndelung cu putință... Țineți-l pe circuit ca să avem posibilitatea să localizăm apelul.

Peste câteva minute, cu un avans de un ceas față de ora prevăzută, telefonul începe să sune. Mâna îmi tremură când ridic receptorul. Recunosc pronunțatul accent idiș.

— La ora patru, duceți-vă în cafeneaua de pe strada Vanderkindere.

— Ce cafenea spuneți? N-am înțeles adresa.

Întrebarea mea îl alarmează imediat. Vorbește repede, își repetă amenințările, ceea ce îi convinge pe polițiști că eu mă aflu realmente în primejdie. După doar două minute, interlocutorul meu închide telefonul.

Apelul provenea dintr-o cabină telefonică de la metrou. Câțiva polițiști se năpustesc la fața locului, dar necunoscutul a dispărut deja.

Walter mă conduce înapoi la spital, ca s-o pot alăpta pe Noélie și să mă odihnesc puțin. În timpul acesta, o duzină de polițiști în civil supraveghează cafeneaua.

Pic de somn, mă simt slăbită și tare aș vrea să rămân aici, în patul meu și să dorm cu copilașul meu lângă mine. Dar se face ora când trebuie să plec. Am rugat-o pe cumnata mea să aibă grijă de fetiță cât lipsesc eu. Trebuie să mă scol din pat, să urc în mașină și să mă duc până în partea de sud a orașului, pe strada Vanderkindere. Walter parchează mașina la colțul străzii și eu mă ridic cu greu de pe scaun. După-amiaza este însorită și e mult prea cald. În timp ce mă îndrept pe jos spre cafenea, scrutez fețele trecătorilor. *Care dintre ei sunt polițiști? Care este interlocutorul meu anonim?*

Când intru în cafenea, sunt fotografiată în mod discret. Poate că într-o zi îi voi arăta Noéliei acest clișeu... Mă așez, singură, la o măsuță din colț; înspăimântată, nervoasă, slăbită, respirând precipitat din cauza efortului. Stând în fața unei cești cu ciocolată caldă, studiez sala. Clienții sunt numeroși și printre ei, cu siguranță, se află polițiști. Un bărbat stă singur într-un colț, lângă fereastră, citind un ziar și bând cafea. Deodată lasă în jos ziarul. Privirea i se înfige într-a mea, pare încordată. Eu întorc imediat capul, uitându-mă pe fereastră.

Se scurge astfel o oră, cu o încetineală ucigătoare. Diverși oameni intră și ies; doi clienți discută glumind cu patronul cafenelei încă de când mă aflu aici. Mai e și bărbatul solitar, cu ziarul lui. Mă doare spinarea, mă dor picioarele, aici este îngrozitor de cald și eu transpir ca într-o saună.

Singuraticul își împăturește jurnalul, îl pune pe masă și comandă o a doua cafea. Își reia ziarul. Se uită de mai multe ori în direcția mea și pe chipul lui detectez o îngrijorare. *De ce mă privește? Dacă este individul meu, pentru ce nu vine să-mi vorbească?* Comand încă o ciocolată. Se mai scurge o oră.

Aș da oricât ca să mă pot lungi, să-mi odihnesc picioarele, într-un loc răcoros. M-am săturat de atâta așteptare. Mi-e de ajuns... Pentru nimic.

Și atunci sună telefonul; este chemat unul dintre bărbații care stăteau la taclale cu patronul. Vorbește câteva secunde, pune receptorul în furcă și se îndreaptă spre mine, înălțând din umeri cu un gest de descurajare.

— Să mergem...

Mă gândesc din nou la individul cu ziarul, care a rămas tăcut. Unul dintre inspectori recunoaște că e posibil ca el să fi fost autorul apelurilor telefonice dar, oricum, este prea târziu ca să se mai acționeze. Dacă era el și n-a vorbit, poate că-l văzuse pe Walter pe stradă.

Dar ce scop au aceste false alarme, aceste false întâlniri, aceste amenințări? La ce bun?

Necunoscutul nu avea să mai telefoneze niciodată.

Două zile mai târziu ne-am destins îndeajuns pentru a ne extazia în fața Noéliei. Dar vreme de o săptămână încă mai rămân sub supraveghere la spital, cu un ofițer de poliție de pază lângă ușa mea. Nimeni nu mă poate vizita fără să-și decline identitatea. Măsurile de securitate sunt atât de stricte încât chiar și părinții mei întâmpină dificultăți când vin să mă vadă. Am senzația că, atât eu cât și copilul meu, suntem la închisoare.

Povestea aceea cu operația pe cord deschis i-a dat de lucru lui Jim Stanco vreme de câteva săptămâni. A verificat-o în toate spitalele din împrejurimile New York-ului — nu s-a efectuat nici o operație pe cord deschis asupra vreunui băiețel de vârsta lui Simon. *Să fie oare vorba de altă operație? În altă parte decât într-un spital?* Fără a înlătura cu totul această eventualitate, nu reușesc să cred așa ceva, ar fi prea mare enormitatea. Dar fiul meu... mi-e teamă să nu fie cu adevărat bolnav, undeva, în această lume primejdioasă. *Îmi este atât de frică!*

Timpul trece și, odată cu trecerea lui, îmi este tot mai teamă să nu mă uite copiii. Mă uită.

Aflu astfel din nou ceea ce știu toate mamele. Capacitatea de a iubi sporește cu fiecare naștere. Se face loc pentru copilul următor fără ca locul celorlalți să se micșoreze. Îmi este dor ca niciodată de Marina, de Simon și Moriah; casa de la numărul 9 de pe Rue Verte răsună de tăcerea lor, în jurul leagănului Noélei.

Am înlocuit paturile alăturate din camera fetelor prin paturi suprapuse, ca să instalez aici leagănul Noélei. *Camera fetelor. Camera lui Simon...* Lumea în care trăiesc ei acum le sădește în minte că, pentru ei, orice contact cu creștinii este dăunător. Au fost învățați să mă urască. Poate că niciodată nu mă vor ierta că i-am părăsit. În logica lor, absența mea este un abandon.

Mă las pradă gândurilor negre. Poate nu mă vor crede când le voi povesti ce s-a întâmplat, anii petrecuți în căutarea lor, cu disperare. Anii...

38. Povestirea lui Sarah

Am început să mă gândesc serios la unele lucruri. Știu că m-am născut în Belgia, știu că domnul și doamna Jacobovitch nu sunt adevărații mei părinți. Nu am voie să vorbesc despre asta, dar în minte mi se ivesc unele imagini. Imaginea unei case în care locuiam înainte. Știu că era înconjurată de munți și că acolo veneau mulți vânători. Era un loc tare frumos, cu o grădină mare.

Știu că am o mămică, undeva. În mod obligatoriu, doar n-am căzut din cer. Dar nu trebuie să spun asta. Încerc să-mi aduc aminte de mama mea. Mă străduiesc mult, foarte tare, dar nu reușesc să-i văd fața. Nu văd decât un singur lucru: un păr lung.

39. Manipularea

În fiecare săptămână găsim mijlocul prin care să trezim interesul vreunui ziarist față de povestea noastră. În Statele Unite, în Anglia, în Belgia, repet la nesfârșit, cu aceeași tărie și convingere, motivele luptei mele. Presa nu face decât să exploateze latura spectaculoasă a situației, uzând de titluri bombastice de genul: „Lupta unei mame pentru a-și smulge copiii din ghearele unei secte puternice”, sau orice reclamă destinată să atragă atenția — presiunea se va exercita cu și mai mult forță asupra membrilor sectei satmar. Presa și televiziunea sunt arme pe care le urăsc, dar care îi pot obliga să iasă din umbră. Am întotdeauna grijă să explic cu claritate jurnaliștilor poziția mea:

— Nu mă bat pentru că fiicele și fiul meu sunt crescuți de niște evrei. Mă bat fiindcă mi se refuză să-mi fie redați, deși tatăl lor se află la închisoare. Consider că acești oameni au dreptul de a trăi așa cum vor ei, le respect credința dar nu sunt evreică. Căsătoria mea cu tatăl copiilor este una civilă. Din punct de vedere al religiei evreiești, nu este valabilă deoarece nu a fost consfințită de un rabin. Ba chiar, în concepția unora, Chaïm n-ar trebui să-i socotească pe copiii noștri ca fiind ai lui, deoarece ei nu sunt evrei. Comunitatea satmar l-a crezut pe Chaïm la început, când el a pretins că eu m-aș fi convertit. Nimeni nu și-a dat osteneala să-i verifice spusele. Probabil le-a arătat o hotărâre judecătorească prin care i se încredința creșterea copiilor în Israel, fără a preciza că acea hotărâre a fost revizuită. L-au crezut, desigur, și când a susținut că-i maltratam pe copii. Dar cred că acum au înțeles că el a mințit. Că nu este un erou care-și sacrifică libertatea pentru binele copiilor lui. Că eu sunt creștină; că tribunalele belgiene, engleze și americane mi-au recunoscut dreptul de a-mi crește copiii. Și, ceea ce este și mai important, că nici copiii *nu sunt evrei*. Îi adresez așadar comunității satmar următorul mesaj: „Știu că încă de la început Chaïm v-a mințit. Este trist, dar acum cunoașteți adevărul. Purtați-vă cu noblețe, redați-mi-i pe Marina, pe Simon și pe Moriah”.

Mi se întâmplă ca în fața unor jurnaliști să-mi fie greu să îmi stăpânesc mânia:

— Au fost înșelați, asta i se întâmplă oricui. Dar acum ei cunosc adevărul și nu vor să-și reconsidere poziția. Religia n-are nici o legătură cu toate astea, dar niciodată nu-i voi putea ierta pe satmarieni!

Evreii hasidici nu au voie să se uite la televizor, să asculte radioul, să citească ziarele laice. S-ar putea crede așadar că viața publică a planetei nu îi privește. Și totuși, în mod paradoxal, de fiecare dată când apare un reportaj referitor la noi, ei sunt la curent cu declarațiile mele.

Ziarul *Belgish Israelitish Weelblad* — un hebdomadar evreiesc —, precum și *Regards* publică articole ce condamnă comportamentul lui Chaïm. Și această publicitate negativă stârnește mare frământare printre evreii hasidici. Mai cu seamă în Belgia. Câțiva comercianți de diamante din Anvers fac brusc încasări mai mici, fiind părăsiți de unii clienți revoltați, care preferă să li se adreseze negustorilor indieni.

De când s-a pornit lupta pe plan mediatic, simt că întreaga comunitate dezaprobă răpirea. Din păcate, știu și că secta satmar nu ascultă decât de propriile sale legi.

Octombrie 1990. Aproape patru ani de luptă. Pentru a nu știu câta oară, tata și cu mine luăm avionul spre Statele Unite. O iau și pe Noélie, în vârstă de patru luni. Prietena mea Sabine se va ocupa de ea în timp ce mă duc la o întâlnire importantă. C.I.D., corospondentul anonim cel mai vorbăreț, care nu a încetat să-mi telefoneze cu taxă inversă pentru a-mi da sfaturi, s-a hotărât să se arate.

Descoperim un omuleț bărbos, în jur de cincizeci de ani, într-o continuă agitație. Este israelit prin naștere, evreu ortodox, dar nu hasidic. Este îmbrăcat în veșminte de culoare închisă, poartă tradiționala calotă, dar perciunii săi sunt foarte scurți. Ne primește într-o garsonieră minusculă, echipată cu o masă, un colțar de bucătărie și un pat care servește și ca scaun precum și ca garaj. Ca să ne poștească să luăm loc, este nevoit să ia de pe el o bicicletă.

Povestea lui e banală și totodată patetică. A fost căsătorit cu o evreică religioasă mult mai ferventă decât el. După un divorț penibil, soția și copiii lui au plecat să trăiască în sânul unei comunități satmar. C.I.D. s-a hotărât să se răzbune și eu constitui piesa principală a planului pe care l-a conceput... Ar vrea ca eu să mă căsătoresc cu el. Apoi vom avea o fiică — este convins că va fi o fiică — și după aceea, când eu voi face cu adevărat parte din comunitatea evreiască religioasă, vom cutreiera lumea în căutarea Marinei, a lui Simon și a lui Moriah.

Ca de obicei, evit să-i rănesc direct pe oameni, respingându-le chiar și cele mai nebunești propuneri. Și Dumnezeu mi-e martor de cât de trăsniță e aceasta! Pentru a nu închide nici o ușă și a nu secătui nici o sursă de informații, declar că voi „reflecta“.

După înapoierea noastră în Belgia, încep să primesc o serie de scrisori cu plicuri roz-bombon, care conțin declarații de dragoste pătimăse. C.I.D. îmi trimite chiar și o fotografie a lui, ca un îndrăgostit lulea. Apoi o hărțuiește la telefon pe mama, ca să și-o câștige aliat pentru cauza lui. Și ea este cea care închide acea ușă:

— Ascultă, domnule, Patsy este fericită cu Walter și cu copilașul ei, foarte fericită! Se vor căsători, așa că las-o în pace!

De atunci, n-am mai primit vești de la C.I.D., răzbunătorul îndrăgostit. Însă își face apariția un alt personaj, de un cu totul alt gen.

În cursul uneia dintre nesfârșitele audieri, un bărbat îmbrăcat ca evreii hasidici cere să ia cuvântul. Se prezintă sub numele de Simon Friedman. Declară că este om de afaceri și că reprezintă comunitatea satmar din Anvers, care l-a însărcinat să urmărească procesul lui Chaïm Yarden. Judecătorul îl ascultă.

— Țin să vă spun că, desigur, comunitatea satmar nu are nimic de-a face cu această afacere. Familia Heymans se înșeală. Îmi pare foarte rău pentru sărmana femeie. Îmi voi

da toată silința ca s-o ajut. Dar nu vreau să-l întâlnesc pe Chaïm Yarden, care a acționat în mod total greșit.

După audiere, în timp ce discutăm cu avocații noștri, Friedman începe o conversație cu fratele meu Eric.

— Am primit enorm de multe apeluri de la o persoană anonimă care-mi cere să găsesc o soluție pentru această problemă delicată. Am acceptat să servesc drept intermediar. V-ați putea convinge familia să colaboreze cu mine? Am putea rezolva pe cale amiabilă această problemă.

Fără îndoială interesat, Eric îl ascultă cu răbdare pe personaj însă, pe măsură ce discuția avansează, răspunsurile la întrebările lui devin din ce în ce mai evazive.

— Când vi s-a telefonat?

— Nu mai știu, în timpul călătoriilor mele...

— Dar vi se telefonează acasă, la Anvers?

— Nu. Nu... În altă parte, nu acasă.

— Puteți lua legătura cu acel interlocutor?

— Nu am această posibilitate, nu știu cum să procedez...

Fratele meu are o fire impulsivă. Îl etichetează pe individ drept un tip antipatic și nu mai vrea să continue conversația. Când îmi relatează convorbirea, este furios la culme. Îl acoperă pe Friedman cu toate ocările posibile, fără a-l menaja.

— L-am făcut să priceapă ce părere am despre satmarieni. Și despre josnicul lor complot. Nu te încrede în individul ăsta, Patsy!

Avocatul nostru nu are încredere în el, Walter nu are încredere în el. În anturajul meu, Simon Friedman întrunește unanimitatea.

— Ciudat martor...

— Nu părea să fie în largul său...

Deoarece s-a prezentat el singur ca fiind purtătorul de cuvânt al comunității satmar și a dat impresia că știe multe, doamna procuror De Vroede cere poliției să-l supună unui interogatoriu oficial. Inspectorul Humbeek îl arestiază îndelung, înainte de ședința următoare, dar nu descoperă nici un indiciu pentru a-l acuza pe Friedman de vreo complicitate oarecare.

Individul declară că s-a prezentat la tribunal numai pentru a ne „ajuta să rezolvăm afacerea Yarden, vechind totodată asupra intereselor fiecăruia“.

Și săptămână de săptămână este prezent la audieri. După o vreme, se hotărăște să mi se adreseze în particular. Cu glas scăzut, șoptește:

— Pot să vă ajut. Putem negocia.

Și, spre marea mea mirare, îmi strânge mâna. În mod normal, evreii haisidici nu au voie să atingă o femeie care nu face parte din familia lor. Înfățișarea lui este cea a tuturor hasidicilor, în afara unui singur amănunt caracteristic: nu poartă ochelari. Este probabil unul dintre puținii evrei hasidici a căror vedere nu s-a deteriorat în cursul intensivelor lecturi din copilărie.

Friedman vorbește fluent franceza, cu un ușor accent idiș sau german. E satmarianul cel mai elegant pe care l-am întâlnit vreodată. Părul cărunt îi este tuns scurt, dar plin de mătrează.

Își trece neîncetat mâna peste gulerul și umerii hainei, presărați cu mici cojițe albe. Mă întreb ce legătură poate avea cu copiii mei. *Directă? Indirectă?*

— Cu ce vă ocupați, domnule Friedman?

Scoate din buzunare câteva pachețele învelite în foiță. În timp ce stăm în picioare pe trotuarul din fața Palatului de Justiție, le despăturăște liniștit și-mi arată un sortiment de pietre prețioase. Râzând vesel, îmi atrage atenția asupra unui superb inel cu diamante.

— Acesta e pentru soția mea!

Spre deosebire de cei apropiați mie, am senzația că o negociere cu el ar fi posibilă. La puțină vreme după aceea, Simon Friedman mă invită telefonic să-l vizitez la Anvers, la numărul 11 pe strada Jacob Jacobstraat. Pretinde că are vești referitoare la copii.

— Nu vorbiți cu nimeni despre conversația noastră, fiți discretă în legătură cu tot ce vă voi spune. Asta-i important.

Cercetările se află într-un punct mort, nu avem nici o pistă nouă, iar eu am impresia că înot împotriva curentului, că sunt

trasă de reflux spre larg. Din ce în ce, un singur gând mi se instalează în minte: *Patsy, nu-î vei revedea niciodată!*

Atunci mă decid să mă duc la Anvers, să-l văd pe Friedman. Nu am nimic de pierdut.

Mărunta comunitate hasidică de la Anvers controlează un enorm procent al comerțului mondial cu diamante și trăiește într-un perimetru restrâns, cuprins între străzile Mercator și Pelikan. Aici a fost găzduit Chaïm după săvârșirea răpirii, într-una din aceste case, într-unul din aceste mici imobile de două sau trei etaje, deasupra unor restaurante și băcării cușer. Străzile sunt populate cu siluete negre, băieți cu perciuni lungi coborându-le până pe umeri, cu ochelari cu lentile groase... Așa cum, fără îndoială, poartă și Simon.

Friedman îmi arată cu mândrie o colecție de miniaturi din argint. Soția lui poartă ostentativ bijuterii de preț. Familia posedă un televizor și un videocasetofon. Omul acesta îmi pare a fi foarte inteligent și face impresia că ar vrea să mă ajute. Este el însuși tatăl a zece copii, iar soția lui așteaptă un al unsprezecelea. Friedman insistă asupra faptului că este satmarian, că reprezintă comunitatea satmar, dar că nu printre membrii sectei satmar se află copiii mei.

— În orice caz, nu vă faceți griji, sunt sănătoși. Nu știu unde se află, dar știu că sunt îngrijiți foarte bine.

— Cum de știți asta?

— Prin omul meu de legătură anonim. Mi-a spus că persoanele care se ocupă de copiii dumneavoastră nici nu bănuiesc că au fost răpiți. Dacă reușim să le convingem că soțul dumneavoastră le-a mințit, vom putea negocia întoarcerea copiilor.

— Dar nu există nici o posibilitate de a vorbi cu omul dumneavoastră de legătură?

— Dacă aș putea, dacă măcar aș ști cum, m-aș duce să-l găsesc eu însumi. Din nefericire trebuie să aștept să-mi telefoneze.

Asupra acestui punct sunt sigură că Friedeman mă minte. Dar trebuie să suport minciuna negociatorului care înaintează cu pași mărunți. Am nevoie să mă încred în el.

— Sunt dator să vă spun că oamenii aceia au probleme cu Sarah, fiica dumneavoastră mai mare...

— Vreți să spuneți Marina... Ce fel de probleme?

— Sarah s-a îngrășat foarte mult, seamănă cu un turn...

Amănuntul acesta îmi sfâșie inima. Marina, fetița mea, are aceleași probleme ca și mine la începutul adolescenței. Ard de dorința de a-l întreba cu brutalitate unde se află toți trei, să-i cer să înceteze jocul acesta crud, insuportabil, dar mă abțin.

— Mai există și alte motive de îngrijorare în legătură cu Sarah. A fost necesar ca anumite persoane să se ducă să-i viziteze pe copii ca să le spună că mama lor a murit, pentru ca în felul acesta să nu mai tot pună întrebări cu privire la dumneavoastră. Dar fiica dumneavoastră mai mare nu le-a crezut, ea este cea care iscă necazuri.

— Cum? Dați-mi amănunte. Despre ce vorbește?

— De fapt, nu vorbește despre așa ceva, dar se revoltă.

Este într-adevăr Marina. Acesta-i modul ei de a reacționa. Se simte rău, dar nu pomenește nimic despre asta. Interiorizează, la fel ca mine.

— Oamenii aceia ar vrea să știe cum să procedeze cu ea.

Nu-mi vine să cred ce aud. *Răpitorii copiilor mei îmi cer sfatul prin intermediul unui satmarian! După ce le-au spus copiilor că am murit, pentru a o controla mai bine pe Marina, pentru a o împiedica să pună întrebări firești cu privire la adevărata ei mamă...*

— Cum puteți să-mi cereți așa ceva?! Nu trebuie decât să le spună adevărul!

— Îmi pare rău... Persoanele acelea nu pot face asta... Ascultați-mă, trebuie să încercăm să rezolvăm problema cu diplomație, nu ca niște barbari... Pentru început, este evident că ar trebui să puneți capăt acestei pisălogeli mediatice...

Vasăzică asta era. Demersurile mele le crează evreilor satmarieni o imagine foarte proastă... Accept. În fond, tocmai această negociere este scopul pe care-l urmăream.

— Dar vă previn, domnule Friedman... Dacă nu obțin nici un rezultat, voi stârni din nou presa. Din cele ce-mi spuneți, presupun că, într-adevăr, copiii mei sunt în viață și sănătoși, dar puneți-vă în locul meu: nu am nici cea mai mică dovadă! Înainte de a accepta ceva, trebuie să iau legătura cu ei.

— Vă înțeleg și sunt de acord cu dumneavoastră, însă îmi va fi greu să-i conving pe oamenii aceia.

— Spuneți-le copiilor să-mi telefoneze.

— Ar exista riscul ca poliția să localizeze originea apelului.

— Ei, bine, n-au decât să telefoneze de la o cabină publică! Sau să-mi scrie!

— Imposibil. Dacă într-adevăr copiii trebuie să vă dea un semn de viață, nu trebuie să știe că este vorba de DUMNEAVOASTRĂ.

— Și dacă mi s-ar trimite o casetă video? Dacă i-ar filma pe copii?

Friedman reflectează. Ideea i se pare acceptabilă, dar va avea nevoie de timp.

— Voi studia această eventualitate. Vom mai vorbi despre ea.

Întrevederea s-a încheiat. Și pe drumul de întoarcere, în mașină, mă copleșește un val de emoții. Tocmai am aflat că Marina este nefericită. Că nu m-a uitat. Răpitorii au făcut-o să creadă că am murit! Simt un ciudat amestec de furie împotriva acelor oameni și de durere față de fiica mea mai mare. Apoi și de speranță. Dacă Marina are îndoieli, poate că va sfârși prin a se răzvrăti împotriva celor care au răpit-o. Prin a le crea cu adevărat probleme. Poate încercând chiar să mă găsească, ridicând într-o bună zi telefonul ca să cheme poliția. Acum are unsprezece ani... La vârsta ei, și eu mă răzvrăteam.

Ca de obicei când cad pradă unei emoții puternice, mă simt incapabilă să i-o exprim lui Walter sau familiei mele. Săptămânile trec într-o violentă frământare interioară. Friedman și cu mine ne telefonăm din când în când:

— Încă nu am nici o veste...

Întotdeauna are o scuză pentru a justifica întârzierea acestei „negocieri amiabile”. Într-o zi mă satur. Eu sunt cea care-i telefonează, ca să-i cer caseta video, iar el recunoaște că îi este imposibil s-o obțină.

— Înțelegeți că, dacă vă dau o casetă, ați ști cum arată acum copiii dumneavoastră...

Sunt consternată. Oare asta înseamnă că au fost supuși unor intervenții chirurgicale? „Ducesa” pomenea în cartea ei despre așa ceva. C.I.D. a făcut și el o aluzie la o asemenea eventualitate, destinată să complice cercetările ulterioare unei răpiri...

— Bine, să admitem că nu-i pot vedea. Dar e posibil măcar să-i aud? Doar o înregistrare de voci?

— Nu, nu-i o soluție bună. Oamenii aceia nu știu dacă și în ce măsură ar dori copiii să vorbească. Acum ei trăiesc într-un univers foarte religios, poate că nu vor să reia legătura cu o mamă creștină...

Toate astea sunt înspăimântătoare și mi se încurcă rău în minte. Datorită manipulărilor diabolice ale acelor oameni, copiii mei nu mai au mamă.

Mulțumită doamnei procuror De Vroede, Friedman obține drept de vizită privilegiată la Chaïm. Îi poate vorbi în intimitatea unui birou, în incinta închisorii. La început nu voia să-l întâlnească, acum afirmă că nu încetează să-l îndemne, cu prilejul fiecărei convorbiri, să ne ajute pentru binele copiilor.

Ne întâlnim deseori la audieri. Întotdeauna îmi strânge mâna, cu condiția ca în preajmă să nu se afle nici un evreu hasidic. Într-o zi îmi propune ceea ce el numește „o înțelegere pe cuvânt de onoare”. Marina, Simon și Moriah vor rămâne în comunitatea evreiască. Vor fi crescuți de o familie hasidică mai puțin extremistă decât satmarienii. În schimb, ne vor acorda, lui Chaïm și mie, un generos drept de vizitare. Când vor fi stabilite amănunțele acestei înțelegeri, o vom supune magistraților spre a căpăta o aprobare legală.

Sunt aproape gata să accept fără multe vorbe. Indiferent ce compromis care mi-ar permite să-i văd pe copii mă tentează enorm. Dar treaba nu-i chiar atât de simplă. În mintea mea dau năvală toate posibilitățile. Să-i smulg imediat din mâinile răpitorilor? Nu. Mai întâi copiii trebuie să se obișnuiască iar cu mine. Mai întâi să mă vadă cel puțin o dată, să știe că trăiesc... Și dacă, după aceea, ar dispărea din nou? În afară de asta mă întreb ce-ar crede judecătorul despre un asemenea aranjament?

— Voi reflecta, domnule Freidman...

Walter și cu mine petrecem ore îndelungate alcătuind un text de opt pagini care definește înțelegerea propusă de Friedman. Punctele-cheie sunt următoarele:

1. Copiii trebuie să revină în Belgia și să rămână aici. Nu vor avea dreptul de a părăsi țara fără consimțământul în scris al mamei.

2. a) Mamei îi va reveni în continuare dreptul de a avea copii în îngrijire;

b) Copiii vor fi încredințați unei familii evreiești moderat pioase, care să locuiască în Belgia și pe care Patricia Heymans o va fi întâlnit în prealabil și căreia îi va fi dat acordul său;

c) Patricia Heymans va avea dreptul de a reveni asupra deciziei sale dacă relațiile dintre acea familie și copii nu sunt satisfăcătoare.

d) Dacă respectiva familie are în vedere să se mute, Patricia Heymans va trebui să fie informată, în scris, cu cel puțin două săptămâni înainte, pentru a stabili un nou aranjament în privința copiilor.

3. Cheltuielile pentru educația copiilor vor fi acoperite prin pensia pe care se presupune că o achită Chaïm Yarden. În caz contrar, cheltuielile vor fi suportate de către comunitatea evreiască.

4. Copiii vor fi înscriși la o școală evreiească modernă din Belgia, a cărei alegere va fi fost aprobată în scris de către Patricia Heymans.

5. a) Patricia Heymans va avea dreptul de a-i vizita pe copiii zilnic. Contactele telefonice nu vor fi limitate.

b) În măsura posibilităților, Patricia Heymans își va anunța vizitele cu douăzeci și patru de ore înainte;

c) Patricia Heymans va avea dreptul de a-și vizita copiii în diverse locuri, fără a fi supravegheată de terțe persoane;

d) Copiii vor avea posibilitatea de a veni să-și vadă mama oricât de des vor dori;

e) Chiar și în situația în care copiii nu ar voi să-și vadă mama, familia și comunitatea vor trebui să-i încurajeze s-o viziteze.

6. Fiecare parte interesată va respecta convingerile filozofice, religioase și sociale ale celeilalte părți, dând astfel posibilitate copiilor să crească într-un mediu bicultural. Părțile vor respecta regulile și obiceiurile acestor filozofii religioase diferite.

7. Bunicii și unchii copiilor vor avea dreptul de a-i vizita o dată pe săptămână.

8. Rămâne stabilit că se va ține seama de opinia copiilor cu părere la educația lor și la alegerea unei comunități religioase. De îndată ce copiii vor atinge vârsta de șaisprezece ani, alegerea lor va trebui să fie respectată. Alegerea lor va fi afirmată în deplină libertate în fața ambilor părinți sau a reprezentanților acestora.

9. a) Dacă s-ar mai întâmpla să dispară copiii, comunitatea evreiască, reprezentată prin domnul Friedman, se obligă să plătească toate cheltuielile necesare cercetărilor. Comunitatea va trebui s-o ajute pe Patricia Heymans în căutările ei.

b) Domnul Yarden sau comunitatea va trebui să depună într-un cont suma de un milion de franci belgieni, pentru ca Patricia Heymans să poată face față primelor cheltuieli de cercetare.

10. Imediat după aprobarea înțelegerii, toată lumea va trebui să-i numească pe copii cu adevăratele lor prenume: Marina, Simon și Moriah.

Pentru a echilibra lucrurile, adăugăm câteva clauze care îi acordă lui Chaïm aceleași privilegii ca și mie în ceea ce privește dreptul de vizitare. Făgăduim de asemenea să respectăm practicile religioase ale copiilor. Nici unul dintre noi nu va încerca să-i viziteze în zilele de Sabat sau în timpul sărbătorilor evreiești.

La început, Friedman consideră că textul înțelegerii este bun. Apoi începe să se opună. Garanțiile sunt insuficiente. Am putea să-l înșelăm. În legătură cu dreptul meu de vizitare, expresia „ori de câte ori va dori” nu este deloc în ordine...

— Și dacă în familia dumneavoastră ar avea loc o căsătorie? Copiii nu au voie să asiste la nici o ceremonie creștină, pentru ei ar fi rău...

Dacă ar fi după el, copiilor ar trebui să li se interzică orice reuniune sau ceremonie la care se află la un loc bărbați și femei.

— De acord, acestea sunt detalii pe care le vom reglementa ulterior demersurilor de încheiere a înțelegerii...

Demersurile durează mult. Discuțiile se prelungesc, ne împotmolim în amănunte. Ajung la capătul puterilor. Întâlniri, convorbiri telefonice — toate mă țin permanent sub tensiune. Asupra mea se exercită o nouă formă de șantaj. Nu mi se mai spune că mi-au dispărut copiii, ci: „Se știe unde sunt, dar trebuie să cedați. Să-i lăsați în seama comunității. Dacă acceptați asta, poate îi veți vedea o dată sau de două ori...”

De fiecare dată când cădem de acord asupra vreunui detaliu al acestei înțelegeri uluitoare, Friedman pleacă spunând:

— Trebuie să aștept să fiu contactat... După aceea, vă voi da un răspuns...

Continuă să pretindă că nu cunoaște numele interlocutorului său.

Într-o zi, mama, furioasă și pierzându-și răbdarea, îl întreabă:

— Dar, la urma urmei, dumneavoastră ce ați face dacă vi s-ar răpi copiii?

— Aș face alți trei!

Din când în când îmi vine să-l strâng de gât. Ca să nu sar asupra lui fac eforturi să mă stăpânesc. El este singura mea speranță și mă minte. În cursul fiecărei conversații se răsuțește ca un șarpe și-mi scapă printre degete. Uneori sunt atât de nervoasă când vorbim la telefon încât simt cum mi se contractă pânțele; frustrarea devine de nesuportat. Chiar și limbajul meu se resimte în rău. Folosesc expresii care l-ar face să roșească și pe un birjar. Într-o zi, când nu mai sunt în stare să-mi țin limba, insultele îmi ies de pe buze în valuri. Friedman se înfurie:

— Niciodată să nu mai folosiți cu mine soiul acesta de limbaj!

— Iertați-mă, dar mă călcați pe nervi!

În ziua aceea îi închid telefonul în nas. Individul mă manipulează, iar eu nu am nici o putere. În realitate, Friedman nu urmărește decât să obțină renunțarea mea la drepturile părintești, încercând în felul acesta să-mi anuleze orice posibilitate de recurs juridic. Ca rezultat, eu pierd timp, irosind săptămâni prețioase cu acest dialog demoralizant.

Săptămâni prețioase pentru copii. Oamenii aceia vor să fiu moartă și nu mai au mult până să li se îndeplinească dorința. Niciodată nu m-am simțit atât de rău. O serioasă depresie psihică mă atrage spre fundul unei prăpăstii. Uneori mi se întâmplă să revin la suprafață. Dintr-o dată, parcurg casa ca o furtună, trântind ușile, izbind cu pumnii în pereți, furioasă, mâniașă împotriva lumii întregi. Aș avea nevoie să mă descarc, să vorbesc, să transform în cuvinte toată această suferință. Să-mi ușurez sufletul, dar nu pot.

Decembrie 1990. În ajunul Crăciunului, Chaïm este acuzat încă o dată de „delict continuu”. E condamnat la doi ani de închisoare. Anunțând pedeapsa, judecătorul concluzionează:

— El este singurul care ne poate ajuta să-i regăsim pe cei trei copii.

40. Povestirea lui Rachel

Când domnul și doamna Jacobovitch se supără, strigă și ne bat cu cureaua. Dacă măcar ne-am putea înapoia la soții Glazer! Aș prefera. Ei nu ne băteau când făceam prostii.

Am împlinit opt ani. M-am împrietenit cu o fetiță pe care o cheamă Esther. În timpul Sabatului stăm împreună toată ziua. Îmi place mult Sabatul, pentru că nu ești obligat să cureți closetele și să te duci la școală. Dar e greu, fiindcă trebuie să-ți aduci aminte de o mulțime de lucruri: „Nu trebuie să...” Mă străduiesc. Nu trebuie să pui mâna pe ceva electric. Nu trebuie să scrii. Nu trebuie să folosești foarfecele. Nu trebuie să lipești diverse obiecte cu scotch. Nu trebuie să colorezi poze dintr-un caiet.

Îmi împart camera cu doi copii mici. Doamna Jacobovitch doarme chiar de cealaltă parte a coridorului, dar niciodată nu se trezește când plâng sugarii. Eu sunt cea care trebuie să mă ocup de ei și nu-mi place deloc. Într-o noapte, Sarah a dormit în camera noastră; când bebelușii au început să plângă, m-am prefăcut că dorm și Sarah a fost obligată să-i schimbe ea.

Soții Jacobovitch au o fată pe care o cheamă Esther, la fel ca pe prietena mea. Această Esther e mai mare decât mine, dar încă mai face pipi în pat noaptea. Nu pot să sufăr să dormim în aceeași cameră.

Cel mai mic dintre copiii domnului și doamnei Jacobovitch se joacă mereu cu mașinuțele și camioanele în cuptor. Zice că este garaj. Într-o vineri seara, doamna Jacobovitch și-a dat seama că a uitat să stingă cuptorul dar era începutul Sabatului, nu-l putea stinge, era interzis. Și pentru că se temea ca nu cumva fiul ei să se joace cu cuptorul și să se ardă, s-a dus la rabin, să-l roage să-i dea voie să stingă cuptorul. Rabinul este un om foarte înțelept. Nici el nu voia ca băiețelul să se ardă, așa că a aranjat să vină la noi acasă un creștin și să stingă cuptorul.

Eu, una, m-am hotărât să fiu rea și să fac o mulțime de prostii, atât cât o să pot. Uneori o lovesc chiar și pe profesoara

mea. Dacă îmi cere să-i aduc unele hârtii, îi strig: „Nu!” și nu-i dau ascultare niciodată, niciodată!

Când se duce să li se plângă domnului și doamnei Jacobovitch din cauza purtării mele, cei doi se supără rău pe mine. Deseori, dimineața, o mint pe doamna Jacobovitch spunându-i că sunt bolnavă, ca să nu merg la școală.

Acum câțva timp ne-au cerut să-i numim mamă și tată. Eu le-am răspuns:

— Nu vreau!

Doamna Jacobovitch a zis:

— Oricum pe maică-ta tot n-o s-o mai revezi vreodată.

Așa am aflat că am o mamă, dar nu știu unde. Undeva.

41. Două mii de zile

Ianuarie 1991. Israel. Sosesc la Tel-Aviv cu câteva zile înainte de izbucnirea războiului din Golf. Fiecare cetățean are o mască de gaze. Pretutindeni sunt indicatoare care te îndrumă spre adăposturile aeriene. Toată lumea vorbește despre Saddam Hussein. A amenințat că va bombarda Israelul, că pentru fiecare rachetă care va atinge Irak-ul va trimite înapoi o sută de rachete...

Continui să caut o pistă în Israel. Deși în sinea mea sunt convinsă că tot în Statele Unite trăiesc copiii. Iris Buttet, soția lui Chaïm, mă primește destul de greu.

— Bună-ziuă, eu sunt prima soție a lui Chaïm Yarden.

Am în fața mea o femeie înveșmântată în întregime în negru, încălțată cu pantofi butucănoși și șosete lungi, groase. Are capul acoperit cu o basma, după obiceiul evreicelor pioase. Chipul ei nu are nimic deosebit. Nu scot mare lucru de la ea. Așteaptă întoarcerea lui Chaïm. Înainte de a se căsători nu l-a întâlnit decât o dată sau de două ori, a trăit cu el doar câteva luni și n-a reușit să rămână gravidă. Pare foarte șocată când află că noi n-am divorțat. În privința copiilor, neagă evident:

— Nu știam că erau copiii lui.

— Minți. Doar nu-ți închipui că o să cred o asemenea absurditate?! Știu că ai acceptat să te măriți cu el cu condiția ca ei să nu locuiască împreună cu voi. Acela a fost momentul în care au fost încredințați unei comunități satmar.

Nu neagă această afirmație și înalță din umeri.

— Nu știu absolut deloc unde se află.

— Ești femeie, mă poți înțelege... chiar dacă nu ai copii. Dumneata îl vrei pe Chaïm; eu îi vreau pe copiii mei. Ajută-mă să-l conving, este singurul mod în care îl poți scoate din închisoare. Vrei să se întoarcă?

— Da.

— Atunci încearcă să-l faci să vorbească. Dacă vorbește va fi eliberat, va reveni la dumneata.

După două ceasuri de discuții, Iris se lasă convinsă:

— Bine, o să-ncerc să-i trimit o scrisoare.

Întrevederea aceasta a fost istovitoare. Sunt iarăși gravidă, vlăguită, sătulă să tot implor niște oameni care nu vor să înțeleagă. Poate că femeia asta se întreabă de ce vreau să-mi regăsesc copiii, de vreme ce am un altul și, în curând, încă unul. Este o manieră foarte ciudată de a vedea lucrurile.

Fac efortul de a mă duce s-o vizitez pe Leah și îi aduc la cunoștință faptul că fiul ei se află în închisoare. Îi las adresa închisorii, rugând-o fierbinte să-i scrie și ea lui Chaïm. Leah nu știe nici măcar că el s-a recăsătorit și că noua lui soție locuiește la câțiva kilometri de casa ei.

La înapoierea mea în Belgia o sun pe Iris. De trei ori. Pare mai degrabă prietenoasă și promite să mă ajute. 'Apoi, pe neașteptate, mă repede:

— Ești o mincinoasă, nu pot avea încredere în dumneata, lasă-mă în pace. Povestea asta nu mă privește și nu vreau să mă amestec!

Trag concluzia că, într-adevăr, a vorbit cu Chaïm.

Resursele mele financiare se îpușinează. Persoane foarte generoase m-au ajutat prin donațiile lor dar, dacă vreau ca șederea în închisoare a lui Chaïm să se prelungească, trebuie să continui să-i plătesc pe avocați. Și dacă plătesc onorariile acestora, nu-mi voi mai putea plăti călătoriile.

În doi ani am făcut de optsprezece ori drumul dus-întors între Belgia și Statele Unite. Am cunoscut o mulțime de oameni — rabini, polițiști, avocați și pretinși „informatori” — care nu mi-au fost de nici un folos... Am uzat nenumărate perechi de pantofi trecând prin sită străzile din Williamsburg și Borough Park... Am participat la o sumedenie de emisiuni de radio și de televiziune, am răspuns la întrebările unei multitudini de ziariști...

Înainte de a-mi fi răpiți copiii, eram eu însămi o copilă, incapabilă să întreprind vreo acțiune fără ajutorul părinților mei. Nu aveam nici o idee despre complicatele probleme juridice pe care le ridică o răpire internațională. De la arestarea lui Chaïm am învățat multe lucruri.

Pentru a-mi ușura spaima, am înființat cu ajutorul activ al lui Walter și al altor persoane „Rețeaua Internațională a Copiilor Dispăruți”. Printr-o decizie regală, organizația a fost recunoscută, acceptându-se totodată ca donațiile să fie scutite de impozit. Până acum, în Belgia nu exista nici o statistică referitoare la răpiri. Cu colaborarea poliției și a justiției am identificat în țară patru sute treizeci și cinci de cazuri de răpire, în curs de cercetare.

Scopul organizației este de a sensibiliza publicul față de genul acesta de probleme. Pentru a obține un sprijin din partea presei, am sărbătorit Ziua Națională a Copiilor Dispăruți printr-o lansare de baloane. Patru sute treizeci și cinci de baloane de toate culorile, înălțate spre cerul Belgiei, luându-și zborul către destinații necunoscute.

Deoarece discuțiile cu Friedman nu ajung la nici un rezultat, încep din nou să sensibilizez opinia publică...

Este imposibil să găsim în acțiunile sau în declarațiile lui Simon Friedman ceva cât de cât legal, care să permită să se facă presiuni asupra lui. Este inteligent — de fiecare dată când lasă să-i scape o știre privitoare la copii, susține că a căpătat-o de la un „informator anonim”.

— Copiii trăiesc într-o familie cu convingeri foarte stricte... Ce părere ați avea de o familie ca a mea? Noi nu suntem prea

religioși, fiicele mele poartă veșminte în care există culoarea roșu și roz.

— I-ați putea lua la dumneavoastră?

— I-am vorbit soției mele despre o asemenea eventualitate. Nu-i mare diferență să crești unsprezece sau paisprezece copii...

Am o expresie atât de uluită, încât adaugă:

— Ne cunoaștem bine acum, avem încredere unul în celălalt. Știți că sunt de partea dumneavoastră... Dacă renunțați în mod oficial la dreptul prin care vi se încredințează copiii și dacă nu vă mai revendicați drepturile materne, i-ați putea vizita. Asta ar fi spre binele lor, să știți...

Îmi vine să urlu. De altminteri, urlu în sinea mea: *Ești complet nebun! Îmi ceri să-mi abandonez copiii?*

Dar acest urlet nu-mi iese din gâtlee. Dimpotrivă, un glas încet și calm, care nu tremură, rostește cuvintele:

— Voi reflecta la această propunere.

Nu știu care ar fi consecințele juridice ale unui asemenea act: oamenii aceia ar putea să nu mă lase niciodată să-mi revăd copiii, n-aș avea nici o posibilitate de a acționa pe cale legală împotriva lor...

Se pare că și Chaïm a reflectat. Își schimbă imediat tactica. Bineînțeles că pretinde în continuare că nu știe unde sunt copiii, dar este de acord să colaboreze.

Acest anunț stârnește o avalanșă de telefoane din partea ziariștilor: Ce părere am eu?

— Să mai așteptăm, să ne convingem. Sper că nu minte.

Mă îndoiesc. Însă avocatul Buysschaert profită și pune la punct o strategie nouă, dar riscantă. Aceasta ar trebui să ne permită să testăm mai înainte bunele intenții ale lui Chaïm.

— Veți pregăti un comunicat, pe care-l veți semna amândoi și în care veți cere să vă fie înapoiați copiii. Îl vom publica în ziarele din toate țările, mai ales în cele evreiești. Dacă el acceptă să semneze, înseamnă că dă dovadă de bunăvoință. Pe de altă parte, dumneata îți asumi un risc. Dacă

după publicare nu urmează nici un rezultat pozitiv, el va putea oricând să argumenteze că a colaborat serios la anchetă și că nu mai este vinovat de „delict continuu”.

Socotesc că merită să risc.

Proiectul de comunicat conceput de avocatul nostru are următorul conținut:

„CĂTRE TOȚI CEI INTERESAȚI

Noi, subsemnații Patricia Heymans și Chaïm Yarden (cunoscut și sub numele de Chaïm Edwar), respectiv mamă și tată ai copiilor: Marina Yarden, născută la 18 octombrie 1979; Simon Yarden, născut la 2 ianuarie 1981; Moriah Yarden, născută la 11 decembrie 1986, rugăm orice persoană care posedă informații recente sau mai puțin recente, care a fost sau este în contact cu oricare dintre acești copii, precum și orice persoană care deține informații ce ar permite regăsirea acestor copii, să telefoneze imediat, în anonim sau nu, la unul dintre numerele de mai jos...”

Urmează o listă de numere de telefon aparținând poliției belgiene, biroului procurorului, avocaților celor două părți și un număr gratuit — cel al „Centrului Național al Copiilor Dispăruți și Exploatați” din Statele Unite.

„Eu, subsemnatul Chaïm Yarden, autorizez de bunăvoie și fără nici o restricție orice persoană sau instituție, care i-a avut sau încă îi mai are în îngrijire pe copii, să răspundă la cererea mea sau la cererea persoanelor care ar vorbi în numele meu, să telefoneze la unul din numerele de mai sus cu scopul de a comunica orice informație aflată în posesia lor.

Vă rugăm să transmiteți acest mesaj oricărei persoane cunoscute de dumneavoastră și care ar fi susceptibilă de a furniza informațiile cerute”.

Eu semnez imediat acest comunicat. Restul depinde de Chaïm.

La 12 iunie 1991, la cererea procurorului, inspectorul Francis Molenberg se întâlnește cu Chaïm. Are sarcina de a discuta despre înțelegerea elaborată împreună cu Friedman.

Iată ce-i declară Chaïm: „Am stat de vorbă cu Friedman. Acesta a afirmat că doamna Heymans este de acord ca o familie hasidică să-i crească pe copii și că Friedman se ocupă de asta”.

La rândul său, Chaïm s-ar putea să accepte și el, dar vrea mai întâi ca eu să declar această decizie în scris. În ceea ce privește comunicatul întocmit de procuror declară că, și dacă l-ar semna, nu ar fi în măsură să garanteze că ne-ar fi redați copiii, deoarece el nu știe unde se află aceștia. În fine, mă acuză că abuzez de sistemul judiciar pentru a-l constrânge să cedeze pretențiilor mele personale, fără nici o restricție. Pretinde că este convins că eu vreau să-l văd că rămâne în închisoare, în felul acesta putând să-mi exercit răzbunarea. Știe că trăiesc cu un alt bărbat și lasă să se înțeleagă că Walter nu are chef să-i crească pe Marina, Simon și Moriah.

Inspectorul Molenberg încearcă în zadar să-l facă să-și recunoască răspunderea în acțiunea de răpire. Și tot zadarnic se străduiește să-l facă să admită că „știe” cum să-i găsească pe copii.

Minte, minte fără încetare. N-a existat nici o răpire, nu există nici o scrisoare a rabinului Tauberg prin care se cere ajutor pentru el din partea evreilor hasidici, niciodată nù i-a dus pe copii în Statele Unite. Fotografie la Washington? Nu. Căsătorie cu Iris Buttel? Niciodată. Informații cu privire la locul în care se află astăzi copiii? Nici una. Și refuză să semneze comunicatul.

În schimb prezintă tribunalului o altă propunere. Iată ce anume cere:

1. Să accept să caut copiii împreună cu el.

2. Nici unul din noi să nu încerce în vreun fel oarecare să-l împiedice pe celălalt să efectueze propriile sale cercetări.

Nu numai că este o nebunie — judecătorul e de acord cu mine — dar, în plus, dacă aș accepta punctul numărul 2,

ar trebui să renunț să-l urmăresc pe Chaïm în justiție, să-l las să iasă din închisoare, ca să nu împiedic cercetările lui.

Manipulare continuă din direcția Friedman. Îmi înaintează o nouă propunere: să se încredințeze copiii unei familii hasidice, undeva în Marea Britanie.

— Mă voi mai gândi. S-ar putea să accept. Dar aş vrea să-i văd pe copii cel puțin de șase ori înainte de ieșirea lui Chaïm de la închisoare.

— Pentru ce?

— Vreau ca ei să mă cunoască, să știe cine sunt, înainte de a avea Chaïm posibilitatea să-i facă să dispară din nou.

— Imposibil. Mai întâi trebuie să acceptați propunerea pe care vi-o transmit. Poate după aceea veți fi autorizată să-i vedeți!

Mă sufoc de furie. Orice conversație cu Friedman lasă să se înțeleagă că ar trebui să renunț la drepturile materne.

— Și cum puteți fi sigur că îi veți găsi? De unde aveți certitudinea că toți trei trăiesc și sunt sănătoși? Eu nu știu nici măcar dacă sunt în viață!

Înaltă din umeri, ca și cum ar considera că asta-i evident.

— Oh, sunt bine, fiți liniștită...

Dar imediat își dă seama că a comis o gafă și se grăbește să adauge:

— Din câte îmi spune informatorul meu, desigur. El mi-a afirmat acest lucru.

— Se poate, dar asta nu constituie o dovadă! Eu vreau dovezi. Informatorul dumneavoastră! Ce spune sau ce nu spune el nu reprezintă o dovadă!

— Bine. Când această persoană va telefona iar, o s-o rog să vă sune și să vă lase să vorbiți cu copiii. Peste două săptămâni plec în Statele Unite și voi aranja totul.

În cursul săptămânilor următoare tresar mereu, ori de câte ori sună telefonul. Copiii mei nu mă cheamă. De câte ori nu mi-am închipuit, acolo, în Statele Unite, un telefon — negru, alb sau gri —, o mânăuță formând numărul, semnalele traversând oceanul și ajungând în fine să răsunе în casa cu

numărul 9 de pe Rue Verte, la Bruxelles... *Alo... Patsy?*
Dar nu vine nici un apel.

Doamna procuror De Vroede a fost avansată într-un post mai important, dar a cerut să i se acorde dreptul de a lucra în continuare la dosarul nostru. Într-o zi, în timp ce așteptăm sosirea lui Simon Friedman și când acesta întârzie, stăm de vorbă amândouă, ca între femei. Aș vrea să aflu dacă tribunalul ar accepta să rectifice prin hotărâre judecătorească o asemenea „înțelegere pe cuvânt de onoare”.

— Nu. Nu este vorba de o simplă problemă de drept de încredințare a copiilor, între părinți. E vorba de o răpire. Dacă tribunalul ar intra într-un astfel de joc, unde s-ar ajunge? Nu-i treaba acestui Friedman să-i dicteze tribunalului condițiile în care doamna Heymans are voie să-și vadă copiii.

— Vă mulțumesc. Acum îi pot spune că i-aș fi acceptat bucuros înțelegerea, dar că tribunalul refuză s-o rectifice. V-ar deranja să jucați față de el rolul femeii rele care mă împiedică să fac ceea ce vrea el? La rândul meu, îl voi juca pe cel al sărmanei mame zdrobite de puterea justiției...

— De acord. Așa să facem.

Friedman sosește, presărat cu mătreață ca de obicei, politicos ca de obicei. Și inflexibil.

— Veți avea voie să-i vizitați pe copii în acea familie hasidică, dar nu veți avea dreptul de a-i lua în oraș, nici de a-i duce în vreun alt loc public. Copiii nu trebuie să aibă nici un contact cu lumea exterioară.

Doamna procuror întreabă pe un ton calm:

— Așa procedați întotdeauna? Îi împiedicați pe copii să aibă contacte cu lumea exterioară?

— Da.

— În fond, din ceea ce-mi spuneți reiese că nu sunteți convinși că sistemul dumneavoastră de educație este eficace! Sunteți obligați să-i țineți pe copii închiși în universul dumneavoastră în așa fel încât să nu vadă nimic din ce se întâmplă în afara lui. Este lipsit de logică și împotriva naturii.

Degeaba e Friedman inteligent și meșter la vorbă; față de această remarcă nu-și găsește replica.

Nașterea copilului e prevăzută a avea loc *pe 12 septembrie 1991*. Termenul de închiriere al casei noastre expiră în iulie. Trebuie să ne mutăm și să ne instalăm la Nassogne până când vom găsi altceva. Pentru ultima dată fac ordine, curăț pardoselile și pereții, stăpânită de ciudata senzație că în viața mea tocmai a avut loc coliziunea dintre două planete: trecutul și viitorul. Părăsind casa de la numărul 9 de pe Rue Verte, nu-mi pot împiedica o strângere de inimă, ca și cum i-aș abandona pe Marina, Simon și Moriah. Au plecat din această casă într-o dimineată de decembrie, și niciodată n-au mai revăzut-o. Poate că ea constituie ultima lor amintire despre vechea lor viață. Le scriu proprietarului și noului locatar, rugându-i să ia legătura cu mine dacă ar primi cumva vești de la copii. După patru ani și jumătate, asta este o utopie, dar nu se știe niciodată.

11 septembrie. Cu toți copiii, în afară de Marina, mi-am depășit termenul de naștere, dar e mai bine să fiu prudentă. De obicei nasc repede și e preferabil să plec de la Nassogne și să revin la Bruxelles pentru a fi mai aproape de spital. Ne facem bagajele, urmând să plecăm cu mașina împreună cu Noélie, care acum are un an și trei luni.

Niciodată n-am avut o sarcină atât de greu de suportat. Copilul este așezat foarte jos, în dreapta, și mă apasă în permanență. Am probleme de circulație și mi se umflă picioarele. Când ajung acasă la părinții mei mă prăvălesc într-un fotoliu, ca un balon enorm care abia mai răsuflă. Nu sunt în stare de nimic altceva decât să brodez, ca să-mi ocup cel puțin mâinile și, cât de cât gândurile.

Prima contracție începe în noapte aceea, la ora unu, în timp ce Walter doarme liniștit. De obicei durerea crește treptat, însă de data asta senzația este din prima clipă fulgerătoare și intensă. Și peste cincisprezece minute se repetă.

La ora asta, străzile Bruxelles-ului sunt pustii. Pe drum spre spital, contracțiile se intensifică. Niciodată nu m-a durut atât de tare. În sala de naștere, infirmiera observă că pierd

sânge și aleargă repede să-i telefoneze medicului. Mi se face imediat o injecție calmantă. În jurul pântecelui mi se leagă o centură conectată la monitorul care înregistrează evoluția contracțiilor mele. Agitația din jurul meu îmi stârnește aceeași dorință ca de obicei: să fiu lăsată singură. Tare aș vrea să fiu lăsată să sufăr de una singură.

Ceasurile se scurg ca printr-o ceață dureroasă prin care trec imagini suprarealiste. Văd un triplu Walter stând într-un colț al sălii pe trei scaune, ocupat cu lectura a trei cărți. Apoi niște chipuri îngrijorate. La fiecare contracție îmi concentrez privirea asupra unei mici litere ciudate, tipărită pe o cutie de mănuși sterilizate de lângă patul meu. Mă uit la ea țintă, apoi totul devine nedeslușit și încep să număr în minte. *Unu, doi, trei...* Când ajung la zece nu mai știu ce urmează, așa că o iau iar de la început.

În jurul meu se fac pregătiri pentru o eventuală cezariană; cu toate acestea mai trec câteva ore. În cele din urmă, medicul se străduiește să reazeze copilul într-o poziție bună. Peste un sfert de oră, încearcă să-i extragă trupul cu ajutorul unui forceps. Am impresia că o întreagă armată îmi calcă în picioare măruntaiele. La ora nouă și cincizeci și șapte de minute sunt anunțată că mi s-a născut copilul. Am pierdut mult sânge; e cea mai dificilă naștere din câte am cunoscut în viața mea de mamă. Ridicând cu greu ochii spre Walter, șoptesc:

— Știam că o să fie băiat. Îl cheamă Gautier.

Patru luni mai târziu închiriem o casă rustică și confortabilă, clădită din piatră și situată într-un mic sat pitoresc din Ardeni. Walter și cu mine vrem să-i creștem pe copii în aer liber. Prin fereastra bucătăriei zăresc afară păsărele ce săgetează albastrul cerului, vaci... este locul ideal.

Și deodată, în acest paradis, moralul mi se prăbușește. Faptul de a mă ocupa simultan de Noélie și de Gautier face să-mi revină brusc la suprafață toate amintirile înăbușite. Trecerea de la alăptarea ultimului născut la gustarea fetei

mai mari... Fiecare gest schițat pentru ei mi-l rememorează pe acel aidoma celui făcut pentru ceilalți.

Trupul și mintea îmi sunt legate într-un mod pe care nu-l înțeleg. Acum, trupul este cel care-mi trimite semnale de pericol. A mă scula dimineața constituie o încercare ce-mi depășește puterile. Simt o oboseală imensă și o totală neputință de a mă concentra. Încep să spăl câteva rufe, atenția îmi este atrasă spre altceva, și gata! trec la altă treabă în loc s-o duc la capăt pe precedentă. Apoi uit iar ce făceam cu puțin înainte. Am o tensiune foarte scăzută, respir greu și repetatele crize de astm mă epuizează mai mult ca niciodată. Vederea îmi slăbește. Am impresia că sunt o zdreanță.

Șase luni de amorțeală. Dureri în spinare atât de mari încât nu-mi pot îndrepta trupul. Efectul stresului, al spaimei. Tot trupul vorbește în locul meu și, în acest timp, nu sunt bună de nimic.

Sunt ca înțepenită la jumătatea urcușului unui munte, fără a putea nici să cobor, nici să continui drumul în sus. Aceasta-i impresia pe care o am. Sunt disperată, descumpănită. Și mă tem că nu voi mai avea forțe să lupt. Nu-mi rămâne decât proasta dispoziție. Pentru un motiv real sau imaginar, devin de o agresivitate verbală de nestăpănit. Legendara răbdare a lui Walter e pusă la grea încercare. El înțelege că în spatele acestor izbucniri de mânie se ascunde o cumplită frustrare afectivă, precum și o epuizare fizică. Dar se teme să nu merg prea departe, făcând ca relația noastră să sufere. Într-una din zile merg, într-adevăr, prea departe. Și, totuși, el mă iartă.

În fiecare noapte adorm cu gândul la copii, în fiecare dimineață mă trezesc gândindu-mă la copii. Și mă izbesc cu capul de un zid de piatră, sperând să străpung o deschidere prin care să trec de cealaltă parte.

Chaïm se plânge de hrana din închisoare. Simon Friedman îl informează de protestele lui pe avocatul nostru:

— Primește în fiecare săptămână alimente cușer care sosesc de la Anvers, dar nu posedă echipamentul necesar

ca să și le prepare. Este nevoit să-și încălzească mâncarea la flacăra unei lumânări. Oare nu s-ar putea să fie transferat la Anvers? Ar fi mai ușor să i se aducă masa zilnic.

Avocatul nostru nu intenționează să se ocupe de această problemă și nici nu-i vorbește procurorului despre ea.

Cu toate acestea, o lună mai târziu, Friedman îi telefonează ca să-i mulțumească. Chaïm se află la Anvers. Cine a cerut și a obținut transferul? Nu noi și nici procurorul, care de altfel nici nu era la curent cu problema și care ia imediat măsuri pentru readucerea lui Chaïm la Bruxelles; în așa fel ca acesta să rămână în apropierea Palatului de Justiție, unde trebuie să se înfățișeze în mod regulat.

Incidentul acesta pune în lumină mijloacele de presiune de care dispune comunitatea hasidică.

Energia disperării. Asta-i tot ce-mi rămâne. **Două mii de zile.** Au trecut două mii de zile de când mi-au fost răpiți copiii. Micuțul Gautier mă însoțește în Statele Unite, în timp ce Walter are grijă de Noélie. Mă gândesc la o strategie disperată.

Sabine și cu mine ne reunim talentele pentru a confecționa o pancartă din lemn, spoită cu var, pe care scriem: „COPILII MEI AU FOST RĂPIȚI DE MAI BINE DE 2000 DE ZILE.” Cuvintele sunt scrise cu vopsea de un roșu intens, în afară de „RĂPIȚI” și „2000” pe care le-am pictat cu negru.

Am petrecut ore întregi scriind un rezumat al răpirii. Este limpede și concis, ilustrat cu fotografii de-ale copiilor. Posed sute de exemplare pe hârtie galbenă.

Voi căra această pancartă în spinare, voi lua trenul, apoi metroul, și mă voi instala, în semn de protest, în fața clădirii Națiunilor Unite.

Este un ger cumplit; le distribui trecătorilor afișele mele, vântul amenință să-mi zboare cu totul pancarta prinsă în spinare. Așa că o leg de un arbore și continui să-mi distribui afișele. Oamenii evită să-mi întâlnească privirea. Un ofițer de poliție îmi atrage atenția că, manifestând în fața sediului Națiunilor Unite, încalc legea. Plec ceva mai departe și-mi leg pancarta de un grilaj din fier forjat.

Spre sfârșitul zilei, vântată de frig, mă duc în cartierul Manhattan, unde evreii fac negoț cu diamante. De astă-dată mă străduiesc să-i reperez pe cei hasidici pentru a le îndeplini lor așteptările. Pe terenul acesta devin mai agresivă. Îi silesc pe oameni să ia hârtia, chiar dacă nu vor. Nu mă tem, puțin îmi pasă dacă mă aleg cu o pneumonie sau dacă mă vor ridica polițiștii. Puțin îmi pasă de toate, nimic nu-mi mai rămâne decât disperarea mea, scrisă cu litere roșii și negre, fotocopiată pe coli galbene. Ce altceva să fac? Împreună cu Sabine am trecut în revistă toate soluțiile posibile. Dacă nu i-aș avea pe Noélie și pe Gautier, aș face greva foamei. Le-am spus ziaristilor că, pe durata Sabatului, mă voi lega cu lanțuri în fața unei sinagoge. Că voi aștepta sosirea elevilor unei școli hasidice și le voi oferi câte o floare tuturor mamelor care își aduc copiii la cursuri.

Au trecut mai bine de două mii de zile și simt cum, din ce în ce, mă cufund în nebulă.

---

18 iunie 1992. Audiere la tribunal. A asista la audieri a devenit un mod de viață. În urma fiecărei decizii Chaïm face recurs. Astăzi se înfățișează pentru a fi acuzat din nou de delict continuu, dar s-a hotărât să-și pledeze el însuși apărarea. Un vechi proverb spune: „Omul care se ia pe sine de avocat are drept client un imbecil”.

Chaïm perorează ceasuri la rând, epuizând răbdarea magistraților. La sfârșit, ca răspuns la veșnica întrebare: „Ai încercat să-ți regăsești copiii?”, replică pe un ton plin de răutate:

— Caută-i dumneata!

Judecătorul îl fulgeră cu privirea. Avea să fie declarat vinovat și condamnat la doi ani de închisoare, fără drept de recurs.

Pe de altă parte, Simon Friedman își continuă lentă muncă de demoralizare.

— Religia unui copil vine de la mama lui. În comunitatea satmar, toată lumea știe că nu sunteți evreică, tocmai de aceea au rețineri în privința copiilor. Cu cât familia este mai

religioasă, cu atât mai mare va fi severitatea cu care îi va judeca. De exemplu, când fiicele dumneavoastră vor fi la vârsta măritişului, le va fi imposibil să găsească soţi buni. Vor trebui să se mulţumească doar cu bărbaţi în vârstă sau săraci cu duhul. Cu Simon se vor purta mai bine, deoarece este băiat, însă nici el nu se va putea integra perfect în comunitate. Credeţi-mă, este preferabil să fie adoptaţi de o familie mai puţin religioasă... Vă spun asta cu toată sinceritatea...

19 octombrie 1992. E ziua de naştere a Marinei. Astăzi împlineşte treisprezece ani. Vârstă dificilă, cea a schimbărilor ce survin în trup şi în minte. Dacă aş regăsi-o acum, deja n-ar mai fi o fetiţă. Este o adolescentă. Deodată mă străfulgeră un gând: *Marina a avut prima menstruaţie!*

Nu reuşesc să mi-i închipui pe copii aşa cum, probabil, sunt acum. În amintirea mea au rămas la vârstele de şapte, cinci şi patru ani. Trei copii.

Vreme de ani de zile au fost minţiţi. *Cum să le recâştig încrederea când vor reveni să trăiască împreună cu mine? Cum să sper că mă vor crede, dacă toată viaţa lor s-a bazat pe minciună?*

Friedman îmi dă detalii din ce în ce mai precise cu privire la Marina. De exemplu, îmi istoriseşte o întâmplare pe care pretinde că i-a povestit-o informatorul lui.

— Când i s-a sărbătorit aniversarea, capul familiei i-a oferit tradiţionala pereche de cercei. Ea a refuzat-o, spunând că era datoria tatălui ei să-i ofere, numai a lui!

Îl ascult, de fiecare dată cu tot mai multă spaimă. Şi când mă înapoiez acasă, tot ce mi-a relatat continuă să-mi umble prin minte. Sunt o marionetă pe care-o trage de sfori după cum pofteste: Marina se face mare, Marina nu va găsi niciodată un soţ „bun“... Pentru Moriah, situaţia va fi aceeaşi... Satmarienii îşi mărită fetele foarte devreme.

Acum ştiu cam cum este viaţa unei soţii satmariene. Prima ei datorie e să aducă pe lume copii, cât mai mulţi. Un proverb hasidic zice: „După zece, nu mai număra!“ Soţiei îi revine

datoria de a veghea asupra modului de viață cușer și la tot ce fac sau spun copiii. Acasă trebuie să vorbească numai în idiș.

Mai înainte de a le da voie să ronțăie un biscuit sau să bea o gură de apă, mama trebuie să se asigure că toți copiii ei spun „rugăciunile cuvenite”. Când o fată împlinește vârsta de trei ani, mama trebuie s-o îmbrace cu ciorapi lungi, cu mâneci lungi, cu fuste lungi. Sub îmbrăcămintea de deasupra fata trebuie să poarte o cămașă albă dintr-o țesătură groasă, pentru a evita ca o nebinevenită rază de soare să-i contureze prin rochie forma trupului. Costumul acesta tradițional e folosit atât vara cât și iarna. Comunicarea dintre mamă și copiii ei se mărginește la porunci sau la interdicții: „Fă cutare lucru!” și „Nu face cutare lucru!”.

Îmi închipui că Marina și Moriah nu au voie să meargă cu bicicleta sau să se dea într-un leagăn — fusta li s-ar putea ridica. Bănuiesc că Simon poartă perciuni lungi și cărlionțați. Știu că au fost învățați să se părăscă reciproc pentru orice nerespectare a regulilor, oricât de neînsemnate ar fi.

Când Friedman mi-a relatat întâmplarea aceea cu cerceii, am avut impresia că primesc o palmă peste față. Marina a fost îndoctrinită. Este deja târziu. Când îi voi regăsi, vor fi pe deplin prizonierii stilului de viață al tatălui lor. Ostaticul și răpitorul sfârșesc prin a întreține legături stranie; e ceea ce se numește sindromul „Stockholm”. Răpitorul devine apărător. Poate că, în mintea lor, eu am devenit străina pe care ei o urăsc, cea care i-a părăsit, care n-a venit să-i caute la timp...

Toate gândurile acestea îmi macină sufletul și trupul, și nu le pot exprima. Când îi istorisesc lui Walter povestea cu cerceii, adopt un ton dezinvolt, ca și cum asta nu m-ar afecta. A-mi dezvălui cele mai intime sentimente ar însemna să le confer o realitate pe care sunt incapabilă s-o înfrunt. Prefer coșmarul tăcerii. Mă agăț de speranța că mă voi trezi. Așa că îmi păstrez spaimele cât mai adânc în străfundurile sufletului, într-un univers tainic, întunecat și frământat, pe care nu-l pot împărtăși cu nimeni.

Adesea sunt într-o dispoziție îngrozitoare și îmi închipui că nimeni nu-i cunoaște cauza. Cu toate acestea Walter știe.

Într-o zi, cu prilejul unei conferințe despre copiii răpiți, după ce am vorbit vreme de două ore, Walter explică în olandeză ce este acela sindromul „Stockholm”. Și istorisește povestea unei fete și a unei perechi de cercei... Știe. Și pentru asta îl iubesc. Dar nu sunt în stare nici să i-o spun. De aceea se întâmplă ca uneori să mă lase nervii brusc, în momentul în care ceilalți se așteaptă cel mai puțin la așa ceva.

În vizită la niște prieteni, mă prăbușesc deodată pe pardoseală ca un buștean, zguduită de hohote de plâns, isterică, delirând despre cerceii Marinei.

Este ceva ce mi s-a povestit după aceea. M-am trezit a doua zi dimineață, acasă, complet epuizată. M-am privit în oglindă, am văzut că plânsesem, dar nu mai știam când și nici de ce. În două mii de zile trebuie să fi vărsat milioane de lacrimi. Ele există acolo, în interiorul meu, și жаșnesc fără voia mea, cu violență, în torente înspăimântătoare, după care se reîntorc în abis. Ape liniștite. Otrăvite.

42. „Ecou“

Simon Friedman își scutură mătreaua de pe umăr, mă poarteste politicos în casă la el, ia loc, și ridică ochii spre tavan, luându-și o expresie gravă:

— Vedeți dumneavoastră, doamnă Heymans, problema... este că, totuși, copiii dumneavoastră sunt evrei. Prin urmare nu vi-i putem reda.

— Vă atrag atenția asupra faptului că, dacă au fost convertiți, acea convertire a avut loc fără consimțământul meu, și numai pe baza minciunilor tatălui lor.

— Da, da... se poate, știu că au existat câteva nereguli. În mod normal acordul mamei este obligatoriu... Dar, gândindu-ne bine, această convertire este un compromis.

— Dar copiii nu sunt evrei, de vreme ce convertirea este ilegală!

— Desigur... Bineînțeles, când vor împlini optsprezece ani, li se va explica problema. Dacă vor să fie creștini, le vom reda libertatea.

— La optsprezece ani? Nu vor mai vrea să fie creștini, deoarece nu încetați să le spuneți că tot ce este neevreiesc este rău!

— Oh, nu! Îmi amintesc de un caz... Cu multă vreme în urmă, un copil fusese răpit de către tatăl său spre a fi încredințat comunității. A devenit unul dintre cei mai buni studenți ai noștri la teologie! Dar, la optsprezece ani, i-am pus întrebarea: Vrei să fii evreu sau vrei să te înapoiezi la mama creștină? A preferat să-și regăsească mama... Iar noi l-am lăsat să plece. Așadar, vedeți?

Ce se presupune c-ar trebui să răspund la asta ? Oare individul speră că voi aștepta în liniște până ce copiii mei vor împlini, unul după altul, optsprezece ani? Că mă voi lăsa în seama judecății și compasiunii câtorva șefi satmar care vor decide dacă e sau nu posibil să mi se elibereze copiii? Cu greu îmi stăpânesc limba în fața unei asemenea absurdități. Dar a-l insulta acum ar însemna să-mi periclitez grav șansele.

— Trebuie să vă mai spun, doamnă Heymans, că persoanele care m-au contactat ezită să-i trimită pe copii în Belgia sau în Marea Britanie... Preferă să-i rețină în Statele Unite. De altminteri, este evident că nu-i veți revedea decât dacă veți accepta acea înțelegere.

— Vă atrag atenția că nu sunt în măsură să iau această decizie. Procurorul este cel care refuză. Tribunalul nu va accepta niciodată acea înțelegere.

— Înțeleg.

— Cât despre mine, nici eu n-o pot accepta. Dacă Chaïm iese din închisoare, ce garanție aș avea că mi-aș revedea copiii? Și, chiar dacă aș accepta înțelegerea și dacă mi s-ar acorda dreptul de a-i vizita, cum aș proceda ca să-i văd?

— Nu va trebui decât să vă duceți în Statele Unite!

— Evident, e simplu să te duci în Statele Unite! Este suficient să iei autobuzul! O să vă spun ce cred eu, domnule

Friedman. De fapt, încercați să mă țineți cât mai departe cu putință de copiii mei. V-ați gândit măcar un minut că m-aș putea duce să mă stabilesc acolo? Aș face-o fără ezitare, pentru a-i vedea. Și în cazul acesta, ce s-ar întâmpla? I-ați expedia în Australia? În Japonia?

Se holbează la mine, cu gura căscată. Mă simt mai bine. De data asta m-am săturat. Friedman l-a vizitat pe Chaïm de mult mai multe ori decât recunoaște; nimeni nu știe ce au pus la cale amândoi. Și-n afară de asta, toate argumentele pe care le prezintă sunt stupide. Când un băiat și-a celebrat majoratul, este considerat evreu indiferent de împrejurările în care s-a convertit. Iar în ceea ce le privește pe fete, dacă va trebui să aștept să împlinescă optsprezece ani, ei le vor fi căsătorit mai înainte, și eu voi fi bunică fără să le fi revăzut.

Când Friedman se prezintă câteva zile mai târziu la închisoare, este informat în mod politic că doamna procuror De Vroede i-a anulat dreptul de vizită.

În biroul de avocatură „De Backer & Co.“, care se ocupă de problema noastră, se știe că orice apel telefonic referitor la copiii Yarden poate fi important... Avocatul Buysschaert ridică receptorul și aude un glas răgușit, abia inteligibil:

— E-n legătură cu copiii Yarden... Am sursele mele la Anvers, pot obține informații, dacă vă interesează.

— Da. Mă interesează.

— Nu vă pot da amănunte prin telefon. Veniți la Anvers, în cartierul diamantelor; acolo se află un restaurant cușer în care vom avea posibilitatea să discutăm în liniște și la adăpost de indiscreții.

— Dar cum vă voi recunoaște?

— O să vă recunosc eu...

Buysschaert nu este detectiv particular. Nu-i obișnuit cu genul acesta de întâlniri clandestine. Înainte de a pleca la Anvers o informează pe doamna procuror. Împreună decid ca, deocamdată, să nu înștiințeze poliția. E preferabil să se încredințeze că nu-i vorba despre un fals informator sau de încă o glumă, de felul celor cărora le-am mai fost victime.

Restaurantul pe care i l-a indicat interlocutorul său se află foarte aproape de locuința lui Simon Friedman. Avocatul nostru încearcă să-și parcheze mașina, găsește cu greu un loc și reușește în cele din urmă să ajugă la locul fixat cu o întârziere de un sfert de oră. Restaurantul cușer dispune de o sală în care se prepară mâncarea și de o alta rezervată clienților, împărțită în două saloane. Femeile de o parte, bărbații de cealaltă parte. Fiecare salon are propriul ei lavabou, pentru ca mușterii să-și poată spăla mâinile între felurile de mâncare sau înainte de a atinge pâinea.

Buysschaert are o înălțime de un metru optzeci și cinci, poartă un costum gri deschis și, în locul acesta, se evidențiază în mod izbitor. la loc și așteaptă. Trec câteva minute, apoi se apropie de el un omuleț între două vârste. E slab, nervos, poartă un costum negru croit prost și pe vârful nasului o pereche de ochelari cu lentile dreptunghiulare, fără rame, care se clatină la fiecare pas.

Este glasul aspru de la telefon. Într-un amestec de olandeză și franceză, bărbatul cel mărunț declară că întreține legături cu unele căpetenii ale sectei satmar care l-au ajutat pe Chaïm să-i ascundă pe copii. După părerea lui, afacerea aceasta constituie de la o vreme un handicap pentru bunul renume al comunității. Pentru „poporul satmar” ar fi preferabil, zice el, ca acei copii creștini să-i fie redați mamei lor. El nu face asta nici pentru ideea de justiție, nici pentru mama lor, ci pur și simplu pentru că acei copii nu sunt evrei.

— Copiii Yarden nu au nici o valoare pentru comunitate...

— De ce nu vă adresați poliției?

— Am luat legătura cu ea. De două sau trei ori. Dar persoanele cu care am vorbit nu păreau interesate.

— Știți unde se află copiii?

— Nu încă. Dar cunosc niște persoane care știu.

— Mulți oameni ne-au telefonat ca să ne spună același lucru și asta nu ne-a dus la nimic. Va trebui să vă verificăm informațiile.

— Bineînțeles. Însă sunt nevoit să vă previn că îmi risc reputația. Dacă se descoperă că am ajutat familia Heymans,

propria mea familie va fi renegată, voi fi supus unor represalii. Este vorba de siguranța mea personală, înțelegeți?

— Vă asigur că identitatea dumneavoastră nu va fi dezvăluită. Iată numărul meu de telefon personal, unde mă veți putea găsi direct, fără vreun intermediar.

Cei doi bărbați își fixează o altă întâlnire într-un loc mai anonim — aeroportul din Bruxelles. Avocatul nostru îl va aștepta pe personaj la librăria aeroportului. Informatorul va trece pe lângă el fără să se oprească și se vor regăsi în parcare, urmând să discute în mașina avocatului.

— Vă voi telefona când voi obține informații.

— Ce vreți în schimbul acestora?

— Nimic. Vă repet, copiii Yarden nu au nici o valoare pentru noi. Nu vă temeți, vă voi suna și vă voi spune tot ce am aflat.

Amănuntul straniu este că individul acela pretinde că a contactat poliția fără rezultat. Deocamdată, apariția acestei noi piese va rămâne secretă. Între noi, mărunțelul cu glas răgușit va purta numele de „Ecou”.

43. Povestirea lui Sarah

În vara asta doamna Jacobovitch ne lasă să ne ducem într-o tabără, în munții Catskill, patru săptămâni. Acolo vom participa la tot felul de jocuri. Îmi plac mult jocurile, dar ceea ce-mi place cel mai mult este să fiu în libertate.

44. Apropierea

Suntem într-o dimineață de miercuri, *spre sfârșitul lunii august a anului 1992*. Vocea răgușită a lui „Ecou” îl cere la telefon pe Buysschaert:

— Veniți repede, e urgent!

Se întâlnesc în parcare aeroportului, conform înțelegerii.

— Copiii se află într-o tabără în munții Catskill, în statul New York. Au fost încredințați familiei Goldberg și vor sta acolo până duminică.

— În ce loc anume?

„Ecou” scrie pe un petic de hârtie numele unei localități
— South Fallsburg.

— Este un sat mic, îl traversați, vă continuați drumul până la o bifurcație; de acolo, tabăra e foarte aproape.

Buysschaert ia imediat legătura cu mine și-mi relatează scurta lui întrevedere cu „Ecou”. Numele localității îmi accelerează bătăile inimii. Nu avem nici o posibilitate de verificare a informației, dar nu pot să pierd această ocazie. Informatorul nostru a spus „până duminică”. Miercuri seara îi telefonez Sabinei ca să-i anunț sosirea mea și, mai ales, ca să se ducă împreună cu Paul, soțul ei, până la South Fallsburg, cu mașina. În felul acesta vor repera locurile înainte de venirea mea și vom câștiga timp.

Îl sun și pe Jim Stanco, la Albany, pentru a-i explica la rezezeală situația:

— Sosesc mâine, Jim, dar nu trebuie să înștiințezi poliția locală!

Sunt convinsă că am fost deja trădați o dată la Monsey și mă tem să nu se repete.

— De acord, o voi preveni doar pe cea din New York.

La decolare, în timp ce avionul se înalță spre cer, mă copleșește un val de optimism. *Catskill? Cum arată locul acela? Oare de astă-dată am reușit? Să fie într-adevăr acolo? Voi avea destul timp?*

Joi seara, acasă la Sabine și la Paul, ascult darea de seamă a raidului de recunoaștere pe care l-au efectuat. Nu au văzut copii, în schimb au remarcat enorm de multe familii haisidice. Probabil că frecventează în mod regulat aceste locuri, pentru a-și petrece vacanțele. Speranța mea face un nou salt. Poate că ziua cea mare a sosit.

Jim Stanco și-a dat silința ca să pregătească totul. Un membru al poliției statului New York telefonează în aceeași seară, dându-mi întâlnire la Monsey, a doua zi, devreme.

Vineri dimineată, Sabine mă duce cu mașina la stația de poliție din Monsey. Cântărim îndelung situația în ceea ce privește informațiile furnizate de „Ecou”. Unul dintre polițiști remarcă:

— Munții Catskill? E o arie prea mare de cercetat!

— Am numele unui sat: South Fallsburg. Și numele unei familii: Goldberg.

Convorbirea durează câteva ceasuri, sunt epuizată atât fizic cât și psihic. Pentru ei se pune problema să stabilească dacă informațiile sunt suficiente pentru declanșarea unei operațiuni de căutare. Astăzi e prea târziu, însă ne rămâne weekend-ul. Două zile pentru a-mi regăsi copiii.

În cele din urmă, decizia e luată și operațiunea lansată. Închiriez o mașină. Mă va însoți Paul, care cunoaște bine regiunea.

Seara pare nesfârșită. Sabine face tot ce poate ca să-mi găsească o ocupație și să-mi alunge gândurile care mă frământă. Tremur de nerăbdare. Dacă n-ar fi fost decalajul orar, care mă doboară brusc, n-aș fi putut să dorm.

Sâmbătă dimineată, întâlnire la postul de poliție din Monsey. O mașină ne precede până la o parcare în care mi-o las pe-a mea. Apoi urcăm într-o camionetă de control, cu geamuri fumurii. Interiorul este echipat în chip de post de comandă mobil, cu un periscop și echipament radio și video care le permite polițiștilor să înregistreze. Vehiculul este dotat chiar și cu toalete.

Șoferul are o înfățișare degajată, poartă cercei, părul prins într-o coadă de cal și un bluzon din piele. În schimb, colegul lui are părul scurt, tuns aproape la zero. Nici unul nu este în uniformă.

Plecăm împreună cu ei spre nordul statului New York, către munții Catskill. Călătoria până la South Fallsburg îmi pare interminabilă. Șoferul identifică bifurcația semnalată de „Ecou”. Până acum descrierea este exactă, rămâne să găsim tabăra și familia Goldberg. Dacă n-ar exista decât o singură tabără ar fi simplu; din nefericire, în regiunea aceasta se află foarte multe. Trebuie să le vizităm una câte una.

Șoferul cu „coadă de cal” îi cedează locul colegului său cu înfățișare clasică, mai puțin șocantă pentru evreii hasidici. Trece lângă mine, în spate, și camioneta intră fără grabă în prima tabără. Ne oprim în fața unei bariere. Paul și șoferul coboară ca să ceară informații cu privire la prețurile de închiriere, la rezervări și, între timp, se uită cu atenție în jur.

Chiar și în vacanță, evreii hasidici rămân izolați. Își aduc hrana lor cușer și nu se amestecă printre ceilalți evrei, mai puțin pioși. Drept urmare, orice prezență străină este suspectă. Așadar vor fi circumspecți față de acești doi străini care sosesc în tabăra lor, asemănătoare mai degrabă cu o fortăreață. Și, ceea ce este și mai grav, astăzi e Sabatul.

Rămân ascunsă în interiorul camionetei, cu ochii lipiți de periscop, pe care-l manevrez cu prudență de indian, înspăimântată la gândul că ar putea fi reperat de cineva de afară. Scrutez fețele copiilor, comparându-le cu fotografiile alor mei, pe care le țin pe genunchi. „Coadă de cal” îmi înțelege teama cumplită și-mi șoptește:

— Uitați-vă pe îndelete... nu vă grăbiți.

Cu nervii încordați, cu ochii nedezlipiți de luneta aceea, îmi este atât de frică să nu-mi scape ceva, o siluetă, o față, încât simt cum îmi pulsează sângele în tâmpile. Nimic. După trecerea unei jumătăți de oră, Paul și șoferul urcă iar în camionetă și pornim către altă tabără. Apoi spre alta, și alta. Locul acesta e un adevărat cuib de evrei hasidici veniți în vacanță.

Deodată, un grup de trei fete îmi atrage atenția. Dau drumul periscopului ca să mă uit mai bine prin geamul fumuriu. Privirea îmi trece de la fotografie la copii. Nu cumva fetița aceea din stânga, scundă, mai curând grasuță, este Marina? Are părul castaniu și un zâmbet drăguț; ceva din comportamentul ei o deosebește față de celelalte. Gesturile îi sunt libere, atitudinea mai dezinvoltă, ca și cum nu i-ar păsa că i se văd picioarele, între ciorapi și rochie... Poate că este ea.

— Nu vă grăbiți.

Îndrept periscopul spre frunte, apoi spre ochi; arunc o privire la fotografie — repede, ca să compar imaginea. Nu sunt ochii Marinei... Nu-i bărbia ei. Cea mai evidentă dovadă este că nici inima mea n-o recunoaște.

Căutarea disperată continuă pe toată durata zilei de sâmbătă și, când se încheie turneul taberelor, am o migrenă îngrozitoare.

Seara reluăm căutările într-un parc de distracții. Ne plimbăm pe jos și este evident că atragem atenția tuturor, dar chipurile copiilor pe care-i întâlnesc nu-mi spun nimic. Nimic, ceea ce mă aduce la disperare.

În clipa în care urcăm iar în mașină, radioul poliției anunță printre pâraiture o informație. A fost remarcat un vehicul care părăsea în mare viteză zona; șoferul este un bărbat, în față stă o fetiță și în spate, o alta, mai mică. De ce să fie un evreu hasidic atât de grăbit să părăsească într-o sâmbătă seara un loc de vacanță? Oare, după ce ne-au reperat, sunt pe cale să-i facă dispăruți pe copii?

Începe vânătoarea. Alți polițiști i se alătură primului vehicul care l-a reperat pe „fugar”. Numărul de înmatriculare al acestuia a fost notat și calculatorul a furnizat numele proprietarului mașinii: Goldberg.

Căpitanul de poliție elaborează un plan care îmi va permite să mă uit la copii de aproape. Vom intercepta vehiculul sub pretext că mașina corespunde ca semnalmamente cu aceea a unui șofer care a fost denunțat pentru delict de fugă de către un martor — eu. În felul acesta mă voi putea apropia foarte mult de copii.

Vânătoarea durează câteva minute, apoi, după o semnalizare cu farurile, mașina trage pe marginea drumului. În timp ce polițiștii verifică permisul de conducere și actele conducătorului, sunt îndemnată să cobor. Cu inima bătând mai să-mi spargă pieptul, îi dau încet ocol. Cele două fetițe din interior mă privesc, evident, cu atenție, iar eu le văd foarte bine fețele.

Nici Marina, nici Moriah. Fac semn din cap că nu, polițiștii îi mulțumesc conducătorului, toată lumea pornește din nou la

drum. Dezamăgirea e cumplită. „Simt“ prezența copiilor în locul acesta. Cred în ea, chiar fără vreo confirmare obiectivă. „Ecou“ ne-a indicat un itinerar exact, suntem în august, evreii hasidici își petrec vacanța în regiunea aceasta, totul este corect. Poate că am trecut la câțiva metri de o căsuță de vacanță în care Marina, Simon și Moriah respectau Sabatul. Poate se jucau în spatele arborilor, poate că în momentul în care ne-am apropiat de ei, dormeau.

Măine, duminică, o vom lua de la început. Este ultima noastră șansă. „Ecou“ a menționat: „Până duminică“. De astă-dată, poliția locală ne acordă sprijinul și organizează un baraj pe șoseaua care duce de la New York la Catskill. Vor efectua un control de rutină, verificând numerele de înmatriculare și actele mașinilor, în timp ce eu îi voi cerceta pe copii. Pentru a înlesni operațiunea ar fi trebuit să port o uniformă de poliție, dar n-am obținut autorizația necesară, din lipsă de timp. Așadar mă voi preface că, la barajul poliției, distribui prospecte de informare împotriva drogurilor.

Vreme de șase ore poliția oprește toate mașinile, indiferent de sensul în care circulă și dă amenzi pentru neprezentarea permisului, centuri de siguranță nelegate și tot felul de alte infracțiuni, în timp ce eu traversez drumul alergând de la o mașină la alta și-i rog pe pasageri să coboare geamurile oferindu-le prospectele mele... Cel mai greu este cu autocarele pline ochi de copii hasidici. Nu pot cerceta chipurile tuturor. Nu zăresc fețele decât întâmplător, în funcție de mișcări, de privirile care se îndreaptă sau nu spre mine. Aș vrea să urc în interior și să urlu: „Marina! Simon! Moriah! Sunt Patsy! Unde sunteți?“

Spre sfârșitul după-amiezei, o mașină se oprește la baraj întocmai ca celelalte apoi, imediat, demarează din nou. Polițiștii răcnesc, conducătorul frânează și toată lumea se năpustește spre el. În mașină nu se află copii; șoferul interpretase greșit semnul unui polițist.

Duminica asta care mă face să-mi pierd speranța, pe o caniculă cumplită, îmi epuizează forțele. La capătul acestei zile nu m-am ales decât cu insolație. Și cu un gol în inimă.

O lună mai târziu, inspectorul Jean Dooms de la poliția judiciară belgiană atacă serios problema. Afacerea i se pare importantă, a făcut multă vâlvă în presă. Consideră că până acum nu am fost ajutați îndeajuns de către poliție și, în plus, se simte solidar. Dooms este tatăl a doi copii, un bărbat energic, într-o formă extraordinară. Zâmbetul lui este contagios și are un puternic simț al umorului.

De la prima privire îmi pare simpatic și am încredere în el. Studiază cu atenție toate aspectele acestor șase ani de anchete infructuoase și constată că unele informații au fost mușamalizate în mod straniu, ca și cum cineva sus-pus din guvern n-ar fi vrut să riște să supere comunitatea hasidică. De exemplu, un informator din Anvers a contactat de mai multe ori poliția judiciară, fără ca nimeni să fi exploatat acea pistă. *De ce?* Dooms nu vrea să facă valuri; decide să continue ancheta cu discreție, adunând maximum de informații referitoare la evreii hasidici. Pentru a nu se deconspira, lucrează fără a lua legătura cu Chaïm. Între timp, avocatul nostru păstrează contactul cu „Ecou” și raportează informații care, din câte susține informatorul, sunt perfect verificabile.

— Un grup de rabini a venit să-l viziteze pe Chaïm la închisoare. Au discutat despre posibilitatea unui divorț între el și Iris Buttel.

Asta nu are nici o legătură directă cu dosarul nostru, dar este totuși interesant. Chaïm a negat întotdeauna că s-a căsătorit cu Iris.

Buysschaert reușește să-l convingă pe „Ecou” să aibă o întrevedere cu Dooms. Evident, eu nu asist la această întâlnire, dar Dooms mi-o relatează:

— Ne-am verificat reciproc. La încheierea discuției, „Ecou” a sfârșit prin a-mi spune: „Copiii se află la New York”. L-am întrebat unde anume la New York? În orașul New York sau în statul New York? Din nefericire, habar nu are.

La începutul lui noiembrie 1992, Dooms pleacă în Statele Unite, la maratonul de la New York, împreună cu soția lui. Profită de această călătorie pentru a efectua o anchetă neoficială asupra afacerii Yarden și află ceva interesant. Se pare că legitimațiile de identitate israeliene ale copiilor cuprind un număr de cod care i-ar identifica drept „neevrei”. Orice persoană familiarizată cu legitimațiile israeliene — și acesta-i cazul oricărui rabin satmar — și-ar putea da lesne seama. Așadar, când — după arestarea lui Chaïm — rabinul Tauberg mi-a cerut să dovedesc că nici unul din copiii mei nu este evreu, cererea lui era cu totul inutilă — el știa deja.

Cei doi polițiști, Tony Crook și Mike Hollander, se întâlnesc cu Dooms la New York. Dooms vorbește prost engleza, dar soția lui îi servește drept translator. Faptul că se implică amândoi în problema noastră are pentru noi o valoare de neprețuit. Nu mai suntem singuri.

Crook și Hollander împărtășesc bănuielile lui Dooms. Comunitatea haisidică exercită o oarecare influență asupra multor poliții locale. Prin urmare, pentru a spera să căpătăm ajutor trebuie să țintim mai sus, și organizația la care ne gândim este F.B.I.-ul. Acum câțiva ani am încercat să obținem colaborarea lor, dar în zadar. Copiii nefiind cetățeni americani, F.B.I.-ul nu putea să intervină. Eu personal am considerat argumentul acesta ca pe o falsă scuză.

Dooms crede că, prezentându-mă în fața F.B.I.-ului în calitate de simplă cetățeană belgiană, nu aveam nici o șansă. El are o altă idee cu care doamna procuror De Vroede este de acord. Înnarmați cu un teanc de documente legale, amândoi iau legătura cu doi agenți ai F.B.I.-ului care lucrează la Bruxelles. După o discuție îndelungată, cei doi agenți consimt să colaboreze, deși cu o oarecare rețineră.

Iată cum relatează Dooms acea convorbire:

— Soția mea, Malou, făcea pe translatorea. După câțva timp mi-am dat seama că, în realitate, băieții urmăriseră

afacerea încă de la început și că nu interveniseră deoarece erau convinși că familia Heymans avea destui bani și suficientă influență pentru a acționa și fără ajutorul lor. Ei știu că ați plătit serviciile unor detectivi particulari, că tatăl dumitale a luat cu de la sine putere legătura cu diverse organizații americane și asta i-a enervat. Pe scurt, iată ce gândeau ei: „Jacques Heymans, tatăl, va vrea să controleze desfășurarea anchetei; cât despre fiică, Patricia, aceea nu-i decât un copil bogătaș, prea răsfățată de familia ei.”

Nu-mi face plăcere să aud aceste portrete psihologice. Cu atât mai mult cu cât nu se bazează pe realitate. Ca urmare a nenorocirii mele, părinții mei sunt practic ruinați. Tata suferă acum de tulburări cardiace și nu mai poate juca un rol activ în căutări. Culmea este că-i posibil ca influența și relațiile lui de afaceri să fi jucat un rol negativ în atitudinea F.B.I.-ului.

Dooms i-a convins pe cei doi agenți că nu intervenea pe lângă ei în numele tatălui meu. Acum îi rămâne să găsească mijlocul prin care să-i implice activ în anchetă. De obicei, Dooms nu lucrează cu informatorii poliției judiciare. Experiența i-a demonstrat că de prea multe ori era vorba de indivizi dubioși și lacomi de recompense sau favoruri. Dar iată că un informator i-a trimis o indicație, fără legătură cu dosarul nostru, dar care i-ar putea servi drept monedă de schimb cu F.B.I.-ul.

Efectuează o anchetă amănunțită pe baza raportului informatorului. Este vorba de un bărbat, Eduard Lorenz, în vârstă de patruzeci și cinci de ani, născut la Endicott, în statul New York. Se zice că ar întreține relații cu neonaziștii, ba chiar că și-ar fi accentuat asemănarea cu Adolf Hitler. În 1987 a fost condamnat la Stuttgart, în Germania, pentru viol săvârșit asupra fiicei sale de doisprezece ani. După o perioadă petrecută în închisoare, a fost extrădat în Statele Unite, *în noiembrie 1988*. Dar actualmente trăiește ilegal în Belgia, refugiat într-o cabană la Eupen, în apropiere de frontiera germană. Informatorul susține că, pe vremea când locuia la Richmond, în Virginia, într-un motel, și-a ucis fiica de trei ani și a reușit să dea crimei aparența unui accident.

Dooms este singurul deținător al acestei informații și crede că l-ar putea preda pe acel om F.B.I.-ului, în schimbul unei colaborări în afacerea Heymans... Pune să fie supravegheat Lorenz. Eupen se află în afara jurisdicției lui Dooms, așa că, pentru a putea să acționeze, este nevoit să aștepte ca individul să se afle la Bruxelles.

Nu mult mai târziu, Lorenz pleacă în capitală și imediat este reținut. Dooms îl supune unui interogatoriu susținut, nu obține mărturisiri cu privire la moartea copilului, dar capătă o indicație. Tipul pretinde că fiica lui a murit ca urmare a unui accident și că este îngropată într-un cimitir, precizând și amplasamentul acestuia, în Virginia.

Dooms îl vârbă în pușcărie pentru prezență în Belgia fără acte în regulă și transmite informația celor doi agenți ai F.B.I.-ului. După verificare, se constată că respectivul cimitir nu conține nici un mormânt cu numele micuței Eva. Așadar Lorenz a mințit. Și la Richmond, în Virginia, poliția face legătura între o afacere clasată din lipsă de date și povestea lui Lorenz. În ianuarie 1990, câțiva vânători au găsit într-o pădure craniul unui copil care niciodată n-a putut fi identificat. Craniul acela prezenta urmele a numeroase lovituri. Pornind de la craniul de copil, biroul de medicină legală din Virginia reconstituie un model din argilă. După aceea, pe baza informațiilor lui Dooms, este regăsită fosta soție a lui Lorenz care identifică statuia din argilă. Este într-adevăr vorba de micuța Eva.

Ancheta s-a desfășurat rapid în Statele Unite, dar Dooms nu-l poate reține pe Lorenz în închisoare mai mult de douăzeci de zile. O decizie administrativă autorizează expulzarea. Lorenz este extrădat în Statele Unite, unde este imediat inculpat de uciderea fetei lui și condamnat la douăzeci de ani închisoare, pentru omucidere involuntară. Avea să pledeze nevinovat.

Strategia lui Dooms se dovedește a fi eficace. Acea îngrozitoare crimă elucidată de el le permite celor doi agenți din Belgia să transmită afacerea Yarden biroului F.B.I.-ului din Statele Unite care se ocupă cu probleme de acest gen.

Este ciudat să știu că destinul unui fetițe, care a murit ucisă în mod oribil de către tatăl său, are legătură cu copiii mei. Pentru mine, Dooms este un fel de Zorro. Tocmai a reușit să obțină ceva ce de multă vreme speram: ajutorul F.B.I.-ului.

Ianuarie 1993. Agentă Hilda Kogut, de la F.B.I., studiază dosarul lui Dooms. Afacerea i-a fost încredințată din mai multe motive. Cunoaște foarte bine regiunea comitatului Rockland unde se află numeroase comunități satmar. De asemenea, este specializată în afaceri de maltratări ale copiilor. Vreme de câțiva ani a lucrat la o afacere asemănătoare cu a noastră, în care era vorba de un băiețel dispărut, a cărui mamă îl acuza de răpire pe un rabin. Asta se petrecea în 1992.

Afacerea noastră este mult mai veche. Ultima adresă cunoscută a copiilor este la Monsey, unde se știe că au locuit în urmă cu cinci ani. Dacă „Ecou“ are dreptate, actualmente ei se află undeva în zona New York-ului.

Am fixată o întâlnire cu Hilda Kogut în biroul ei din sediul F.B.I.-ului, Newburg, statul New York. Pregătindu-mă de călătorie, fac ceva la care de multă vreme mă gândeam. Deoarece trebuie să-mi reînnoiesc viza pentru Statele Unite, voi cere consulatului american din Bruxelles să mi se scrie pe pașaport numele copiilor. O funcționară zeloasă purică toate documentele pe care i le prezint și constată că sunt despărțită legal de soțul meu, dar că divorțul nu a fost pronunțat. N-am avut nici timpul necesar, nici mijloacele financiare pentru a întreprinde procedura legală, și eram mult prea traumatizată de răpire și căutări ca să mai consacru timp și bani acestei reglementări. Încep dificultățile.

— Cui îi sunt încredințați copiii?

— Mie.

— Intenționați să plecați în Statele Unite?

— Evident, pentru asta am nevoie de viză.

— Îmi pare rău, doamnă, dar nu vă putem da viză pe numele copiilor dumneavoastră, fără consimțământul ambilor părinți.

Simt că încep să mă enervez. Absurditatea situației mă face să-mi ies din sărite.

— Eu sunt doamna Yarden. Ar fi trebuit să aplicați aceste măsuri în urmă cu câțiva ani! Când soțul meu mi-a răpit copiii, se pare că a obținut fără nici o dificultate viză pentru ei. Și acum îmi refuzați mie aceeași viză?

— Iertați-mă... Vă rog... Așteptați, vă rog, o secundă...

Se duce să-și consulte șeful, în vreme ce trepidez de nerăbdare. Într-un târziu sosește un funcționar responsabil, îmi pune câteva întrebări și îmi eliberează viza pentru cei cinci copii ai mei și pentru mine. Marina, Simon, Moriah, Noélie și Gautier sunt înscrși împreună cu mine pe aceeași hârtie.

Iată-mă stând în fața unei mari mese de conferințe, răspunzând întrebărilor agentei Hilda Kogut și mai multor agenți ai F.B.I.-ului. Am un trac îngrozitor în fața acestor chipuri serioase, cercetătoare, care așteaptă din partea mea să-i motivez să-i găsească pe copiii mei. Ideea cu „motivarea” e sfatul pe care mi l-a dat Dooms înainte să plec: să le fiu simpatică, să-i conving de buna mea credință, de minciunile lui Chaïm; să le descriu această anchetă care durează de șase ani, dureroasă și înspăimântătoare, în timpul căreia am fost aruncată de colo-colo în comunitatea hasidică de parcă aș fi fost un dop fără valoare. Și, de asemenea, să le spun adevărul. Tot adevărul. Mă avânt:

— Nu știu ce veți crede, dar bănuiesc că, la vremea respectivă, poliția din Monsey l-a avertizat pe Chaïm că eram pe urmele lui.

Nu par deloc mirați. Agentă Kogut știe că Monsey este un oraș mic în care influența hasidică este puternică.

— Vom executa copii ale fotografiilor copiilor și vă iau cu mine la Monsey. Vom face o mică plimbare...

Nu am nici un chef să fac turism la Monsey, dar agenta Kogut mă convinge. Câteva clipe mă întreb dacă nu cumva încercă să mă testeze. După șase ani de eșecuri, femeia aceasta e ultima mea speranță. *Oare îi sunt simpatică? Mă*

înțelege? Tot repetând povestea mea, am uneori impresia că oamenii își spun: „În definitiv, ea și-a căutat-o cu lumânarea, nu are decât să se descurce...” Probabil le par aspră, dură, rigidă, căci în realitate durerea m-a măcinat pe dinăuntru aproape total, de atâta amar de ani.

În timpul drumului spre Monsey, stând alături de agenta Kogut, nu spun nimic, simțindu-mă stânjenită. Mintea îmi este obsedată de un singur gând: să „motivez”... Ea conduce repede, cu îndemânare, strecurându-se prin ambuteiaje. Îmi arată școli și case hasidice ale comunității din Monsey.

— Aici am crescut...

Nu-mi dădusem seama că este evreică. Un chip blând. E foarte drăguță. Din cauza muncii sale, poartă veșminte masculine dar este foarte feminină.

— Vezi școala asta satmar? La asta mergeam. Pe vremuri i se spunea școala elementară din Monsey, acum se numește „Beth Rachel”. Avem motive serioase să credem că fiicele dumneavoastră au frecventat-o, ca și mine.

Încep să mă decid să-i povestesc unele dintre experiențele aberante pe care le-am trăit în apropierea acestei comunități. Ea izbucnește într-un râs vesel și spontan. Apoi îmi relatează la rândul ei atât cât are voie să divulge din afacerea de care s-a ocupat până acum. F.B.I.-ul a arestat la Monsey un rabin și pe nevasta acestuia, bănuți a fi implicați în răpirea unui băiețel cu prenumele de Shai. În momentul arestării, agenții s-au pomenit blocați pe străzile din Monsey de o gloată de evrei hasidici cuprinși de furie. Pentru a-și face drum liber au fost nevoiți să scoată armele. Ca să-i împiedice să înainteze, soția rabinului se folosea de un sugar de trei săptămâni în chip de scut.

— Din fericire, nimeni n-a fost rănit, însă cu acest prilej F.B.I.-ul a înțeles cât de solidari sunt oamenii aceștia în fața străinilor.

Hilda și cu mine începem să ne apreciem reciproc. Lăsându-mă în fața casei Sabine, îmi promite:

— Voi face tot ce-mi stă în puteri ca să te ajut.

Regăsind-o în seara asta pe Sabine, nu dau deloc atenție ocupației de care este absorbită: pictează o mică figură din lut, o văcuță cu pete negre și albe. De obicei, după cină ne distrăm în felul acesta. Pictăm obiecte. Ne slujim de mâinile noastre. Cu ea am învățat cum să-mi alung stresul.

În seara aceasta Sabine pare să fie într-adevăr ocupată, așteaptă invitați, nu încetează să telefoneze, să meargă de colo-colo, apoi vine cu câteva baloane de toate culorile. Adâncită în gândurile mele, încă nu bănuiesc nimic. Deodată îi aud sosind pe musafiri; se ivesc în jurul meu, cântând:

— *Happy birthday to you... Happy birthday to you, Patsyl...*

Uitasem complet că astăzi împlinesc treizeci de ani. Văcuța pictată era destinată să intre în colecția mea de bibelouri, care nu încetează să sporească. Este foarte drăguț din partea ei, mă simt înduioșată de această atenție. De multă vreme Sabine și Paul mă sprijină, mă găzduiesc. Ei știu că, pentru mine, doar trei cadouri există pe lume: trei chipuri.

---

23 ianuarie 1993. Bruxelles.

„Ecou” îl informează pe Dooms:

— Peste trei zile, la zece dimineața, Yarden va primi în închisoare vizita unui bărbat. E foarte important. Nu știu dacă el însuși este cel care-i ține ascunși pe copii însă, în orice caz, constituie cheia care vă poate duce la ei.

Dooms ia legătura cu gardienii de la închisoare și află că vizitatorul anunțat este un anume Jacobovitch.

Pe 26 ianuarie, cu puțin înainte de ora zece dimineața, în fața închisorii se oprește un taxi. Din el coboară un evreu hasidic. Își prezintă pașaportul la ghișeu de control al vizitatorilor, declinându-și identitatea: Jacobovitch. Nu-l observă pe inspectorul Dooms, în spatele gardianului. În timp ce este condus în sala de așteptare, Dooms verifică pașaportul. Singura informație utilă ce figurează în acesta e prenumele lui: Aaron. Nu este indicată nici o adresă. Dooms face o fotocopie a pașaportului.

După vizită, Jacobovitch își recuperează actele, iese din închisoare și pornește pe bulevardul Ducpetiaux. Merge cu pași repezi și-l depășește pe Dooms fără a bănuî nimic. În trecere, este fotografiat în mod discret. O echipă îl filează până la hotelul lui. Câțiva agenți rămân de pază în apropiere.

Dooms speră că acest Jacobovitch va lua legătura cu diverse persoane din Anvers, că, de pildă, se va întâlni cu Friedman, ceea ce ar permite incriminarea acelui om de afaceri cu maniere mieroase și atât de priceput în manipulare. Dar Jacobovitch rămâne singur. Pe la ora optsprezece își achită nota de plată la hotel și cheamă un taxi, să-l ducă la gară. În urmărirea lui pleacă mai multe mașini de poliție fără însemne specifice. Este urmărit până în tren de câțiva inspectori de poliție care sunt nevoiți să abandoneze filajul la frontiera Olandei.

De la hotel, Dooms află că Jacobovitch a telefonat la Amsterdam. A chemat un avocat care are reputația de a cere onorarii tot atât de mari pe cât de dubioase îi sunt afacerile.

La New York, Hilda Kogut a început verificarea sistematică a tuturor informatorilor ei. A cerut unor specialiști să retușeze fotografiile copiilor pentru a le da o înfățișare corespunzătoare cu actuala lor vârstă. Tehnicienii au adăugat feței lui Simon perciuni.

Înarmată cu aceste portrete noi, străbate la volanul mașinii ei străzile comunității satmar, scrutând în trecere fiecare chip de copil. Dar munca aceasta este îngrozitor de frustantă, deoarece toții copiii seamănă între ei. Cum să-i recunoască pe ai mei, în cohorta de mici evrei hasidici, îmbrăcați în același fel, purtând aceiași ochelari, aceleași rochii lungi...

Faptul de a fi femeie îi complică misiunea, evreilor hasidici nu le plac femeile independente...

În fine, după șase ani de piste false și speranțe dezmăgite, norocul îi surâde. În jocul de puzzle își face apariția un nou informator. Nume de cod: „Samariteanul“.

45. Bunul samaritean

Informatorul locuiește în orașul Kasho Drive, în comunitatea din Bedford Hills, în comitatul Westchester. În schimbul unui pat, al mâncării zilnice și a unui salariu modest, îndeplinește mici treburi și munci casnice mai grele. Este un creștin. Oamenii cu care trăiește aici au rupt punțile cu satmarienii pentru a întemeia propria lor comunitate. Evreii „Kashos” din Kasho Drive se consideră și mai religioși decât cei din secta satmar.

„Samariteanul” a participat la ancheta privitoare la micul Shai, care a dus la arestarea unui rabin și a soției acestuia. Într-o zi o auzise la radio pe mama copilului lansând un apel pentru găsirea fiului ei. „Samariteanul”, care văzuse un copil apărând în comunitate și semănând cu descrierea celui dispărut, a informat F.B.I-ul. Datele furnizate n-au condus direct la copil dar, la vremea respectivă, el pomenise și despre alți trei copii a căror prezență o remarcase. Două fete și un băiat, de origine europeană, care locuiau în casa lui Herschel și Rachel Jacobovitch. Soții Jacobovitch au deja unsprezece copii. Formidabila informație pe care a aflat-o „Samariteanul” în legătură cu ei se referă la băiețel: acesta a spus că tatăl lui era la închisoare, în Belgia.

„Samariteanul”, care până atunci era în legătură cu un alt agent al FBI-ului, apare acum și pe lista de informatori a Hildei Kogut. Aceasta compară informațiile ei cu cele ale lui Jean Dooms și reiese că misteriosul vizitator al lui Chaïm este fratele lui Herschel Jacobovitch din Kasho Drive.

Hilda Kogut nu auzise niciodată vorbindu-se de această comunitate, mai satmar decât înșiși evreii satmarieni. Kasho Drive este un oraș care se află la o jumătate de oră de mers cu mașina de la Monsey. Hilda se duce imediat să ancheteze la fața locului și observă că orașul nu are decât un singur acces posibil. Intri și ieși pe același drum. Cu neputință să nu te faci remarcat. Înaintează încet, prefăcându-se că încearcă să se orienteze, încotro să se îndrepte.

Orașul a fost construit pe vremea marilor lucrări ale administrației Roosevelt. Toate casele se aseamănă între

ele și, în timp ce Hilda caută s-o dibuiască pe cea a familiei Jacobovitch, un evreu hasidic cu o expresie bănuitoare se apropie să întrebe ce face ea acolo.

— M-am rătăcit... caut... numărul 2027 de pe...

Bineînțeles că adresa nu există, omul îi confirmă că s-a înșelat și îi indică direcția ieșirii din oraș.

Trec câteva săptămâni; Hilda și alți agenți ai F.B.I-ului încep să aplice o serie de tehnici de căutare discretă. Sunt convinși că pot asedia Kasho Drive cu o echipă de comando, dar încă nu posedă dovada prezenței copiilor în oraș.

Iar pe mine nerăbdarea continuă să mă macine la Bruxelles. Dooms îmi spune să nu mă îngrijorez, că afacerea progresează, că nu-mi poate da toate detaliile... dar că se petrec unele lucruri... F.B.I-ul lucrează pentru a-mi putea spune unde sunt copiii. Nu știu unde anume se desfășoară cercetările și nici ce face Hilda. Este dificil pentru noi, după șase ani de așteptări, să fim deodată rupți de desfășurarea anchetei. Dar nu avem ce face, trebuie să așteptăm în continuare și să sperăm într-un rezultat fericit... nu prea mult. Dooms ne pregătește, pe Walter și pe mine, pentru iminența întoarcerii. Marina, Simon și Moriah vor reveni într-o familie care îi cuprinde deja pe Noélie și Gautier.

I-am spus lui Walter că la sfârșitul săptămânii mă voi duce la ginecolog, pentru a mi se pune un sterilet. Nu este acum momentul potrivit ca să rămân gravidă. Când ies din cabinetul medical tot nu am vreun sterilet. Nu mai este cazul. Tocmai mi s-a adus la cunoștință că *în decembrie 1993* voi avea un copil. S-a instalat un nou membru al familiei; în liniște și la căldurică, așteaptă desfășurarea evenimentelor.

Între timp, F.B.I-ul, i-a cerut „Samariteanului” să riște să-i fotografieze pe cei trei copii a căror prezență a semnalat-o. Dar deocamdată eu nu știu nimic despre această inițiativă. Dooms nu face decât să-mi repete:

— Se petrec unele lucruri... Nu vă pot spune totul... Fiți pregătiți...

Patsy, mamă a unei familii numeroase, pregătește-te!

46. Povestirea copiilor

15 aprilie 1993 — Rachel

Ieri am stat acasă pentru că aveam febră. Așa că astăzi m-am dus la prietena mea Esther, să aflu ce avem de învățat. Mi-a arătat paginile din cartea de rugăciuni pe care trebuie să le învăț. După aceea am plecat de la ea de-acasă și, când am ieșit, am întors capul ca să-i zâmbesc. În clipa aceea un bărbat a făcut o fotografie. Doamna Jacobovitch spune mereu: „Nu lăsa pe nimeni să te fotografieze”. Dar bărbatul acela mi-a explicat foarte frumos că voia să le arate părinților lui locul în care muncește.

De altfel, mie puțin îmi pasă.

Joseph

Mă aflu în cantină, cu prietenul meu Yoely. Săptămâna viitoare trebuie să-și celebreze aici aniversarea. Omul care are grijă de curățenie a venit și ne-a spus că vrea să facă niște fotografii pentru mama lui, fiindcă e foarte bolnavă. Mi-am vârât mâinile în buzunare și atât eu cât și Yoely am zâmbit pentru fotografia mamei lui. Când a aflat despre asta, domnul Jacobovitch ne-a zis:

— Niciodată nu trebuie să vă lăsați fotografiați.

20 aprilie 1993 — Sarah

Doamna Jacobovitch mi-a spus că mă duc la cantină, să ajut la pregătirea aniversării lui Yoely. Trebuia să pun fețele de masă și să mătur toată sala. Tocmai luasem mătura când a intrat un bărbat care mi-a zis că vrea să-l fotografieze pe Yoely. M-am tras la o parte, lângă o fereastră, ca să nu ies în poză, dar cred, totuși, că m-a prins și pe mine.

Ziarele evreiești relatează că niște persoane, cărora li se dă numele de F.B.I., ne fac necazuri, din cauza unui băiat pe care-l cheamă Shai, și oamenii de pe aici sunt foarte nemulțumiți. Mă tem de acest F.B.I. Într-o noapte am avut un

coșmar, se făcea că se întâmplau tot felul de lucruri stranii. Oamenii de la F.B.I-ul ăsta intrau în casă, mă zgâlțâiau și își băteau joc de mine. Visul acela m-a tulburat rău. Peste câteva zile am avut același coșmar și m-am speriat cumplit, deoarece cineva mi-a spus că dacă ai de mai multe ori același vis, înseamnă că se va împlini.

47. Marea plecare

Fotografiile color ale „Samariteanului” seamănă în mod uimitor cu portretele realizate de F.B.I după vechile fotografii cu Marina, Simon și Moriah. Cu ușurare, constat că nici unul dintre copii n-a suferit vreo operație de chirurgie estetică. Dispunând de aceste fotografii și de informațiile „Samariteanului”, F.B.I-ul are acum suficiente prezumții pentru a putea acționa. Dar încă nu vor să treacă la atac... Speră să găsească mai întâi, în comunitatea din Kasho Drive, urmele micului Shai. Când Jean Dooms este informat despre această intenție, se repede la ambasada americană de la Bruxelles, să ceară cu insistență ca F.B.I-ul să pornească imediat acțiunea.

— Fiecare zi care trece mărește riscul unei noi dispariții a copiilor. Așa ceva s-a mai întâmplat și se poate repeta. Trebuie să se acționeze **IMEDIAT!**

Miercuri, 5 mai 1993

Am greșuri. Toate neplăcerile obișnuite ale începutului de sarcină dau năvală peste mine, unele după altele. Picioarele mi se umflă, medicamentele împotriva senzației de vomă îmi produc sete și-mi usucă gura. Sunt îngrozitor de nervoasă. Mă ocup de Noélie și de Gautier străbătând casa în lung și-n lat. Walter e plecat la slujba lui.

Sună telefonul, dar circuitul este atât de prost încât nu aud nimic și sunt obligată să închid. Asta se întâmplă deseori când sunt chemată din străinătate. Nici măcar n-am deslușit glasul interlocutorului. Dumnezeu știe pentru ce îmi spun

deodată: *Hilda Kogut!* Formez numărul biroului ei din New York, și de data asta linia este acceptabilă.

— Tu încercăi să iei legătura cu mine?

— Da. Slavă Domnului că m-ai sunat. Patsy, am vești, vești bune!

Este surescitată, și mâna începe să-mi tremure.

— Vești foarte bune, Patsy... l-am localizat pe copiii!

Simt că mi se înmoaie picioarele. Trebuie să mă duc să mă așez undeva.

— Hilda... sunt nevoită să închid. Te rechem peste câteva minute.

Mă prăbușesc pe canapea. Este adevărat că Dooms spusese că erau aproape de țință, dar mi-e teamă să cred. Nu voi crede decât când vor fi toți trei aici, lângă mine!

Calm. Trag aer adânc în piept, dar mâinile încă îmi tremură când refac numărul Hildei. Cuvintele mi se încurcă în gură, vorbesc cu greu. De altminteri, cea care vorbește este ea.

— Acum trebuie să acționăm foarte repede. Lasă baltă totul, trebuie să vii la noi în maxim douăzeci și patru de ore: Poți pleca astăzi?

De când tot traversez Atlanticul, am în minte toate orarele zborurilor.

— Astăzi nu. Măine este un zbor. Nu voi ajunge la voi mai înainte de mâine după-amiaza. După ora New York-ului.

— Îl anunț pe Dooms. Trebuie să fie prezent, în calitate de reprezentant al poliției judiciare belgiene. Procedura, aici, riscă să dureze ceva timp. Trebuie să aveți în vedere o absență de două sau trei săptămâni. Acum trebuie să-mi promiți ceva foarte important: să nu spui nimănui. NIMĂNUI, înțelegi, Patsy? Nici măcar membrilor familiei tale!

— Trebuie să-i spun cel puțin lui Walter! E vorba și de viața lui!

— De acord. Dar nimănui altcuiva. Nici măcar părinților tăi! Chiar și fără să vrea, cineva ar risca să zădărnicească totul...

Îi dau dreptate. Răpitorii au dovedit — și nu doar o dată — că știu aproape toate mișcările noastre, de parcă ne-ar ghici intențiile și ne-ar înregistra cuvintele. Nu vreau să risc să

existe scurgeri de informații. Și dacă, din nefericire, nu aş reveni cu copii, tăcerea ar apăra pe toată lumea. Prea multe speranțe dezamăgite ne-au tulburat. Mai ales pe părinții mei. Tata este slăbit, nu vreau să se simtă obligat să mă însoțească în călătorie. Și ar dori să vină și el. Iar eu vreau să mă duc acolo singură. Singură voi fi mai puternică. Sunt incapabilă să înfrunt emoții intense când sunt înconjurată de persoane apropiate.

Peste câțva timp mă sună Dooms. Ne rezervăm locuri la zborul către New York de a doua zi la prânz. Acum este ora patru după-amiaza și am de rezolvat o mulțime de lucruri. Am nevoie de bani lichizi, dar băncile sunt închise. Trebuie să găsesc pe cineva la care să-i pot lăsa pe Noélie și pe Gautier. Trebuie să le fac valizele, ca și pe-a mea. Aparatul electric de uscat rufe este stricat; după ce le spăl, trebuie să duc lucrurile copiilor să se usuce la o vecină. De cum încep să mă ocup de ceva, un alt gând vine să-mi abată atenția în altă direcție. Cei doi micuți mă împiedică să mă concentrez — în așa hal încât, când se întoarce Walter acasă, mă găsește într-o panică totală. Îl anunț pe nepregătite:

— Walter, trebuie să plec în Statele Unite. Am primit un telefon. Nu am voie să vorbesc cu nimeni despre asta!

Îmi înconjoară cu brațul umerii și mă obligă să iau loc pe canapea, să mă destind câteva minute.

— Bine. Acum, explică-mi, cu calm. Despre ce nu trebuie să vorbești cu nimeni?

Felul în care îi relatez evenimentele este complet haotic. În timp ce se ocupă de Noélie și de Gautier, Walter reasează informațiile în ordine. Mă ajută să fac bagajele, să mă organizez cu eficacitate.

Apoi primim un nou apel telefonic de la Dooms. Întâmpină greutăți ca să mă poată însoți în condiții legale în Statele Unite; are nevoie de o întreagă panoplie de autorități. În mod normal ar fi necesară o săptămână. Spera că, ținând seama de urgența situației, toate actele îi voi fi eliberate repede. Dar se teme ca mâine dimineață să nu-i trebuiască mai multe

ceasuri până să poată pleca. Așteaptă autorizația semnată de însuși Ministrul de Justiție. Dacă va fi gata mă va însoți, dacă nu, va lua avionul următor. Zborul meu — ultimul avion cu destinația Chicago — decolează la ora unu după-amiaza. Ca să ajung la Newburg, de la Chicago va trebui să iau un alt avion.

Evident că-i telefonez Sabinei, în Statele Unite, ca să-i anunț sosirea mea, însă fără a pomeni nimic despre urgența situației. Biata Sabine, i-ar fi plăcut atât de mult să știe... După aceea însă mă programez la obstetricianul din Bruxelles, fixându-mi oră pentru a doua zi dimineața, devreme. Este necesar să mă examineze înainte de plecare; nu știu nici măcar peste cât timp voi putea reveni.

S-o mint pe mama, ca s-o rog să-i țină pe cei doi micuți.

Stând pe canapea, mă gândesc profund câteva clipe, în tăcere. Trebuie să-mi controlez vocea, să nu las să se strecoare mai multă emoție ca de fiecare dată când mă duc în Statele Unite.

— F.B.I-ul mi-a cerut să petrec acolo trei săptămâni. Poți ține copiii la tine, mamă?

— Desigur.

Să-l mint pe tata, care vrea să știe de ce plec pentru trei săptămâni.

— Nu știu. Mi-au cerut doar să vin cât mai repede posibil... O să văd la fața locului.

Tata e sceptic. Știe bine că nu degeaba mi-ar cere F.B.I-ul să vin în Statele Unite atât de repede. Înțelege că se petrece ceva important și încearcă să mă tragă de limbă.

— Și o să cheltuiești iar o mulțime de bani deși oamenii aceia nu ți-au spus nimic concret?

— Ai dreptate, tată. Dar F.B.I-ul constituie un sprijin important. Nu vreau să risc să-și piardă interesul pentru noi. Dacă nu ne mai bucurăm de colaborarea lor, se alege praful de toate.

Tata a închis telefonul, fără a mai insista. Mamei i-a spus:

— Am impresia că asta-i ultima călătorie a lui Patsy în Statele Unite.

S-a înserat. Încărcăm valizele în mașină. O mare parte din seară, Walter și cu mine discutăm care-i cel mai bun mod în care să-i pregătim pe Noélie și pe Gautier în vederea sosirii fraților mai mari. Sunt încă mici, îndeajuns pentru ca acomodarea să se producă fără prea multe dificultăți. Lor le va fi ușor. Dar cum se vor adapta Marina, Simon și Moriah la noua lor viață? În privința asta, misterul e de nepătruns. Walter spunea că voi avea nevoie de multă răbdare, de timp. După cum a prevăzut Hilda, probabil că voi petrece câteva săptămâni împreună cu ei, acolo. Voi avea timp să le povestesc totul. Să le povestesc despre mine. Să le povestesc despre Walter, despre fratele și sora lor. Mor de frică. Mi-e imposibil să dorm mai mult de două ceasuri fără să mă trezesc. Parcă sunt o baterie electrică supraîncărcată.

Joi, 6 mai

Obișnuita ținută de călătorie: bluză de bumbac și salopetă din material de blugi. Sabine mi-a spus deseori că nu-și poate imagina să mă vadă îmbrăcată altfel. Este vorba de confort și, în fond, drumul este lung.

La șapte dimineața pornesc singură spre Bruxelles. Îi las pe copii la mama și apoi mă duc la aeroport, ca să fiu prima la înregistrarea bagajelor și să încerc să rețin pentru Dooms un scaun alături de al meu. Dacă va reuși să plece.

După aceea — vizita la medic. Totul merge bine, dacă nu iau în seamă obișnuitele grețuri matinale. Apoi banca, pe urmă Danielle, sora Sabine. Aceasta trebuie să mă conducă la aeroport, ca să nu fiu nevoită să-mi las mașina în parcare vreme de câteva săptămâni... Am întârziat sau poate că ea m-a uitat... panică, stânga-mprejur... iat-o!

În drum spre aeroport, este curioasă, dar răspund scurt:

— Nu știu pentru ce. F.B.I-ul mi-a zis să vin, e tot ce știu.

Nici ea nu se lasă păcălită. Nu este vorba de o călătorie asemănătoare cu celelalte, asta îmi stă scris pe față. Simplul fapt că trebuie să ne oprim ca să facem plinul de benzină

mă aduce într-o stare explozivă. Cele câteva minute îmi par căsuri întregi. Cel mai mic detaliu capătă proporții imense. Am impresia că am luat startul într-un maraton interminabil. *Și copilașul acesta! Doctorul afirmă că totul merge bine, dar oare va suporta stresul la care sunt supusă, la care în mod obligatoriu va fi supus și el?*

Sosesc la poarta de îmbarcare în momentul în care pasagerii se instalează deja la bordul aparatului. Dooms mă așteaptă. Este o ușurare enormă. Avionul decolează spre Chicago la ora treisprezece. Sunt frântă de oboseală. Din fericire, călătorii sunt puțini și mă pot lungi pe două scaune rămase libere. Îi spun lui Dooms, aproape cu ochii închiși:

— Sunt incapabilă să susțin o conversație. O să dorm.

Mă cuprinde somnul și am impresia că mă cufund într-o prăpastie întunecoasă și fără fund. Apoi mă trezește un zgomot slab; deschid ochii. Somnul îmi revine, din nou prăpastia... Și încă un zgomot slab...

În mine se luptă surescitarea și teama.

Trei mici străini. Își vor aminti de Patsy? Cum au primit minciunile cu privire la mine? Sunt o mamă rea, am murit... Mă vor crede? Vor avea încredere în mine? Care va fi cea mai mare dificultate? Faptul că mă vor fi șters cu totul din mintea lor? Sau existența lui Noël și a lui Gautier? Și cea a viitorului copilaș?

Mă tem pentru acesta din urmă. Gândurile devin lugubre. Deodată îmi spun: *Dacă supraviețuiește tuturor acestor...*

Încerc să citesc, încerc să mă uit la film. Îmi petrec timpul ducându-mă la toaletă. La sosire sunt și mai vlăguită decât la plecare. Avem de așteptat o oră pentru legătura între Chicago și Newburg. Mă simt într-adevăr rău. Am cărcei în picioare. Mă copleșește o stare de nervozitate care mă face să devin ursuză, agresivă.

Totul mă irită. Avionul se târăște pe pistă ca un melc, pregătirea pentru decolare nu se mai sfârșește. Va trebui să rămân trei sferturi de oră în atmosfera asta supraîncălzită, suportând mirosul de benzină care îmi face greață. Am fața congestionată, umflată, îmi simt pielea umedă de transpirație.

Am în permanență senzația că o să leșin. Nu-mi pot lua gândul de la copilul pe care-l port în pânțecă. Cu oboseala călătoriei, stresul și căldura, șansele de a-l pierde sunt de nouăzeci și nouă la sută. *Dacă voi pierde acest copil în momentul în care-i voi regăsi pe ceilalți, oare nu le voi purta pică pentru această nouă nenorocire? Dacă o să am o hemoragie, ce va trebui să fac? Cine are prioritate? El sau ceilalți? Cei trei copii ai mei pentru care m-am luptat atâția ani, sau acest biet copil pe care e posibil să nu-l pot ține niciodată în brațe?*

Dooms se uită la mine îngrijorat. Pentru a rezista senzației de rău, mi-am înclinat scaunul, dar stewardesa vrea ca la decolare să-l îndrept. Mă supun dorinței sale, însă greața îmi revine imediat. Urmează o luptă îndârjită între stewardesă și mine.

De îndată ce se întoarce cu spatele, eu cobor spătarul; de cum mă vede, mă îndeamnă să-l ridic.

În cele din urmă, mă anunță:

— Doamnă, peste cinci minute decolăm!

— Nu poți să mă lași în pace? Știu că decolăm peste cinci minute! Prin urmare pot rămâne lungită încă cinci minute! Sunt gravidă și nu mă simt bine. Voi îndrepta scaunul când vom decola. Acum, nu te mai atinge de el. Și dă-mi pace!

Mi-e ceva mai bine. Cu sprâncenele ușor ridicate în semn de mirare, Dooms îmi zâmbește. Își spune, desigur, că nu este recomandabil să te iei de Patsy.

Când aterizăm la Newburg ora este aproape optsprezece. Sabine mă așteaptă la sosire, dar pe aeroport se află și Hilda Kogut și șeful acesteia, Ken Maxwell, care dirijează biroul din Newburg al FBI-ului. Prietena mea înțelege că se petrece ceva neobișnuit, deoarece eu nu știu nici măcar dacă trebuie s-o urmez pe ea sau pe agenți. Hilda ne-a rezervat, lui Dooms și mie, două camere la un motel din Tarrytown, nu departe de Kasho Drive. *Tarrytown... De necrezut!* De fiecare dată când am luat trenul de la Beacon către New York, am trecut pe la Tarrytown. Trenul se oprește acolo. La fiecare din aceste

opriri eram foarte aproape de copiii mei. De zeci și zeci de ori mai că i-am atins... teama îmi revine ca un val ce se prăvălește peste mine — teama de emoția care mă așteaptă.

Sabine este descumpănită și tot așa și eu. Credea că aveam să stau la ea, ca de obicei. Hilda mă vede atât de nesigură în privința asta încât decide ca, mai întâi, să mă ducă, împreună cu Sabine, la biroul F.B.I-ului, pentru a-și asigura un răgaz în care să ne convingă de temeiul modului în care a organizat ea lucrurile: trebuie să mă instalez la motel, cu Dooms, să fiu aproape de locul în care au fost semnați copiii. Nu ne dă mai multe detalii, însă Sabine înțelege și se entuziasmează. Deși știe că nu-mi plac contactele fizice, mă strânge în brațe.

— Ține-mă la curent... Formidabil!

Întotdeauna mă simt stânjenită în fața unor astfel de manifestări — stânjenită, dar emoționată de a fi obiectul unei asemenea afecțiuni.

După plecarea Sabine, ne apucăm de treabă. E simplu. Există toate motivele de a crede că în casa din Kasho Drive se află copiii mei. Din clipa în care îi voi fi identificat, F.B.I-ul va putea acționa mâine dimineață, la prima oră. Însă Maxwell mă avertizează:

— Nu se știe niciodată. S-ar putea să nu meargă totul bine, de exemplu e posibil ca unul dintre copii să nu fie acolo...

Faptul de a-i servi drept traducătoare lui Dooms, a cărui engleză are mari lacune, mă ajută să mă concentrez. Maxwell vorbește foarte puțin franțuzește, iar Hilda deloc. Pentru a fi iertată, îi oferă lui Dooms o șapcă de baseball cu sigla F.B.I-ului. Sunt cu toții emoționați, fericiți în așteptarea acțiunii. Vine și momentul în care Hilda explică modul în care „Samariteanul” i-a fotografiat pe copii. Apoi, brusc, îmi întinde câteva poze color de cincisprezece pe douăzeci și doi de centimetri, întrebându-mă pe un ton grav, profesional:

— Îi recunoști pe acești copii?

Sunt ca paralizată. Ultimele imagini pe care le am despre ei datează de acum patru ani și jumătate — fotografiile făcute în fața Casei Albe. Vreme de câteva secunde îmi este

imposibil să-mi îndrept ochii spre aceste fotografii. Număr în gând: *unu... doi... trei... și sar în gol.*

Sub privirea mea, decorul unei încăperi cu pereți albi. Fără nici o decorațiune. Două ferestre lipsite de perdele, cu grilaj. Un calorifer străvechi. Patru mese așternute cu fețe de masă din plastic alb. Felii de brânză și briose în câteva farfurii de carton. Lângă masa din mijloc stă o fată. Poartă o bluză cu pătrățele, cu mâneci lungi, încheiată până la gât. Părul castaniu îi este pieptănat strâns spre spate. Are o înfățișare prea rigidă și demnă pentru vârsta ei, dar zâmbește. Și acest zâmbet strălucitor care luminează totul este al Marinei. *E Marina!* Nu am nici o îndoială.

Mă concentrez asupra celei de a doua fotografii, făcută în exterior. O fetiță îmbrăcată într-o rochie lungă cu flori albastre, cu mâneci lungi și gulere pe gât. Traversează o stradă, uitându-se drept în obiectiv. Cu zâmbetul pe buze și cu o carte groasă sub braț. De sub rochie se zăresc două încălțări grosolane și șosete sau ciorapi lungi, negri. Nu-mi este deloc greu s-o recunosc pe Moriah.

Cea care mă pune pe gânduri este a treia fotografie. O privesc mult mai îndelung. Băiețelul stă în fața a două mese lungi, în aceeași încăpere ca și Marina. Are o față rotundă și un început de gușă. Sub calotă, craniul îi este aproape ras, iar perciunii lungi și cârlionțați îi coboară până pe umeri. O privire ascuțită, tăioasă, strălucește în spatele ochelarilor. Poartă o cămașă ecosez, albastru cu alb, încheiată până la gât, și un pantalon negru. Îmi pare gras, palid și trist ca și cum de multă vreme n-ar mai fi văzut soarele. Mi-e frică. Mă copleșește un nou val de emoții. La fel cum am procedat cu celelalte fotografii, m-am uitat întâi la siluetă, la decor, înainte să mă concentrez asupra feței. *Stai calmă, Patsy. Calmă. Numără: unu... doi... trei... Hai, uită-te!*

Privesc îndelung. Ofițerul F.B.I continuă să tacă. Hilda nu mă slăbește din ochi. Dooms se uită țintă la mine. Își țin răsuflarea, în timp ce eu mă aud spunând, în fine:

— Este Simon.

Începând din această clipă ascult detașată desfășurarea planului de intervenție, de parcă nu m-ar interesa direct. Nu mai pot. Epuizarea și șocul produs de aceste fotografii m-au terminat.

A doua zi dimineată, la patru și jumătate, Dooms ia parte împreună cu câțiva polițiști locali la o ședință în biroul poliției din Tarrytown.

Evreii kashos se scoală devreme. Copiii se pregătesc de școală, bărbații se duc la muncă sau să studieze scrierile sfinte, femeile se înhamă la treburile zilnice. Orașul trebuie să fie invadat în timp ce oamenii încă mai dorm. Pentru a se evita orice încăierare, la fața locului vor fi numeroși agenți; când se va interveni se vor lua toate măsurile de precauție posibile. Copiii sunt deja traumatizați datorită trecerii de la o familie la alta, vreme de șase ani și jumătate. „Capturarea” lor trebuie să decurgă în liniște.

S-a efectuat o reperare aeriană. Strada este o fundătură, vehiculele poliției vor putea lesne să-i blocheze intrarea. Înainte de intervenție, Maxwell le va telefona, dintr-o mașină, soților Jacobovitch. Le va spune că locuința le este înconjurată. Dacă nu vor răspunde la telefon sau dacă vor încerca să se opună, poliția va intra cu forța. Dooms, în calitate de polițist belgian, nu poate lua parte la raid. Este doar observator.

Dacă totul decurge bine, un agent va veni să mă ia din holul motelului, unde voi aștepta.

— Va trebui să fiți acolo la șase și jumătate. Dar e posibil ca agentul să vină la dumneavoastră mai târziu. Nu putem ști cât timp va dura operațiunea.

Nu mai am răbdare să stau locului, nici în picioare, nici pe scaun. Dar încă nu s-a terminat. Mi se explică procedura de ordin psihologic. Un funcționar al Ministerului Sănătății de la New York va fi prezent ca să-i examineze pe copii la fața locului. După aceea vor fi duși la biroul F.B.I-ului din New Rochelle. Acolo vor fi luați în grijă de o infirmieră și trei

asistenți sociali din partea comitatului Westchester. Două femei pentru Marina și Moriah, un bărbat pentru Simon. Eu nu-i voi vedea decât mult mai târziu. Experții juridici ai ambelor țări vor începe imediat procedurile legale.

— Asta s-ar putea să dureze două sau trei săptămâni. În acest interval, am găsit pentru copii și dumneavoastră o „ascunzătoare“.

Totul îmi pare ireal. Va trebui să aștept singură, într-un motel, până la ivirea zorilor. Nu am de ales. Raidul îi va tulbura cumplit pe copii, vor avea nevoie de timp ca să înțeleagă ce se petrece, să se adapteze; pentru asta se află aici profesioniștii.

Lasă-i pe ei să se ocupe, Patsy! Oricum nu ai altceva de făcut decât să aștepți.

Maxwell ne conduce la motelul din Tarrytown. Dooms se duce în camera lui, eu într-a mea. *Oare i-am spus ceva lui Dooms? Nu-mi amintesc.* Deschid fereastra ca să intre aer curat. Sunt incapabilă să dorm într-o încăpere închisă. Acesta-i singurul gest de care sunt în stare. Trupul meu nu mai știe cum să se miște, cum să se ridice, să se așeze, să meargă, să privească, să audă, să asculte. Mi-a devenit străin, este ca de plumb, ca și capul.

48. Povestirea lui Sarah

Mă dor foarte rău șalele. I-am spus doamnei Jacobovitch, dar nu mă crede. A strigat:

— Întoarce-te în camera ta! Nu vreau să te mai văd până nu-mi ceri iertare!

Nu știu ce se petrece. Habar n-am ce rău am făcut. Așa că rămân în camera mea până la ora mesei. E îngrozitor de supărată pe mine, dar nu vreau să cer iertare fără să știu cu ce am greșit. Ea mă întreabă:

— Cât o să mai dureze?

— Până când îmi veți spune ce am făcut.

— Știi foarte bine ce ai făcut!

— Dacă dumneavoastră știți ce am făcut, spuneți-mi și mie și vă voi cere iertare.

— Nu. Nici poate fi vorba. Du-te înapoi în camera ta!

Treaba asta mi se pare de-a dreptul prostească. Îmi spun: *Dacă-i pe-așa, voi rămâne aici până când o să mor, ori o să reușesc să fug. Măine am un extemporal foarte important, trebuie să-mi pun deșteptătorul să sune la patru și jumătate, ca să mă scol și să-mi repet lecțiile.*

49. Vineri, 7 mai 1993

Am izbutit să adorm pe la unu noaptea — un somn ușor și agitat, din care mă trezesc deseori. Dar la două sunt pe deplin trează. Aud zumzetul micului frigider din cameră. Încerc să citesc, fără să izbutesc să îmi concentrez atenția pe vreo frază. Degeaba mă străduiesc să-mi spun: *Dormi, Patsy, noaptea încă mai durează, ai nevoie de odihnă, mâine va fi o zi grea.* Nu încetez să mă răsucesc pe toate părțile. Mă uit la deșteptător, la ceasul de la mâna mea, fiecare deplasare a secundarului este o oră, fiecare minut — o eternitate. Un picior mi-a amorțit complet și, în cele din urmă, prefer să mă ridic din pat și să mă plimb prin cameră. Colac peste pupăză, îmi vine să vomit. Mă duc să fac un duș.

Adorm. Mă trezesc. Adorm din nou. Deschid încă o dată ochii și, deodată, văd că e patru și jumătate dimineața. De data asta a început. Au plecat în misiune. Nu mai trebuie decât să-i urmăresc în gând. Cinci fără un sfert: se adună. Ora cinci: sunt gata. Cinci și un sfert: se apropie de casa familiei Jacobovitch.

Încep să-mi fac geamantanul. Cinci și douăzeci și cinci: casa este împresurată. Maxwell se află într-o mașină fără însemne polițienești; în curând va forma numărul de telefon.

Cinci și jumătate: soneria începe să zbârnâie în casa familiei Jacobovitch. *Oare a ridicat cineva receptorul? Vorbește cu Maxwell? Și dacă lipsește vreunul dintre copii? Sau doi? Sau toți trei? Oare Marina, Simon și Moriah vor*

*Începe să plângă? Se vor împotrivi să-i urmeze pe agenții F.B.I-ului? Va striga cineva? Va amenința?...
 Încetează, Patsy! Încetează!*

Număr: unu...doi...trei...patru...cinci...

În timpul acesta, Jean Dooms, instalat pe bancheta din spate a unei mașini, urmărește desfășurarea acțiunii. O vede pe Hilda Kogut înaintând spre casă. Cincisprezece agenți înconjoară locuința și supraveghează împrejurimile. Unii dintre ei sunt înarmați cu mitraliere.

Un agent o urmează pe Hilda, echipat cu o mică încărcătură de exploziv pentru cazul în care ar trebui să forțeze ușa închisă. Ceilalți așteaptă. Doi bărbați pentru a-l lua în primire pe Simon, aleși deoarece fiecare are câte un băiat de vârsta lui. Și femei pentru Marina și Moriah. Dooms este nervos. Fix la ora cinci și jumătate, Maxwell ridică receptorul telefonului din mașina lui, formează numărul și lasă apelul să se repete de câteva ori. Dooms nu-și dezlipește ochii de ușă.

Eu nu mai văd în minte nimic. Ceilalți acționează. Observă desfășurarea acțiunii. Îi invidiez. E cea mai lungă zi din viața mea și, deocamdată, sunt dată la o parte.

Descurcă-te cum poți, Patsy, ca să treci de clipele astea!

50. Povestirea lui Sarah

Am aprins lămpița ca să-mi repet lecțiile. Afară încă mai e întuneric. Deodată, aud un zgomot. Mă uit pe fereastră și văd multe mașini de poliție. Înțeleg că se află aici pentru noi. Visul meu a devenit realitate. Aud că sună telefonul, dar nu știu ce să fac. Mă hotărâsc să mă duc să răspund, dar mai întâi trebuie să-mi acopăr picioarele. Mă grăbesc să-mi pun ciorapii, dar mă grăbesc prea tare și mi-i trag doar pe jumătate. Mă reped pe scară, dar mă împiedic în ciorapii care-mi atârnă în jurul picioarelor, ca o coadă lungă. Mă poticnesc și aterizez la baza scării, complet amețită. Câteva clipe rămân lungită acolo, foarte mulțumită că mai sunt în viață.

Telefonul continuă să sune; mă ridic cu intenția să mă îndrept spre aparat, clătînându-mă, și mă împiedic iar în ciorapi. De astă-dată cad pe covor, dar iau receptorul:

— Alo?

Un bărbat cere să vorbească imediat cu domnul Jacobovitch, dar eu cunosc regula. Este interzis să fie trezit, doar dacă nu-i ceva foarte urgent. Așa că întreb:

— Este ceva important?

Bărbatul insistă și-mi zice:

— Vreau să vorbesc cu tatăl tău.

Nu știu ce să fac.

Pun jos receptorul și urc la primul etaj să-l trezesc pe domnul Jacobovitch. Îi spun să se uite pe fereastră. Ca și mine, vede toate mașinile acelea de poliție. Ochii îi sunt înspăimântați, de parcă ar vedea ceva grav, și coboară la parter. Eu dau fuga să mă refugiez în camera mea. Mă bag sub cuvertură și mă prefac că dorm, dar aud cum în ușa de la intrare bate cineva.

51. Unde sunt copiii belgieni?

Toți locuitorii din Kasho Drive au observat prezența poliției. Se adună pe străzi, cu fețe amenințătoare. În curând devin foarte numeroși. Dooms începe să se teamă că lucrurile ar putea lua o întorsătură neplăcută. Cu inima bătându-i, Hilda Kogut se întreabă ce se petrece în spatele acelei uși. Înainte de a recurge la exploziv, adoptă metoda cea mai simplă, aceea de a bate în ușă. Peste câteva clipe, Herschel Jacobovitch o întredeschide și-i aruncă o privire furișă Hildei, care ghicește alte chipuri ascunse după perdelele de la primul etaj.

— Hilda Kogut, agent F.B.I., se prezintă ea.

Jacobovitch deschide larg ușa. Este îmbrăcat într-o cămașă de noapte albă, sub care se bănuiește un pântec proeminent și de sub care se ivesc două picioare slăbănoage. Perciunii cârlionțați, de un castaniu roșcat, pendulează de fiecare parte a scufiei lui de noapte.

Maxwell pune întrebarea ale cărei cuvinte le-a cumpănit cu grijă:

— Unde sunt copiii belgieni?

— Sunt aici.

Jacobovitch răspunde imediat și se trage în lături pentru a-i lăsa pe agenți să intre. Se îndreaptă spre biroul său, împreună cu Hilda Kogut și cu Maxwell. Aceștia îi arată mandatul de percheziție care îi autorizează să intre în casa lui ca să-i caute pe copii. Jacobovitch nu opune nici o rezistență, nici măcar nu protestează. Îi conduce el însuși la primul etaj, spunând că știa că într-o bună zi vor veni niște oameni să-i ia.

Jean Dooms, care așteaptă în mașina lui, își consultă ceasul. Secundarul parcurge cadranul cu o încetineală îngrozitoare, apoi începe încă o rotire. Pe fruntea inspectorului apar broboane de sudoare. Deodată, radioul poliției pornește să pârâie; un glas spune:

— E-n ordine! Îi avem pe copii!

Dooms își șterge o lacrimă din colțul ochilor.

52. Povestirea copiilor

Rachel

Încă mai sunt în pat și dorm, când aud mult zgomot în casă. Afară e întuneric, dar văd lumini strălucitoare; știu că sunt farurile unor mașini de poliție. Mă simt agitată. Încerc să nu-mi fie frică. Dar știu bine că, de fapt, mașinile sunt aici din cauza noastră. Știu că nu sunt fiica soților Jacobovitch. Știu că Sarah e sora mea adevărată, iar Simon — fratele meu adevărat. Dar ceilalți nu. Însă niciodată nu avem voie să vorbim despre asta.

Ușa camerei mele s-a deschis; o femeie pe care n-o cunosc vine spre patul meu și-mi spune:

— Bună-ziaua, drăguțo. Vrei, te rog, să te îmbraci? Plecăm undeva.

Cât timp mă îmbrac mă urmărește, ceea ce mă stânjenește rău. Casa e plină de oameni necunoscuți; atât de

mulți, încât alții sunt nevoiți să rămână afară. Doamna Jacobovitch nu zice nimic. Se duce în bucătărie și împachetează o prăjitură, ca s-o luăm cu noi. Femeia care este cu mine îmi vorbește întruna, repetă că totul se va rezolva cu bine și că o vom regăsi pe mama noastră. Dar mie îmi e frică. Tare aş vrea să înceteze să mă mai însoțească pretutindeni.

Joseph

M-am trezit pentru că în casă sunt multe persoane care fac zgomot. Mă duc să-l trezesc pe Yoely și-l întreb dacă știe ce înseamnă toată zarva asta. Dar el habar n-are. Domnul Jacobovitch intră în cameră și-mi spune:

— Joseph, trebuie să te îmbraci, te vei duce s-o vezi pe mama ta.

— Și după aceea o să mă întorc?

— Da.

Nu vreau să plec. Mi-e foarte teamă să mă duc să-mi văd mama deoarece, dacă mama mea nu este evreică, n-o să fie deloc bine. Începe să mă doară capul și simt nevoia să mă duc la toaletă din trei în trei minute.

Sarah

Mi-e frică. În ziar s-a scris că oamenii F.B.I-ului sunt foarte răi. L-am auzit și pe domnul Jacobovitch spunând că indivizii aceia voiau să-i otrăvească viața. Îmi aduc aminte că-n visurile mele mă îmbrânceau și râdeau de mine.

În camera mea intră o doamnă ciudată; îmi spune că nu trebuie să-mi fie teamă, că totul va decurge bine. Dar eu nu sunt sigură de asta. Îmi zice să mă îmbrac, însă eu nu mă simt deloc în largul meu. În casă e foarte multă lume, oriunde mă duc există cineva care se ține după mine.

Împreună cu Joseph și Rachel suntem îndemnați să urcăm într-o mașină. Oamenii aceștia spun că ne duc s-o vedem pe mama noastră. După aceea intrăm în casa F.B.I-ului și o altă doamnă ne repetă fără încetare:

— Aveți o mamă formidabilă. Vă caută de atâta timp!

53. Cea mai mare teamă din viața mea

Dau drumul televizorului, apoi îl opresc. O să fac o baie fierbinte, ca să mă relaxez. Nu, sunt idioată, nu trebuie să fac băi prea calde, sunt gravidă. Mă uit țintă la ecranul radioului-ceas; cifrele se succed cu un zgomot slab. Cinci și cincizeci și opt, cinci și cincizeci și nouă... Orice ocupație e bună dacă ajută la trecerea timpului, chiar și a-l privi cum trece. Las să curgă apa în cadă, mă cufund în ea. Peste cinci minute ies din baie să mă șterg. Nu mai am răbdare. Nu pot sta în același loc. Mă îmbrac în viteză și înghit o pastilă împotriva grețurilor. *Patsy, stomacul tău trebuie să reziste. Patsy, încearcă să citești. Cartea asta groasă. Nu.* O reînchid.

Este șase și un sfert. Mai am de așteptat cincisprezece minute până să cobor în hol. O să iau micul dejun la cofetărie, aseară n-am mâncat nimic. Am nevoie să-mi recapăt forțele.

Walter m-a poreclit „Doamna cin’șpe minute în întârziere”. Pentru prima oară în viața mea sunt în avans. „Doamna cin’șpe minute prea devreme” se izbește cu nasul de ușa închisă a cofetăriei. Un afiș indică ora de deschidere: șapte dimineața. Treaba asta mă necăjește rău. *Dacă nu pot nici măcar să mănânc ceva când am poftă!* Nu există un motiv pentru ca celelalte lucruri să decurgă mai bine...

Și acum, ce să fac? Panică. Șase și jumătate. Adevărata așteptare abia acum începe. Trebuie să sosească un agent, dar probabil va întârzia mult, așa a spus Hilda. *Dacă s-ar putea să se ivească în clipa asta!* Șase și treizeci și două. Cei de F.B.I nu știu cât timp va necesita operațiunea de la Kasho Drive. Îmi aleg un scaun confortabil din hol, mă așez și, încă o dată, îmi reiau cartea. Șase și treizeci și cinci. Am citit de patru ori aceeași frază. Durează mult. Va dura mult, încă o veșnicie.

Deodată, dincolo de ușa de sticlă a motelului o văd pe Hilda Kogut. *Dumnezeule, e prea devreme, asta-i semn rău!* Nu ea trebuia să vină la motel, vorbiseră despre un agent.

Mă ridic cu precauție, încet; genunchii îmi tremură. Hilda îmi surâde larg din spatele geamului și ridică trei degete în

semn de victorie. *TREI*. Intră pe ușă, se apropie de mine, îi aud primele cuvinte răsunându-mi în cap:

— Totul merge bine.

Nu știu ce să răspund. O cuprind în brațe, îmi vine să-i plâng pe umăr, să mă prăbușesc, dar mă stăpânesc.

Urcăm în mașină, trântesc portiera și Hilda mă întreabă:

— Nu te supără prea tare dacă mă opresc o secundă să cumpăr ceva de ronțait?

— Nu. Absolut deloc.

În realitate sunt prea tulburată pentru a mai fi grăbită să-mi regăsesc copiii. S-a rezolvat, au reușit, așa că mi-e frică. Înainte îmi era teamă că nu vor reuși. Acum, aș vrea să mai am timp. Să mă pregătesc în vederea șocului. Să înaintez cu încetul. De fapt, nu știu dacă mă vor accepta sau dacă mă vor scuipa în față. Mă întreb ce-o fi crezând Hilda despre răspunsul meu. Se împlinesc șase ani și jumătate de când aștept clipa aceasta, și acum nu mă grăbesc... Mă înțelege, văd asta în ochii ei. Trebuie să înfrunt temeri noi, necunoscute. Să înaintez prin ceață, să pășesc deasupra vidului.

Hilda oprește la un snack-bar și cumpără batoane și cafea. Apoi înaintăm spre New Rochelle. Mănânc un baton și mi se pare că nu are nici un gust. Apoi îmi aduc aminte că nu pot suferi batoanele.

— Nu reușesc să cred că-i adevărat.

Repet asta de trei ori. Realmente nu izbutesc să cred. Întreb cu timiditate:

— Cum s-au petrecut lucrurile? Ați avut probleme? Copiii s-au împotrivit?

— Totul a mers bine. Am observat cu mare atenție reacția copiilor. Marina era foarte agitată, mai degrabă speriată, ca o căprioară surprinsă de farurile unei mașini. Simon se agăța de domnul Jacobovitch și îi vorbea în idiș. Nu voia să plece. În final, doi agenți i-au spus: „Trebuie să vii cu noi”. Și el i-a urmat.

Asta chiar îl caracterizează pe Simon: mai întâi să spună nu, dar să se supună. Reacția lui Moriah i se pare Hildei foarte interesantă.

— Am intrat în camera ei și i-am zis că o luăm cu noi, s-o vadă pe mama ei. A sărit din pat imediat! Privirea i s-a luminat. Nu era tulburată și nici nu-i era frică. Era gata de plecare!

Mă întreb dacă nu cumva visez.

La biroul F.B.I-ului din New Rochelle, o mare de chipuri. Unele familiare, altele cu totul necunoscute. Recunosc câțiva polițiști din timpul cercetărilor de vara trecută, în munții Catskill. Din toate părțile aud saluturi și felicitări. Jean Dooms mă strânge în brațe, nebun de bucurie. Dar nu-i văd nici pe Marina, nici pe Simon, nici pe Moriah... *Ce să fac, cui să mă adresez, ce să spun?*

Hilda mă informează că în momentul acesta copiii se află în biroul directorului, în celălalt capăt al clădirii. Un psiholog tocmai le explică situația, cu calm. Voi putea să-i văd în curând. Dar astăzi avem multe de făcut. În după-amiaza asta ne va primi un judecător și există o foarte mică șansă ca acesta să-mi dea voie să mă înapoiez în Belgia repede. Cel mai probabil este că va trebui să rămân în Statele Unite câteva săptămâni.

O infirmieră se apropie să-mi vorbească.

— I-am examinat pe copiii dumneavoastră. Nu mi-au opus nici cea mai mică împotrivire. În general, sunt sănătoși. Moriah are o unghie încarnată care s-a infectat, mi-a spus că a luat antibiotice vreme de mai multe săptămâni.

— Cel care i le-a prescris este medic?

— Nu. I le-a dat doamna Jacobovitch. Va trebui să cercetăm mai îndeaproape problema asta dar, în rest, copiii sunt sănătoși.

O întrebare mă obsedează de atât de multă vreme încât trebuie s-o pun chiar acum.

— Simon a suferit o operație pe cord deschis?

— Nu. Nimic de felul acesta. Liniștiți-vă.

O asistentă socială vine și ea la rândul ei.

— Fetele n-au dat nici un semn de ostilitate. Dar Simon continuă să ceară să fie dus înapoi, la domnul Jacobovitch.

Va trebui să dați dovadă de prudență și răbdare. Îi veți putea vedea peste o oră, o oră și jumătate.

Partea din mine care este terorizată primește cu ușurare această amânare obligatorie. Încerc să iau legătura cu Walter, la biroul lui, dar nu reușesc. Apoi îl sun pe Eric, rugându-l să-l anunțe pe Walter. La rândul lui, Dooms îi telefonează doamnei procuror De Vroede. Vreau să-i înștiințez pe părinții mei, însă mi-e teamă pentru tata. Cu bruschetea mea obișnuită, știu că n-aș proceda cu îndemânare. Un șoc emoțional prea puternic îi poate primejdi sănătatea. Dooms se învoiește s-o facă în locul meu. Se achită de sarcina aceasta cu foarte mult tact și pricepere. Furnizând informațiile treptat. La început îi zice că ancheta progresează bine, că avem speranțe noi, pe urmă că îi vom găsi pe copii în curând. Ba chiar foarte curând. Că există mari șanse să-i putem recupera în câteva zile... mâine... când simte că tata este pregătit, îi spune în sfârșit:

— De fapt, îi avem pe copii la noi.

— Nu vă cred! Sunteți sigur?

— Da, sunt sigur! Îi avem! Aici, cu noi!

Și, de cealaltă parte a Atlanticului, îl aude pe tatăl meu strigându-i fericit mamei:

— Mizou! Au copiii!

Acum, pot vorbi și eu.

— Sosesc, Patsy!

— Nu, tată, te rog, așteaptă! Mi se spune că există probabilitatea ca judecătorul să nu ne lase să plecăm imediat. Dacă va trebui să mai rămânem o vreme aici, atunci te voi suna eu.

— Ne-am înțeles!

Glasul i se frânge, simt că are un nod în gât. Este prima dată în viața mea când îl aud pe tatăl meu plângând. Mama ia la rândul ei telefonul, spunând și ea printre lacrimi:

— Nu-mi vine să cred! Sunt atât de fericită! Unde sunt? Cu tine?

— Încă nu i-am văzut, mamă, dar infirmiera mi-a spus că sunt sănătoși.

— Când te întorci?

— Deocamdată nu știu, depinde de judecător. Poate foarte repede, poate peste câteva săptămâni.

Îmi mai rămâne s-o anunț pe prietena mea Sabine, care n-a dormit toată noaptea.

— Azi dimineață eram atât de cu capul în nori, încât i-am trimis pe copii la școală fără să le dau banii pentru masă! Când vii pe la noi?

— Nu pot momentan, Sabine, este imposibil. Nimeni nu știe ce vor face satmarienii. Sunt în stare să-ți afle adresa și nu vreau să-ți creez probleme. Trebuie să fim extrem de prudenți.

Prietena mea e foarte dezamăgită. În casa ei, alături de soțul și de copiii ei, am găsit în Statele Unite un refugiu. Și nici măcar nu-i pot duce copiii pe care de atâtea ori i-a contemplat în fotografii, pe care, de dragul meu, i-a așteptat și ea atât de mult.

— O să te sun mai târziu, în cursul zilei. Îți voi da vești despre ei...

Totul decurge acum foarte repede, evenimentele se precipită. Asistenta socială revine.

— Sunteți pregătită să vă vedeți copiii? Le-am spus că veți veni.

Niciodată, niciodată în toată viața mea nu mi-a fost atât de frică. Un nod mi se pune în gât, mă împiedică să vorbesc. De ani de zile aștept clipa asta, și acum sunt îngrozită. Reușesc într-un târziu să întreb cu glas tremurător:

— Acum...?

Ea înclină afirmativ capul.

O urmez de-a lungul unui coridor, împreună cu Hilda și Dooms. Se oprește în fața unei uși. Ultimul zid de apărare care mă desparte de copiii mei. Asistenta pune mâna pe clanța acestei uși. Mâna aceea o văd ca la cinematograful, în prim plan. De foarte mulți ani mi-am interzis să plâng în fața celorlalți. Încerc să rezist. Imposibil. În tăcere, lacrimile îmi curg pe obraji. Hilda și Dooms stau nemișcați lângă mine. *Dumnezeule, ce voi spune? Oare din partea mea se așteaptă să intru pe această ușă exclamând: „Salut! Sunt mama voastră!”* Mă trag înapoi, scâncind ca o puștoaică.

— Nu pot. Nu pot!

Lacrimile îmi izvorăsc din nou; asistenta socială îmi oferă o batistă de hârtie și așteaptă un minut să-mi recapăt calmul. Apoi cineva deschide ușa, simt în spate o mână care mă împinge cu blândețe înainte. Un pas, pe urmă altul. Niciodată nu mi-a fost atât de greu să fac un pas înainte.

Marina și Moriah se ocupă liniștite cu un joc de societate. Simon privește pe fereastră. Mă simt ciudat. Aș vrea să mă ascund într-o gaură de șoarece ca să văd fără ca ei să mă vadă. Nu știu ce atitudine să adopt. Vocea asistentei ajunge de departe la mine, ca într-un vis:

— Iat-o pe mama voastră, care vă caută de atâta vreme.

Atunci Marina se uită la mine fără ostilitate, părând puțin stânjenită. Moriah își înalță ochii, îmi zâmbește și se întoarce la jocul ei. Simon rămâne nepăsător. Continuă să privească pe fereastră, ignorându-mă cu desăvârșire. Așadar lui îi adresez prima frază:

— Simon? Vorbești englezește?

— Nu.

— Vrei să-mi vorbești?

— Nu.

Fețele lor îmi dansează prin fața ochilor. Cu îmbrăcămintea lor veche și informă, seamănă cu trei mici refugiați. Ciorapii groși ai fetelor sunt găuriți. Și-i trag întruna, să-i ridice, de teamă să nu li se vadă picioarele. Încălțările sunt uzate, discutate pe toate părțile. Simon și Marina s-au îngrășat mult. De parcă ar fi fost hrăniți cu prea multă grăsime și făinoase.

Poate că nu fac mișcare.

Moriah este tot subțirică, probabil din cauza temperamentului ei nervos, care arde totul. Marina încearcă să-mi explice jocul lor. Se numește Kugala. Moriah îmi oferă o bucată din prăjitura cu ciocolată pe care le-a dat-o doamna Jacobovitch. Simon continuă să se uite pe fereastră.

Asistenta socială întreabă dacă am la mine fotografii de când erau mici. Scotocesc în geantă și scot două clișee. Într-unul din ele se văd Simon și Marina, îmbrăcați frumos. Ne duceam la o căsătorie. În celălalt, Moriah mai este încă un

bebeluș. Marina se privește și începe să chicotească. Pentru prima oară, Simon reacționează: se înduplecă să privească poza împreună cu sora lui.

— Parcă suntem un rege și o regină!

Nu știu cât timp am rămas acolo. Dar acum trebuie să ies. Prudentă și răbdare, să înaintez încet, să mă retrag încet. Îi șoptesc asistentei sociale:

— Puteți să găsiți un pretext ca să părăsesc încăperea?

În celelalte birouri domnește o atmosferă de sărbătoare. Toată lumea râde și glumește. Dooms se chinuiește să discute în engleză cu Hilda. Le este simpatic tuturor. Eu am impresia că plutește un vâl prin fața ochilor mei. Șocul continuă să mă tulbure profund.

În cursul zilei, fac de câteva ori incursiuni în camera în care stau copiii, jucându-se. De fiecare dată rămân ceva mai mult. Acum le explic liniștit că am un alt soț, care se numește Walter, și doi copii mici, pe care-i cheamă Gautier și Noélie. Mă ascultă fără să pună întrebări precise. Pe măsură ce-i vizitez, Marina și Moriah devin mai zâmbitoare. Se deschid tot mai mult. Îmi arată desenele pe care le-au făcut și jucăm împreună Kugala. Marina îmi explică, mândrindu-se, că ea însăși a cusut rochia pe care o poartă, ca să economisească banii. Observ cum își supraveghează fratele și sora. Deja ca o mamă.

Simon este tot foarte nervos. Vorbește foarte prost engleza și deseori Marina trebuie să-i traducă vorbele mele. Apoi ajungem la ceea ce pare să-i îngrijoreze foarte tare: religia.

— Vom putea continua să respectăm Sabatul?

— Vom mânca hrană cușer?

Este singurul mod de viață pe care-l cunosc, cu regulile și interdicțiile pe care le presupune.

— Bineînțeles. Veți respecta Sabatul, veți avea mâncare cușer. Evident, nu vă pot făgădui că totul va fi întocmai ca la familia Jacobovitch. Dar îmi voi da toată silința.

Simon mă studiază, își apără demnitatea. Dar armura își arată prima fisură când, deodată, mă întreabă:

— Poți să-mi cumperi „Time out“?

— Ce-i asta?

— Un mic joc electronic...

— Ți-l dorești?

— Oh, da! Foarte mult.

E-n ordine. Dacă îmi cere să-i cumpăr ceva, înseamnă că începe să mă accepte.

La Bruxelles, părinții mei și Walter îi pregătesc pe cei doi copii mai mici în vederea sosirii celor mari. Dar cum să-i faci să înțeleagă, pe o fetiță de trei ani și pe un copilăș care abia începe să vorbească, ce înseamnă două surori și un frate căzuți din cer?

Walter a adunat toate fotografiile din casă. Noélie și Gautier cunosc cele trei nume pe care le rostește el dar, pentru ei, acestea nu sunt decât chipurile unor copii din câteva fotografii.

— Așadar, iată, mama se va întoarce în curând, va reveni împreună cu Marina... aici, asta e Marina... Va veni și cu Simon... uite-l aici pe Simon... și uite-o și pe Moriah.

Chiar astăzi trebuie să mă înfățișez în fața tribunalului. Judecătorul trebuie să confirme dreptul meu de a-i păstra pe copii și să mă autorizeze să părăsesc Statele Unite. Încă nu se știe cum vor reacționa satmarienii. Poate vor pretinde, de exemplu, că s-a comis o eroare de identificare. Iar operațiunea s-a desfășurat într-o dimineață de vineri și începutul Sabatului va întârzia orice acțiune din partea lor. Dacă vor înainta o plângere, e posibil ca judecătorul să se decidă să ceară o anchetă, și am fi obligați să rămânem pe loc în așteptarea rezultatelor și a verdictului.

Elliot Will, judecătorul statului New York, o audiază mai întâi pe Hilda Kogut, care-i descrie desfășurarea operațiunii de la Kasho Drive și schimbul de cuvinte dintre Maxwell și

Jacobovitch. Când șeful local al F.B.I-ului l-a întrebat: „Unde sunt copiii belgieni?“, Jacobovitch a răspuns imediat: „Sunt aici.“ Așadar, a recunoscut implicit că era vorba despre copiii mei. De aceea a fost pregătită întrebarea aceea cu atâta minuțiozitate, pentru ca răspunsul să fie clar din punct de vedere juridic. Nu mai avem nici o problemă. Judecătorul ne dă voie să plecăm imediat.

— Vă urez noroc, fiți fericiți cu copiii dumneavoastră! Drum bun!

Sfârșitul zilei — începutul Sabatului pentru membrii sectei satmar — se transformă pentru noi într-un maraton. Ni s-au rezervat deja bilete de avion, chiar pentru această seară. Un agent a luat toate măsurile pentru ca, la bord, copiii să poată mânca alimente cușer. Hilda Kogut aduce din portbagajul mașinii ei un sac de sport — scoate din el o vestă antiglonț și alte câteva obiecte de uz personal cu sigla F.B.I-ului pe el — și mi-l dă ca să pun în el puținele lucruri care le aparțin copiilor.

Dar ceea ce mă supără cel mai mult este necesitatea de a-i constrânge pe copii să urce în avion. Făgăduisem să le respect tradițiile și în timpul Sabatului este cu desăvârșire interzis să se călătorească. Dacă încep prin a încălca această interdicție, mă tem că niciodată nu se vor mai încrede în mine.

Hilda îmi vine în ajutor, explicându-le copiilor dilema:

— Ascultați-mă bine, mama voastră nu este răspunzătoare pentru această decizie, dar ar fi ilegal să rămâneți în Statele Unite. Și este necesar să părăsiți imediat țara și pentru securitatea voastră. Mama voastră nu are de ales, trebuie să luați avionul în seara asta.

Până la aeroport suntem escortați de un cortegiu de mașini de poliție... După aceea așteptăm până la îmbarcare în biroul poliției aeroportului și, în timp ce-i telefonez Sabinei, câțiva agenți îi însoțesc pe copii până la magazinele din terminal, pentru ca aceștia să-și cumpere câte ceva.

Dooms și cu mine acordăm o conferință de presă. Apoi suntem conduși cu mașina până la avion, fiind scutiți de formalitățile obișnuite. Marina, Simon și Moriah au impresia că sunt tratați de parcă ar fi șefi de stat.

Și sosește momentul când trebuie să ne luăm rămas bun. Hilda Kogut mă îmbrățișează călduros. Îi mulțumesc pentru toate, inclusiv pentru sac. Ea glumește:

— Trimite-mi-l înapoi, cu Jean Dooms înăuntru!

În avion, stewardesele ne felicită. Suntem instalați — Dooms, un membru al consulatului belgian, domnul Devos, copiii și eu — pe puntea superioară care, pentru a fi feriți de curiozitatea celorlalți pasageri, ne este rezervată în întregime. Cu ochii măriți în fața tuturor acestor noutăți, pentru moment copiii uită de Sabat.

Va trebui să am grijă, în relațiile cu ei, să nu parcurg prea repede etapele. Adineauri i-am declarat jurnalistului de la *New York Post*: „Astăzi sărbătoresc o Ziua Mamei¹ specială. Va trebui să învățăm să ne cunoaștem. Am trecut prin multe încercări, dar cu toate acestea tot copiii mei sunt”.

Mă așez lângă ei, dar pe rândul de fotolii de pe cealaltă parte a culoarului. Vorbesc între ei în idiș.

Când avionul decolează cu un bubuit al reactoarelor, Simon, înfricoșat, trage în jos perdeaua de la hubloul lui. Dooms și cu mine avem dreptul la câte o cupă de șampanie, din care eu nu iau decât două înghițituri. Sunt gravidă, nu trebuie să beau alcool. Abia dacă am mâncat, am dormit puțin și sunt cu nervii la pământ. Le-am vorbit copiilor despre Walter, despre Noélie și Gautier; în curând le voi vorbi și despre următorul. Cel care a trăit împreună cu mine această zi. Am trecut prin toate emoțiile posibile și imaginabile. Când vine ora mesei, copiii caută cu îngrijorare mica etichetă, cu semnătura rabinului, care le certifică faptul că hrana ce li se servește este cușer. Simon păstrează eticheta, ca dovadă.

Pilotul îi invită să viziteze carlinga. În drumul lor, pasagerii îi felicită. După aceea ecranul se luminează, în vederea proiectării unui film. Din respect față de Sabat, refuză să-și pună căștile, dar din când în când îi văd aruncând câte o privire furișă spre ecran.

¹ În Statele Unite, „Ziua Mamei” se sărbătorește pe 7 mai — sărbătoarea coincide astfel cu ziua n care eu mi-am regăsit copiii. (n.a.)

Încetul cu încetul, oboseala acestei zile mă copleșește, ca un val binefăcător. Îi instalez pe copii pe câteva perne, ca să poată dormi confortabil. Simon și Moriah mor de somn. Despățuresc niște pleduri, să-i învelesc. Atunci Marina se ridică, să verifice chiar ea dacă fratele și sora ei stau bine. În timp ce se întoarce să-și reia locul, o observ cu atenție. Vreme de șase ani și jumătate, Marina a fost mama lor. Ea este cea care a vegheat asupra lui Simon și a lui Moriah.

Atenție, Patsy! Nu o lipsi de responsabilitățile ei, nu-i crea impresia că a devenit inutilă. Trebuie s-o faci să înțeleagă, încetul cu încetul, că mai înainte de toate este sora lor, o adolescentă. Vom sosi în Belgia și acolo va începe cu adevărat totul. Acesta nu este un sfârșit, ci începutul poveștii noastre.

Ne aflăm deasupra Atlanticului și, deodată, Marina capătă o expresie pierdută, înfricoșată. Ceea ce se întâmplă este încă o schimbare de locuință, de existență. Vin să mă așez lângă ea. Aș vrea nespus de mult s-o iau în brațe, dar nu îndrăznesc, îngrozită la gândul că m-ar putea respinge. Îi iau cu blândețe mâna, așteptându-mă ca să și-o retragă brusc. Nu mișcă. Nu spune nimic. Rămânem așa clipe îndelungate. Și când vreau să-mi retrag încet mâna, o infimă apăsare a degetelor ei mi-o reține în tăcere.

54. Îmi pare foarte rău... a fost o greșală

Duminică, 9 mai 1993.

La Bruxelles, acasă la părinții mei, Marinei, lui Moriah și lui Simon le vine greu să se obișnuiască iar cu adevăratele lor prenume. Limba constituie și ea o barieră, deoarece au uitat franceza. Din fericire, olandeza, pe care Walter o vorbește curgător, prezintă unele asemănări cu idișul, ceea ce ne ajută mult.

La rândul lor, Noélie și Gautier trebuie să se familiarizeze cu prezența noilor frați și surori. Soneria telefonului ne deranjează întruna. Prieteni și rude vin să ne felicite. În timpul câtorva clipe de liniște, îi mărturisesc lui Walter:

— Nu îndrăznesc să-i ating. Totul îmi pare la fel de fragil ca un balon de săpun. Mi-e frică, dacă mă apropii prea mult, să nu dispară iarăși.

Pe moment, el nu spune nimic. Așteaptă să fim cu toții, ca să le strecoare copiilor, cu o expresie șmecherească:

— O vedeți pe mama voastră? Tare proastă mai e! Nu îndrăznește nici măcar să vă atingă!

Ei mă privesc, plini de speranță. Zâmbetele lor mă încurajează să mă reped la ei. Walter m-a strâns cu ușa. Acum, că a vorbit pe față, trebuie s-o fac. Pentru prima oară după șase ani și jumătate, mă apropii de copiii mei, îi strâng în brațe, îi sărut. O fericire care nu mai are nevoie de comentarii.

Luni, 10 mai

Prima zi acasă la noi. Marina stă în grădină, o văd pe fereastră jucându-se ca un automat cu o grămăjoară de pietre, privind în gol. Ies și mă duc la ea.

— Marina, vreau să știi că astăzi este cea mai rea zi din viața ta. Măine lucrurile vor merge mai bine, vei vedea. Dar azi este ziua cea mai grea din toate. Ieri, mai era încă o escală. Astăzi suntem dezorientați cu toții, ca și tine. Trebuie să ne obișnuim cu această nouă viață, ca și tine. Măine va fi mai bine.

Organizez pentru ei un program de petrecere a timpului care prevede cât mai multe activități cu puțință. După cum era de așteptat, majoritatea problemelor noastre se referă la preocupările lor religioase. La plecare, nu au luat nimic cu ei, în afară de lucrurile cu care erau îmbrăcați. A bate magazinele pentru a-i îmbrăca mi se pare o diversiune excelentă. Dar în realitate nu-i chiar atât de simplu.

În conformitate cu principiile ce le-au fost sădite în minte, fetele trebuie să fie tot timpul acoperite. Inclusiv noaptea. În plină lună mai, suntem nevoiți să găsim pentru ele cămăși de noapte lungi până la glezne și încheiate până la bărbie. Până vom rezolva problema, fetele dorm cu ciorapii pe ele.

Simon s-a hotărât să facă poliție în bucătărie și să supravegheze prepararea felurilor de mâncare cușer. Walter și cu mine le-am explicat că noi facem tot posibilul ca să le respectăm cerințele, dar că, orice-ar fi, toată familia va mânca același lucru.

Într-o seară, Simon îi zărește pe Noélie și pe Gautier îndreptându-se spre camerele de baie cu fundulețele goale. E ora toaletei de seară. Este complet scârbit:

— Ptiu... e dezgustător!

— Ascultă, Simon. În Belgia așa trăim. Nu ești obligat să faci ca noi. Dar nici nu trebuie să ne împiedici să ne purtăm firește. Nu facem nimic anume pentru a te șoca. Continuăm doar să trăim așa cum am trăit întotdeauna. Noi te respectăm și, la rândul tău, va trebui să ne respecti și tu. Asta-i situația.

Prietenii și vecinii îi invită pe copii să se joace la ei. Este prima dată când Moriah se află printre fete și băieți, de-a valma. Se joacă de-a prinselea pe cocoțate. Deodată, unul din băieți o prinde pe Moriah și ea îl îmbrâncește, speriată. Pe urmă izbucnește în lacrimi și fuge să se refugieze în camera ei. O ascult cum îmi explică motivul acestei spaime.

— Nu e bine. Nu avem voie! Ce-o să mi se întâmple? Dumnezeu mă va pedepsi.

— Ascultă-mă, Moriah. Privește bine în jurul tău: toți băieții și fetele se joacă împreună. Sunt copii normali. Nu li se va întâmpla nimic. Dumnezeu nu-i pedepsește de două ori pe zi!

Walter nu este credincios, dar cunoaște bine Biblia, ceea ce îi permite să discute cu copiii despre bazele filozofice ale tuturor acestor reguli care le-au guvernat existența. Puțin câte puțin, reușește să-i convingă că textele din Biblie pot fi interpretate în moduri diferite, că Dumnezeu îi cere fiecăruia mai ales să-și folosească propria-i judecată, în loc să se lase în seama unei doctrine rigide.

Într-o zi, în timp ce facem cumpărături în oraș, propun să luăm masa într-un *fast-food*. Privindu-i pe Marina, Moriah și Simon cum mușcă încântați din câte un hamburger și înfulecă

fără teamă cartofi prăjiți care nu sunt câtuși de puțin *cușer*, îmi spun că am depășit o etapă importantă.

La telefon aud glasul mieros al lui Simon Friedman:

— Doamnă Heymans? Mă bucur că v-ați regăsit copiii. Ce veți face în privința religiei?

— Decizia le aparține lor.

— De ce nu veniți să locuiți la Anvers?

— Desigur, de ce nu? În felul acesta aș avea posibilitatea să-i trimit la o școală hasidică! Asta-i ideea, nu-i așa?

— După tot ce-am făcut pentru dumneavoastră, doamnă Heymans, ați putea măcar să mă ascultați...

— Tot ce ați făcut?! Numiți un lucru pe care să-l fi făcut! Dați-i drumul, vă ascult!

Bâlbâie ceva și i-o retez:

— Vedeți? Nu aveți nimic de spus. Tot ce ați făcut a fost să încercați să mă decurajați, să mă faceți să pierd timp, asta ați făcut pentru mine! Dar asta nu m-a oprit! Știați de la început unde se aflau copiii mei! Recunoașteți!

Își recapătă sângele rece, ba chiar devine amenințător.

— Vorbindu-mi în felul acesta, doamnă Heymans, riscați să vă atrageți neplăceri. Așa ceva ar putea îndemna pe cineva să vă reia copiii!

— Atunci, la revedere!

Îi trântesc telefonul în nas, dar are îndrăzneala de a lua legătura cu tatăl meu, mai întâi ca să-l felicite, după aceea pentru a-i reaminti „înțelegerea pe cuvânt de onoare” prin care voia să mă oblighe să-mi cresc copiii potrivit tradiției hasidice. Când tata îi atrage atenția că, totuși, comunitatea nu ne-a redat de bunăvoie copiii, se avântă în reproșuri, acuzându-ne că i-am obligat pe copii să călătorească în timpul Sabatului.

— Îmi pare rău, domnule Friedman, F.B.I-ul a cerut asta!

Individul amenință cu o nouă răpire, în cazul în care copiii nu ar primi educația dorită de el. În legătură cu asta, tata îl trimite la inspectorul Dooms și la doamna procuror De Vroede.

Friedman îi contactează și pe ei. Le adresează același mesaj. Plângându-se, pe deasupra, de faptul că, acum când mi-am recuperat copiii, eu refuz să stau de vorbă cu el. Toate acestea sunt, evident, amenințări nebazate pe nimic. Dacă ar fi adevărat, nu i-ar pomeni despre asta poliției judiciare. Dar mă văd nevoită să-mi schimb numărul de telefon și să-l dau la secret.

Știu că și în sânul comunității evreiești multe persoane au fost scandalizate aflând modul în care ne-a manipulat Friedman, încercând să mușamalizeze o afacere care îi deranja pe membrii sectei hasidice. Aceia declară astăzi că asemenea acțiuni sunt împotriva principiilor iudaismului. Autoritățile belgiene efectuează o anchetă cu privire la Friedman și s-ar putea să fie pus sub urmărire penală.

Herschel și Rachel Jacobovitch n-au fost arestați. Procurorul a apreciat că nu existau suficiente dovezi care să demonstreze că știau că acei copii încredințați lor fuseseră răpiți. Cu toate acestea, autoritățile belgiene au luat în considerare posibilitatea de a intenta acțiuni judecătorești împotriva lor și de a le cere extrădarea, cu scopul de a exercita presiuni asupra comunității satmar și de a se evita repetarea acestui gen de infracțiune.

În 1993, Chaïm continuă să fie la închisoare. De la centrul de detenție din Louvain, unde a fost transferat, îmi trimite o scrisoare. Cere să-i vadă pe copii. Marina și Moriah ar fi de acord. Dar Simon se împotrivește.

Pentru această vizită, eu pun condiții: să nu dureze mai mult de douăzeci de minute și să vorbească franțuzește; interdicția față de abordarea subiectului „religie”; prezența a doi martori — unul reprezentându-mă pe mine, celălalt pe Chaïm. Martorul meu este Jean Doods. Pe Chaïm îl reprezintă un evreu hasidic.

Rezultatul este previzibil. Chaïm încearcă să le convingă pe Marina și pe Moriah că am fost o mamă rea. Ele rămân respectuoase, dar nu se lasă convinse. Atunci, ca o sfidare, el începe să vorbească de față cu Doods în engleză.

Vizita este foarte scurtă, și apoi Chaïm cere să mă vadă.

Acum, când sunt în poziția celui mai tare, nu mă mai tem. Mă hărțuiește cu veșnicul lui refren: tatăl meu m-a obligat să-l părăsesc... Sunt o soție rea, o mamă rea, o femeie rea...

— Dă-mi numărul tău de telefon, vreau să pot sta de vorbă cu copiii!

— Nu.

— Dă-mi-l!

— Nu.

— Ba da!

— Nu. Este un număr secret. Nu vreau să-l știe oricine.

— Aha, e un număr secret? Nu-ți face griji, n-o să-l dau nimănui, poți avea încredere în mine...

În momentul acela martorul hasidic îl întrerupe, precizând:

— Nu ați înțeles bine, domnule Yarden. Este secret pentru dumneavoastră...

Chaïm a cerut o audiență la procuror. Cere să fie eliberat. Afirmă că doamna De Vroede i-a făgăduit că, după găsirea copiilor, i se va reda libertatea.

— Îmi pare foarte rău, dacă ne-ați fi ajutat, da. Însă dumneavoastră n-ați făcut nimic în direcția aceasta.

Trebuia să-și execute sentința *până în august 1994*, dar a beneficiat de o amnistie și a fost eliberat *în februarie 1994*. A fost expulzat din Belgia, fiind lipsit de drept de sejur pe teritoriul țării vreme de zece ani.

Simon trebuie să depună mărturie în procesul unui rabin pe nume Helbran. Îl însoțesc în Statele Unite. Este vorba de cazul micului Shai, de care se ocupă Hilda. La început, un judecător american a luat o decizie controversată. Urmăririle judiciare împotriva lui Sholomo Helbran, rabinul despre care se știe că l-a luat pe copil sub aripa lui, au fost abandonate. Judecătorul a hotărât apoi să-l încredințeze pe băiețel unui alt rabin, considerând că ar trebui să-și continue educația religioasă. Dar Shai a dispărut din nou și, în final, rabinul Helbran a fost acuzat de răpire. Shai a fost găsit pe aeroportul

din Paris, în timp ce călătorea cu un pașaport fals, și a dispărut în mod misterios de sub paza polițiștilor francezi. Din acel moment i s-a pierdut urma.

În octombrie 1993, în fața unui tribunal plin de evrei satmarieni ostili și în prezența unuia din fiii soților Jacobovitch, Simon depune mărturie pentru a declara că l-a văzut pe Shai în comunitatea din Kasho Drive, în tovărășia unuia dintre apropiații rabinului Helbran.

Mă gândesc deseori la mama lui Shai, la căutarea ei. Pentru ea este, cu siguranță, prea târziu.

Marina, Simon și Moriah s-au deschis ca niște flori. Acum vorbesc franceza corect, și-au îmbunătățit engleza și și-au făcut prieteni noi. Au părăsit cu totul tradiția satmar. Nu mai vor să-i vadă pe acei oameni, nici măcar pe tatăl lor. Aceasta e alegerea lor. Simon, care adesea se grozăvește, afirmă uneori: „O să-i trag una în mutră!“ El, care spunea că vrea să devină rabin, poate va fi... polițist. Ca Jean Dooms, pe care-l adoră, la fel ca toată lumea. Având paisprezece ani, mai are timp să se răzgândească.

Astăzi, copiii mei se bucură de viață. Puțin cam exploziv, dar au de uitat atâtea constrângeri!...

Pe 19 decembrie 1993, Olivier își face intrarea în trib. Este robust, vesel și atât de ușor de îngrijit, încât l-am poreclit „Super-bebe“. Simon este deosebit de încântat că are un frate, măcar și pentru a echilibra procentajul de băieți în familie. Copiii mei au cincisprezece, paisprezece, treisprezece, cinci, trei și, ultimul, un an și jumătate. La rândul ei, Patsy a împlinit treizeci și patru de ani, iar Walter este un tip formidabil.

Jean Dooms mi-a relatat acum câțva timp declarația unui fruntaș dintr-o comunitate satmar, pe care l-a întâlnit în Statele Unite.

— Recunosc că noi nu verificasem afirmațiile lui Chaïm Yarden. Dacă mama se convertise sau nu la iudaism... dacă, totuși, copiii erau evrei sau nu... și dacă ea îi maltratase... Îmi pare foarte rău, am comis o eroare.

EPILOG

Mai 1995 — Prezentul Marinei

În minte îmi persistă câteva amintiri. Îmi era frică, eram supusă, mă simțeam altfel decât copiii Jacobovitch. Într-o zi, ne-au cerut să-i numim „tată” și „mamă” — Cuvinte care nouă nu ne spuneau nimic. Noi le ziceam „domnul” și „doamna”. Faptul de a spune „tată” sau „mamă” n-a schimbat nimic pentru mine. Nu aveau nici un înțeles. Erau cuvinte ca oricare altele, aș fi putut tot atât de bine să spun „tartempion”. Nu puteam să-i sufăr.

Pe vremea aceea eram atât de pierdută! Singura persoană cu care puteam vorbi cât de cât era unul din fiii soților Jacobovitch, un băiat cam de vârsta mea. A vorbi e mult spus, de fapt îl ascultam. Era ceva mai puțin religios decât părinții lui. Îmi ziceam că, dacă s-ar însura el cu mine, aș scăpa de soarta ce le așteaptă în comunitatea lor pe fetele de felul meu, „nu suficient de evreice”. Mi se spusese că mă voi mărita cu un nebun sau cu un bolnav. Eram pedepsită mai dinainte pentru nu-știu-ce vină. În sinea mea mă revoltam, îmi venea să fug. SĂ FUG. Dar unde?

O dată, la masă, am încercat să spun: „Eu una nu sunt evreică...” Mi-am început fraza cu:

— Eu nu sunt...

Pe urmă m-am oprit, îmi era frică de represalii. El ne bătea cu centura. Era întotdeauna acolo, centura aceea din piele maro, ținută la îndemână într-un dulap, pliată în două, și „domnul” se servea de ea cu generozitate. Mai ales împotriva lui Simon. Simon mă implora să nu mă răzvrătesc, îmi zicea: „Fă-o de dragul meu...”

Bănuiesc că se temea. Trebuia să spunem tot ce gândim, tot ce făceam. Nu aveau nici o libertate. În ziua aceea „domnul” și-a repetat de o sută de ori cererea:

— Termină-ți fraza! Eu nu sunt... Eu nu sunt *ce* ?

În cele din urmă, după o oră, nu mai știu, am sfârșit prin a răspunde ceva la nimereală: „Eu nu sunt...”, ceva, am uitat ce. Numai ca să mă lase-n pace.

Se împlinesc doi ani de când trăiesc aici, în Belgia. La început, aveam coșmaruri noaptea. Revedeam viața de acolo. Soții Jacobovitch, centura, pedepsele, împresurarea casei de către F.B.I... Numărasem mașinile: cincisprezece. Îmi era frică și, în același timp, când le-am văzut, am sperat foarte mult că veniseră pentru noi.

În primii ani de după răpire, nu mă mai gândeam la nimic. Eram prea mică, cred, ca să-nțeleg, dar pe urmă, deodată, m-am gândit la mama mea. Exista undeva, vedeam o față nedeslușită, cu păr lung; aveam o mamă, nu trebuia să fiu ca la închisoare cu oamenii aceia, nu era normal. Așa că așteptam să se întâmple ceva, ca să fim găsite, și adeseori îmi ziceam: „O să fug, și o să mă duc la poliție”. Dar nu îndrăzneau s-o fac. Era foarte greu.

Libertatea e cel mai frumos lucru din lume. Să fii liberă să vorbești, să discuți, să pui întrebări, liberă să te îmbraci, să te piepteni, să mergi cu bicicleta, să răspunzi ce vrei. Am camera mea, numai pentru mine; la școală am prietene. Dar am un mare cusur — nu am încredere în mine. Mă tem să nu dau greș. Ezit să iau hotărâri. Anul acesta trebuie să-mi aleg orientarea școlară. Ce să fac? Mi-ar plăcea să învăț să trăiesc cum se cuvine în societate. Simt nevoia să studiez psihologia, ca să-i pot ajuta pe copiii care au dus-o rău în viață, pe cei care au fost victima unui viol sau a unor schingiuri. Franceza mea este bună, dar mai am încă probleme cu ortografia. Latina mi se pare și ea grea.

De fapt, am nevoie să înțeleg ce ni s-a întâmplat. Mama are o grămadă de dosare ale anchetei privitoare la noi. Citesc articolele din ziare, documentele judecătorești, tot ce mă poate ajuta să înțeleg și să reconstitui jocul de puzzle din memoria mea. Mă uit la fotografiile dinainte. Îmi revin în minte imaginile

din Israel, când tata ne închidea și o bătea pe mama. Aș fi vrut s-o apăr, dar îmi era frică.

Și acum îmi mai e puțin frică. Nu vreau să-l mai văd pe tata. Uneori, pe stradă, dacă în spatele meu merge un bărbat, mă tem. Nu m-aș urca într-o mașină cu necunoscuți pentru nimic în lume. Și, în același timp, îmi spun că s-a terminat, că aici totul e normal, că alături de Patsy și Walter suntem la adăpost de orice primejdie.

Patsy... Mama mea... Încă nu-i spun *mămica*. Doar câteodată, instinctiv, când nu mă gândesc. Dar dacă o strig, îi spun „Patsy”, ca și ceilalți.

Nu știu de ce continui să mă simt altfel decât alții. Am nevoie să spun adevărul. Privindu-i pe oameni în față, drept în ochi. De exemplu, dacă-i zic unei prietene: „Ești îmbrăcată ca o mătușică... ești nepieptănată...”, ea se miră de sinceritatea mea. Dar sinceritatea este importantă.

Cineva mi-a spus că sunt ca mama. Fizic nu-i semăn, dar recunosc că poate e adevărat. Și mama mea este sinceră. Când mă gândesc la tot ce-a făcut ca să ne găsească, aș vrea să înțeleg povestea noastră. Cartea aceasta mă va ajuta cu siguranță.

Dar am nevoie și să uit. E mult de când nu mai am coșmaruri și niciodată nu vorbesc despre trecut, cu Simon și cu Moriah. Prezentul contează.

Prezentul lui Simon

Când am văzut-o întâia oară, era îmbrăcată ciudat, într-o salopetă de blugi și cu o cămașă. Era ceva neobișnuit să vezi o femeie îmbrăcată așa. F.B.I-ul a zis că urma s-o văd pe mama mea, dar eu nu știam ce-i aceea o mamă. Nu știam nici măcar că, pentru a face un copil, e nevoie de o mamă. În familia Jacobovitch nu se spuneau prostii. Explicațiile acestea erau de soiul: „unei femei i s-a umflat pânțele”, „Dumnezeu

i-a trimis un copil". Câtă vreme copilul era mic, femeia se ocupa de el dar, deîndată ce nu-i mai dădea să sugă laptele ei, gata! Nici o alintare, nici un pupic, nimic. Nimeni nu-l mai atingea. Niciodată n-am văzut pe cineva luând un copil pe genunchi ca să-l consoleze. Nu știam ce înseamnă să fii sărutat de cineva. Pe frățiorii mei, Gautier și Oliver, îi alint și-i sărut, dar mi-e greu să primesc la rândul meu asemenea mângâieri. Nu sunt obișnuit.

Nu știam ce-i aceea o mamă. Uneori mă gândeam că aveam una undeva, dar ideea nu mi se părea reală. Atunci când a apărut, prima dată, nu voiam să mă uit la ea, mă temeam, ea nu era evreică, și mi se spusese că oamenii creștini sunt răi. Prin urmare, dacă o priveam sau dacă mă duceam la ea, Dumnezeu avea să mă pedepsească. Avea să mi se întâmple ceva îngrozitor.

„Dumnezeu pedepsește. Dumnezeu este focul, pretutindeni în lume, pe pământ, și în nori". Toate acestea sunt povești. Nu mai știu ce să cred despre Dumnezeu; poate că există — o să-mi fac eu însumi o părere, dar de religie m-am săturat.

Am citit *Thora* ceasuri întregi, zile, luni și ani de-a rândul, numai asta învățam. Hârtia era de proastă calitate, textul era prost tipărit, literele foarte mici, nu se vedea nimic; de aceea mă dureau mereu ochii, ca și pe ceilalți, și trebuia să port ochelari mari și urâți. Acum am ochelari buni.

Ni se spunea că într-o zi va veni adevăratul Messia, că noi toți ne vom duce în Israel și că toți cei ce nu sunt evrei vor dispărea — negrii, creștinii, musulmanii vor pieri cu toții! La început mă temeam că Dumnezeu mă va pedepsi că trăiam laolaltă cu niște creștini. Nu m-a pedepsit, bineînțeles! Știu că în privința asta nu spuneau decât prostii.

Când mă gândesc la oamenii aceia, îmi zic că sunt nebuni. Trăiesc ca la închisoare. Își educă copiii bătându-i cu cureaua sau ca profesorul acela de religie care lua un capsator ca să înfigă agrafe în degetele elevilor, când nu știau bine o rugăciune.

Într-o zi, domnul Jacobovitch mi-a spus:

— Roagă-te să se întoarcă tatăl tău.

Nu voiam să mă rog ca să revină, treaba asta mă enerva dar, dacă nu m-aș fi rugat, ar fi fost un păcat. M-am prefăcut că mă rog.

Acolo nu exista nimic cu ajutorul căruia să-ți poți imagina tot felul de lucruri. Nici jocuri, nici muzică, nici cinema, nici televiziune. Nu puteai să-ți folosești imaginația sau mintea. Dacă stau să mă gândesc, era o nebunie. Prima dată când am văzut televizor, în Belgia, și filme de acțiune, am înțeles că și eu puteam fi o altă persoană, să devin un alt Simon. Am fost în stare să-mi imaginez asta datorită imaginilor pe care le-am văzut.

Bineînțeles, la școală am o oarecare întârziere; în afară de rugăciuni nu învățam mare lucru. La începerea școlii, *în septembrie 1995*, voi trece în fine de la cursul primar la cel secundar. Voi fi în sfârșit cu cei mari, mă plictisiseam să fiu cu cei mici. E greu cu școala, dar o să mă descurc. Nu sunt decât doi ani de când mă aflu aici.

Cu Walter e în ordine; nu este tatăl meu, evident că nu-i voi spune „tată”, dar este un tip de treabă. În fond, eu nu știu ce-i acela un tată. Am ratat asta. Pe tatăl meu biologic îl detest. Nu s-a gândit decât la el și să facă numai rău, mi-a răvășit viața. N-am vrut să-l văd, și nu vreau să-l văd. Dacă l-aș întâlni într-o zi undeva, pe stradă, nu mi-ar fi frică, aș continua să pedalez în mod firesc pe bicicleta mea, m-aș duce până acasă, aș deschide poarta grădinii și, odată înăuntru, aș apăsa pe butonul prin care este chemată poliția. Ar sosi în câteva minute. Este o idee bună cu butonul acela. Uneori îmi spun că, dacă „el” ar vrea să mă răpească iarăși, m-aș bate cu el. Zic așa, dar în realitate nu știu ce aș face cu adevărat. Dar chiar dacă m-ar închide undeva, într-o cameră, aș fugi. Acum sunt mare. Și, dacă m-ar urmări cineva, l-aș vedea imediat.

În sfârșit, nu mi-e frică. Dar nu vreau ca tot ce-a fost să reînceapă. În nici un caz. Pentru început practic judo, după aceea voi învăța karate. Fac și ciclism și joc tenis cu Walter.

Facem seara câteva partide. Discuțiile cu mama mea sunt în legătură cu aparatul dentar. Trebuie să port așa ceva, ca să-mi corectez maxilarul. Și Moriah la fel. Ea îl pune aproape tot timpul, dar pe mine mă enervează, mi-e greu să vorbesc cu el, îl bag în buzunar, și din cauza asta ne certăm, Patsy și cu mine. Uneori răspund urât, folosesc cuvinte grosolane, mă enervez, simt nevoia să explodez. Acum suport greu să mi se impună unele lucruri. Libertatea de gândire și de vorbire e ceva formidabil.

Aș vrea să devin actor comic sau, dacă nu, polițist. Genul de polițist care întreprinde anchete ca să afle adevărul și să-l găsească pe vinovat, nu din cel care trage cu revolverul în toate părțile.

Ascult „Fun radio“. Am aflat multe lucruri despre sexualitate și despre fete. Înainte, nici nu știam ce sunt fetele. Aștept să văd cum e. Cred că înainte de a face dragoste trebuie să te îndrăgostești. Dacă o faci numai din plăcerea de a face dragoste, nu-i interesant.

Voi citi cartea în franceză, ca să înțeleg povestea noastră. Va fi greu pentru că, în general, eu prefer benzile desenate! Poate fiindcă acolo am citit prea mult din Biblie.

Nu mă supără să vorbesc despre trecut, pot vorbi despre el dacă trebuie dar prefer să-l uit. Vom vedea mai târziu. Ceea ce contează este prezentul. Este mai liniștitor să vorbești despre acum.

Prezentul lui Moriah

Eu, în ziua cu F.B.I-ul, mă săturasem să tot fiu urmărită pretutindeni. Mi se spunea: „O să meargă, o să meargă“, dar nu știam despre ce vorbeau. Mama mea a intrat de câteva ori în încăperea în care ne aflam, dar nu mi-am dat seama; cred că-n ziua aia n-am remarcat-o decât o singură dată. Ceream tot timpul de mâncare, ca să am o ocupație. F.B.I-ul se ducea să ne aducă iaurturi, înghețate, o mulțime de chestii —

Începeam să mănânc și nu terminam bine. Eram agitată. Nu știam unde aveam să ne ducem, ce se va întâmpla. Mă săturasem să ne ducem întruna în altă parte; la familia Jacobovitch eram deja de ceva vreme, așa că mă obișnuisem. În ziua aceea ni s-a spus că Patsy e mama noastră, așa că i-am crezut și am zis „foarte bine”, pentru că, de fapt, eu nu-mi aduceam aminte absolut nimic.

Ceea ce m-a enervat cel mai mult după treaba cu F.B.I-ul a fost doctorița psihiatru din Belgia. Punea tot timpul întrebări, iar mie nu-mi plac întrebările. Îi răspundeam numai ca să mă lase în pace. Nici măcar nu mai știu ce mă întreba. Indiscrețiile nu-mi plac deloc.

Marina ar vrea să devină medic psiholog sau să aibă o meserie cu caracter social, dar mie nu-mi place psihologia. Prefer să mă descurc singură. Nu prea am amintiri dinainte de a fi la familia Jacobovitch. Câteva despre tatăl meu, puține despre femeia aceea pe care o luase cu el. Ea avea păr lung, care-i cobora până pe spate și, când ești credincios, e rău să-ți porți părul liber. Presupun că ea nu era prea pioasă.

La școală, între fete, existau cele care erau foarte pioase, care făceau rugăciunile cele mai lungi, și celelalte, cu rugăciuni mai scurte. Parcă erau două tabere diferite. Ne certam pe chestia asta — era, practic, singurul subiect de conversație. La vremea aceea, eu eram în tabăra rugăciunilor mai lungi.

Nu învățam mare lucru la școală, eu făceam deseori prostii, „obraznicii”. Învățătoarea mă trimitea la directoare și directoarea mă întreba:

— N-o să mai faci asta?

Eu răspundeam:

— Sigur că n-o să mai fac.

Îmi zicea să mă duc înapoi în clasă, și eu o luam de la capăt.

La soții Jacobovitch era greu. Cu poveștile lor cu Sabatul când nu trebuia să aprinzi focul sau lumina era îngrozitor de complicat! De exemplu, de Sabat voiau să aibă mâncare caldă, dar nu aveau voie să aprindă cuptorul, așa că recur-

geau la o servitoare care nu era evreică și se descurcau folosind fraze ipocrite, fără a pronunța cuvintele interzise.

De exemplu:

— Am vrea să mâncăm ceva cald, dar nu putem.

Atunci femeia înțelegea că trebuia să aprindă cuptorul ca să încălzească mâncarea. Mi se părea o tâmpenie. Nu înțelegeam deloc. Dacă voiau să respecte Sabatul, nu aveau decât să mănânce hrană rece! Nu-i logic?! Și așa era totul. Nu-mi plăcea acolo.

Nu vreau religie; rugăciunile care nu se mai termină sunt enervante.

Și nu mă supără să vorbesc despre trecut, dar acum puțin îmi pasă de el. De altfel, cu Marina și cu Simon nu vorbim niciodată despre trecut.

Am recunoscut-o pe Marina în fotografiile dinainte. Nu s-a schimbat, are aceeași față rotundă, aceiași ochi, același zâmbet. În fotografii sunt și eu cu ea, împreună cu Simon și cu alte persoane din familie, așa că știu că Patsy este mama mea. În felul acesta știu. Alt reper nu am, în afară de imagine, în minte: un chip cu păr lung, dar acum și l-a tuns scurt.

Știam și că ceilalți nu erau părinții mei. Știam, dar nu mă gândeam la asta. Chiar dacă trebuia să le spun „tată” și „mamă”, nu era adevărat. Rosteam cuvintele acestea ca și cum am fi zis orice altceva — numai ca să fiu ascultătoare. Nu aveam voie să vorbim despre părinți, despre tată sau mamă, lucrurile astea erau strict interzise.

Simt și eu la fel ca Marina și Simon: pupăturile nu-mi plac, nu am fost învățată cu așa ceva. Asta e, nu-i vina mea... Nici fotografiile nu-mi plac. Totdeauna o iau la fugă. Acum câteva zile, Mizou, bunica mea, a făcut tradiționala fotografie de familie, cu toți verii și verișoarele — eram pe puțin paisprezece! Dar uitase să pună filmul... a fost nevoită s-o ia de la început, și sper că de astă-dată nu apar și eu în fotografie!

Cu amintirile e complicat. Am una, vagă. Îmi aduc aminte că mă jucam cu Marina de-a „jocul cu ușa”. Încuiam ușa.

Acum înțeleg că asta făcea tatăl meu, ne încuia în casă. Luându-ne după el, am transformat asta într-un joc, însă evident că nu țineam ușa mult timp închisă! Cred că este singura amintire despre tatăl meu.

Ceea ce-mi place acum cel mai mult este independența. Îmi displace profund să fiu deranjată. Vreau să stau liniștită în camera mea, cu lucrurile mele. Acolo aveam întotdeauna îmbrăcăminte urâtă. Acum pot să port ce vreau — bascheți, și bluze, și pantaloni. Pot să merg cu bicicleta la țară, cu fratele meu și cu prietenii. Ne putem așeza pe iarba din grădină și să mâncăm cârnați prăjiți.

Uneori plec cu bicicleta și străbat kilometri întregi în viteză. Am nevoie să mă descarc, să fiu singură. Aici se discută mult, despre indiferent ce subiecte, putem vorbi despre orice. Se pare că suntem foarte vorbăreți. Simon are întotdeauna ceva de răspuns, și cred că și eu. Marina este mai liniștită, nu vorbește atât de mult ca noi.

Din când în când mă ciondănesc cu sora mea. Mi-ar fi plăcut să iau eu camera ei, este mai izolată, dar Patsy a zis la început că putem să alegem, iar după aceea să nu mai bombănim. Totuși eu bombăn. I-am propus Marinei să facem schimb. Mi-a replicat: „Nici gând, am muncit cinci săptămâni să-mi zugrăvesc pereții în alb!” Atunci i-am propus să muncesc și eu cinci săptămâni, s-o zugrăvesc pe-a mea în alb și s-o ia ea.

Dar mi-a răspuns că n-ar fi același lucru. Că ar fi munca mea, nu a ei. Cu atât mai rău, dar eu tot bombăn. La școală mă descurc, am recuperat repede. Din timp în timp mai sunt neliniștită. Într-o zi, la Bruxelles, mi-a fost frică. Nu-mi plac garile și aeroporturile, acolo nu mă simt deloc în largul meu. Pentru mine, acolo se află primejdia: în trenuri și avioane.

Bineînțeles, n-aș urca într-o mașină cu necunoscuți. La țară suntem în siguranță. Acolo există butonul pentru poliție. Dar nu vreau să mă gândesc la toate astea. Mă enervează pentru că, în urmă cu câteva zile, tatăl meu i-a

făcut necazuri lui Patsy — a fost nevoită să plece în Israel, pentru un proces. Vrea să-i fim încredințați lui. Eu nu vreau să mă duc la el; m-aș bate ca să nu mă duc acolo. Nu vreau să ne mai supere. Ceea ce prefer este să nu mă mai gândesc la lucrurile acestea. Actul de divorț cred că e bun pentru mama mea, ca să se termine întreaga poveste. Și eu vreau să se termine.

Mai târziu, mi-ar plăcea mult să fiu polițistă. Deocamdată, așa cred. Înainte mă gândeam că voi fi secretară la o direcție, dar la urma urmei nu mi-ar conveni să stau tot timpul pe scaun, bătând la mașină. Dar să fac anchete mi-ar plăcea mult.

Într-o zi voi avea o casă, cu o cameră pentru prieteni. Știu cum aş decora-o — cum ar fi perdelele, cuvertura patului, tablourile. Cel mai mult îmi plac singurătatea și liniștea. De exemplu, îmi place mult să mă duc la cabana bunicilor mei. Mă simt bine. E liniște, e frumos. Nu-i nimeni care să mă plictisească.

Patsy și Walter renovează casa. În grădină există o magazie mare, înțesată cu o mulțime de lucruri vechi. Într-o bună zi vor face ordine în ea. Patsy va duce la gunoi toate vechiturile și o vor transforma într-o a doua casă, cu paturi, pentru a-i găzdui pe prietenii și prietenele noastre. Este grozav. Abia aștept să fie gata.

Până una alta, îmi place când Walter organizează un grătar în aer liber, ca astăzi, când putem mânca unde vrem, în grădină, fiecare cu farfuria lui. După aceea trebuie să facem ordine. Există reguli. Evident, fiecare are sarcina lui. Uneori eu bombăn pentru că Simon nu și-a îndeplinit-o pe-a lui.

Mai târziu, cred că nu voi avea mulți copii, sunt prea nervoasă. Și mai sunt și pofticioasă.

Ce anume mă supără? Picioarele mele. Sunt prea solide.

Ca să termin, nu mai vreau să mă gândesc la ce-a fost înainte. Am uitat. Există prea multe lucruri de făcut și la care trebuie să mă gândesc.

Post-scriptum

Mai 1995.

Duminica aceasta este a doua aniversare a raidului de la Kasho Drive.

În Israel, Chaïm continuă să ceară să i se încredințeze copiii. A trebuit să mă duc acolo pentru a mă apăra. Audierea a fost amânată până la viitoarea hărțuire. Iar stres, cheltuieli și oboseală. Walter a fost nevoit să se ocupe de copii, împreună cu mama mea.

Ca replică la încăpățânarea lui, care ne ruinează din punct de vedere financiar, îi pretind lui Chaïm pensia alimentară pe care n-a plătit-o în toți acești ani.

M-am înapoiat să văd fostul nostru apartament; era locuit. Toate obiectele mele personale dispăruseră. Aruncate sau vândute, nu știu. Am remarcat mai ales lipsa unui mic portret al mamei mele, la care țineam mult. Este a doua oară când revăd locul acesta și încă mai am o strângere de inimă. Privind ușa aceea, în spatele căreia mă încuia ca să mă „pedepsească” și pe care, într-o bună zi, am închis-o definitiv, m-am gândit deodată: *Dacă ar fi fost un soț și un tată normal, aș fi fost fericită aici, în țara asta pe care o iubesc atât de mult. Aș fi avut împreună cu el tribul de copii pe care mi l-am dorit dintotdeauna.*

Voiam cinci copii, era ceva hotărât dinainte. Olivier este cel de-al șaselea cadou căzut din cer.

Îi voiam pe copii mei, acolo, toți. Port la gât un lăntșor alcătuit din plăcuțele gravate cu prenumele lor: Marina, Simon, Moriah, Noélie, Gautier, Olivier. Viața unei mame a șase copii este o continuă goană. Uneori am impresia că-mi petrec viața umplând dulapurile, umplând frigiderul, umplând mașina de spălat vase, umplând-o pe cea de spălat rufe. Hrănind, fără ca ciocurile înfometate să se sature vreodată. Sarabanda de copii care se rotesc în jurul nostru, cer, discută, se joacă și se ciondănesc, mănâncă și mă înnebunesc uneori cu dezordinea și activitățile lor neobosite, înseamnă VIAȚĂ.

Mă temeam foarte tare ca nu cumva cei trei mai mari să mă respingă, să mă ignore sau să nu mă accepte. Dar acum

s-a terminat cu teama aceasta. S-au integrat și ei în trib, și-au reluat locurile. Cei mari alături de cei mici.

Îi privesc astăzi, în acest început al primăverii 1995, în timp ce întind în grădină rufe. Prinzând pe sârmă zeci de cârlige de rufe.

Marina, aplecată asupra unei teme care o înspăimântă, cu părul căzându-i peste față, cu sprâncenele încruntate datorită concentrării și incertitudinii.

Simon care își netezește cu grijă ciuful ondulat, pune muzică „tehnó” la maximum și mormăie „trosc!” când îi spun că este frumos...

Năvalnica Moriah, care pedalează pe bicicletă ca o furtună kilometri întregi, pentru a reintra apoi pe poartă ca un uragan.

Blonda Noélie, în cabana din grădină cu prietena și cu păpușa ei — dichisită, organizată, independentă. Pofticioasă ca o veveriță.

Gautier, omulețul meu serios, înarmat cu un revolver din plastic, întotdeauna îngrijorat de ceea ce se întâmplă în jur, mereu în căutarea mingiei lui.

Olivier, „super-bebe”-ul care se rostogolește prin iarbă și râde tot timpul. O căzătură? Pupicul vrăjit al mamei sau al tatei și Olivier pornește din nou, cucerind grădina, mândru de pampers-ul lui.

Walter care meșterește, Walter care muncește, Walter „tăcutul”, ironicul subtil care se răjoiește:

— Patsy? În bucătărie este o calamitate!

Mai sunt și Rustina, câinele ud de ploaie, care trebuie să fie uscat cu forța înainte de a intra în casă. Mimine, pisica roșcată, care și-a fixat locuința în magazie și care ne contemplă de-acolo ca o vecină. Nucul secular, trandafirii de pe zid, pătrunjelul din grădina de legume, gardurile verzi ce trebuie tunse puțin, păsărelele de sub streășină, gustarea de pregătit, școala, cumpărăturile și micile războaie: Cine nu și-a făcut ordine în cameră? Cine a înfulecat toți biscuiții? Cine pune masa? Cine a lăsat ceva acolo unde nu îi e locul?

Îi iubesc. Fericirea se află aici, sub ochii mei, zi de zi.

Și mă amețește.

MULȚUMIRI

Îi mulțumesc întregii mele familii — mamei mele, tatălui meu, fraților mei — Eric, Géry și Michel. Fără dragostea și sprijinul lor necondiționat, povestea aceasta n-ar fi avut niciodată un deznodământ fericit.

Îți mulțumesc ție, Walter, care ai suportat toanele mele, țipetele mele de speranță și de disperare, spaimile, tăcerile, îndoielile mele, îndelungatele și repetatele mele absențe de acasă — niciodată nu te voi iubi îndeajuns.

Le mulțumesc tuturor aceloră care m-au ajutat în cursul acestor ani de durere care mi s-au părut interminabili — ajutorul vostru moral și material ne-a permis să rezistăm de-a lungul acestei încercări care a durat șase ani și jumătate.

Le mulțumesc Hildei Kogut, Nadiei De Vroede și lui Jean Doods — unul din aspectele pozitive ale acestor întâmplări a fost acela de a vă întâlni. Fără voi, Dumnezeu știe dacă i-am fi găsit vreodată pe Marina, Simon și Moriah. Binevoiți să primiți prietenia și recunoștința mea veșnică.

Îi mulțumesc Sabineei, sora pe care n-am avut-o niciodată, și lui Paul — fără voi, acest coșmar ar fi fost și mai dificil de suportat. Cu greu s-ar putea exprima profunzimea recunoștinței mele.

Mulțumiri lui „Ecou” și „Samariteanului”: deși identitatea voastră rămâne ascunsă, recunoștința mea față de voi este la vedere. Vă mulțumesc.

La realizarea acestei cărți au contribuit în mod dezinteresat multe persoane și am vrea să le mulțumim, în special unora dintre ele. Îi mulțumim lui Bernard Fixot, lui Antoine Audouard și Suzannei Lea de la „Editura Fixot” pentru sprijinul susținut pe care ni l-au acordat; îi mulțumim de asemenea agentului literar Mel Berger de la agenția „William Morris” pentru ajutorul lui profesional. De asemenea, lui Sam și Caroline Frye, care nu și-au scutit nici timpul, nici eforturile, pentru a ne îngădui să ducem până la capăt această lucrare. Observațiile lor atente ne-au fost de mare ajutor. **Mulțumim.**